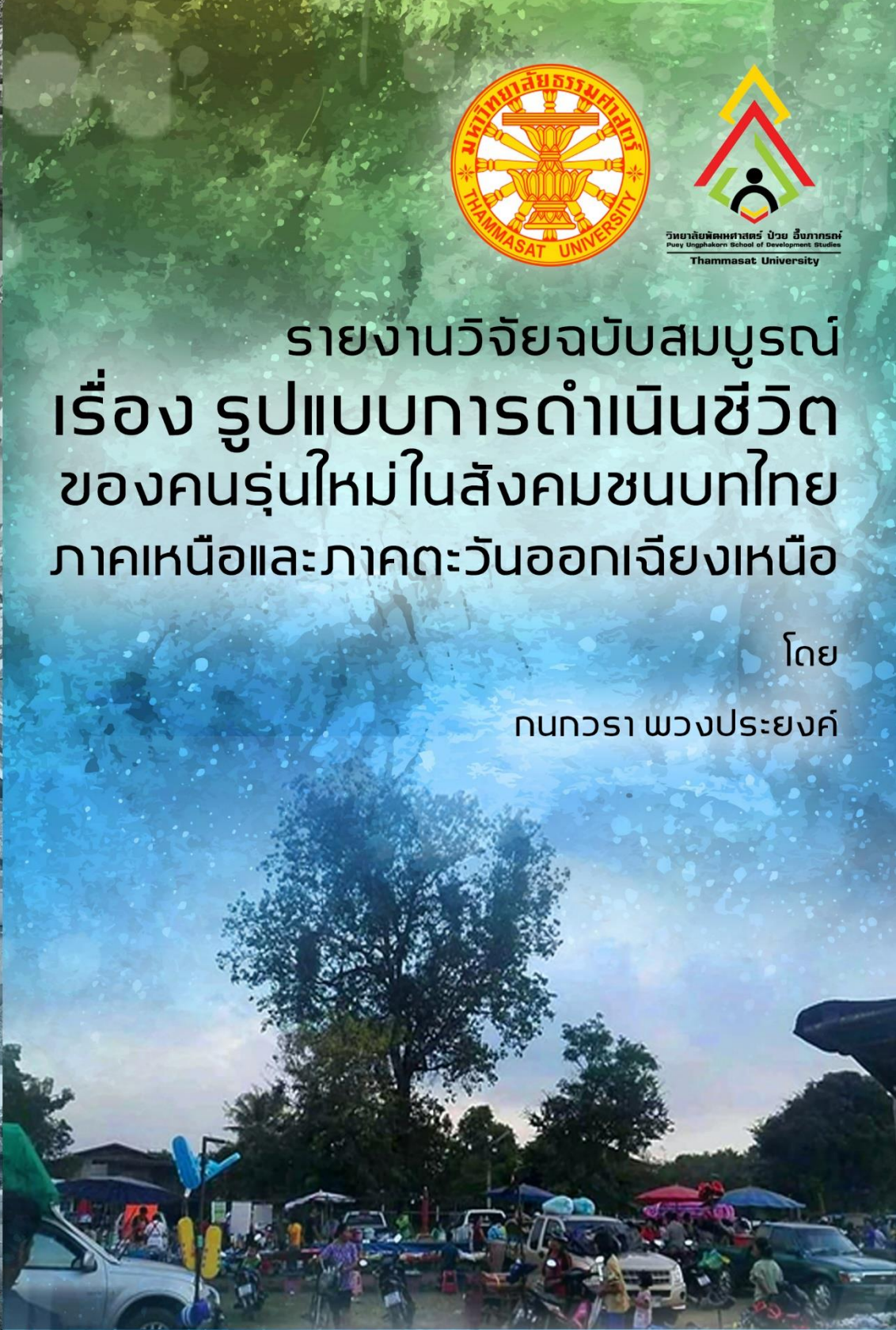

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์
Puy Ungphakorn School of Development Studies
Thammasat University

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิต ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดย
กนกวรรณ พวงประยงค์

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

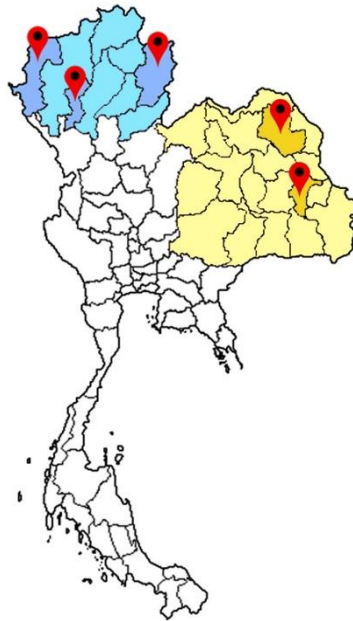
ธันวาคม 2562

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย
ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดย

กนกวรรณ พวงประยงค์

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ธันวาคม 2562

ชื่อรายงานการวิจัย : รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือ
และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ชื่อผู้วิจัย : กนกวรรณ พวงประยงค์

ปีที่ทำการวิจัย : 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือและค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเจาะเนอระชั้นวัยที่มีอายุ 18 ถึง 37 ปี ณ พ.ศ. 2561 จำนวน 383 ราย โดยทุกรายอาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 49 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 ราย โดยใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ปัจจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตสามารถพิจารณาได้ 3 มิติ คือ 1) ด้านกิจกรรม แบ่งออกเป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มนักสืบสวน ประเพณีและศาสนา (2) กลุ่มนักบริโภคนิยมใหม่ (3) กลุ่มนักกิจกรรมเพื่อชุมชนและอาสาสมัคร (4) กลุ่มนักทำงานอดิเรก (5) กลุ่มนักท่องเที่ยวและรักความบันเทิง (6) กลุ่มนักออกกำลังกาย (7) กลุ่มนักพักผ่อนรักความสงบ (8) กลุ่มนักรับสื่อออนไลน์ทันโลก (9) กลุ่มนักพัฒนาตนเองและไม่พึ่งพิง (10) กลุ่มนักรับสื่อผ่านวิทยุโทรทัศน์ 2) ด้านความสนใจ แบ่งออกเป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ดีกับเพื่อนบ้านและชุมชน (2) กลุ่มบริโภคนิยมและตามกระแสสังคม (3) กลุ่มใส่ใจภาพลักษณ์และดูแลสุขภาพ (4) กลุ่มรักบ้านและครอบครัว (5) กลุ่มติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวในสังคม (6) กลุ่มแสวงหาความรู้และสนใจการเป็นผู้ประกอบการ (7) กลุ่มสนใจอาชีพ

มั่นคงและมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง (8) กลุ่มชื่นชอบฟังเพลงสมัยใหม่ (9) กลุ่มรักความตื่นตัวตื่นใจ (10) กลุ่มรักความสงบและเรียบง่าย และ 3) ด้านความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มรอบรู้เรื่องสังคมและมีทัศนคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต (2) กลุ่มรู้หน้าที่เคารพกติกาสังคมและไม่ปรารถนาความขัดแย้ง (3) กลุ่มมุ่งตามกระแสแต่มองโลกตามความเป็นจริง (4) กลุ่มหลงใหลในสิ่งนอกกาย (5) กลุ่มมุ่งยกระดับตนเองด้วยการศึกษาและประสบการณ์ (6) กลุ่มพึ่งพาเทคโนโลยีและกล้าเสี่ยงกับการลงทุน (7) กลุ่มยึดถือกรอบประเพณีและมีกาลเทศะ (8) กลุ่มกระแสรอง (9) กลุ่มทะลายนกรอบความคิดดั้งเดิมและคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สำหรับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และผลกระทบจากนโยบายของรัฐ โดยตัวแปรดังกล่าวร่วมกันพยากรณ์รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ด้านกิจกรรมได้ ร้อยละ 27.5 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ผลกระทบจากนโยบายของรัฐ จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และบทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ โดยตัวแปรดังกล่าวร่วมกันพยากรณ์รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ด้านความสนใจได้ ร้อยละ 24.1 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น ได้แก่ ภูมิภาค ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน และผลกระทบจากนโยบายของรัฐ โดยตัวแปรดังกล่าวร่วมกันพยากรณ์รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ด้านความคิดเห็นได้ ร้อยละ 21.5 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และเมื่อพิจารณารูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ผลกระทบจากนโยบายของรัฐ จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และบทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ โดยตัวแปรดังกล่าวร่วมกันพยากรณ์รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ได้ ร้อยละ 30.2 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: รูปแบบการดำเนินชีวิต คนรุ่นใหม่ สังคมชนบทไทย

Research Title : Lifestyle of Young Generation in the Rural Society of Northern and North-Eastern Thailand

Author : KANOKWARA PHUANGPRAYONG

Year : 2019

Abstract

The research aimed to study the characteristics, analyze the component of lifestyle and explore factors affecting the lifestyle of young generation in the rural society of Northern and North-Eastern Thailand. This study is a mixed methods research. Quantitative data were collected by questionnaire from 383 samples who are generation Y (18 to 37 years old in 2018) and lived in rural areas of Thailand, that were the service-learning areas of the graduate volunteer students, Class 49, Thammasat University. Qualitative data were collected by semi-structured interview and non-participant observation from 20 key informants that using the purposive sampling method. In quantitative study, data were analyzed by using descriptive statistics, factor analysis by employing principal component analysis and multiple regression analysis (Enter Method). In qualitative study, data were analyzed by using descriptive analysis.

The results of component analysis of lifestyle showed that the lifestyle of young generation in the rural society of Northern and North-Eastern Thailand can be considered in 3 dimensions 1) Activities can be categorized into 10 groups included (1) Traditional and Religious Preservers (2) Modern Consumers (3) Community Activists and Volunteers (4) Hobbyists (5) Late Night Travelers and Entertainment Lovers (6) Exercise Lovers (7) Relaxing and Peaceful Lovers (8) Social Media Users (9) Self-Development and Enthusiastic People and (10) TV and Radio Addicts 2) Interests can be categorized into 10 groups included (1) Good Interaction with Neighbor and Community (2) Consumerism and Current Trend Followers (3) Image Consciousness and Health Care (4) Home and Family Lovers (5) News Followers (6) Learners and Entrepreneurships Lovers (7) Secure Job Lovers and Self-Developer (8) New Trend Music Listeners (9) Exciting and Entertainment Lovers and (10) Simple Life Lovers

3) Opinions can be categorized into 9 groups included (1) Knowledgeable about Society and Positive People (2) Respect the Social Rules and No Desire for Conflict People (3) Trendy and Realistic People (4) Capitalists (5) Self-Upgrading People by Education and Experience (6) Rely on Technology and Dare to Take Risks People (7) Conservative People (8) Sub Stream People and (9) Creative People

The results of multiple regression analysis showed that factors affecting the activities lifestyle of young generation were age, education level, occupation, income per month and affected by state policy. These variables could predict the activities lifestyle of young generation at 27.5% at the 0.05 level of significance. Factors affecting the Interests lifestyle of young generation were education level, occupation, the membership of a group or organization in the community, affected by state policy, social media channels and the impact of modern development. These variables could predict the Interests lifestyle of young generation at 24.1% at the 0.05 level of significance. Factors affecting the opinions lifestyle of young generation were regions, education level, occupation, the membership of a group or organization in the community and affected by state policy. These variables could predict the opinions lifestyle of young generation at 24.1% at the 0.05 level of significance. Factors affecting the overall lifestyle of young generation were education level, occupation, the membership of a group or organization in the community, affected by state policy, social media channels and the impact of modern development. These variables could predict the overall lifestyle of young generation at 30.2% at the 0.05 level of significance.

Keywords: Lifestyle, Young Generation, Thai Rural Society

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลอันเป็นที่เคารพรักหลายท่าน ผู้วิจัยขอเอ่ยนามท่านทั้งหลายไว้ในกิตติกรรมประกาศนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทรงชัย ทองปาน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์และจุดประกายข้อคิดเห็นที่มีคุณค่าหลายประการต่อการปรับปรุงโครงสร้างการวิจัยจนสำเร็จเป็นเล่มสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร อาติวานิชยพงศ์ ที่ปรึกษางานวิจัย ที่ให้คำแนะนำและกำลังใจแก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย อุตสาหจิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา แสนสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร เลิศยิ่งยศ และอาจารย์ ดร.กนกวรรณ ตั้งจิตนุสรณ์ ที่ให้ข้อชี้แนะอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้สนับสนุนทุนในการดำเนินการวิจัย ตลอดจนผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จเป็นเล่มที่สมบูรณ์

สุดท้ายขอขอบพระคุณคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

งานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความภาคภูมิใจต่อการมีส่วนร่วมของผู้มีพระคุณทุกท่านและผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่ค้นพบจากงานวิจัยฉบับนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในประเด็นด้านชนบทไทยและเป็นแนวทางการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพชีวิต ชุมชน และสังคมให้เป็นไปตามทิศทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศสืบไป

กนกวรรณ พวงประยงค์

ธันวาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ	VI
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญภาพ	IX
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย	5
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม.....	8
2.1 สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน.....	8
2.2 แนวคิดเรื่องลักษณะทางประชากรศาสตร์	24
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์.....	27
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค.....	31
2.5 ทฤษฎีรุ่นประชากร	33
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต	36
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	47
2.8 สมมติฐานการวิจัย	50
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	51
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	51
3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	55
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	57
3.4 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ	59
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	61

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ลักษณะของคนรุ่นใหม่และรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย	
ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	63
4.1 ลักษณะของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	64
4.2 รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	72
4.3 สรุปผลการศึกษา	89
บทที่ 5 องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต	
ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	93
5.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	94
5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	116
5.3 สรุปผลการศึกษา	124
บทที่ 6 บทสรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ.....	126
6.1 บทสรุป	126
6.2 อภิปรายผลการวิจัย	134
6.3 ข้อเสนอแนะ	153
บรรณานุกรม.....	157
ภาคผนวก.....	167
ภาคผนวก ก. แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์	168
ภาคผนวก ข. การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม.....	187
ภาคผนวก ค. ประวัติผู้วิจัย.....	194

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 พื้นที่ศึกษา จำนวนประชากร และขนาดตัวอย่าง.....	53
ตารางที่ 2 ลักษณะของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	64
ตารางที่ 3 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านการกิจกรรม (activities)	73
ตารางที่ 4 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests)	78
ตารางที่ 5 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions)	84
ตารางที่ 6 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านการกิจกรรม (activities).....	94
ตารางที่ 7 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests).....	101
ตารางที่ 8 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions).....	109
ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบท ไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านกิจกรรม (activities) (แบบจำลองที่ 1).....	118
ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบท ไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความสนใจ (interests) (แบบจำลองที่ 2).....	119
ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบท ไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความคิดเห็น (opinions) (แบบจำลองที่ 3).....	120
ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบท ไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพรวม 3 ด้าน (แบบจำลองที่ 4).....	121
ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคม ชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 แบบจำลอง (แสดงค่า β).....	122
ตารางที่ 14 หมวดกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นที่คนรุ่นใหม่นิยมมากที่สุด 3 อันดับแรก.....	129

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 มิติของรูปแบบการดำเนินชีวิต AIOs	37
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	49
ภาพที่ 3 พื้นที่ศึกษาและขนาดตัวอย่าง.....	54
ภาพที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	56
ภาพที่ 5 องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	131
ภาพที่ 6 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities).....	133
ภาพที่ 7 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests).....	133
ภาพที่ 8 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions).....	133
ภาพที่ 9 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวม 3 ด้าน.....	134
ภาพที่ 10 กระบวนการเกิดพฤติกรรมที่สะท้อนรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคม ชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	149

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันคนรุ่นใหม่หรือประชากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย (generation Y) เป็นกลุ่มผู้บริโภคและแรงงานขนาดใหญ่ที่สุดของโลก จากสถิติพบว่าคนรุ่นวัยดังกล่าวมีจำนวน 2.4 พันล้านคน หรือคิดเป็น ร้อยละ 32 ของประชากรโลกทั้งหมด จึงทำให้ประเด็นด้านขนาดประชากร (population size) ของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเป็นที่สนใจของประเทศต่าง ๆ เนื่องจากในอนาคตอันใกล้คนรุ่นวัยนี้จะมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโลกในด้านการเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างเต็มรูปแบบ อีกทั้งยังเป็นรุ่นวัยที่ครองกำลังการใช้จ่ายกลุ่มใหญ่ที่สุดอีกด้วย (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2559; วีระศักดิ์ สุทัศน์วิบูลย์, 2561)

สำหรับประเทศไทยสถานการณ์ด้านขนาดประชากรของกลุ่ม “เจนเนอเรชั่นวาย” เป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวโน้มระดับโลก สะท้อนจากข้อมูลสถิติทางการทะเบียนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ที่แสดงให้เห็นว่า ประชากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่มี อายุ 18 – 37 ปี (ปีเกิด พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2543) มีสัดส่วนมากที่สุด โดยมีจำนวน 18,731,470 ล้านคน หรือคิดเป็น ร้อยละ 28.2 ของประชากรไทยทั้งหมด รองลงมาคือกลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ (generation X) มีจำนวนประมาณ 17 ล้านคน กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ (baby boomer) มีจำนวนประมาณ 15 ล้านคน และกลุ่มเจนเนอเรชั่นแซด (generation Z) มีจำนวนประมาณ 11 ล้านคน ส่วนกลุ่มประชากรรุ่นอื่น ๆ นั้น มีจำนวนน้อยกว่าและมีแนวโน้มที่ลดลง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) การที่ประเทศไทยมีสัดส่วนของคนรุ่นใหม่จำนวนมากถือเป็นโอกาสอันสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะได้รับประโยชน์จากการขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจากพลังของกลุ่มคนเหล่านี้ เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรวัยแรงงานตอนต้นและตอนกลางที่พร้อมด้วยกำลัง ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผู้บริโภคที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

เมื่อกล่าวถึง “เจนเนอเรชั่นวาย” มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามลักษณะของคนกลุ่มนี้ไว้อย่างสอดคล้องกันว่าเป็นคนรุ่นใหม่วัยหนุ่มสาวที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก ทำให้คนรุ่นวัยนี้มีความสามารถในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีลักษณะของความเป็นปัจเจกสูง รวมถึงมีแนวคิด ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อนอย่างสิ้นเชิง ซึ่งทัศนคติและพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะเหล่านี้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจและสังคมทุกสาขา อีกทั้ง

ยังส่งผลต่อผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ (Meier, Austin, and Corcker, 2010; Sigman, A., 2009; Terjesen, Vinnicombe, and Freeman, 2006; กนกพรภาพงประยงค์, 2559; สรรเพชญ ไชยสิริยะสวัสดิ์, 2557)

หากพิจารณาถึงรุ่นปีเกิดของเจเนอเรชันวายพบข้อมูลที่น่าสนใจว่าคนรุ่นวัยนี้เกิดมาในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ถึง ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ที่มีสาระสำคัญว่าด้วยการขยายขอบเขตการพัฒนาชนบทให้ครอบคลุมทั่วประเทศ การปรับโครงสร้างการเกษตรและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและกระจายความเจริญไปสู่ระดับภูมิภาค เน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ชนบทล้าหลัง รวมถึงการมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือสร้างคุณภาพชีวิต โดยผลจากทิศทางการพัฒนาดังกล่าวได้เปลี่ยนโฉมของสังคมไทยจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการที่ทันสมัย ตลอดจนเกิดการขยายตัวของเมืองที่มาพร้อมกับความเจริญทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่แผ่ขยายไปอย่างกว้างขวางสอดคล้องกับกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับโลก (Rhoda, R., 2017; คาสปาร์ พิค วาสนา อิมเอม และรัตนภรณ์ ตังธนเศรษฐ์, 2558)

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดำเนินเรื่อยมาจนถึงฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) คู่ขนานไปกับการสะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดของสังคมชนบทไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบการผลิต การบริโภค ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน (lifestyle) ของปัจเจกบุคคล นิยามของชนบทไทยในยุคปัจจุบันจึงมิได้มีลักษณะเป็นปฏิพักษ์กับสังคมเมืองเหมือนดังภาพจำในอดีตอีกต่อไป เนื่องจาก “คนรุ่นใหม่ในชนบทไทย” โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่ม “เจเนอเรชันวาย” ที่เติบโตมาพร้อมกับยุคแผ่ขยายความเจริญ มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากคนชนบทรุ่นก่อน เนื่องจากมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ตลอดจนมีโอกาสและทางเลือกมากขึ้นในการประกอบอาชีพที่นอกเหนือไปจากการทำไร่ทำนา (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2559; ชาย โพธิสิตา, 2555)

สำหรับพื้นที่ชนบทไทยหากพิจารณาในด้านอาณาเขตและจำนวนประชากรพบว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสองภูมิภาคสำคัญที่มีพื้นที่ชนบทขนาดใหญ่ มีประชากรรวมกันเกินกว่า 34 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) โดยจำนวนประชากรที่เป็นคนรุ่นใหม่หรือกลุ่มเจเนอเรชันวายที่มี อายุ 18 - 37 ปี มีสัดส่วนที่สูงใกล้เคียงกับสัดส่วนประชากรกลุ่มเจเนอเรชันวายในระดับประเทศ โดย ใน พ.ศ. 2561 สถิติจำนวนประชากรจากการทะเบียนชี้ว่า ภาคเหนือมีสัดส่วนประชากรกลุ่มเจเนอเรชันวาย ร้อยละ 26.6 ของประชากรภาคเหนือทั้งหมด ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนประชากรกลุ่มเจเนอเรชันวายมากกว่าภาคเหนือเล็กน้อย โดยคิดเป็น ร้อยละ 28.8 ของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561ข) นอกจากนี้ทั้งสองภูมิภาคจะมีอาณาเขตของพื้นที่ชนบทขนาดใหญ่แล้ว ยังมีความคล้ายคลึงกันทั้งในด้านลักษณะภูมิศาสตร์ตลอดจนวัฒนธรรมบางประการและมักถูกกล่าวถึงในประเด็นของการได้รับผลกระทบจากภาวะทันสมัยต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและวิถีการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา

ประเด็นการได้รับผลกระทบจากภาวะทันสมัยต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมชนบทภาคเหนือ สะท้อนผ่านงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงข้อค้นพบที่สอดคล้องกันว่า ภาวะทันสมัยของระบบเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้วิถีชาวชนบทภาคเหนือขยายมาใกล้ชิดกับเมืองมากขึ้น มีการปรับตัวไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและปรับบทบาทหน้าที่เพื่อการดำรงอยู่ เช่น การปรับเปลี่ยนจากสังคมวิถีเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม การทำงานแข่งขันกับเวลามากขึ้น นิยมบริโภคอาหารสำเร็จรูปและอาหารนอกบ้านมากขึ้น มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ให้เหมาะสมกับยุคสมัย แต่งกายตามสมัยนิยม บทบาทการกล่อมเกล่าในครอบครัวเริ่มลดน้อยลงและเกิดการกล่อมเกล่าแทนที่จาก สื่อ โฆษณา เพื่อน โรงเรียน ตลอดจนนโยบายและการพัฒนาจากภาครัฐ เป็นต้น (พัชรี ยุติธรรม, 2539; ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล และสุธานี มะลิพันธ์, 2551; วราภรณ์ กันทะ, 2551; กฤษณพจน์ ศรีทาร์จ ชมภูนาฏ ชมพูพันธ์ และสรินทร คุ่มเขต, 2558; พระมงคล สุ่มงคโกล, 2560)

ส่วนพื้นที่ชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีงานวิจัยหลายชิ้นแสดงข้อค้นพบที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการเข้ามาของภาวะทันสมัยและระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อยังชีพไปสู่การผลิตเพื่อขายเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ชาวชนบทเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ชาวนาในชนบทอีสานขยับฐานะจากผู้ผลิตเป็นผู้ประกอบการทางการเกษตรที่มีเป้าหมายการผลิตเพื่อสร้างกำไร ความเจริญและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบชลประทานและระบบคมนาคม ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตที่มุ่งเน้นผลิตเพื่อขายมากขึ้น เกิดชาวนายุคใหม่ที่เป็นเจ้าของที่ดิน จ้างแรงงาน และใช้เทคโนโลยีในการทำนา เกิดการทำอาชีพเสริมที่นอกเหนือจากการทำไร่ทำนา เช่น การรวมตัวของกลุ่มแม่บ้าน ส่วนการบริโภคสามารถเข้าถึงสื่อด้านการบริโภคและแหล่งอาหารได้สะดวกทั้งจากแหล่งอาหารตามธรรมชาติ ร้านค้า ตลาดนัด มินิมาร์ทและห้างสรรพสินค้า กลุ่มคนรุ่นใหม่ชาติพันธุ์ต่าง ๆ เริ่มสวมเสื้อผ้าสำเร็จรูปตามสมัยนิยมแต่ยังคงมีความเชื่อเรื่องผี มีเพียงส่วนน้อยที่เริ่มเชื่อน้อยลง อย่างไรก็ตาม แม้ความเจริญทางเทคโนโลยีจะแพร่กระจายเข้าสู่สังคมชนบทอย่างรวดเร็วแต่องานศึกษาของนักวิชาการหลายท่านยังชี้ให้เห็นว่าภายใต้ความทันสมัยที่เกิดขึ้น สังคมชนบทอีสานยังคงรักษาประเพณีปฏิบัติบางอย่างไว้ ขณะเดียวกันก็ยอมรับวิถีปฏิบัติหรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ เข้ามาสู่การดำเนินชีวิตประจำวัน (กนกพร รัตนสุธีระกุล, 2557; นภาพร อติวานิชยพงศ์ กนกวรรณ ระลึก และกนกวรรณ แซ่จั้ง, 2557; สุระเดช ไชยตอกเกี้ยว, 2558; เชิดชัย หมั่นภักดี, 2559)

สำหรับ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (ชื่อเดิม สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร) มีภารกิจหลักในการผลิตบัณฑิตอาสาสมัครเพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชนบทไทยมาอย่างต่อเนื่อง โดยในทุก ๆ ปี บัณฑิตอาสาสมัครจะต้องเข้าไปเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service-learning) ในพื้นที่ชนบทเป็นระยะเวลาจนถึง 7 เดือน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร) โดยพื้นที่ชนบทภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือเป็นสองภูมิภาคสำคัญที่บัณฑิตอาสาสมัครกว่า 50 รุ่น ลงไปปฏิบัติงานภาคสนามและสังเกตเห็นปรากฏการณ์การดำรงอยู่ของคนรุ่นใหม่ในพื้นที่รวมถึงความเปลี่ยนแปลงไปของวิถีชนบทที่ต่างจากมโนทัศน์เดิม ในการนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงโอกาสอันมีค่ายิ่งในการใช้พื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของบัณฑิตอาสาสมัครเป็นแหล่งข้อมูลและกรณีศึกษาเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ในเชิงประจักษ์เกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทที่ครอบคลุมทั้งภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ด้วยเหตุผลและความสำคัญในเชิงพื้นที่และสถานการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายใต้เงื่อนไขของสภาวะทันสมัยดังที่กล่าวมา จึงนำมาสู่การตั้งคำถามของการวิจัยที่ว่า **“รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ณ ช่วงเวลาปัจจุบัน เป็นอย่างไร”** และ **“ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตเช่นนั้น”** โดยผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด **“AIOs”** (Plummer, 1974) เป็นแกนหลักในการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลของการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการเรียนการสอนในหลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัครให้มีความทันสมัยและเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบายต่อหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มหรือองค์กรเพื่อการพัฒนาที่มีภารกิจการดำเนินงานเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษารวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนให้เกิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกื้อหนุนและสนองตอบวิถีการดำเนินชีวิตที่สร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเหมาะสม อันจะนำมาซึ่งการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนรุ่นใหม่และเกิดการยกระดับคุณภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน สอดคล้องไปตามเจตนารมณ์ของแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ที่มีเป้าประสงค์ให้ประเทศไทยก้าวไปสู่สังคมที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560ก)

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ประชากร

บุคคลในรุ่นประชากรวัย หรือ เจเนอเรชันวัย ที่เกิดตั้งแต่ พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2543 โดย ณ พ.ศ. 2561 มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 37 ปี ทุกวัย ที่อาศัยอยู่ในเขตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นพื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 49

กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ คือ บุคคลในรุ่นประชากรวัย หรือ เจเนอเรชันวัย ที่ ณ พ.ศ. 2561 มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 37 ปี จำนวนทั้งสิ้น 383 ราย และเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ใน 5 พื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของนักศึกษาบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 49 ซึ่งเป็นกรณีศึกษา

ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาเชิงคุณภาพ คือ บุคคลในรุ่นประชากรวัย หรือ เจเนอเรชันวัย ที่ ณ พ.ศ. 2561 มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 37 ปี จำนวนทั้งสิ้น 20 ราย และเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ใน 5 พื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 49 ซึ่งเป็นกรณีศึกษา

พื้นที่ในการศึกษา

พื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 49 ปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย 5 พื้นที่ในระดับตำบล แบ่งเป็นภาคเหนือ 3 พื้นที่ ได้แก่ ตำบลแม่ตืน อำเภอถ้ำฝั้น จังหวัดลำพูน ตำบลทุ่งช้าง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน และตำบลท่าผาบุ้ม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 พื้นที่ ได้แก่ ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร และตำบลอุมจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

ระยะเวลาที่ทำการศึกษา

เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 ถึง เดือนธันวาคม 2562

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

คนรุ่นใหม่ (young generation) หมายถึง บุคคลในรุ่นประชากรวัย หรือ เจเนอเรชันวัย ที่เกิดตั้งแต่ พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ.2543 โดย ณ พ.ศ. 2561 มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 37 ปี และเป็นผู้ที่อาศัย อยู่ในเขตชนบทไทยซึ่งเป็นพื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 49

สังคมชนบทไทย (Thai rural society) หมายถึง เขตพื้นที่ในประเทศไทยที่ประชากร ประกอบอาชีพจากทรัพยากรพื้นฐานทางธรรมชาติเป็นสำคัญ เช่น การทำเกษตรกรรม ทัศนกรรม พื้นบ้าน หรือการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ มีระเบียบสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะชุมชนแบบหมู่บ้าน มี วัฒนธรรมหรือประเพณีต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะประจำท้องถิ่น และอาจปรากฏกระบวนการ เปลี่ยนผ่านสู่สังคมชนบทยุคใหม่ที่รับเอาความทันสมัยของระบบการผลิต ตลาด การค้า การบริโภค เทคโนโลยี และการติดต่อผ่านเครื่องมือสื่อสารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต โดยขอบเขต พื้นที่ชนบทในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในพื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 49

รูปแบบการดำเนินชีวิต (lifestyle) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมการใช้ชีวิตของบุคคลที่ แสดงออกมาในด้านการทำกิจกรรม ด้านความสนใจ และด้านการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านวิถี การดำรงชีวิตประจำวัน การใช้เวลา และการใช้จ่ายเงินเพื่อการทำกิจกรรมอุปโภคบริโภค ซึ่งสัมพันธ์ กับประสบการณ์ สถานการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยรูปแบบในการดำเนินชีวิต ของบุคคลจะเป็นตัวสะท้อนถึงภาพพจน์และค่านิยมของบุคคล

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบลักษณะของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบท ไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นพื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของบัณฑิต อาสาสมัคร รุ่นที่ 49 โดยองค์ความรู้จากการศึกษาจะเป็นสารสนเทศที่สำคัญต่อการทำความเข้าใจ บริบททางสังคมและมีส่วนสำคัญต่อการวางแผนการปฏิบัติงานภาคสนามและการบริการสังคมใน พื้นที่ของบัณฑิตอาสาสมัครรุ่นต่อไป อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบายต่อหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มหรือองค์กรเพื่อการพัฒนาที่มีภารกิจดำเนินงานเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดรูปแบบกิจกรรมหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกื้อหนุนต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในพื้นที่อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ นอกจากนั้นการศึกษาครั้งนี้ยังสร้างให้เกิดการบูรณาการการเรียนรู้ในเชิงวิชาการร่วมกันระหว่างผู้วิจัย คนรุ่นใหม่ในชนบท บัณฑิตอาสาสมัคร และวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อันจะนำมาซึ่งการส่งเสริมพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการเรียนการสอนในหลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัครที่ทันตามยุคสมัยและเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติสืบไป

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการศึกษา ได้แก่ 1) สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน 2) แนวคิดเรื่องลักษณะทางประชากรศาสตร์ 3) แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ 4) แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค 5) ทฤษฎีรุ่นประชากร 6) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเหตุเป็นผลกันขององค์ประกอบทางความคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลที่สังเคราะห์จาก แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์เป็นกรอบในการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนนำมาประยุกต์เป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทยจากอดีตสู่ปัจจุบัน

พลวัตการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่สะท้อนระบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันของปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล ไปจนถึงระดับองค์กรและชุมชน มีสาเหตุมาจากปัจจัยที่หลากหลาย ซึ่งปัจจัยหลักที่มักถูกกล่าวถึง ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย อันหมายรวมถึงเรื่องของการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อกันในลักษณะที่เมื่อมีปัจจัยหนึ่งเกิดการเคลื่อนไหวย่อมส่งผลต่อการยับยั้งปรับเปลี่ยนของปัจจัยอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมาและทำให้ภาพรวมของสถานการณ์ภายในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทยเป็นตัวอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์จากการเคลื่อนไหวของปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญดังที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยได้รับอิทธิพลมาจากภาวะความทันสมัย (modernity) ส่งผลให้ภาพพจน์ของชนบทไทยสมัยใหม่ไม่ได้มีลักษณะเป็นคู่ตรงข้ามกับสังคมเมืองเหมือนดังภาพจำในอดีตอีกต่อไปและเพื่อให้เห็นภาพสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงในเชิงเปรียบเทียบระหว่างสังคมชนบทไทยในอดีตและสังคมชนบทไทยสมัยใหม่ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 สังคมชนบทไทยในอดีต

“ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” คือวลีที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านภูมิศาสตร์และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติของประเทศไทยนับแต่อดีต คนไทยส่วนใหญ่จึงมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ผูกพันกับผืนแผ่นดิน ผืนป่า แหล่งน้ำ และประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมและการปศุสัตว์เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญในการดำรงชีวิต ดังนั้นในเชิงสังคมวิทยาความหมายของสังคมไทยในอดีตกาลจึงเป็นสังคมชนบทเพราะประชาชนในประเทศส่วนใหญ่ทำกิจกรรมทางการเกษตรและมีวิถีชีวิตแบบพึ่งตนเองเป็นหลัก ส่วนเมืองซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งของสังคมมีสถานะเป็นเพียงศูนย์กลางการปกครองของเจ้านายและขุนนางเท่านั้น การค้าขายและการผลิตสิ่งทีนอกเหนือจากผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้มีบทบาทมากนักต่อการดำรงชีพของประชาชนเนื่องจากเป็นสิ่งที่คนไทยสมัยก่อนไม่ถนัดและไม่นิยม ดังนั้นการพาณิชย์ส่วนใหญ่ในสังคมชนบทไทยสมัยก่อนจึงมักดำเนินการโดยชาวต่างชาติ (ชาย โปธิสิตา, 2555) ทั้งนี้จากการประมวลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงสังคมชนบทไทยในอดีตของนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศสามารถอธิบายภาพรวมของชนบทไทยในอดีตได้ดังนี้

สังคมชนบทไทยช่วงก่อนการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง

ระบบการผลิตแบบพออยู่พอกินหรือการทำเกษตรกรรมแบบพออยู่พอกิน (subsistence agriculture) ถือเป็นลักษณะเด่นของชนบทไทยในช่วงก่อนที่สังคมจะเข้าสู่ยุคที่ใช้ระบบศักดินาอย่างเต็มรูปแบบ (สมสมัย ศรีศุทรพรหม, 2518) และดำรงอยู่ตลอดสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเรื่อยมาจนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 การทำเกษตรกรรมแบบพออยู่พอกินมีลักษณะสำคัญอยู่ที่การมิได้มุ่งหวังที่จะสร้างผลผลิตเพื่อการค้า แต่มีเป้าประสงค์หลักเพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารและการบริโภคภายในครัวเรือน โดยทุกครัวเรือนเป็นหน่วยการผลิตที่ดำรงอยู่ได้ด้วยแรงงานและปัจจัยการผลิตของตนเอง ครัวเรือนส่วนใหญ่มักผลิตสิ่งที่ตนเองและสมาชิกในครัวเรือนใช้บริโภคและอุปโภคได้ ผลผลิตส่วนเกินมีจำนวนน้อยและส่วนเกินนั้นก็มักจะนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการอย่างอื่นที่ตนต้องการระหว่างครัวเรือน แจกจ่ายแก่ญาติมิตรหรือบริจาคเป็นการกุศลให้แก่วัด ส่วนสิ่งของหรือเครื่องใช้ที่จำเป็นแต่เกินกำลังความสามารถของสมาชิกในครัวเรือนจึงขอแรงจากเพื่อนบ้าน สมัยนั้นระบบการค้าแบบตลาดยังไม่เกิดขึ้นในชุมชน และนาน ๆ ครั้งจะมีพ่อค้าจากภายนอกนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกับผลผลิตของชาวบ้านซึ่งก็เป็นการค้าขายที่จำกัดอยู่เฉพาะพื้นที่ที่เดินทางด้วยทางบกและทางน้ำสะดวกเท่านั้น เนื่องจากการบรรทุกสินค้าและการเดินทางในอดีตใช้เรือหรือเกวียนเป็นยานพาหนะหลัก (สุวิทย์ ไพทยวัฒน์, 2521; ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2540; ชาย โปธิสิตา, 2555)

จะเห็นได้ว่าระบบการผลิตแบบพออยู่พอกินนี้นอกจากจะสะท้อนถึงการที่ครัวเรือนในชนบทไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านผลผลิตแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงวัฒนธรรมเรื่องการเอื้อเพื่อแบ่งปัน

แก่เพื่อนบ้านหรือบุคคลอื่นในชุมชนไม่ว่าจะเป็นญาติมิตรหรือไม่ใช่ญาติมิตรก็ตาม ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์นี้แสดงถึงเครือข่ายอันแน่นแฟ้นที่จะทำให้การดำรงชีวิตของคนชนบทไทยในอดีตมีความมั่นคงและปลอดภัยอีกด้วย

สังคมชนบทไทยภายหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง

การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) พ.ศ. 2398 ถือเป็นกาเปิดประตูการค้ากับต่างประเทศครั้งสำคัญของประเทศไทย ภายหลังจากการทำสนธิสัญญาโครงสร้างการผลิตของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากการผลิตแบบพอเพียงไปสู่การผลิตเพื่อการค้า ทำให้ข้าวกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญ ทาง การ จึงส่งเสริมการค้าข้าวและสนับสนุนให้เปิดที่นาใหม่โดยไม่ต้องเก็บภาษีค่านาปีแรก ลดอากรนา ตลอดจนมีการขุดคลองเพื่อประโยชน์ด้านการเพาะปลูกและคมนาคม ส่งผลให้ข้าวมีราคาสูงขึ้นและราษฎรจึงหันมาทำนามากขึ้น ทำให้พื้นที่เพาะปลูกข้าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตภาคกลางเริ่มขยายตัวอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการค้าข้าวและมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกต่อการเดินทางของประเทศมหาอำนาจที่มีความต้องการผลผลิตข้าวของชาวนาเพื่อไปใช้เลี้ยงประชาชนในประเทศอาณานิคม

นอกจากนั้นยังเกิดการปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร เช่น คูคลองส่งน้ำ การสร้างระบบขนส่งและขยายทางรถไฟไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ส่งผลให้ความสามารถในการผลิตมีสูงขึ้น ผลผลิตส่วนเกินจึงมีจำนวนมากขึ้น เกิดระบบตลาด และการผลิตเพื่อการค้าในสังคมชนบท กล่าวคือ หากชาวนาสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้จำนวนมากเกินกว่าความสามารถในการบริโภคของครัวเรือน ชาวนาจะนำผลผลิตส่วนเกินเหล่านั้นเข้าสู่ระบบตลาดเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ของครัวเรือนต่อไป ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เริ่มปรากฏชัดขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ต่อเนื่องมาจนถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 และนับแต่นั้นเป็นต้นมากระบวนการผลิตในชนบทไทยก็เริ่มกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลานั้นยังคงมีชุมชนชนบทที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากการค้าและระบบทุนนิยมมากนัก ชุมชนชนบทในพื้นที่เหล่านั้นจึงยังทำเกษตรกรรมแบบพอเพียงที่มีเป้าประสงค์หลักเพื่อการบริโภคในครัวเรือนของเกษตรกรเป็นอันดับแรก (สุวิทย์ ไททยวัฒน์, 2521; ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2540; ยอดชาย ทองไทยนันท์, 2551; ชาย โพธิสิตา, 2555)

จะเห็นได้ว่าภาพรวมของสังคมชนบทภายหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงยังคงมีความเป็นอิสระและพึ่งพาตนเองได้ เกิดระบบตลาดและการผลิตเพื่อการค้าในพื้นที่ที่ใกล้เมืองและเส้นทางคมนาคม แต่ยังคงรักษาลักษณะเด่นของระบบการผลิตแบบพอเพียงที่เป็นวิถีหลัก ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจระหว่างครัวเรือนยังไม่เด่นชัดมากนักและการแบ่งชนชั้นในชุมชนหมู่บ้านยังไม่ชัดเจนเนื่องจากมีกลุ่มคนประเภทเดียวคือผู้ที่ประกอบอาชีพชาวนา (ชาย โพธิสิตา, 2555)

นิยามชนบทไทยในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 (พ.ศ. 2444-2543)

หากพิจารณาถึงคำนิยามของชนบทไทย ช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 นักวิชาการตะวันตกอย่าง Roger and Burdge (1972) ได้ให้ความหมายของ ชนบท ไว้ว่า เป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยและสภาพสังคมมีความจำกัดกว่าเขตเมือง ส่วนในด้านนักวิชาการไทยอย่าง สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2530) ได้ให้ความหมายของชนบทไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า เป็นขอบเขตพื้นที่ที่อยู่นอกตัวเมืองออกไปหรือเป็นท้องที่ที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลทั่วประเทศไทย สอดคล้องกับ สมยศ พุ่มหว่า (2534) ที่นิยามความหมายของ ชนบท ว่าหมายถึง เขตแดนที่ตั้งอยู่พ้นจากตัวเมือง มีความหนาแน่นของประชากรน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับความหนาแน่นของประชากรในเขตเมือง นอกจากนี้ประชาชนในชนบทยังประกอบอาชีพที่พึ่งพาอาศัยการสนับสนุนจากธรรมชาติและความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำเป็นหลัก เช่น การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ประมง รวมถึงการทำหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น ทอผ้า จักสาน ปั่นภาชนะ และการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยใช้เครื่องมือในการประกอบอาชีพที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

จากคำนิยามดังกล่าวสะท้อนได้ว่าความหมายของ “ชนบทไทย” ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 มุ่งเน้นพิจารณาความเป็นชนบทจากลักษณะทางกายภาพ เช่น การแบ่งเขตการปกครอง สภาพภูมิศาสตร์ จำนวนประชากรต่อหน่วยพื้นที่ และพิจารณาจากการดำเนินชีวิตที่มีความจำกัดอยู่ที่การทำเกษตรกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านที่พึ่งพาทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งในอดีตประเด็นเหล่านี้มักถูกนำมาอ้างอิงเพื่อใช้จำแนกความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท

อนึ่ง การใช้ลักษณะทางกายภาพหรือความเป็นสังคมเกษตรกรรมเพื่อพิจารณาว่าพื้นที่ใดเป็นพื้นที่ชนบทหรือเมืองตามนิยามในอดีต อาจไม่ได้แสดงภาพชีวิตของสังคมชนบทไทยในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่ชัดเจนนัก ดังนั้น การศึกษาถึงลักษณะของชนบทไทยเพื่อทำความเข้าใจถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในชนบทที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นในแง่ของรายละเอียดจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่ชนบทไทยยังคงรักษาลักษณะเด่นของระบบการผลิตแบบพออยู่พอกินที่เป็นวิถีเศรษฐกิจหลักได้เรื่อยมา ซึ่ง ชาย โพธิสิตา (2555) ได้สรุปลักษณะของชนบทไทยนับแต่อดีต ตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ให้เห็นว่า ภาพรวมของชนบทไทยยังมีความเป็นอิสระ พึ่งพาตนเองได้ ความแตกต่างของเศรษฐกิจภายในครัวเรือนไม่รุนแรง ซึ่งเป็นความแตกต่างทางด้านจำนวนคน มิใช่ความแตกต่างที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางฐานะเศรษฐกิจและคนชนบทในอดีตส่วนใหญ่เป็นชาวนา ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับ ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2506) ที่กล่าวถึง ลักษณะโดยทั่วไปของสังคมชนบทไทยในอดีตว่าเป็นสังคมที่ความสัมพันธ์ของบุคคลเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ อยู่ร่วมกันแบบทุกคนรู้จักกัน ติดต่อกันเคยเห็นหน้ากันโดยตรง (face to face) เป็นสังคมที่มีการโยกย้ายเคลื่อนไหว (social mobility) น้อย ครัวเรือนเป็นหน่วยการผลิตที่สำคัญในลักษณะของการพึ่งพาตนเอง ยึดมั่นใน

ประเพณีดั้งเดิม (conservative) เชื้อโคลกลาง ภูติผี สิ่งลี้ลับ ระดับการศึกษาและทักษะในอาชีพอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากขาดสถาบันการศึกษา ขาดอุปกรณ์และเครื่องมือส่งเสริมทางสังคมที่จะใฝ่หาวิชาความรู้ บุคลิกและลักษณะนิสัยเป็นไปตามวิถี เช่น มีความเฉื่อยชา มักประสบปัญหาว่างงานตามฤดูกาล และไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นในการหางานอื่นทำ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ในช่วงก่อนการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงชนบทไทยในอดีตเป็นสังคมเกษตรกรรมแบบพออยู่พอกินที่มุ่งเน้นการผลิตโดยแรงงานในครัวเรือนเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนเป็นสิ่งสำคัญ ผลผลิตส่วนเกินมีน้อย จึงนำไปแลกเปลี่ยน แบ่งปันแก่ครัวเรือนอื่น นิยามชนบทไทยในอดีตจึงยังคงอิงแอบอยู่กับวาทกรรมสังคมเกษตรกรรมที่มีขอบเขตพื้นที่และสภาพภูมิศาสตร์ที่ห่างไกลจากศูนย์กลางหรือตัวเมือง มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับในเขตเมือง ส่วนรายละเอียดของลักษณะการดำเนินชีวิตของคนชนบทไทยในอดีตยังคงอยู่บนพื้นฐานความเรียบง่าย การมีจิตใจโอบอ้อมอารี มีวิถีชีวิตประจำวันที่พึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และมีขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์และยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมา

ภายหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงถือเป็นการเริ่มต้นการเปิดประตูทางการค้ากับต่างประเทศและรับเอาระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาในสังคมไทย ได้ปรากฏภาพของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตจากพออยู่พอกินเป็นการผลิตในเชิงการค้า ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นยุคเปลี่ยนผ่านของสังคมชนบทไทยที่ทำให้กรอบความเข้าใจเกี่ยวกับชนบทไทยที่มีมาแต่เดิมน่าจะต่อการสืบทอดพลังในการอธิบายความหมายของชนบทไทยที่มีมิติซับซ้อนและหลากหลายนี้ได้ เนื่องจากเส้นแบ่งระหว่างความเป็นชนบทกับเมืองเริ่มเลือนลางลงส่งผลให้ในปัจจุบันมีอาจจำแนกความเป็นเมืองและชนบทได้โดยใช้เพียงแค่เขตการปกครอง ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ และการเป็นสังคมเกษตรกรรมเป็นตัวชี้วัดได้เหมือนในอดีตที่ผ่านมา

2.1.2 สังคมชนบทไทยในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ความทันสมัย

การเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งเป็นวิสัยปกติที่ต้องดำเนินไปพร้อมกับการปรับตัวของบุคคลเพื่อความอยู่รอดและเท่าทันความเป็นไปของกระแสโลก สังคมชนบทไทยก็เช่นกัน ในช่วงระยะเวลากว่าสองทศวรรษที่ผ่านมาสังคมชนบทไทยในแต่ละภูมิภาคได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์และระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่ส่งผลมาถึงการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย จนกล่าวได้ว่าความเปลี่ยนแปลงของชนบทไทยในปัจจุบันเป็นไปอย่างซับซ้อนและรวดเร็วจนมีอาจนิยามความหมายของชนบทไทยในภาวะปัจจุบันได้ด้วยชุดความรู้หรือด้วยมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่มีมาแต่เดิมได้อีกต่อไป ทั้งนี้จากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถอธิบายลักษณะของสังคมชนบทไทยในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ความทันสมัยได้ดังนี้

กระแสทุนนิยมกับการเปลี่ยนโฉมโครงสร้างสังคมชนบทไทย

ภายหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงใน พ.ศ. 2398 ถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของสังคมชนบทไทยจากสังคมชนบทแบบดั้งเดิมสู่สังคมชนบทสมัยใหม่ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเริ่มเข้ามามีบทบาทในภาคการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเกษตรกรรม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากวิถีการผลิตแบบพอเพียงชีพในประวัติศาสตร์ไทยที่ดำเนินมาอย่างยาวนานสู่การผลิตแบบทุนนิยมซึ่งมีลักษณะเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว โดยที่มีตลาด เงินทุน เทคโนโลยี ความเชื่อมโยงกับโลกภายนอกและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้นภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ในช่วงครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดผลกระทบสำคัญต่อครัวเรือนเกษตรกรในชนบทไทยหลายด้าน โดยด้านที่เห็นได้ชัดคือครัวเรือนและแรงงานในภาคการเกษตรลดลง ขณะที่การทำเกษตรกรรมก็ไม่ได้เป็นแหล่งรายได้หลักของครัวเรือนส่วนใหญ่อีกต่อไป นอกจากนี้ครัวเรือนเกษตรกรที่ยากจน มีหนี้สิน และไร้ที่ทำกินก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย (ชาย โพธิ์สิตา, 2555; อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2556)

การเคลื่อนไหวอย่างก้าวหน้าของกระแสทุนนิยมโลกส่งผลให้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสู่ความทันสมัยเริ่มปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้นนับจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) ที่ถือเอาการเจริญเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศและให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจการค้า (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, 2504) นับจากนั้นเป็นต้นมาในช่วงกว่าครึ่งศตวรรษทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยจึงได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่ทันสมัยสอดคล้องกับกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับโลก ซึ่งเป็นที่มาของการปรับเปลี่ยนโฉมหน้าของสังคมไทยที่แตกต่างไปจากเดิม

การเปลี่ยนแปลงที่ว่าเป็นคือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของสังคมจากสังคมเกษตรกรรมสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการ เกิดการขยายตัวของเมืองที่มาพร้อมกับความเจริญทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่แผ่ขยายไปอย่างกว้างขวางและดึงดูดด้วยแรงงานจากชนบทให้เคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองหลวงเพื่อโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า (Rhoda, R., 2017; คาสปาร์ พิค วาสนา อิมเอ็ม และรัตนภรณ์ ตังธนเศรษฐ์, 2558: 27; ชาย โพธิ์สิตา, 2555) และยังหมายรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้คนในชนบทสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 เรื่อยมา ทำให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมของคนชนบทอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน นอกจากนี้ การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการโดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรมเกษตรและการค้าปลีกได้แผ่ขยายเข้าถึงพื้นที่ชนบทอย่างเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งกระแสของการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค เช่น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN

Economic Community: AEC) ทำให้ศูนย์กลางการพัฒนาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่นี้เขตเมืองอีกต่อไป (ชล บุญนาค และปัทมาวดี โพชนุกูล, 2558) พลวัตต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงนี้ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งในระดับสังคม ชุมชน ไปจนถึงระบบการผลิต การบริโภค ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของสังคมชนบทไทยที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดทั้งในด้านระบบสาธารณสุขูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน รวมไปถึงจนถึงความสามารถในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี และปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของบุคคลที่สอดคล้องกับความเป็นสังคมสมัยใหม่มากขึ้น

สังคมชนบทไทยที่ผสมผสานระหว่างความเป็นสังคมดั้งเดิมและสังคมสมัยใหม่

ในอดีตการผลิตความรู้และนำเสนอภาพของสังคมชนบทไทยมักวางอยู่บนฐานอุดมคติของการมองชนบทอย่างหยุดนิ่งที่เน้นให้เห็นเฉพาะภาพวิถีชีวิตแบบพึ่งตนเอง ทั้งยังคาดหวังว่าภาพของคนชนบทจะต้องปฏิบัติตัวไปตามอุดมคติดั้งเดิมนั้น ๆ ซึ่งความรู้และความเข้าใจเหล่านี้ยังละเลยการพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นจริงในสังคมชนบทไทย ณ ช่วงเวลาปัจจุบัน (ปริญทร์ นาคสิงห์ และคณะ, 2560)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและการเชื่อมต่อกับกระแสโลกาภิวัตน์และระบบเศรษฐกิจโลก ทำให้ภาพลักษณ์ของชนบทไทยที่ในอดีตเคยถูกมองว่าเป็นพื้นที่นอกเขตเมืองและห่างไกลความเจริญได้รับการอธิบายเพิ่มเติมผ่านความทันสมัย เช่น การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต การใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล การมีเครื่องทำน้ำอุ่น และมีโทรทัศน์ติดสัญญาณดาวเทียม ตลอดจนการมีโอกาสและทางเลือกที่มากขึ้นในการเข้าถึงแหล่งอาชีพอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการทำเกษตรกรรม เกิดการแปรเปลี่ยนของระบบการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนไปเป็นการผลิตเพื่อขาย เกิดการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรพันธสัญญา การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการก้าวไปสู่การเป็นสังคมผู้ประกอบการ เป็นต้น (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2559; นภาพร อติวานิชยพงศ์, 2557; นภาพร อติวานิชยพงศ์ กนกวรรณ ระลึก และกนกวรรณ แซ่จั้ง, 2557; ชาย โพธิ์สิตา, 2555)

ท่ามกลางภาวะความทันสมัยดังกล่าว ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2553) ได้กล่าวถึงประเด็นด้านวัฒนธรรมชุมชนว่าเป็นทางเลือกสู่เส้นทางความเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากสังคมไทยมีความเป็นชุมชนเข้มข้นเพราะความเป็นชุมชนดำรงอยู่ในวัฒนธรรมรวมทั้งวิถีการผลิตทางเศรษฐกิจที่เป็นผู้ผลิตรายย่อยมาเนิ่นนาน สถาบันพื้นฐานที่สำคัญของสังคมไทยคือสถาบันครอบครัวและชุมชนหมู่บ้าน แม้ว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจของไทยโดยรวมได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาตามกระแสทุนนิยม แต่พัฒนาการดังกล่าวมิได้ทำให้ชุมชนถูกทำลายลงไปเสียทีเดียว ด้วยลักษณะพิเศษภายในของสังคมไทยคือสถาบันครอบครัว คนในชุมชนไทยจึงมีน้ำใจ

ไม่ตรีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีแรงเกาะเกี่ยวภายในที่เหนียวแน่น สอดคล้องกับ จามะรี เชียงทอง (2560) ที่กล่าวถึงกลิ่นไอของความเป็นวิถีชุมชนชนบทว่ายังมีความใกล้ชิดเกี่ยวกูดกันและปรากฏให้เห็นผ่านการใช้ภาษาของชาวบ้านที่เรียกคนในชุมชนว่า “พ่อแม่พี่น้อง” เรียกหมู่บ้านของตนเองว่า “บ้านเรา” เรียกกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์หรือการจัดงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ในชุมชนว่าเป็น “กิจกรรมเพื่อส่วนรวม” และยังคงมีการรักษาสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติประจำท้องถิ่นให้คงไว้

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าโฉมหน้าชนบทไทยในยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่ผสมผสานระหว่างความเป็นสังคมสมัยใหม่ (modern society) และการเป็นสังคมแบบดั้งเดิม (traditional society) ซึ่งยังคงรักษาภาพสังคมชนบทเชิงอุดมคติไว้ในบางมิติที่แตกต่างจากสังคมเมือง

การก่อเกิดสังคมผู้ประกอบการในชนบทและพื้นที่สาธารณะแบบใหม่

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชนบทช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้ทำให้ระบบการผลิตและระบบสังคมชาวนา (peasant society) ล่มสลายลง และนำไปสู่การก่อรูปแบบสังคมชนบทในลักษณะใหม่ ๆ ขึ้นมา ซึ่งอาจเรียกว่า สังคมผู้ประกอบการในชนบท (rural entrepreneur society) ที่เกิดจากการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมแนวระนาบแทนที่ความสัมพันธ์แนวตั้งในระบบอุปถัมภ์แบบเดิมที่เคยเป็นความสัมพันธ์หลักของสังคมชาวนา ความสัมพันธ์ทางสังคมแนวระนาบเช่นนี้ได้ขยายตัวครอบคลุมสังคมชนบทในประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ โดย อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2559) ได้ยกตัวอย่างถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมชนบทสมัยใหม่ที่ชัดเจน คือ สังคมผู้ประกอบการ การเกิดพื้นที่สาธารณะแบบใหม่และตลาดนัด เป็นต้น การจัดความสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นเครือข่ายแนวระนาบ ทำให้คนชนบทนิยามความหมายต่อตัวเองและสังคมรอบด้านแตกต่างไปจากเดิม ความรู้สึกนึกคิดที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้คนในชนบทมองเห็นและให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมมากขึ้น เกิดความคาดหวังต่อรัฐส่วนกลางและรัฐท้องถิ่นในการเข้ามามีบทบาทดูแลและส่งเสริมทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการใหม่ ๆ ในชีวิตของตนเองและครอบครัว ทำให้ผู้ประกอบการในชนบทซึ่งพัฒนาตนเองมาจากการเป็นแรงงานหรือเกษตรกรจำนวนมากเคลื่อนย้ายตนเองเข้ามาสัมพันธ์กับการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติมากขึ้น การที่ผู้ประกอบการในชนบทเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดการประสานความสัมพันธ์กับคนในชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมของชนบท จึงทำให้เกิดการสร้างพื้นที่สาธารณะแบบใหม่ (new public space) ขึ้น เพื่อรองรับผู้คนในชุมชนซึ่งถือว่าเป็นการเคลื่อนไหวในการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเป็นพื้นที่สาธารณะใหม่ที่คนในชุมชนชนบทได้มีส่วนร่วมกันสร้าง ได้รับส่วนแบ่งในการจัดสรรทรัพยากร

ส่วนกลางและสามารถเชื่อมต่อกับสังคมภายนอกได้อย่างกว้างขวางซึ่งจะเป็นทั้งการอำนวยความสะดวกเจริญเติบโตแก่เศรษฐกิจและเอื้อต่อการเติบโตของระบบประชาธิปไตยในสังคมไทย

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมผู้ประกอบการที่สำคัญในชนบทไทยและเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ชนบทตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา คือ การปรับเปลี่ยนตลาดแบบจารีตของชาวบ้านให้กลายเป็น ตลาดนัด หรือ ตลาดชาวบ้าน ที่มีการขยายตัวอย่างกว้างขวางกระจายสู่พื้นที่ต่าง ๆ ในลุ่มแอ่งใกล้เคียง โดยกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ค้าทั้งหมดเป็นคนในพื้นที่และอีกครึ่งหนึ่งเป็นผู้ค้าประจำที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง โดยผู้ค้าเหล่านี้จะนำเอาผลผลิตทางการเกษตรที่ตนผลิตได้เข้าสู่ระบบตลาดในระดับท้องถิ่นที่ยังไม่กว้างขวางนัก วงจรการไหลเวียนของเงินตราจึงพักค้างอยู่ในระดับท้องถิ่นมากกว่าการซื้อขายสินค้าทั่วไป ทั้งนี้ตลาดนัดหรือตลาดชาวบ้านก็สามารถยกระดับตนเองให้ก้าวสู่ตลาดเฉพาะกลุ่ม (niche market) ได้ เช่น ตลาดเกษตรอินทรีย์ หรือ ตลาดพืชผักปลอดสารพิษ ซึ่งตลาดเฉพาะกลุ่มนี้มีประสบการณ์สำเร็จในเขตเมืองใหญ่มากกว่าในชนบท เนื่องจากผู้บริโภคในเมืองมีกำลังซื้อมากกว่าในชนบทหรือในหลายพื้นที่ได้มีการยกระดับตนเองสู่การเป็นตลาดขนาดใหญ่ เช่น ถนนคนเดินที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก

เมื่อกล่าวถึงสังคมผู้ประกอบการ อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2559) ได้แบ่งประเภทของการเป็นผู้ประกอบการในระดับชุมชนท้องถิ่น ไว้ 5 ระดับ คือ 1) ผู้จัดการนาหรือผู้ประกอบการนา หมายถึง เจ้าของที่ดินที่จ้างแรงงานทำนาทุกขั้นตอน 2) ผู้ประกอบการไร่หรือสวน หมายถึง เจ้าของพื้นที่เพาะปลูกที่จ้างแรงงานทำไร่ทำสวนเกือบทุกขั้นตอน 3) ผู้ประกอบการในฐานะผู้รับช่วงสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา 4) ผู้ประกอบการเร่ขายสินค้าต่าง ๆ และ 5) ผู้ประกอบการในตลาดรูปแบบใหม่ เช่น ร้านกาแฟ ร้านน้ำชา ร้านอินเทอร์เน็ต โดยการกลายเป็นผู้ประกอบการในชนบทนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับผู้ประกอบการสมัยใหม่ที่มีกำไรเป็นแรงจูงใจในการประกอบการ มีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เข้าสู่ตลาดอยู่เสมอ และมีความสามารถในการเป็นผู้รับความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและบริหารจัดการความเสี่ยงได้

นอกจากนี้ ประภาส ปิ่นตบแต่ง (2558) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองในชุมชนชนบทและการปรับตัวของชาวนา โดยกล่าวว่าวิถีการผลิตและการบริโภคสมัยใหม่ส่งผลให้ชาวชนบทในปัจจุบันมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ไม่แตกต่างจากคนในสังคมเมืองมากนัก การทำนาเพียงอย่างเดียวไม่ใช่ทางรอดของชาวนา แต่จะต้องหารายได้นอกภาคการเกษตรร่วมด้วย เช่น การเป็นแรงงานรับจ้างที่มีฝีมือในภาคการเกษตร การปรับตัวสู่การเป็นผู้ประกอบการผลิตข้าวอินทรีย์ ทำสวนผัก นาบัว เป็นต้น การดิ้นรนเพื่อแสวงหาทางออกสำหรับชีวิตสมัยใหม่มีอาจอาศัยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์หรือเครือญาติได้อีกต่อไป แต่แปรเปลี่ยนเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์แบบใหม่ที่เชื่อมโยงเข้ากับพื้นที่ทางการเมืองหรือพื้นที่นโยบายสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

กล่าวได้ว่าชนบทไทยในช่วงที่เกิดการเปลี่ยนผ่านจากสังคมชาวนาสู่สังคมผู้ประกอบการนี้เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ ชาย โปธิสิตา (2555) ที่อธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากบทบาทของระบบการผลิตแบบทุนนิยมที่ขยายตัวเข้าไปในชนบทและบทบาทของอำนาจจากภายนอกที่มีผลกระทบต่อการผลิตและวิถีชีวิตในชุมชน ซึ่งอำนาจที่สำคัญมี 2 ประการ อำนาจประการแรก คือ การค้าหรือตลาด ซึ่งมีตัวแทนที่เป็นรูปธรรม คือ พ่อค้าที่เข้าไปดูดซับเอาผลผลิตส่วนเกินในท้องถิ่นผ่านการค้าขาย เกิดการมุ่งผลิตเพื่อตลาด ทำให้ตลาดและเงินตราเข้ามามีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตชนบทมากขึ้น ขณะเดียวกันก็เริ่มลดทอนความสำคัญของความสัมพันธ์ทางสังคมแบบพึ่งพาอาศัยกันที่มีมาแต่เดิมลง เกิดนายทุนที่ดิน คริวเรือนจำนวนหนึ่งเริ่มสูญเสียที่ดินทำกินและชนชั้นในชนบทเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้น อำนาจประการที่สอง คือ อำนาจรัฐที่เข้าไปควบคุมและจัดการสังคมชนบทมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมปัจจัยการผลิตและการดูดซับผลผลิตส่วนเกินในรูปของภาษี ทั้งภาษีผลผลิตและภาษีที่ดิน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการวิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและระบบความสัมพันธ์ในชนบทไทยของ อรศรี งามวิทยาพงศ์ (2551) ที่อธิบายว่าการพัฒนาเศรษฐกิจแบบใหม่ของรัฐนำชุมชนชนบทไปสู่การพึ่งพิงตลาดโลกอย่างเข้มข้น เกิดระบบความสัมพันธ์กับพ่อค้าคนกลาง พ่อค้าส่งออก และแหล่งเงินกู้ยืมระบบ เกิดภาวะปัจเจกนิยมแบบตัวใครตัวมันในระบบการผลิตและการบริโภค ส่งผลให้คนในชนบทไทยไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นดังเช่นวิถีคนชนบทไทยในยุคดั้งเดิม

ปัจจุบันกล่าวได้ว่า การขยายตัวของตลาดนัดหรือตลาดชาวบ้านเกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของสังคมไทย ทั้งในสังคมเมืองและสังคมชนบทเป็นแหล่งอาหารที่สามารถดึงดูดผู้คนมาเข้าร่วมได้เป็นจำนวนมากทั้งผู้ค้าและผู้บริโภค ในส่วนของผู้ค้าที่เป็นคนในท้องถิ่นมีโอกาสในการเข้าถึงตลาดได้ด้วยตนเองและสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรที่มีจำนวนไม่มากพอที่จะส่งตลาดภายนอกมาจำหน่ายแก่คนในท้องถิ่นและสามารถสร้างรายได้ในตลาดนัดหรือตลาดชาวบ้าน ดังนั้นการขยายตัวอย่างกว้างขวางของตลาดนัดหรือตลาดชาวบ้านจึงเป็นอีกหนึ่งตัวสะท้อนสำคัญที่ทำให้เห็นถึงผลจากการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชาวนาสู่การเป็นสังคมผู้ประกอบการได้อย่างชัดเจน

สังคมชนบทไทยที่เปลี่ยนแปลงไปในทัศนะของนักวิชาการ

หากพิจารณาปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทในมุมมองของนักวิชาการตะวันตก Riggs (1970) ได้อธิบายว่า สังคมชนบทเป็นสังคมที่กำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่าน (transitional society) จากระบบสังคมเกษตรกรรม หรือ สังคมดั้งเดิม (traditional society) ไปสู่ระบบสังคมอุตสาหกรรม หรือ สังคมสมัยใหม่ (modern society) ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางสังคมดังกล่าวทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนบทบาทของสถาบันทางสังคมด้วย เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันการเมืองหรือการ

ปกครอง เป็นต้น ซึ่งต่อมา Woods (2011) ได้เสนอทัศนะที่ทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างที่เด่นชัดระหว่างสังคมชนบทไทยในอดีตและสังคมชนบทไทยในปัจจุบัน ทั้งในมิติของความซับซ้อนในวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน การผลิต การบริโภค การเข้ามามีบทบาทของตลาดการค้าและยังได้กล่าววิพากษ์ถึงการเข้ามาบริโภคทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และงานศิลปหัตถกรรมต่าง ๆ ในชนบทของคนเมือง นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงกรณีที่ชนบทถูกเอารัดเอาเปรียบจากชนชั้นนำและจากอำนาจรัฐและการเมืองอีกด้วย

นอกจากทัศนะที่ถ่ายทอดถึงชนบทไทยในยุคเปลี่ยนผ่านของนักวิชาการตะวันตก ในพากฝั่งนักวิชาการไทย จากการประมวลงานศึกษาของบัณฑิตอาสาสมัครในรอบหนึ่งทศวรรษของนภาพร อติวานิชยพงศ์ กนกวรรณ ระลึก และกนกวรรณ แซ่จั้ง (2557) ในชุดโครงการวิจัยเรื่องสังคมชนบทไทยในมุมมองบัณฑิตอาสาสมัคร: บทสังเคราะห์ห้วงองค์ความรู้จากงานศึกษาของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้สะท้อนข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของชนบทไทยที่น่าสนใจไว้ 3 ประการ คือ 1) สังคมชนบทไทยเป็นที่รวมของคนหลากหลายเชื้อชาติและจากเดิมที่คนชนบทเป็นเพียงแรงงานอพยพ ปัจจุบันได้เลื่อนสถานะอาชีพเป็นเกษตรกรเจ้าของสวนหรือเป็นผู้ประกอบการ 2) สังคมชนบทยังคงรักษาวัฒนธรรมและประเพณีแบบดั้งเดิมไว้ (traditional society) แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอีสาน ขณะที่ภาคใต้และภาคกลาง ในด้านวัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมจะปรากฏให้เห็นเด่นชัดเฉพาะในชุมชนชาวมุสลิมและชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มอญและกะเหรี่ยง 3) สังคมชนบทได้เข้าสู่ความทันสมัย (modernity) ในด้านของการเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ รวมถึงการต้องปรับตัวจากผลกระทบของนโยบายการพัฒนาของภาครัฐ ซึ่งสังคมชนบทได้ปรับตัวเข้ากับยุคสมัยใหม่ แต่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นสังคมแบบดั้งเดิมในบางด้าน

นอกจากนี้ในมุมมองของบัณฑิตอาสาสมัครที่มีต่อสังคมชนบทไทยในภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ ยังสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ๆ ที่น่าสนใจ คือ 1) การดำรงวิถีดั้งเดิมในมุมมองสมัยใหม่ โดยการนำแนวคิดสมัยใหม่มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมชนบท เช่น การนำแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่มาใช้วิเคราะห์การประกอบพิธีกรรมของชาวบ้าน หรือการใช้แนวคิดเพศสภาพมาใช้วิเคราะห์บทบาทของหญิงชายในการประกอบพิธีกรรม เป็นต้น 2) ความสมัยใหม่ที่เข้าสู่ชนบท ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีการทำมาหากิน ความหลากหลายของอาชีพที่นอกเหนือจากการทำไร่ทำนา วิถีการดำรงชีวิตของชาวนาสมัยใหม่ที่เข้าถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ บทบาทของสถาบันใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมไปถึงการหาคู่ครองของสตรีในชนบทผ่านบริษัทหาคู่ทางอินเทอร์เน็ต อีกทั้งยังเกิดการดัดแปลงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนบทเพื่อขายเป็นสินค้าและบริการ โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการผลิตสินค้าหรือกลุ่มสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว รวมไปถึงจนถึงการมองความสมัยใหม่ในมิติ

ด้านลบที่กระทบต่อการลดทอนอัตลักษณ์ในตัวตนของชนบท เช่น การมองว่าวิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เยาวชนลืมนึกเหง้า ขณะเดียวกันมีบางส่วนมองว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ ได้ทำลายวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สร้างความเหลื่อมล้ำในชุมชน และยังเห็นถึงผลกระทบด้านลบต่อความเป็นสมัยใหม่ที่มีต่อชุมชนมุสลิม เป็นต้น 3) การพึ่งตนเองของชุมชน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือกันเองในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุน กลุ่มวิสาหกิจ รวมถึงการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งบางพื้นที่ยังพบความขัดแย้งกันเองของแนวคิด เช่น การได้รับการส่งเสริมให้ทำเกษตรอินทรีย์แต่ยังคงใช้ยาฆ่าแมลงในการกำจัดศัตรูพืช หรือการที่ชุมชนได้รับการส่งเสริมปลูกพืชปลอดสารพิษ แต่ท้ายที่สุดต้องหันกลับมาทำเกษตรเคมีเช่นเดิม 4) การอยู่ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นมุมมองที่เด่นชัดด้านความหลากหลายของคนต่างชาติพันธุ์ ต่างศาสนาที่มาอยู่ร่วมกันอย่างผสมกลมกลืนในชนบท การใช้ชีวิตของคนกลุ่มน้อยที่ต้องอยู่ร่วมกันกับคนกลุ่มใหญ่ เช่น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติของชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธที่สมรสเปลี่ยนศาสนากันได้โดยไม่ถูกตัดขาดจากชุมชนหรือการอยู่ร่วมกันของชาวอีสานที่อพยพมาเป็นแรงงานในภาคใต้และมีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมชาวใต้ด้วยการรับประทานข้าวเหนียวกับสะตอจิ้มน้ำพริกและรับประทานกาแฟแทนข้าวมือเช้า เป็นต้น

จากการสะท้อนมุมมองเกี่ยวกับชนบทไทยที่ผ่านมาข้างต้นค่อนข้างสอดคล้องกับการศึกษาความอยู่ดีมีสุขของครัวเรือนชนบทไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางประชากรและสังคมของปิยวัฒน์ เกตุวงศา ศุภธิดา ชนวนวัน และวิชาญ ชูรัตน์ (2559) ที่ชี้ให้เห็นว่าในพื้นที่ที่มีความเป็นชนบทอย่างแท้จริง รูปแบบของครัวเรือนชนบทไทยยังคงไว้ซึ่งรูปแบบของการดูแลพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งไม่แตกต่างจากวิถีชีวิตแบบเดิมมากนัก วิถีชีวิตของคนชนบทในปัจจุบันยังคงรักษารูปแบบการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมคล้ายที่เคยปฏิบัติมาในอดีต แต่ที่มีความแตกต่างไปจากเดิมคือการรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันที่เคยทำมาแต่ดั้งเดิมให้มีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น ส่วนในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูล การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อแบ่งปันกันของคนในชนบทยังสามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปผ่านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนและมอบอาหารให้กัน การแบ่งปันพืชผลที่เพาะปลูกและการช่วยสอดส่องดูแลบุตรหลานไปจนถึงการดูแลรับส่งไปยังสถานพยาบาลยามเจ็บไข้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ยังคงเป็นวิถีการปฏิบัติสืบต่อกันอย่างเป็นนิจ แม้ว่ากระแสความความทันสมัยและเทคโนโลยีจะหลั่งไหลเข้ามาในพื้นที่ชนบทแล้วก็ตาม แต่วิถีคิดและจิตใจของผู้คนมิได้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย นอกจากนี้ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชนบทด้วย

นอกจากนั้น ปัทมาวดี โพชนุกูล (2556) ยังได้สะท้อนมุมมองในมิติต่าง ๆ ต่อสังคมชนบทไทย ผ่านปาฐกถาพิเศษ เรื่อง ชนบทไทยภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงว่า พลวัตของชนบท

ไทยมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงใน 5 ประเด็นหลัก คือ 1) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตในระดับครัวเรือนจากระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองไปสู่การทำเกษตรเชิงเดี่ยวและกลายเป็นการผลิตเชิงเดี่ยวในภาคการเกษตรแต่แสวงหาความหลากหลายของรายได้ครัวเรือน 2) การเติบโตของเมืองและสภาพกึ่งเมืองกึ่งชนบทที่เกิดจากการพัฒนาสาธารณูปโภคและการคมนาคมที่สะดวกสบายมากขึ้นทำให้เส้นแบ่งความเป็นเมืองและชนบทเบาบางลง 3) การกระจายแหล่งรายได้ในครัวเรือน ซึ่งนับตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา รายได้ครัวเรือนเกษตรมากกว่าครึ่งหนึ่งมาจากนอกภาคเกษตรกรรม หากพิจารณาแหล่งรายได้ของครัวเรือนเกษตรในปัจจุบัน พบว่ามาจากการทำงานในพื้นที่ทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร รวมถึงการรับงานมาทำที่บ้านและอีกแหล่งหนึ่งคือมาจากเงินโอนเพื่อการสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ของภาครัฐ ส่วนด้านรายได้ของครัวเรือนชนบทในภาพรวมพบว่าส่วนใหญ่มาจากการเป็นเจ้าของที่ดิน การเป็นแรงงาน และการเป็นผู้ประกอบการ 4) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมและการเมือง การกระจายอำนาจสู่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การอุปถัมภ์เชิงนโยบายโดยนักการเมือง บทบาทของกลุ่มทุนต่าง ๆ รวมถึงเกิดการรวมกลุ่มพลังชุมชน เช่น กลุ่มการเงิน กลุ่มเกษตรทางเลือก กลุ่มอนุรักษ์ เป็นต้น 5) กระแสโลกาภิวัตน์ การค้าเสรี และการรวมกลุ่มในภูมิภาค ทำให้เมืองชายแดนที่เป็นจุดเชื่อมต่อของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเติบโต ส่งผลให้กลุ่มทุนทั้งในประเทศไทยและกลุ่มทุนข้ามชาติเคลื่อนตัวเข้าไปในชนบทชัดเจนขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาวัตถุดิบทางการเกษตร แรงงานข้ามชาติ ที่ดิน และผู้บริโภคนในตลาดสินค้าระดับล่าง นอกจากนี้การย้ายถิ่นเข้ามาของชนกลุ่มน้อยเพื่อการผลิตและการค้า ก่อให้เกิดความเป็นพหุวัฒนธรรมหรือการสร้างพื้นที่ทางศาสนาที่มีผลกระทบต่อคนในพื้นที่ไม่มากนัก

การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทย “ภาคเหนือ”

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทยภาคเหนือที่ผ่านมา อาทิ การศึกษาเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงในชนบทภาคเหนือ: ศึกษาการจัดการ สมบัติชุมชนของ “ชุมชน” และ “หย่อมบ้าน” อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2500 – 2550 ของ อานุภาพ นุ่นสง (2556) ได้กล่าวถึงความสลับซับซ้อนของความเปลี่ยนแปลงในชนบทภาคเหนือที่เป็นผลมาจากการจัดการสมบัติชุมชนของชุมชนและหย่อมบ้านของหมู่บ้านในกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ โดยอธิบายให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการขยายอำนาจจากภาครัฐสู่สังคมชนบท ทำให้การผลิตแบบยังชีพถูกแทนที่ด้วยการผลิตเชิงพาณิชย์ เกิดการใช้ทุนอย่างเข้มข้น ทั้งเม็ดเงิน เครื่องจักร แรงงาน และมีการปฏิสัมพันธ์กับตลาดอย่างแนบแน่น รูปแบบการผลิตเป็นไปในเชิงปัจเจกมากขึ้น ขณะที่การขยายอำนาจรัฐผ่านการประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทำให้ชาวบ้านในชุมชนไม่สามารถแสวงหาที่ดินได้อย่างอิสระ ดังนั้นการปรับตัวของคนในชุมชนคือการยึดครองที่ดินที่เป็น

สมบัติชุมชนมาเป็นสมบัติส่วนตัวเพื่อใช้เป็นปัจจัยการผลิต เมื่อสมบัติของชุมชนระดับใหญ่ที่ทำหน้าที่ ร้อยรัดความสัมพันธ์ของคนในชุมชนถูกทำลายลง จึงทำให้ชุมชนไร้พลังเกาะเกี่ยวกันภายใน ส่งผลให้ ความเป็นชุมชนมีสภาวะอ่อนแอลง

การศึกษาข้างต้นเป็นไปในทิศทางเดียวกับ อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2553) ที่เสนอถึง ความเปลี่ยนแปลง 4 ประการ ในสังคมชนบทภาคเหนือ ผ่านการเสวนาเรื่อง โฉมหน้าใหม่ของสังคม ชนบทภาคเหนือ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความเปลี่ยนแปลงในระบบการผลิต กล่าวถึงการสิ้นสุดของ สังคมชาวนาซึ่งเกิดขึ้นครอบคลุมทั้งภาคเหนือตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง การเข้ามาของ เทคโนโลยีที่ทำให้กระบวนการผลิตทั้งหมดใช้เครื่องจักรและแรงงานจ้าง รายได้จากภาคเกษตร กลายเป็นรายได้เสริมและสิ่งที่น่าสนใจคือการผลิตของภาคการผลิตไม่เป็นทางการ (Informal sector) เช่น การค้าขายที่มีลูกค้าเฉพาะกลุ่มอย่างตลาดนัดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น 2) ความ เปลี่ยนแปลงระบบการเมือง กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงผู้นำชุมชนและการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ใน ชุมชนที่ส่งผลให้ระบบอุปถัมภ์เดิมที่มีมาอย่างยาวนานมีระยะเวลาสั้นลง 3) ความเปลี่ยนแปลง ความรู้สึกนึกคิด กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่ส่งผลต่อภาวะ อารมณ์ของบุคคลที่เปลี่ยนแปลงไปจากการขยายตัวของห้างสรรพสินค้าต่างชาติ เช่น เทสโก้โลตัส บิ๊กซี แมคโคร ซึ่งคนทุกช่วงวัยในชนบทสามารถเข้าถึงได้และมีความพึงพอใจในการบริโภคแบบชนชั้น กลาง ความสามารถในการบริโภคเปลี่ยนสำนึกของบุคคล เช่น สำนึกแบบในเมืองของศิลปินเพลง ลูกทุ่งเริ่มมีมากขึ้น เช่น เพลงอีสานสมัยใหม่ที่ท่อนฮุคเป็นหมอลำและมีเนื้อหาสั่งสอนจริยธรรมแบบ เมืองที่เน้นจิตสำนึกแบบปัจเจกและสร้างสรรค์ความเป็นตัวของตัวเองได้ และ 4) ความเปลี่ยนแปลง ระบบความสัมพันธ์กับเมือง กล่าวถึงตัวชนบทที่รับเหมาช่วงของการผลิตจากในเมืองมากขึ้น ในพื้นที่ ชายขอบที่ใช้เวลาเดินทางเข้าเมืองไม่เกินหนึ่งวันมักจะพบว่ามีการรับเหมาจำนวนมาก ซึ่งผู้รับเหมา เหล่านี้สามารถใช้ฝีมือตัวเองในการก่อสร้างหมู่บ้านขนาดใหญ่และไม่ได้เป็นแรงงานรับจ้างภายใต้ หัวหน้างานที่เป็นคนในเมืองแบบเมื่อก่อน

นอกจากนี้การศึกษาเรื่องการพัฒนาพื้นที่ชนบทให้กลายเป็นเมือง กรณีศึกษาแหล่ง ท่องเที่ยวดอยม่อนแจ่ม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ของ วสันต์ ปวนปันวังค์ (2560) ยังชี้ว่า กระบวนการพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ และชุมชนเป็นอย่างดี แต่ในแง่ของการพัฒนาได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ หลายประการ อาทิ เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของชาวบ้านซึ่งแต่เดิมมีการทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก แต่ ปัจจุบันหันมาให้ความสนใจทำอาชีพค้าขายสินค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งในด้านวิถีชีวิตของ ชาวบ้านในพื้นที่ดอยม่อนแจ่มยังได้รับอิทธิพลของความทันสมัย เช่น มีการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ สื่อสารและประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทย “ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผ่านมา อาทิ การศึกษาของ พัฒนา กิตติอาสา (2558) ที่กล่าวถึงวิถีชุมชนหมู่บ้านอีสานใหม่ผ่านการแสดงปาฐกถาพิเศษในการประชุมวิชาการและงานแสดงมูทิตาจิต เรื่อง ท้องถิ่นข้ามแดน ข้ามแดนท้องถิ่น ว่า ภายหลังสงครามเย็นซึ่งเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม วิถีชุมชนอีสานใหม่เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างน่าตื่นตาตื่นใจ ในช่วงเวลาดังกล่าวชนบทอีสานพัฒนาตัวเองอย่างรวดเร็ว สลัดภาพของความล้าหลังทुरกันดารให้กลายมาเป็นอีสานที่เป็นศูนย์กลางของยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับภูมิภาค ทั้งยังยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรแบบก้าวกระโดดตลอดจนสามารถผนวกตัวเองเข้ากับระบบโลกาภิวัตน์ได้อย่างเข้มข้น หัวใจของวิถีอีสานใหม่ คือ การพัฒนาที่เกิดจากแรงผลักดันและปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของชุมชนหมู่บ้านอีสาน ศักยภาพ ความสามารถ ความเพียรพยายามในการต่อสู้ดิ้นรนของคนอีสานสำคัญไม่แพ้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ วิถีอีสานใหม่จึงเป็นความหมายใหม่ ความรู้สึกใหม่ จินตนาการใหม่ และความมั่นใจในอัตลักษณ์ใหม่ แต่ยังคงมีรากฐานอยู่ที่ประสบการณ์ทางสังคมของปัจเจกบุคคลและวิถีชุมชนอีสาน สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง คนชนบทอีสานกับการทำมาหากิน: ความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ของ นภาพร อดิวนิชยพงศ์ (2557) ที่แสดงให้เห็นว่า ในช่วงประมาณหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาสังคมชนบทอีสานมีความผสมผสานกันระหว่างความเป็นสมัยใหม่กับการเป็นสังคมแบบเดิม การทำมาหากินของคนชนบทอีสานจึงมีความหลากหลายภายใต้ระบบทุนนิยมสมัยใหม่ โดยการเป็นผู้ผลิตเพื่อขายอย่างเข้มข้น มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ระบบเกษตรพันธสัญญาหรือการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตโดยใช้อัตลักษณ์ของชุมชนและการสนับสนุนเชิดชูจากกลไกหรือสถาบันของรัฐ แต่ในขณะเดียวกันคนชนบทอีสานยังไม่ละทิ้งการเป็นผู้ผลิตเพื่อเอาไว้บริโภคเองและยังคงไว้ซึ่งประเพณีการทำบุญเหมือนสังคมเกษตรในยุคอดีต

นอกจากนี้ สุนิตย์ เหมนิล และณัฐศิริ พงศาวลี (2561) ยังสะท้อนวิถีการทำมาหากินของผู้ค้าขายสินค้าในตลาดชุมชน ผ่านการศึกษาเรื่อง ตลาดชุมชนในสังคมกึ่งชนบท: วิถีการทำมาหากินของคนอีสาน กรณีศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยพบว่า ปัจจุบันพื้นที่ชนบทในจังหวัดอุดรธานีเป็นสังคมที่มีวิถีชีวิตผสมผสานกันระหว่างการเป็นเกษตรกรกับการเป็นผู้ขายสินค้า กล่าวคือยังคงไว้ซึ่งความเป็นเกษตรกรแต่สวมบทบาทการเป็นผู้ค้ารายย่อยขายสินค้าในตลาดชุมชนด้วย อย่างไรก็ตามกิจกรรมการค้าขายดังกล่าวถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญและจัดอยู่ในประเภทของการค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่มีความเรียบง่ายและไม่ซับซ้อน ผู้ค้ามีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนในระดับสูงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองท้องถิ่น

นิยามสังคมชนบทไทยสมัยใหม่

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมสู่ความทันสมัยทำให้การนิยามความหมายของสังคมชนบทไทยในยุคปัจจุบันเป็นที่เห็นพ้องต้องกันของทั้งนักวิชาการตะวันตกและนักวิชาการไทยว่าเป็นเรื่องยากต่อการให้คำจำกัดความและจะต้องพิจารณาให้ลึกซึ้งมากกว่าเขตการปกครองและสภาพทางภูมิศาสตร์หรือความจำกัดของโอกาสในการประกอบอาชีพ เพราะสังคมชนบทไทยในปัจจุบันได้เข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมชนบทยุคใหม่ที่รับเอาความทันสมัยของระบบการผลิต ตลาดการค้า การบริโภค เทคโนโลยีการสื่อสาร แนวคิดการพัฒนาและนโยบายจากภาครัฐเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต จนกล่าวได้ว่าการใช้ชีวิตในสังคมชนบทไทยสมัยใหม่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับสังคมเมือง แต่อาจมีเพียงบางประเด็น เช่น วัฒนธรรมหรือประเพณีต่าง ๆ ที่ยังรักษาไว้ให้คงเดิมภายใต้บริบทความเป็นสมัยใหม่นั้น (นภาพร อติวานิชยพงศ์ กนกวรรณ ระลึก และกนกวรรณ แซ่จั้ง, 2557; กนกวรรณ พวงประยงค์ และसानิตย์ หนูนิล, 2560)

ดังนั้นสังคมชนบทไทยสมัยใหม่จึงอาจนิยามได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นในด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ พืชทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีระเบียบสังคมและประเพณี ที่สอดคล้องกับลักษณะชุมชนแบบหมู่บ้าน ประชากรส่วนหนึ่งประกอบอาชีพจากทรัพยากรพื้นฐานทางธรรมชาติเป็นสำคัญ เช่น การทำเกษตรกรรม การปศุสัตว์ หัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ และคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้น ตลอดจนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยมีวิถีประจำวันที่สุดรอบไปตามครรลองของกระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมชนบทยุคใหม่ที่รับเอาความทันสมัยของระบบการผลิต ตลาด การค้า การบริโภค เทคโนโลยี และการติดต่อผ่านเครื่องมือสื่อสารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาประเทศและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของสังคมสมัยใหม่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนผ่านของสังคมชนบทไทยในวิถีทุนนิยม รูปแบบสังคมเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพแบบดั้งเดิมแปรเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรมและการเกษตรเชิงพาณิชย์ ทำให้วิถีการผลิตเพื่อบริโภคกลายเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดเป็นหลัก สถานะของเกษตรกรหรือชาวนาได้รับการปรับยกไปสู่การเป็นผู้ประกอบการและท่ามกลางความทันสมัยได้ส่งผลให้คนในชนบทไทยมีความเสมอภาคในการเข้าถึงปัจจัยการผลิต เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ได้เทียบเท่ากับคนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมากขึ้น แต่ยังคงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีและรูปแบบของการดูแลพึ่งพาอาศัยกันดังเช่นวิถีชนบทแบบดั้งเดิม

2.2 แนวคิดเรื่องลักษณะทางประชากรศาสตร์

ประชากรศาสตร์ (demography) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ “demos” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “people” หมายถึง พลเมือง หรือ ประชา และ “graphien” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “to draw หรือ describe” หมายถึง การอธิบายหรือพรรณนา ดังนั้นคำว่า ประชากรศาสตร์ จึงหมายถึง การศึกษาและอธิบายเกี่ยวกับประชากร โดยปัจจุบันนักวิชาการทั่วโลกยอมรับว่า ประชากรศาสตร์เป็นสาขาที่ศึกษาเกี่ยวกับประชากรตามขอบเขตและเนื้อหาเรื่อง ขนาด โครงสร้าง การกระจายตัว การเปลี่ยนแปลงประชากร และองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากร อันได้แก่ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคม

ดังนั้นประชากรศาสตร์จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับประชากรมนุษย์ คำว่า “ประชากร” ในทางสถิติ หมายถึง กลุ่มรวมของหน่วยย่อย ซึ่งอาจเป็น คน สัตว์ สิ่งของก็ได้ แต่ในสาขาประชากรศาสตร์จำกัดความสนใจเฉพาะกลุ่มของมนุษย์เท่านั้นและเป็นการศึกษา “กลุ่มรวมของบุคคล” ซึ่งแสดงให้เห็นภาพหยุดนิ่งของประชากรที่สนใจศึกษา ณ พื้นที่และช่วงเวลาหนึ่งโดยใช้สถิติตัวเลขในการนำเสนอข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ โดยสนใจศึกษาว่าประชากรมีขนาดเท่าไร ซึ่งขนาด (size) คือ จำนวนหน่วยหรือจำนวนคนที่อยู่รวมกัน สนใจว่าประชากรมีโครงสร้างอย่างไร ซึ่งโครงสร้าง (structure) ในความหมายที่กว้างออกไป คือ การจำแนกประชากรออกเป็นเพศหญิงและเพศชาย และกลุ่มอายุต่าง ๆ ส่วนในความหมายที่กว้างออกไป คือ การจำแนกประชากรตามสถานภาพสมรสและคุณลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสนใจการกระจายตัวของประชากร ซึ่งการกระจายตัว (distribution) หมายถึง การกระจายตัวทางภูมิศาสตร์ของประชากรตามพื้นที่ต่าง ๆ ณ เวลาหนึ่ง เช่น ภาค จังหวัด เขตเมือง และเขตชนบท ทั้งนี้ “การศึกษาด้านประชากรศาสตร์จะสนใจพฤติกรรมของกลุ่มบุคคล ไม่สนใจพฤติกรรมส่วนตัวของแต่ละบุคคล” (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2543; สันทัด เสริมศรี, 2541)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ อายุ เพศ ขนาดครอบครัว ที่อยู่อาศัย สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ศาสนา เป็นต้น โดยสถิติที่วัดได้ของประชากรจะสามารถช่วยทำให้เข้าใจถึงลักษณะของประชากรในพื้นที่ที่ศึกษารวมถึงจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดตลาดของกลุ่มเป้าหมายในศาสตร์ด้านการตลาด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มักส่งผลกระทบต่อ การตีความ การรับรู้ ความเข้าใจ และการแสดงออกทางพฤติกรรมของกลุ่มประชากรด้วย จึงกล่าวได้ว่าสภาพหรือภาพนิ่งของประชากรในพื้นที่ต่าง ๆ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง สามารถสะท้อนแบบแผนพฤติกรรมของกลุ่มประชากรได้ จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาด้านประชากรตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักความเป็นเหตุเป็นผล โดยเชื่อว่ามนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามแรงผลักดันทั้งภายในและภายนอก โดยพฤติกรรมส่วนใหญ่มักเป็นไปตามแบบแผนที่สังคมวางไว้ ดังนั้นในสังคมที่แตกต่างกันจึงสะท้อนถึง

บุคลิกลักษณะทางประชากรรวมถึงแบบแผนพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538; กาญจนา แก้วเทพ, 2553) โดยลักษณะทางประชากรศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคมที่สำคัญ มีดังนี้

1) อายุ เป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์ทางประชากรศาสตร์ การจำแนกประชากรตามอายุจะทำให้ทราบว่าประชากรกลุ่มที่สนใจศึกษามีรุ่นการเกิดและมีโครงสร้างอายุเป็นอย่างไร มีประชากรในวัยต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด และเป็นสัดส่วนเท่าไร (เพ็ญพร ธีระสวัสดิ์, 2527) อีกทั้งอายุยังเป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะทางความคิด การตัดสินใจ และสะท้อนถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงวัย (กนกวรรณ พวงประยงค์, 2559) เช่น การที่อายุเพิ่มมากขึ้นมีผลต่อการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น และการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่รอบคอบยิ่งขึ้นและอายุที่มากขึ้นสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและความสนใจของบุคคลในอนาคตได้อีกด้วย (สุชา จันท์ธอม, 2544)

2) เพศ เป็นตัวแปรที่จำแนกความแตกต่างด้านกายภาพของบุคคล เบื้องต้นสามารถจำแนกเพศออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ เพศหญิงและเพศชาย ซึ่งความแตกต่างของเพศมีผลต่อความถนัดสภาวะจิตใจ การตัดสินใจ ความคิด และทัศนคติที่มีความแตกต่างกันไป เช่น เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเพศชาย ในทางกลับกันเพศชายไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแค่การรับส่งข่าวสารเท่านั้นแต่เพศชายต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์ต่อผู้รับสารและส่งสารนั้น ๆ อีกด้วย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538) นอกจากนี้ยังพบว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามคนอื่นได้ง่ายกว่าเพศชาย มีสภาวะจิตใจที่อ่อนโยนกว่าเพศชาย และสามารถสื่อสารและเลียนแบบพฤติกรรมและบุคลิกภาพจากผู้อื่นได้ดีกว่าเพศชาย ในทางกลับกันเพศชายมีความหนักแน่นในการตัดสินใจมากกว่าเพศหญิง สามารถจดจำรูปทรงของสิ่งต่าง ๆ ได้มากกว่าเพศหญิง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความแตกต่างทางด้านเพศก็น่าจะมีผลต่อการดำเนินชีวิตและการรับรู้ข่าวสารของบุคคล (กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์, 2546)

3) สถานภาพสมรส เป็นตัวแปรที่หมายถึงสถานะในการครองเรือน จำแนกได้เป็น โสด สมรส หม้าย หย่า แยกกันอยู่ ซึ่งความแตกต่างของสถานะการครองเรือนนี้มีผลโดยตรงต่อการรับสารและการวิเคราะห์ข่าวสาร รวมถึงวิถีคิด ทัศนคติ ความจำเป็นหรือแนวทางการตัดสินใจ เช่น คนโสดมีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเองมากกว่าคนที่สมรสแล้วและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มีความเป็นอิสระและใช้เวลาน้อยกว่าคนที่สมรสแล้วเนื่องจากไม่มีภาระผูกพัน เป็นต้น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538)

4) การศึกษา เป็นตัวแปรที่แสดงถึงระดับการศึกษารวมถึงสะท้อนระดับองค์ความรู้และประสบการณ์ของบุคคลนั้น ๆ บุคคลที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน สาขาวิชาแตกต่างกัน ย่อมมีความคิดและความต้องการที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงจะเป็นตัวบ่งชี้ข้อได้เปรียบของผู้รับสาร กล่าวคือสามารถรับสารและตีความสารได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า สามารถเข้าใจสิ่ง

ต่าง ๆ ได้ง่ายกว่า และไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ นอกจากนี้ผู้ที่มีการศึกษาสูงยังใช้เวลาว่างในการรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต อีกด้วย (ปรมะ สตะเวทิน, 2546)

5) อาชีพ เป็นตัวแปรที่แสดงถึงโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรรวมถึงสะท้อนสถานะทางการเงินของบุคคลได้ นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงวิธีการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยบุคคลที่มีอาชีพที่แตกต่างกันย่อมมีความต้องการสินค้าและมีพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าที่แตกต่างกันด้วย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550)

6) รายได้ เป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลและโอกาสทางเศรษฐกิจ เช่น ความสามารถในการออม อำนาจการซื้อสินค้าและบริการ และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน ซึ่งมีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลในด้านต่าง ๆ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550)

7) ภูมิภาค เป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงความแตกต่างของสภาพภูมิประเทศที่เป็นตัวกำหนดความยากง่ายและความสะดวกสบายในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการบริการต่าง ๆ ทั้งยังบ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต เช่น การประกอบอาชีพ การบริโภค การแต่งกาย และภาษาที่ใช้สื่อสารประจำถิ่นที่อาศัย ซึ่งมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของบุคคลที่แตกต่างกัน (กนกวรรณ พวงประยงค์, 2559)

8) ศาสนา เป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงความเชื่อ ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลที่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้ที่นับถือศาสนาต่างกันจะมีมุมมอง ทัศนคติ และมีรายละเอียดในทำกิจกรรมสนับสนุนความคิดความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป เช่น คนที่นับถือศาสนาพุทธปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เข้าวัด สวดมนต์ ทำบุญ ตักบาตร เวียนเทียน ฟังเทศน์ฟังธรรม เป็นต้น ส่วนคนที่นับถือศาสนาคริสต์ซึ่งมักพบในภูมิภาคเหนือและตะวันออกเฉียงก็จะเคารพนับถือพระเจ้า เข้าโบสถ์ ร้องเพลงสรรเสริญ และอธิษฐานขอพร เป็นต้น (กรมการศาสนา, 2560)

9) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เป็นตัวแปรที่บอกได้ถึงขนาดของครอบครัวและอาจจะสะท้อนได้ถึงรูปแบบครอบครัวซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่นักการตลาดนิยมใช้ในการแบ่งส่วนแบ่งการตลาด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550)

จากแนวคิดเรื่องลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงประเด็นความแตกต่างด้านคุณสมบัติทางประชากรซึ่งมีผลต่อการแสดงออกทางความคิด ความสนใจ ตลอดจนการแสดงพฤติกรรมการบริโภคและการใช้ชีวิตประจำวันที่แตกต่างกันออกไป สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ศาสนา ภูมิภาค ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มาเป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

แนวคิดพฤติกรรมมนุษย์กล่าวถึงการแสดงออกของบุคคลด้วยอากัปกริยาที่ผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้ เช่น การเดิน การยิ้ม การแสดงความประพฤติ การพูดจา การทำกิจกรรมต่าง ๆ หรืออาจเป็นอาการหรือกริยาที่แสดงออกแต่สังเกตเห็นได้ยาก เช่น การคิด การเข้าใจ การเดินของชีพจร เป็นต้น โดยพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่บุคคลตอบสนองหรือโต้ตอบต่อสิ่งเร้า (stimulus) ซึ่งอาจเป็นการตอบสนองระดับภายในร่างกาย (genotypic level) ซึ่งเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ยาก เช่น ความรู้สึกนึกคิด ความรัก ความชอบ เป็นต้น หรือเป็นการตอบสนองระดับภายนอกร่างกาย (phenotypic level) ก็ได้ เช่น การแสดงออกทางกายและวาจาซึ่งมองเห็นหรือสังเกตได้ง่าย (overt behavior) แนวคิดนี้พฤติกรรมมนุษย์มักถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ เช่น ความคิดเห็นหรือทัศนคติที่นำไปสู่พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกต่อผู้อื่น (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2543)

2.3.1 ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมมนุษย์

Cronbach (1963) ได้อธิบายว่าพฤติกรรมของบุคคลจะเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ 7 ประการ คือ 1) ความมุ่งหมาย (goal) บุคคลแสดงพฤติกรรมเพราะต้องการตอบสนองความต้องการหรือเป้าหมายที่ตนเองวางไว้และมักจะเลือกสนองตอบความต้องการที่สำคัญก่อน 2) ความพร้อม (readiness) บุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันเนื่องจากบุคคลมีระดับวุฒิภาวะ ความสามารถ ประสบการณ์และมีความพร้อมต่อการแสดงออกที่แตกต่างกัน 3) สถานการณ์ (situation) บุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่ตนเองต้องการเมื่อมีโอกาสหรืออยู่ในสถานการณ์ที่เหมาะสม 4) การแปลความหมาย (interpretation) แม้ว่าบุคคลจะมีโอกาสในการแสดงพฤติกรรม แต่บุคคลจะมีการประเมินสถานการณ์หรือคิดพิจารณาก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ลงไป เพื่อให้พฤติกรรมนั้นมีความเสี่ยงน้อยที่สุดและสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของบุคคลได้มากที่สุด 5) การตอบสนอง (respond) หลังจากได้แปลความหมายและได้ประเมินสถานการณ์แล้ว พฤติกรรมก็จะถูกกระทำตามวิธีการที่ได้เลือกในขั้นของการแปลความหมาย 6) ผลที่ได้รับ (consequence) เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมออกไปแล้วผลที่ได้จากการกระทำอาจตรงกับความต้องการหรือไม่ตรงกับความต้องการที่คาดหวังไว้ก็ได้ และ 7) ปฏิกิริยาต่อความผิดหวัง (reaction to threat) หากบุคคลแสดงพฤติกรรมที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ก็จะเกิดความผิดหวัง จากนั้นจะเกิดกระบวนการย้อนกลับไปแปลความหมายใหม่เพื่อที่จะหาวิธีที่จะสนองความต้องการของตนเองด้วยการแสดงออกในรูปแบบอื่น ๆ

ส่วน ชูดา จิตพิทักษ์ (2525) ได้อธิบายว่าสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มี 2 ประเภท คือ

- 1) ลักษณะส่วนบุคคลของมนุษย์ ประกอบด้วย (1) ความเชื่อ หมายถึง การที่บุคคลคิดว่าการกระทำหรือปรากฏการณ์บางอย่างมีอยู่จริงและเกิดขึ้นจริง (2) ค่านิยม หมายถึง แนวความคิดของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในการให้คุณค่าว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกกระทำของบุคคลตามแนวความคิดนั้น ๆ (3) ทักษะคติ หรือ เจตคติ หมายถึง การแสดงออกผ่านการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อบุคคล สถานที่ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความชอบหรือความไม่ชอบของบุคคล ทักษะคติเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางของพฤติกรรมแต่ทักษะคติไม่ได้กำหนดเวลาที่ควรแสดงพฤติกรรมหรือกำหนดว่าควรแสดงพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด สิ่งที่กำหนดเวลาและปริมาณของพฤติกรรมนั้นเรียกว่าแรงจูงใจ (4) บุคลิกภาพ เป็นสิ่งที่บอกว่าบุคคลจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่น ถ้าพฤติกรรมใดนำมาซึ่งรางวัล บุคคลมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมแบบนั้นอีกเมื่อมีโอกาส แต่ถ้าพฤติกรรมใดนำมาซึ่งการลงโทษหรือถูกตำหนิ บุคคลมีแนวโน้มที่จะไม่ทำพฤติกรรมเช่นนั้นอีก
- 2) กระบวนการอื่น ๆ ทางสังคม ประกอบด้วย (1) สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (stimulus object) และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (strength of stimulus object) พฤติกรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (2) สถานการณ์ (situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่บุคคลอันแวดล้อมตัวบุคคลนั้น ๆ และเป็นโอกาสให้บุคคลเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา

คำอธิบายข้างต้นสอดคล้องกับ สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2528) ที่ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องการเกิดของพฤติกรรมไว้ 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 เชื่อว่า จิต (mind) คือต้นกำเนิดของพฤติกรรมมนุษย์ โดยอ้างถึงทัศนะของนักปรัชญาชาวกรีกโบราณ เช่น Plato ซึ่งมีความเชื่อว่าความคิดภายในที่ผูกกับจิตเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลมากที่สุดต่อการแสดงพฤติกรรม เช่นเดียวกับ Sigmund Freud นักจิตวิทยา ที่เสนอแนวคิดจิตวิเคราะห์ กล่าวว่า บุคลิกภาพ ประกอบด้วย จิตของมนุษย์มีโครงสร้างของจิตเป็น 3 ส่วน คือ Id (ความปรารถนาและความต้องการทั้งหลาย) Ego (จิตสำนึกว่าจะสามารถแสดงพฤติกรรมตอบสนองความต้องการได้เพียงใดตามกฎหมายของสังคม) และ Super Ego (จิตระดับสูงที่จูงใจให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่ถูกต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมและคุณธรรม) ซึ่งเป็นพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน จนกลายเป็นลักษณะของบุคคล

ประเภทที่ 2 เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์และประสบการณ์ของมนุษย์จะทำให้มนุษย์เรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรม โดยนักปรัชญาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ Aristotle John Locke และ Berkley โดยเสนอว่าเมื่อเกิดมามนุษย์ไม่ได้มีความรู้ติดตัวมาแต่อย่างใดและต้องเรียนรู้ภายหลังที่เกิดมาแล้วทั้งสิ้น เมื่อเรียนรู้และมีประสบการณ์ก็จะจดจำประสบการณ์นั้นเพื่อเป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรมในอนาคตต่อไป นอกจากนี้ Skinner นักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมในยุคใหม่เชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์ถูกควบคุมโดยเงื่อนไขการเสริมแรงและการเงื่อนไขแห่งการลงโทษ โดย

ผลจากการกระทำของบุคคลมี 2 ประการ คือผลการกระทำที่ทำให้พอใจซึ่งจะเป็นแรงเสริมให้กับการกระทำนั้นอีกและผลการกระทำที่ทำให้ไม่พอใจซึ่งจะเป็นตัวการทำให้บุคคลหยุดแสดงพฤติกรรมในอนาคต ทั้งนี้ตามที่เสนอของ Skinner คัดค้านแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมเกิดมาจากสภาวะภายในตัวบุคคล โดยให้เหตุผลว่าเรื่องของจิตและอารมณ์ความรู้สึกเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน

ประเภทที่ 3 เป็นแนวความคิดประสมประสานระหว่างประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 คือให้ความสำคัญกับลักษณะภายในตัวมนุษย์และสภาพแวดล้อมว่าเป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมซึ่งเป็นที่นิยมกันในขณะนี้ โดย Albert Bandura นักจิตวิทยาผู้สร้างทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม อธิบายว่าพฤติกรรมมนุษย์เกิดจากองค์ประกอบภายในตัวมนุษย์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ก็มีอิทธิพลต่อกันและกันในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กันแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัย หมายความว่าในบางคราวสภาพแวดล้อมอาจมีส่วนในการทำให้เกิดพฤติกรรมได้มากกว่าองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ส่วนในเวลาอื่น ๆ องค์ประกอบภายในตัวบุคคลอาจมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์มากกว่าสภาพแวดล้อม

2.3.2 สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์

มนุษย์อาศัยอยู่ในสังคมที่แวดล้อมด้วยสภาพแวดล้อม 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยสภาพแวดล้อม 2 ประเภทนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อลักษณะนิสัยและพฤติกรรมทางสังคมของบุคคล ซึ่ง ฌองฌัก ฌองฌัก (2530) ได้อธิบายว่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น การที่โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์ทำให้เกิดกลางวันกลางคืนและเกิดฤดูกาล มนุษย์จึงต้องปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพดังกล่าว เช่น การนอนในเวลากลางคืน ทำงานในเวลากลางวัน ทำการเกษตรช่วงที่ฝนตก เป็นต้น หรือการที่ทรัพยากรทางธรรมชาติในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตามลักษณะภูมิประเทศก็ส่งผลให้มนุษย์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เหล่านั้นมีการทำกิจกรรมที่ต่างกันทั้งในแง่ของการบริโภคและการประกอบอาชีพ เป็นต้น

ส่วนสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุหรืออาจเรียกว่า วัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงแบบแผนที่ผู้คนในสังคมหนึ่งใช้เป็นวิถีในการดำเนินชีวิตและมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน อีกทั้งการปฏิสัมพันธ์กันของผู้คนต่างสังคมก็อาจทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและรับเอาวัฒนธรรมของสังคมอื่น ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน

นักมานุษยวิทยาให้ความสนใจและยอมรับว่าสภาพสังคมที่แตกต่างกันส่งผลให้พฤติกรรมของมนุษย์แตกต่างกัน โดยวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดบทบาทของคนในแต่ละสังคม กำหนดความประพฤติ ความรู้สึกนึกคิดและนิสัยใจคอ จึงมักพบว่าบุคคลที่อยู่ในวัฒนธรรมใดก็มักจะปฏิบัติตามวัฒนธรรมนั้น มีการแสดงพฤติกรรมคล้าย ๆ กัน และวัฒนธรรมของคนในสังคมหนึ่งก็อาจเป็นสิ่งที่ไม่ถูกยอมรับหรือปฏิบัติจากคนอีกสังคมหนึ่งก็ได้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมต่างมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เช่น บุคคลที่อาศัยอยู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยก็มีความแตกต่างกัน

ทั้งในด้านภูมิอากาศ สภาพเศรษฐกิจ อาชีพ เผ่าพันธุ์ และภาษา ฯลฯ ลักษณะที่แตกต่างกันเช่นนี้ย่อมทำให้คนในแต่ละภูมิภาคมีวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ที่แตกต่างกันไปด้วย

2.3.3 องค์ประกอบพฤติกรรมมนุษย์

Milton (1981) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์การ ได้แก่ 1) การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่สมองตีความหรือแปลความที่ได้จากการสัมผัสของร่างกายหรือประสาทสัมผัสต่าง ๆ โดยสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งเร้า 2) ทักษะ หมายถึง อารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากการรับรู้ต่อสิ่งเร้า ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมโน้มเอียงในรูปของการประเมินความรู้สึกต่อสิ่งนั้น เช่น ความชอบ ไม่ชอบ เป็นต้น คนที่มีทักษะต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักมีจิตใจเชื่อหรือศรัทธาต่อสิ่งนั้น ทักษะเป็นการเชื่อฝังใจลึกกว่าความเชื่อธรรมดาเพราะเป็นการเชื่อในระดับที่ยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ 3) ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นหลักประจำใจในการเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นสิ่งที่บุคคลเห็นว่ามีความสำคัญและยอมรับไว้ว่าเป็นความเชื่อของตนเองเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติตนในสังคม และ 4) แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะการที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งแรงจูงใจอาจเป็นเงื่อนไขหรือสภาพที่ส่งเสริมให้บุคคลเกิดพฤติกรรม ยับยั้งพฤติกรรม หรือกำหนดแนวทางพฤติกรรมก็ได้ โดยกระบวนการของการเกิดแรงจูงใจมีองค์ประกอบคือ ความต้องการ แรงขับ และจุดมุ่งหมายของพฤติกรรม

กล่าวโดยสรุปจากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ทำให้ทราบว่าพฤติกรรมจะมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ และความต้องการที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา นอกจากนี้สภาพแวดล้อมซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกก็เป็นอีกหนึ่งสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมด้วย โดยในแต่ละบุคคลจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามความแตกต่างของปัจจัยเหล่านี้ เนื่องจากการได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ไม่เท่ากัน ตีความหมายของสารที่ได้รับมาแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของตนเองหรืออาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อวิถีการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดพฤติกรรมมนุษย์เพื่อเป็นกรอบอธิบายสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมที่แสดงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล ตลอดจนประยุกต์ใช้ปัจจัยด้านจิตวิทยาที่กล่าวถึง ทักษะหรือความคิดเห็นของบุคคล ความเชื่อและค่านิยมด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการศึกษาถึงกระบวนการจัดทำให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องในการเลือกสรรเพื่อการทำกิจกรรม การใช้ การบริโภค ผลิตภัณฑ์หรือบริการ รวมถึงความคิด และประสบการณ์ เพื่อสนองความต้องการและความปรารถนาต่าง ๆ ให้ได้รับความพอใจ โดยในการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคหรือผู้ซื้อ เพื่อให้พนักงานการตลาดสามารถกำหนดกลยุทธ์และกิจกรรมทางการตลาดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคให้มากที่สุด (Paul and Jerry,1990: Solomon,1996: Mowen and Minor, 1998; ภาวิณี กาญจนภา, 2554)

การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคจึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวความคิดทางการตลาดซึ่ง Kotler (2003) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายทางการตลาดคือการตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของผู้บริโภคโดยทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในการบริโภคสินค้า การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคจึงเป็นการศึกษาทั้งที่เป็นบุคคล กลุ่ม และองค์การว่ามีทางเลือกซื้อ การเสาะหา การใช้สอย การประเมินผลการใช้สินค้าและบริการอย่างไร นอกจากนี้ยังศึกษาถึงการตัดสินใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับการซื้อและการใช้สินค้าหรือบริการที่คาดว่าจะสามารถสนองความต้องการของลูกค้าได้ในที่สุด

การศึกษาด้านพฤติกรรมผู้บริโภคมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) เพื่อบรรยายพฤติกรรม (describe) เป็นการตอบคำถามว่ามีพฤติกรรมใดเกิดขึ้นบ้างและเกิดขึ้นอย่างไร 2) เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรม (understand) เป็นการพยายามตอบคำถามว่าพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะเหตุใด 3) เพื่อทำนายพฤติกรรม (predict) เป็นการตอบคำถามว่าพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อไร ภายใต้เงื่อนไขอะไร และ 4) เพื่อควบคุมพฤติกรรม (control) เป็นการสร้าง จัดกระทำหรือเปลี่ยนแปลงสภาวะบางประการโดยอาศัยความรู้หรือทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับแล้วเพื่อทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ปรารถนาหรือเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่พึงปรารถนา (ศิวารัตน์ ณ ปทุม สุรกิจ เทวกุล และปริญ ลักษิตานนท์, 2550; Nisar, 2014; Smithikrai, 2014)

พฤติกรรมกรรมการบริโภคและการตัดสินใจซื้อได้รับอิทธิพลมาจากลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ของบุคคล โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคและการตัดสินใจซื้อ มีดังนี้ (Kotler, 1997; ภาวิณี กาญจนภา, 2554)

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1) อายุ บุคคลที่มีอายุแตกต่างกันย่อมจะมีความต้องการสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มวัยรุ่นมักจะชอบใช้จ่ายเงินไปกับสินค้าและบริการที่แปลกใหม่และเป็นสินค้าแฟชั่นมากกว่าการเก็บเงินออม 2) วงจรชีวิตครอบครัว เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและค่านิยมของบุคคลที่ทำให้เกิดความต้องการในตัวสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน เช่น บุคคลที่เป็นโสดและอยู่ในวัยหนุ่มสาวหรือคู่สมรส ซึ่งแต่ละสถานะก็จะมีพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่

แตกต่างกัน 3) อาชีพ บุคคลที่มีอาชีพแตกต่างกันจะนำไปสู่ความจำเป็นและความต้องการสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน 4) รายได้หรือโอกาสทางเศรษฐกิจ โอกาสทางเศรษฐกิจของบุคคลมีผลต่อสินค้าและบริการที่ตัดสินใจบริโภค 5) การศึกษา ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีแนวโน้มจะบริโภคสินค้าและบริการที่มีคุณภาพดีกว่าและมีราคาสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า 6) รูปแบบการดำเนินชีวิต (lifestyle) เป็นการวิเคราะห์แบบฉบับการใช้ชีวิตในแต่ละวันของผู้บริโภค โดยการแสดงออกมาในรูปของ AIOs ประกอบด้วย กิจกรรม (activities) ความสนใจ (interests) และความคิดเห็น (opinions) ซึ่งตามแนวคิดทางการตลาดเชื่อว่าการเลือกบริโภคสินค้าและบริการของบุคคลสะท้อนถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขาเหล่านั้น

ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย 1) กลุ่มอ้างอิง ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดค่านิยม ทศนคติและพฤติกรรมของบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม กลุ่มที่มีผลโดยตรง ได้แก่ กลุ่มปฐมภูมิ (primary group) เช่น ครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีการติดต่ออย่างใกล้ชิดและไม่เป็นทางการ และกลุ่มทุติยภูมิ (secondary group) เช่น ศาสนา อาชีพ หรือ สหภาพ 2) ครอบครัว จัดเป็นกลุ่มอ้างอิงพื้นฐานหรือกลุ่มปฐมภูมิ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคในเรื่องของชนิดและตราสินค้าหรือร้านค้าที่บุคคลซื้อสินค้าและบริการ สมาชิกในครอบครัวจะมีการแบ่งปันความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมระหว่างกัน มีการเรียนรู้พฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งมีแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติในแบบเดียวกัน จึงจะต้องศึกษาถึงบทบาทและความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว พฤติกรรมผู้บริโภคของบุคคลในครอบครัว บุคคลที่มีอำนาจตัดสินใจซื้อในครอบครัว รวมถึงบทบาทและสถานะบุคคลในครอบครัว

ปัจจัยด้านวัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะของค่านิยม ความคิด ทศนคติ หรือสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีการสื่อสารถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง วัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้ซื้อหรือผู้บริโภคที่กว้างขวางที่สุด แบ่งเป็น 1) วัฒนธรรมพื้นฐานที่เป็นตัวกำหนดความต้องการและพฤติกรรมพื้นฐานโดยส่วนใหญ่ของบุคคลซึ่งถูกปลูกฝังจากครอบครัว โรงเรียน และสังคม 2) วัฒนธรรมย่อยหรือวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่ม อาจแบ่งโดยอาศัยปัจจัยเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา เป็นต้น

ปัจจัยด้านจิตวิทยา ถือเป็นปัจจัยภายในของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค สินค้าและการใช้บริการ ประกอบด้วย 1) แรงจูงใจ ซึ่งเกิดจากการจูงใจจากความจำเป็น (needs) และความต้องการ (wants) 2) การรับรู้ เป็นกระบวนการรับตัวกระตุ้นผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัส ทั้ง 5 ได้แก่ การได้เห็น การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัส โดยอาจเกิดจาก ความเชื่อ ประสบการณ์ และความต้องการของบุคคล 3) การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้บริโภคจากประสบการณ์ที่ผ่านมา แบ่งเป็น การเรียนรู้จากประสบการณ์ เช่น การทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ และการเรียนรู้จากความนึกคิด ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ

ผลิตภัณฑ์โดยไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์มาก่อน การตลาดจึงได้มีการประยุกต์แนวความคิดนี้ด้วยการใช้สื่อโฆษณาหรือจัดการส่งเสริมการขายเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการเรียนรู้และตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการเป็นประจำ 4) ทักษะคิด หมายถึง แนวความคิดของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีต ซึ่งทักษะคิดจะมีผลต่อ ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคล 5) บุคลิกภาพ เป็นการแสดงออกเชิงพฤติกรรมและสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของบุคคล 6) แนวความคิดของตนเอง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองและสิ่งรอบตัว

จากแนวคิดเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคแสดงให้เห็นถึงการแสดงออกด้านพฤติกรรมในการจับจ่ายใช้สอยของบุคคลเพื่อการทำกิจกรรมหรือการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการต่าง ๆ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และปัจจัยด้านจิตวิทยา โดยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแนวคิดลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงประเด็นความแตกต่างด้านคุณลักษณะทางประชากรซึ่งมีผลต่อการแสดงออกทางความคิด ความสนใจ ตลอดจนการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่แตกต่างกัน

สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ประยุกต์ใช้ตัวแปรจากปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และปัจจัยด้านจิตวิทยา มาเป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.5 ทฤษฎีรุ่นประชากร

ทฤษฎีรุ่นประชากร หรือ เจเนอเรชัน (generation) เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายความแตกต่างของคนต่างรุ่นวัย ซึ่งเป็นที่แพร่หลายอย่างมากโดยเฉพาะในแวดวงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ประชากรศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการตลาด ทั้งนี้เพื่อใช้วิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมและแรงจูงใจของคนในแต่ละกลุ่มอายุที่มักมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ซึ่งความแตกต่างนี้มีได้เกิดจากวัยที่ต่างกันเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นความแตกต่างที่เกิดจากยุคสมัย ประสบการณ์และการเติบโตในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่หล่อหลอมให้คนในแต่ละรุ่นวัยเกิดมาพร้อมกับลักษณะนิสัย พฤติกรรม วิธีคิด โลกทัศน์ ค่านิยม มุมมองต่อสังคม และมีวิถีในการดำเนินชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน จึงสามารถกล่าวได้ว่าคนที่เกิดในยุคสมัยเดียวกัน ผ่านชุดประสบการณ์เดียวกันมักจะมีอุปนิสัยบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน (Mannheim, 1927, Jaeger, 1985)

2.5.1 การแบ่งรุ่นประชากร

การทำความเข้าใจลักษณะของคนในแต่ละรุ่นวัย ตามทฤษฎีรุ่นประชากร สามารถแบ่งรุ่นประชากรได้เป็น 4 รุ่นหลัก โดยใช้เกณฑ์การแบ่งตามช่วงปีเกิดที่พิจารณาจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย (ปีเกิดถูกกำหนดไว้อย่างหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่ละการศึกษา) ได้แก่ (โครงการสุขภาพคนไทย, 2559)

1) ซิลেন্টเจเนอเรชัน (silent generation) เป็นยุคที่เศรษฐกิจโลกตกต่ำ คนรุ่นวัยนี้ไม่ชอบความเสี่ยง มีความเป็นระเบียบแบบแผนและอนุรักษ์นิยม

2) เบบี้บูมเมอร์ (baby boomer) เป็นยุคที่สงครามโลกสิ้นสุดลง มีการฟื้นฟูเศรษฐกิจสังคม การเกิดของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คนรุ่นวัยนี้จึงมีลักษณะหนักเอาเบาสู่วัย ภัคดีต่อองค์กร ชอบงานที่มั่นคงและให้ความสำคัญกับหน้าที่พลเมือง

3) เจเนอเรชันเอกซ์ (generation X) เป็นยุคที่เศรษฐกิจโลกมีความมั่งคั่ง สังคมก้าวสู่ความเป็นสมัยใหม่ ผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น คนรุ่นวัยนี้รักงานอิสระ อยากเป็นเจ้านายตัวเอง ให้ความสำคัญกับการรักษาความสมดุลของชีวิต สมรสช้า ชอบงานท้าทายหลากหลายที่ได้ความรู้ใหม่ ชอบช่วยเหลือสังคมด้วยการเป็นอาสาสมัคร

4) เจเนอเรชันวาย (generation Y) เป็นยุคก้าวกระโดดของเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต คนรุ่นวัยนี้มีความคิดสร้างสรรค์ คำนึงกับเทคโนโลยี สามารถทำหลายสิ่งในเวลาเดียวกันได้ ชอบงานช่วยเหลือสังคม ทำงานเป็นทีมเก่ง แต่ไม่ค่อยมีความอดทน

นอกจากนี้ในสังคมปัจจุบันยังปรากฏการจัดรุ่นประชากรอื่น ๆ อีก เช่น เจเนอเรชันแซด (generation Z) คือ รุ่นวัยที่ต่อเนื่องจากเจเนอเรชันวาย เดิบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี เกิดมาในช่วงที่เริ่มมีการก่อการร้าย มีการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างครัวเรือน ส่วนเจเนอเรชันแอลฟา (generation alpha) คือ รุ่นวัยที่ต่อเนื่องจากเจเนอเรชันแซดที่เกิดมาพร้อมเทคโนโลยีซึ่งบางการศึกษากำหนดปีเริ่มต้นของรุ่นวัยนี้ในตอนไอแพด (iPad) เริ่มวางตลาดครั้งแรก พ.ศ. 2553 และเจเนอเรชันซี (generation C) เป็นรุ่นวัยที่ไม่ได้แบ่งตามช่วงปีเกิด แต่แบ่งตามลักษณะนิสัยที่ต้องมีการเชื่อมต่อตลอดเวลา (โครงการสุขภาพคนไทย, 2559)

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสนใจในวิถีการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่เป็นประชากรรุ่นเจเนอเรชันวาย ซึ่งเติบโตมาในยุคที่เต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์และความทันสมัยของเทคโนโลยี มีชุดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมือนกับประชากรในรุ่นเบบี้บูมเมอร์ซึ่งเป็นรุ่นพ่อแม่

2.5.2 รุ่นประชากรวัย หรือ เจเนอเรชันวาย

รุ่นประชากรวัย หรือ เจเนอเรชันวาย (generation Y) เป็นบุตรโดยตรงของประชากรรุ่นเบบี้บูมเมอร์ (baby boomer) และเป็นผู้ที่เกิดตั้งแต่ พ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 1981 - 2000) (Lynn-Nelson, 2007; VanMeter, Grisaffe, Chonko, and Roberts, 2012; ลีธรัตน์ อนุรักษ์พานิช , 2558) ซึ่งเป็นยุคสมัยแห่งความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นอิสระเสรี และความทันสมัยของเทคโนโลยี โดยพัฒนาสืบเนื่องมาจากยุคเจเนอเรชันเอกซ์ (generation X) คนรุ่นวัยนี้มักเกิดอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีรายได้และเติบโตมาในยุคที่เศรษฐกิจกำลังเฟื่องฟู มีความพร้อมทางด้านร่างกายและความมั่นคงของชีวิต เนื่องจากมีพ่อแม่คอยช่วยเหลือสนับสนุนอยู่ตลอดเวลาทั้งทางด้านการเงิน การศึกษา จึงทำให้เจเนอเรชันวายมีความคาดหวังและเชื่อมั่นสูงในด้านความสามารถของตนเองที่จะประสบความสำเร็จ คนในรุ่นวัยนี้จึงมีแนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากคนรุ่นก่อน ทั้งในด้านลักษณะในการดำเนินชีวิต การบริโภค การเลือกอาชีพ การเลือกสถานที่ทำงาน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การตัดสินใจมีครอบครัวหรือมีบุตร รวมไปถึงการมีลักษณะของความเป็นปัจเจกสูง มีอิสระในการดำเนินชีวิต ต้องการงานที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลา และต้องการมีเวลาให้กับกิจกรรมหรือสิ่งที่ตนเองสนใจ มีความสุขจากการได้ใช้ชีวิตแบบสมดุล (work-life balance) และชอบทำงานเป็นหมู่คณะ แม้จะเป็นหมู่คณะที่มีความแตกต่าง (Meier, Austin, and Corcker, 2010; Sigman, A. , 2009; Terjesen, Vinnicombe, and Freeman, 2006; กนกพร พวงประยงค์, 2559; สรรเพชญ ไชยสิริยะสวัสดิ์, 2557)

จากลักษณะเฉพาะของเจเนอเรชันวายดังที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับทฤษฎีของ Himmel (2008) ที่กล่าวว่า ประชากรรุ่นเจเนอเรชันวายทั้งที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายหรือวัยทำงานตอนต้นมักให้ความสนใจและหมกมุ่นอยู่กับตนเอง คำนึงถึงภาพลักษณ์อยู่ตลอดเวลา รักอิสระ และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับ Dickey and Sullivan (2007) ที่กล่าวว่า เจเนอเรชันวายสนใจการติดต่อสื่อสารและต้องการเข้าไปอยู่ในเครือข่ายทางสังคม ชอบที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีจิตใจเปิดกว้างยอมรับความเปลี่ยนแปลง มองโลกในแง่ดี มีแรงกระตุ้นที่มุ่งสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้ในการศึกษาของ Williams and Page (2011) ได้อธิบายลักษณะของประชากรรุ่นเจเนอเรชันวายผ่านค่านิยมหลัก 8 ประการ คือ ตัวเลือก (choice) การปรับแต่งตามความพอใจ (customization) การพินิจใคร่ครวญอย่างละเอียด (scrutiny) การรวมเป็นหนึ่ง (collaboration) ความรวดเร็ว (speed) ความบันเทิง (entertainment) และนวัตกรรม (innovation) ส่วน Van den Bergh and Behrer (2011) ได้กล่าวถึง การให้ความสำคัญต่อเรื่องต่าง ๆ ของเจเนอเรชันวาย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลัก 5 ประการ หรือ เรียกว่า CRUSH Model ซึ่งประกอบด้วย ความเท่ (cool) ความจริง (real) การมีอัตลักษณ์โดดเด่น (unique) การแสดงความเป็นตัวของตัวเอง (self-identification) และความสุขในชีวิต (happiness)

ทั้งนี้ผลการสำรวจของ Boston Consulting Group's U.S. Millennial Supplemental Consumer Sentiment Survey (2013 อ้างถึงใน โครงการสุขภาพคนไทย, 2559) ยังได้สะท้อนมุมมองของประชากรในรุ่นเจนเนอเรชั่นวายที่มีต่อตนเองว่า มีระดับการศึกษาสูง ฉลาดรอบรู้ มีความมั่นใจ ชอบความเสี่ยง กล้าแสดงออก รักสันโดษ ชอบความสะดวกสบาย เปิดกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลง เชี่ยวชาญเทคโนโลยีสามารถใช้สื่อออนไลน์และอินเทอร์เน็ตในการอำนวยความสะดวกหรือจัดการกิจกรรมในชีวิตของตนเองได้ทุกอย่าง รักสุขภาพ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่

กล่าวโดยสรุป การเติบโตมาในแต่ละช่วงเวลาและยุคสมัยที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ในแต่ละเจนเนอเรชั่นมีลักษณะนิสัยที่ไม่เหมือนกัน เช่น ประชากรรุ่นเบบี้บูมเมอร์ที่เกิดมาในยุคที่สงครามโลกเพิ่งจบสิ้นลง สังคมอยู่ในยุคก่อร่างสร้างตัว คนในรุ่นวายนี้จึงมีนิสัยสูงงาน อดทน ทุ่มเทกับการทำงาน ซึ่งแตกต่างกับประชากรรุ่นเจนเนอเรชั่นเอกซ์และเจนเนอเรชั่นวายที่เกิดมาในยุคที่เศรษฐกิจกลับมารุ่งเรืองแล้วจึงมีลักษณะรักความสบายและให้ความสำคัญกับการทำงานในมิติที่หลากหลายและท้าทายมากขึ้น เช่น การได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือการทำงานที่มีอิสระ อยากเป็นเจ้านายตนเอง และมีทัศนคติต่อความสำเร็จในชีวิตคือการได้ทำตามอุดมคติที่ตนเองต้องการ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสังคมในด้านต่าง ๆ อีกทั้งยังส่งผลต่อผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต

ในอดีตประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตนิยมศึกษากันในแวดวงการตลาด เช่น การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตหรือพฤติกรรมของผู้บริโภคเพื่อนำผลการศึกษามาวางแผนในการผลิตสินค้าหรือบริการให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคในแต่ละกลุ่ม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดรูปแบบการดำเนินชีวิตที่นิยมใช้ในการศึกษาถึงพฤติกรรมผู้บริโภคมาใช้ในการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรายละเอียดของแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต มีดังต่อไปนี้

2.6.1 ความหมายของรูปแบบการดำเนินชีวิต

คำว่า “รูปแบบการดำเนินชีวิต (lifestyle)” มีหลายคำที่ให้ความหมายใกล้เคียงหรืออาจใช้แทนกันได้ อาทิ วิถีชีวิต วิธีการดำเนินชีวิต การดำรงชีวิต หรือแบบแผนการใช้ชีวิต เป็นต้น โดยความหมายของ รูปแบบการดำเนินชีวิต หมายถึง ลักษณะที่แสดงให้เห็นภาพรวมของวิถีการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคล แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นใช้ชีวิตอย่างไร ซึ่งพัฒนามาจาก

การดำเนินชีวิตในสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมตลอดช่วงชีวิต เป็นรูปแบบพฤติกรรมที่สะท้อนมาจากการใช้เวลาและการใช้จ่ายเงินของบุคคลเพื่อการทำกิจกรรม (activities) ความสนใจ (interests) และการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ (opinions) ซึ่งในแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะมีรายละเอียดของรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ตามแต่บริบทของสภาพแวดล้อมที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นอาศัยอยู่ (Evans, Jamal and Foxall, 2009; Hoyer and MacInnin, 2010; Solomon, 2015; Hawkins and Mothersbaugh, 2013 and Schiffman and Wisenblit, 2015)

2.6.2 การวัดรูปแบบการดำเนินชีวิต

วิธีการวัดรูปแบบการดำเนินชีวิตที่นิยมใช้กันมาก คือ การวัดรูปแบบการดำเนินชีวิตโดยใช้วิธีวัดแบบ AIOs ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ลักษณะทางจิตวิทยา (psychographics analysis) ผ่านการใช้เวลาในการทำกิจกรรม (activities) ต่าง ๆ ของบุคคล การให้ความสนใจ (interests) กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวของบุคคล และความคิดเห็น (opinions) ที่มีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบข้างของบุคคล ซึ่ง Plummer (1974) ได้แบ่งมิติของรูปแบบการดำเนินชีวิตตามลักษณะของ AIOs โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 มิติของรูปแบบการดำเนินชีวิต AIOs

มิติของรูปแบบการดำเนินชีวิต AIOs		
กิจกรรม (Activities)	ความสนใจ (Interests)	ความคิดเห็น (Opinions)
งาน หรือ การทำงาน	ครอบครัว	เกี่ยวกับตนเอง
งานอดิเรก	บ้าน	ประเด็นทางสังคม
เหตุการณ์ หรือ กิจกรรมทางสังคม	งาน หรือ อาชีพ	การเมือง
การพักผ่อน	ชุมชน	อาชีพ หรือ ธุรกิจ
ความบันเทิง	การพักผ่อน หรือ นันทนาการ	เศรษฐกิจ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือ ชมรม	แฟชั่น หรือ การตามกระแสนิยม	การศึกษา
การเข้าร่วมกับชุมชน	อาหาร และ สุขภาพ	การบริโภค และ ผลิตภัณฑ์
การใช้จ่ายใช้สอย	สื่อ	อนาคต
การเล่นกีฬา	การประสบความสำเร็จ	วัฒนธรรม

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย อ้างถึงใน Plummer, 1974.

2.6.3 ประเภทของรูปแบบการดำเนินชีวิต

รูปแบบการดำเนินชีวิตสามารถแบ่งได้หลายประเภททั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการศึกษา ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาเพื่อแบ่งประเภทของรูปแบบการดำเนินชีวิตไว้ค่อนข้างหลากหลาย อาทิ Reimer (1995) ได้ศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนสมัยใหม่ ในสถานะสมัยใหม่ยุคหลัง (late modernity) และจัดประเภทของรูปแบบการดำเนินชีวิตออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบมุ่งเน้นด้านวัฒนธรรม (cultural orientation) หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือประเพณีในแต่ละบริบทแวดล้อมของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมระดับชาวบ้านหรือระดับสูงก็ตาม อาทิ การชมการแสดงทางวัฒนธรรม การสนใจนิทรรศการทางศิลปะต่าง ๆ เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบมุ่งเน้นสังคม (societal orientation) หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องรอบตัวที่เห็นว่าสำคัญ นอกเหนือจากที่เป็นอยู่ทั่วไป ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรค่าต่อการที่บุคคลจะเข้าไปร่วมทำเพื่อส่วนรวม อาทิ เรื่องการเมือง ชุมชน สังคม และสภาพแวดล้อม เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบมุ่งเน้นด้านบันเทิง (entertainments orientation) หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจและความบันเทิงของตนเองต่อสิ่งต่าง ๆ อาทิ การชมภาพยนตร์ การซื้อสินค้าเพื่อสนองความพึงพอใจส่วนตัว เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบมุ่งเน้นด้านบ้านและครอบครัว (home and family) หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นที่มีลักษณะของความใกล้ชิดและเป็นเรื่องส่วนตัวที่เกี่ยวกับตนเอง บ้าน และคนในครอบครัวของตนเอง อาทิ การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว การใช้เวลาร่วมกันกับงานหรือการตกแต่งบ้าน เป็นต้น

กลุ่มที่ 5 รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบมุ่งเน้นด้านกีฬา กิจกรรมกลางแจ้ง และสุขภาพ (sport and outdoor orientation) หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ อาทิ การเล่นกีฬา สุขภาพอนามัย การรับประทานอาหาร รวมไปถึงการใช้ชีวิตกลางแจ้ง อาทิ การออกไปพักผ่อน เข้าค่ายแคมป์ เป็นต้น

นอกจากรูปแบบการดำเนินชีวิตทั้ง 5 รูปแบบดังกล่าวมา สถาบันวิจัยสแตนฟอร์ด (Stanford Research Institute: SRI) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาแบบวัดทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค (The Values and Lifestyles หรือ VALS) ขึ้นเพื่อจัดรูปแบบ

พฤติกรรมการณ์ซื้อของผู้บริโภค (Hawkins, Best and Coney, 2001) โดยสามารถจัดเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ที่ชอบเข้าสังคม (actualizers) เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูง รายได้สูง และประสบความสำเร็จในชีวิต มีทุนและทรัพยากรเป็นจำนวนมาก ยึดถือการกระทำและมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของตนเอง พร้อมทั้งจะเปิดรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมีแนวโน้มในการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่แสดงถึงรสนิยมของตนเอง

กลุ่มที่ 2 ผู้ที่มีชีวิตสมบูรณ์ (fulfillers) เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูง ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นมืออาชีพ ยึดหลักการ มีวุฒิภาวะและความรับผิดชอบสูง มีองค์ความรู้กว้างขวาง เปิดรับความคิดเห็นใหม่ ๆ รายได้สูง กลุ่มนี้จะสนใจทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนและใช้เวลาว่างเพื่อความสุขของครอบครัวและมีแนวโน้มเป็นผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมตามค่านิยม

กลุ่มที่ 3 ผู้ที่มีเหตุผลและปฏิบัติตามกฎระเบียบ (believers) เป็นกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง ยึดถือหลักการ มีการศึกษาไม่สูงนัก มีความเชื่อในหลักศีลธรรมจรรยาและต่อต้านการเปลี่ยนแปลงชีวิตมุ่งที่ครอบครัว วัฒนธรรม และประเทศชาติ อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มที่อนุรักษ์นิยม และมีแนวโน้มเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นตราติดตลาดและผลิตในประเทศ

กลุ่มที่ 4 ผู้ที่มีความทะเยอทะยาน (achievers) เป็นกลุ่มที่มุ่งการทำงาน รักความสำเร็จ มีรายได้สูง แสวงหาความพอใจจากการทำงานและครอบครัว ยึดถือสถานะภาพของตน มีแนวความคิดทางอนุรักษ์นิยมทั้งในเรื่องความเป็นอยู่และความคิดทางการเมือง ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของตนเอง และมักซื้อสินค้าหรือบริการที่แสดงให้เห็นความสำเร็จและการได้รับคำยกย่องจากเพื่อนฝูง

กลุ่มที่ 5 ผู้ที่มีความมุ่งมั่นฝ่าฟัน (strivers) เป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีค่านิยมคล้ายคลึงกับกลุ่มที่ 4 แต่มีทรัพยากรทางสังคมและเศรษฐกิจที่น้อยกว่า คนกลุ่มนี้จะมีต้องการที่จะประสบความสำเร็จให้ได้เหมือนอย่างคนที่มีความสำเร็จมากกว่าตนเอง มีความสนใจในความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง และมักเลือกซื้อสินค้าที่มีรสนิยมเพราะพยายามเลียนแบบผู้บริโภคที่อยู่ในกลุ่มที่มีทรัพยากรมากกว่าตนเอง

กลุ่มที่ 6 ผู้แสวงหาประสบการณ์ (experiences) เป็นกลุ่มที่มีทุนและทรัพยากรมาก มีความกระตือรือร้น ยึดถือการกระทำ ชื่นชอบการออกกำลังกาย การเสี่ยงภัย และกิจกรรมทางสังคมที่มีความหลากหลาย แปลกใหม่ และน่าตื่นเต้น และยังเป็นผู้บริโภคที่นิยมเลือกซื้อ เสื้อผ้า อาหารจานด่วน อาหารสำเร็จรูป ดนตรี ภาพยนตร์ และของที่วัยรุ่นชื่นชอบ

กลุ่มที่ 7 ผู้ปฏิบัติ (makers) เป็นกลุ่มที่มีทรัพยากรน้อย ยึดถือการกระทำ เป็นผู้ที่พึงพอใจในตนเองและช่วยเหลือตนเองได้ มีแนวคตินอนุรักษ์นิยมทั้งในเรื่องของความเป็นอยู่ของครอบครัวและการเมือง มุ่งสัมพันธ์กับสิ่งที่ตนเองคุ้นเคย ครอบครัว งาน และการพักผ่อน นิยมบริโภคแต่สินค้าที่ใช้้งานง่าย

กลุ่มที่ 8 ผู้ที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ (struggles) ประกอบด้วยบุคคลที่มีการศึกษาไม่สูง รายได้น้อย และมีทรัพยากรน้อย จึงมีชีวิตอยู่อย่างจำกัด จำเป็นต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ไม่มีความผูกพันทางด้านสังคมส่วนใหญ่มียุมาก สนใจและเป็นห่วงสุขภาพตนเองและความปลอดภัย มีความระมัดระวังในเรื่องค่าใช้จ่าย กลุ่มนี้จึงมักเป็นผู้บริโภคที่ซื้อสัตย์ต่อตราสินค้า

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลประเภทต่าง ๆ อีกมากมาย ซึ่งผลการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตจะให้ข้อค้นพบที่แตกต่างกันออกไปตามแต่บริบทของงานศึกษานั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครของ จิรวิภา หลอมประโดน และประพล เปรมทองสุข (2555) ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้หญิงวัยทำงานที่สามารถจัดประเภทได้เป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สาววัยทำงานใส่ใจเรื่องความบันเทิงและกิจกรรมนอกบ้าน เป็นกลุ่มที่ชอบไปงานเลี้ยงสังสรรค์และงานรื่นเริงตามเทศกาล ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน ไปเที่ยวกับแฟนในวันหยุด ใช้เวลาว่างอยู่กับเครื่องมือสื่อสารและอินเทอร์เน็ต สนใจทดลองใช้ตราสินค้าใหม่ ๆ สนใจข่าวสารในแวดวงบันเทิง นิยมซื้อตราสินค้าที่มีชื่อเสียง (brand name) สนใจรูปแบบของเครื่องแต่งกายมากกว่าราคา และนิยมแต่งกายตามแบบคนดังหรือดาราหนังร้อง ชอบเที่ยวกลางคืน และเข้าสถานเสริมความงาม เช่น ร้านเสริมสวย สปา เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 สาววัยทำงานนักพัฒนาใส่ใจธรรมชาติและการท่องเที่ยว เป็นกลุ่มที่ชอบลาพักร้อนไปเที่ยวต่างประเทศ สนใจข่าวกีฬา ชอบทำกิจกรรมที่ตื่นเต้น ทำทาย เช่น ปีนผา ล่องแก่ง เป็นอาสาสมัครช่วยงานองค์กรการกุศล ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเป็นประจำ สนใจร่วมพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า สนใจร่วมงานการกุศลเพื่อช่วยเหลือสังคม ชอบเล่นดนตรี และชอบใช้เวลาว่างในการปลูกต้นไม้ และสนใจเที่ยวชมและศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

กลุ่มที่ 3 สาววัยทำงานรักประชาธิปไตยยึดหลักทางสายกลาง เป็นกลุ่มที่คิดว่าคนเราต้องกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ไม่ใช่ฟ้าลิขิต ชีวิตจะสมบูรณ์แบบก็ต่อเมื่อทำบ้านให้เป็นสถานที่ที่สร้างความสุขให้ครอบครัว มีความคิดเห็นว่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องช่วยกันอนุรักษ์ ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคม คุณค่าทางจิตใจมีความหมายมากกว่าวัตถุสิ่งของ และ การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน

กลุ่มที่ 4 สาววัยทำงานใส่ใจการเลือกชุดชั้นใน เป็นกลุ่มที่คิดว่าชุดชั้นในเป็นเครื่องประดับชนิดหนึ่งและเป็นจุดดึงดูดทางเพศ ควรต้องให้ความสำคัญในการเลือกสวมใส่

กลุ่มที่ 5 สาววัยทำงานใส่ใจสุขภาพ เป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจในการดูแลตนเองให้ดูดีอยู่เสมอ สนใจรักษาสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง จึงให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่ถูกสุขอนามัย

กลุ่มที่ 6 สาววัยทำงานรักครอบครัว เป็นกลุ่มที่ชอบทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว

กลุ่มที่ 7 สาววัยทำงานรับประทานอาหารเช้าเป็นประจำ เป็นกลุ่มที่รับประทานอาหารเช้าเป็นประจำ

กลุ่มที่ 8 สาววัยทำงานชอบเรื่องการทำนายนายทนายหัก เป็นกลุ่มที่สนใจเรื่องการทำนายนายทนายหัก และการพยากรณ์โชคชะตา

ผลจากการจัดกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตทั้ง 8 รูปแบบ ข้างต้น จะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มเป้าหมายและสามารถนำมาใช้ในการจัดส่วนแบ่งทางการตลาด เพื่อให้ให้นักการตลาดสามารถเข้าใจผู้บริโภคที่เป็นผู้หญิงวัยทำงานในกรุงเทพมหานครได้อย่างถ่องแท้ และสามารถผลิตสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับลักษณะและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้หญิงวัยทำงานในกรุงเทพมหานครได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนั้นในการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค Generation Y ในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ด้วยโมเดล AIOs ของ พัทธชญาณ์ แซ่โจ้ว ศิวฤทธิ พงศกรรังศิลป์ และพิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2559) ยังพบว่า สามารถจัดกลุ่มรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค เจเนอเรชันวาย ในด้านกิจกรรม (activities) ได้ทั้งหมด 8 กลุ่มย่อย ได้แก่ 1) กลุ่มรักความบันเทิง 2) กลุ่มกิจกรรมการบริโภคและการท่องเที่ยววันหยุด 3) กลุ่มพัฒนาตนเองและสังคม 4) กลุ่มการทำงานและกิจกรรมสังคม 5) กลุ่มมุ่งการเรียนรู้ 6) กลุ่มงานอดิเรกและการใช้เวลาว่าง 7) กลุ่มรักสุขภาพ และ 8) กลุ่มเน้นความสงบและผ่อนคลาย สำหรับการจัดกลุ่มความสนใจ (interests) สามารถแบ่งได้เป็น 8 กลุ่มย่อย ได้แก่ 1) กลุ่มแฟชั่นและค่านิยม 2) กลุ่มรักการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม 3) กลุ่มรักครอบครัว 4) กลุ่มแสวงหาความตื่นเต้นท้าทายและการเรียนรู้ 5) กลุ่มรักเทคโนโลยี 6) กลุ่มพัฒนาตนเองเพื่ออนาคต 7) กลุ่มให้ความสำคัญกับตัวเอง และ 8) กลุ่มแต่งกายเน้นสบาย ส่วนการจัดกลุ่มความคิดเห็น (opinions) สามารถแบ่งได้เป็น 7 กลุ่มย่อย ได้แก่ 1) กลุ่มแฟชั่นและค่านิยม 2) กลุ่มนักวางแผนและรอบรู้วัฒนธรรม 3) กลุ่มรอบรู้ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ 4) กลุ่มมองโลกบนความจริง 5) กลุ่มมุ่งเน้นสินค้ามีคุณภาพ 6) กลุ่มนักธุรกิจมุ่งแข่งขัน และ 7) กลุ่มรักประชาธิปไตย

กล่าวโดยสรุป สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างแบบวัดรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยโดยประยุกต์ใช้แนวคิด AIOs เป็นฐาน โดยนำมาปรับให้สอดคล้องกับบริบทของคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ชนบทไทยทั้งในด้านกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น

2.6.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในชนบทไทยสมัยใหม่

รูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลและกลุ่มบุคคลมีความแตกต่างกันตามแต่สถานะ และลักษณะทางประชากร รวมไปถึงจนถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่รายล้อมตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น ซึ่งล้วนแต่มีอิทธิพลต่อลักษณะการดำเนินชีวิตทั้งสิ้น โดย ชูชัย สมितिไกร (2553) กล่าวว่ารูปแบบการ

ดำเนินชีวิตนั้นได้รับอิทธิพลจากทั้งปัจจัยด้านจิตวิทยา อาทิ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ ค่านิยม การเรียนรู้ และปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม อาทิ ครอบครัว และลำดับชั้นทางสังคม สอดคล้องกับ Blackwell, Miniard and Engel (2012) ที่กล่าวว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคลที่หลากหลาย สภาพแวดล้อมรอบตัว ค่านิยม รวมถึงบุคลิกภาพส่วนบุคคล ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับ Hawkins and Mothersbaugh (2013) ที่สรุปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตว่า เกิดจากหลากหลายปัจจัย อาทิ ลักษณะทางประชากร วัฒนธรรมย่อย ลำดับชั้นทางสังคม แรงจูงใจ บุคลิกภาพ เป็นต้น เช่นเดียวกับ Solomon (2015) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตว่าประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ชนชั้นทางสังคม ฐานะทางสังคม และขนาดของครอบครัว เป็นต้น

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตปรากฏข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังเช่นการศึกษาอิทธิพลของสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ทำให้ประชาชนตำบลท่าขอนยางเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิม: กรณีศึกษา อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ของ พรพิมล เฉลิมมีประเสริฐ (2550) ที่พบว่าสื่อวิทยุโทรทัศน์ส่งผลให้ประชาชนตำบลท่าขอนยางเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านวัฒนธรรมในการแต่งกายกล่าวคือชาวภูมิจึงมีการแต่งกายตามแฟชั่นทั่วไปคือสวมเสื้อและกางเกงที่ทันสมัยแทนการนุ่งผ้าซิ่นหรือผ้าถุง โดยลอกเลียนแบบการแต่งกายมาจากดารานักร้องที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ยังพบว่าอิทธิพลของสื่อวิทยุโทรทัศน์เข้ามามีบทบาทในชุมชนเป็นอย่างมากและผู้นำชุมชนเป็นผู้นำเทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามาใช้ในชุมชน เช่น การเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อวิทยุโทรทัศน์มือถือและคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มคนวัยทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของวัยผู้ใหญ่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ สุระเดช ไชยตอกเกี้ยว (2558) ที่พบว่า การบริโภคอาหารในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญทางด้านเศรษฐกิจสังคม กระแสบริโภคนิยมและความสามารถในการเข้าถึงอาหาร โดยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีทั้งหมด 9 ปัจจัย ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส ภาวะโภชนาการ ความรู้เกี่ยวกับการ บริโภคอาหาร ทศนคติต่อการบริโภคอาหาร การรับรู้ข่าวสารด้านการดูแลสุขภาพ โภชนาการและปัจจัยเอื้อที่เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร เช่นเดียวกับการศึกษาพฤติกรรมการเลือกบริโภคอาหารของชาวชนบทภาคเหนือของ พัชรียุติธรรม (2539) ที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการกล่อมเกล่าและกระตุ้นให้คนในชุมชนมีวิถีทางสังคม วัฒนธรรม และการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปได้แก่ สื่อโฆษณา ร้านค้า และเพื่อน โดยเฉพาะวัยรุ่นที่นิยมรับประทานอาหารที่มีรสชาติแปลกใหม่ชอบบริโภคอาหารตามห้างสรรพสินค้าโดยเฉพาะร้านอาหารที่มีสาขามาจากต่างประเทศ

นอกจากนี้การศึกษาเรื่องความเปลี่ยนแปลงชนบทในสังคมไทย: ประชาธิปไตยบนความเคลื่อนไหวของ อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2560) ยังชี้ให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจนำมาซึ่ง

การจัดความสัมพันธ์ทางสังคมลักษณะใหม่ในชนบททำให้ชาวบ้านได้มีบทบาทในการกำกับกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อีกทั้งผู้คนในสังคมชนบทกำลังร่วมกันสร้างความหมายของความสัมพันธ์ทางสังคมชุดใหม่ขึ้นมารองรับความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ถาโถมเข้ามาในชีวิตของตน เช่น ครูที่ประกอบอาชีพสอนหนังสือไปพร้อม ๆ กับการหารายได้พิเศษ เช่น การสอนพิเศษ การทำธุรกิจขายตรง การเป็นนายหน้าซื้อที่ดิน เป็นต้น อีกทั้งการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายของผู้ประกอบการจนเกิดเป็นสังคมผู้ประกอบการทำให้นโยบายของรัฐมีความสัมพันธ์กับชาวบ้านมากขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวนาในชนบทไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ Rambo (2017) ที่พบว่าช่วงระยะเวลากว่า 30 ปี ที่วิถีการดำเนินชีวิตของชาวนาในชนบทไทยเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายและทำการเกษตรแบบพออยู่พอกินไปสู่อุตสาหกรรมเพื่อการตลาด การพัฒนาระบบการศึกษาและการบริโภคที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เกษตรกรเปลี่ยนสถานะไปเป็นผู้ประกอบการและเกิดสังคมแบบเครือข่ายที่กว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น รูปแบบการสวมใส่เสื้อผ้า การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร วัฒนธรรม สุขภาพ การศึกษา การจ้างงาน องค์กรทางสังคมและด้านเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นต้น

ส่วนการศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชนบทและเกษตรในพื้นที่ชายขอบ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนดั้งเดิมและชุมชนตั้งใหม่ของ จักรี พรหมศิริ (2550) แสดงให้เห็นว่าวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านชุมชนบ้านสามขาและชุมชนบ้านสะท้อนได้มีการเปลี่ยนแปลงจากในอดีตเนื่องจากชุมชนทั้งสองได้รับแนวคิดการพัฒนาชุมชนอันเป็นผลมาจากอิทธิพลของความทันสมัยและระบบทุนนิยมสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิด “การปฏิวัติเขียว” เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยหันมาปลูกพืชชนิดใหม่และการใช้เครื่องจักรกลทุ่นแรง การใช้ปุ๋ย รวมถึงการใช้สารกำจัดศัตรูพืชบนเงื่อนไขดังกล่าวแม้ว่าภาครัฐจะสนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้ แต่ชาวนาจะต้องทำการลงทุนเพื่อพัฒนาปัจจัยการผลิตเองและสิ่งที่ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนภายหลังปรากฏการณ์ข้างต้นคือการเกิดขึ้นของสถาบันการเงินของรัฐที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ชาวบ้านทำให้ชาวบ้านทั้งสองชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมใหม่ เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีการผลิตของชุมชนจากการผลิตเพื่อชีพในครัวเรือนสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ วิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านทั้งสองชุมชนจึงเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิงและต้องเผชิญกับปัญหาภาวะหนี้สิน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตของสังคมชาวนาลุ่มน้ำชี กรณีศึกษา: บ้านหนองผือ ตำบลหนองบัว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ของ กนกพร รัตนสุธีระกุล (2557) ที่พบว่ากระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตของสังคมชาวนาบ้านหนองผือมีสาเหตุมาจากนโยบายการพัฒนาของรัฐที่มุ่งตอบสนองระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ชุมชนมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกมากขึ้น รวมถึงการ

นำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในภาคการเกษตรเพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร เช่น รถเกี่ยวข้าว รถสีข้าว รถไถนาเดินตาม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ เนื่องจากแรงงานวัยหนุ่มสาวได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่ระบบทุนนิยมอย่างเข้มข้น

นอกจากนี้การศึกษาการเปลี่ยนภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวนาอีสานในจังหวัด บึงกาฬของ เชิดชัย หมิ่นภักดี (2559) ยังชี้ว่า ภายหลังจาก พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา คริวเรือนชาวนาเริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการผลิตจากข้าวและพืชอื่น ๆ มาสู่การผลิตยางซึ่งเป็นพืชเกษตรอุตสาหกรรมมากขึ้น พร้อม ๆ กับการหวนกลับมาของแรงงานสู่ภาคการเกษตร มีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวนาเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ภายใต้อำนาจการผลิตแบบทุนนิยม จนก่อให้เกิดการแตกตัวทางชนชั้นภายในกลุ่มอย่างชัดเจนผ่านการแข่งขันกันสะสมทุน ด้วยการขยายพื้นที่ครอบครองด้านการเกษตรทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน การขยายทุนไปสู่อาชีพใหม่ ทั้งในและนอกภาคการเกษตร รวมถึงรูปแบบการบริโภคแบบสังคมเมือง ขณะเดียวกันก็พบว่า สังคมชาวนาในปัจจุบันได้หลุดจากฐานวัฒนธรรมและวิธีการผลิตแบบยังชีพ จนเกิดเป็นชาวนาในฐานะผู้ประกอบการทางการเกษตรที่มีเป้าหมายการผลิตเพื่อสร้างผลกำไร

เมื่อทำการศึกษาถึงบทบาทของบรรษัทเกษตรและอาหารกับการเปลี่ยนแปลงชนบทและสังคมไทย การศึกษาของ วิชुरย์ เลียนจรรย์ (ม.ป.ป.) สะท้อนให้เห็นถึงพลังสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงบทบาทของการผลิตทางการเกษตร ในฐานะที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของสังคมชนบทที่กำลังลดลงและการโยกย้ายแรงงานของคนรุ่นใหม่ในชนบทเพื่อไปประกอบอาชีพในสาขาการผลิตอื่น ๆ นอกภาคการเกษตร โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องดังกล่าวคือแนวทางการพัฒนาของรัฐที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงสร้างของระบบทุนนิยมและการแสวงหากำไรของบรรษัทเกษตรและอาหารขนาดใหญ่ ผ่านกลไกต่าง ๆ ได้แก่ การยึดครองทรัพยากรพันธุกรรม การผูกขาดปัจจัยการผลิตและการครอบงำระบบการผลิต การครอบครองและผูกขาดกลไกการกระจายอาหาร รวมทั้งวัฒนธรรมการบริโภคอาหารสมัยใหม่ของคนในชนบท ปรัชญาการดำรงกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ พัฒนา กิตติอาสา (2558) ที่กล่าวถึงหัวใจของวิถีอีสานใหม่ว่าเป็นการพัฒนาที่เกิดจากแรงผลักดันและปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของชุมชนหมู่บ้านอีสาน ตลอดจนศักยภาพ ความสามารถ ความเพียรพยายามในการต่อสู้ดิ้นรนของคนอีสานซึ่งมีความสำคัญไม่แพ้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่าง ๆ

นอกจากนี้ อาแว มะแส และณัฐวัชร เผ่าภู (ม.ป.ป.) ยังชี้ให้เห็นถึงบทบาทของนโยบายการพัฒนาประเทศที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนและวิถีชาวชนบทไทย ผ่านการศึกษาเรื่องนโยบายสาธารณะกับการพัฒนาชุมชนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยพบว่า นโยบายที่ผ่านมามีตั้งแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ให้

ความสำคัญกับการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ในขณะที่การพัฒนาชุมชนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชนบทไม่ได้รับการใส่ใจเท่าที่ควร ส่งผลให้ชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติอ่อนแอลงและพึ่งตนเองได้น้อย แต่ในช่วงหลังจากนั้นได้มีการเน้นเรื่องการพัฒนาชนบทและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น มีการบูรณาการกิจกรรมการดำรงชีพกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเข้าไว้ด้วยกันอย่างเหมาะสมและเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ผนวกกับชุมชนชนบทมีการปรับตัวตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่คำนึงถึงความพอดีและการพึ่งตนเองก่อน ส่งผลให้ชุมชนชนบทไทยได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องไปกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นมากขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนชนบทไทยสมัยใหม่ในมิติทางด้านประชากร สังคม และวัฒนธรรม การศึกษาเรื่องการค้าอยู่และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวลัวะ บ้านปากำ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ของ ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล และสุธานี มะลิพันธ์ (2551) ชี้ให้เห็นว่าชาวลัวะ บ้านปากำ เป็นกลุ่มชนที่มีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่โดดเด่นกลุ่มหนึ่งในจังหวัดน่าน โดยมีวิถีชีวิตแบบพึ่งพิงธรรมชาติ เนื่องจากมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเองด้วยการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ปัจจุบันชาวลัวะบ้านปากำยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม โดยวิถีชีวิตที่ยังคงดำรงอยู่ ได้แก่ ลักษณะบ้านเรือน ความเชื่อเรื่องการนับถือผี ประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีการแต่งงาน การสืบทอดสายตระกูลข้างแม่ ส่วนวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ลักษณะการแต่งกาย การบริโภค และเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวลัวะเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตคือการปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมากขึ้นรวมถึงนโยบายของภาครัฐด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ชาวลัวะบ้านหมันขาว: การปรับตัวและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ของ กฤษณพจน์ ศรีทาร์จ ชมภูนาฏ ชมพูนพันธ์ และสรินทร์ คุ่มเขต (2558) ที่พบว่าปัจจุบันชาวลัวะมีการปรับตัวตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป มีการปรับตัวไปตามบทบาทหน้าที่เพื่อการดำรงอยู่แบบพึ่งพาอาศัย มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อให้ตอบสนองต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปคือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ค่านิยม ความเชื่อ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและอุดมการณ์ของคนในสังคม

การศึกษาข้างต้นเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวไทยเผ่ากะเหรี่ยงบ้านตุงลอย ตำบลอ่อมก้อย อำเภออ่อมก้อย จังหวัดเชียงใหม่ของ วราภรณ์ กันทะ (2551) ที่พบว่าวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยมีผลมาจาก 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ความต้องการเป็นคนไทย ลักษณะทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดกับคนไทย ความต้องการด้านวัตถุ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การ

พัฒนาของรัฐ การพัฒนาจากบุคคลหรือองค์กรอิสระ ส่วนกระบวนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตนั้นเกิดจากสมาชิกในชุมชนมีพฤติกรรมยอมรับการปฏิบัติเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม การลอกเลียนแบบ การมีค่านิยมแบบใหม่และการหยิบบัณฑิตวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันของตน สอดคล้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อวิถีชีวิตชนเผ่าละว้าหมู่ที่ 11 ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนของ พระมงคล สุมนฺคโล (2560) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลต่อวิถีชีวิตของชนเผ่าละว้า โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือปัจจัยภายใน ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ลักษณะครอบครัวและที่อยู่อาศัย ความต้องการทางด้านวัตถุ การยอมรับประเพณีและวัฒนธรรมใหม่ ๆ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การพัฒนาของภาครัฐ การจัดการศึกษา เศรษฐกิจและความเจริญทางด้านเทคโนโลยีจากภายนอก

นอกจากนี้งานวิจัยเรื่องการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสานของ บัวพันธ์ พรหมพักพิง และคณะ (2548) ยังชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมชุมชนและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้หญิงในชนบทอีสานผ่านการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม โดยข้อค้นพบที่น่าสนใจคือการจับคู่แต่งงานระหว่างฝ่ายชายในประเทศที่มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่อยู่ในกลุ่มชั้นนำกับฝ่ายหญิงซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในภูมิภาคที่ถือได้ว่ามีความยากจนและล้าหลังที่สุดของประเทศ โดยจากกรณีศึกษาชุมชนชนบท 4 แห่งในประเทศไทยพบว่าการพบรักของหญิงไทยกับชาวตะวันออก มี 3 ช่องทาง คือ การนำพาของโชคชะตา การแนะนำโดยผ่านเครือข่ายญาติพี่น้องหรือคนที่รู้จัก และการแสวงโชคด้วยการอพยพแรงงานไปทำงานต่างประเทศแล้วนำไปสู่การแต่งงาน สำหรับการพบรักของหญิงไทยกับชาวตะวันตกพบว่ามีช่องทางที่หลากหลายกว่าคือการนำพาของโชคชะตา การแสวงหาด้วยการเดินทางไปตามสถานที่ท่องเที่ยวที่มีฝรั่งมาเที่ยวจำนวนมาก การติดต่อผ่านบริษัทหาคู่หรือการแนะนำผ่านทางญาติพี่น้องหรือคนที่รู้จัก ซึ่งภายหลังการแต่งงานก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในด้านทรัพยากรทางวัตถุของครัวเรือน หญิงที่แต่งงานกับต่างชาติส่วนใหญ่มีรายได้ประจำจากสามีและมีกระแสไหลเวียนของรายได้เพิ่มขึ้น ครัวเรือนที่หญิงแต่งงานกับต่างชาติและประสบความสำเร็จทางวัตถุก็จะได้รับการนับหน้าถือตา วิถีการดำเนินชีวิตและสถานภาพทางสังคมถูกยกระดับสูงขึ้น นอกจากนี้การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมยังเป็นที่ยอมรับของชุมชน ญาติพี่น้องในชุมชนต่างสนับสนุนหญิงในการแต่งงานดังกล่าว เนื่องจากมีความหมายต่อฐานะทางเศรษฐกิจ อีกทั้งคนในชุมชนจะมองว่าเขยต่างชาติเป็นช่องทางในการมีรายได้เพิ่มมากกว่าช่องทางอื่น ๆ และที่สำคัญคือเขยต่างชาติสามารถสนับสนุนเงินเจ้าครอบครัวในด้านรายได้มากกว่าเขยไทย

ส่วนการศึกษาเรื่องผู้หญิงในสังคมชนบท: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์บริเวณคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2504 – 2550 ของ อติศร ศักดิ์สูง (2557) แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงชนบทในอดีตมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและอยู่ภายใต้จารีตที่เป็นบรรทัดฐานสังคมอย่างเคร่งครัด กล่าวคือผู้หญิง

ต้องอยู่ในฐานะเมีย แม่ และลูกสาวที่ดี มีบทบาทในครัวเรือนเป็นหลัก ต่อมาเนื่องจากสังคมชนบทได้รับผลกระทบจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและการเข้ามาของวัฒนธรรมเชิงวัตถุจากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติของรัฐทำให้ฐานะของผู้หญิงได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทหลายด้าน ได้แก่ บทบาทในครอบครัว กิจกรรมทางสังคม รวมทั้งบทบาททางเศรษฐกิจ กล่าวคือจากเดิมที่ผู้หญิงมีบทบาทหลักในครัวเรือนก็ได้เริ่มมีบทบาททางสังคมภายนอกมากขึ้น เช่น การปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกด้วยกิจกรรมทางการค้า

จากการวิเคราะห์ทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมดังที่กล่าวมาสามารถรวบรวมปัจจัยและรายละเอียดเงื่อนไขที่มีผลต่อการกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ 6 ปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยด้านประชากร 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 3) ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง 4) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม 5) ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย และ 6) ปัจจัยด้านความทันสมัยอันหมายถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก และแนวความคิดการพัฒนาต่าง ๆ ในปัจจุบันซึ่งปัจจัยดังที่กล่าวมานี้มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในชนบทไทยสมัยใหม่อย่างมีนัยสำคัญในลักษณะของการที่ปัจจัยหนึ่งหรือหลายปัจจัยเข้าไปกระทบกับการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล บุคคลนั้นก็จะเกิดการเรียนรู้ ปรับตัวและแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบของการทำกิจกรรม ความสนใจ และการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้สังคมภายนอกรับรู้ถึงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น ทั้งนี้ในแต่ละบุคคลจะแสดงรายละเอียดของพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปซึ่งก็ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ตามแต่บริบทของสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประยุกต์และบูรณาการกรอบแนวคิดรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันแนวคิดเรื่องลักษณะทางประชากรศาสตร์ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ทฤษฎีรุ่นประชากร และแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อนำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำหรับตัวแปรตามที่เป็นประเด็นหลักของการศึกษาคือรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิตตามแนวคิด AIOs

จากการทบทวนวรรณกรรมจึงนำมาสู่การพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนด ปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาค ตะวันออกเฉียงเหนือไว้ 6 ปัจจัย ดังแสดงในภาพที่ 2 และมีรายละเอียดของตัวแปรดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ ตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก และอาชีพเสริม

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ตัวแปรรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ และ ความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินหรือทรัพยากรที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

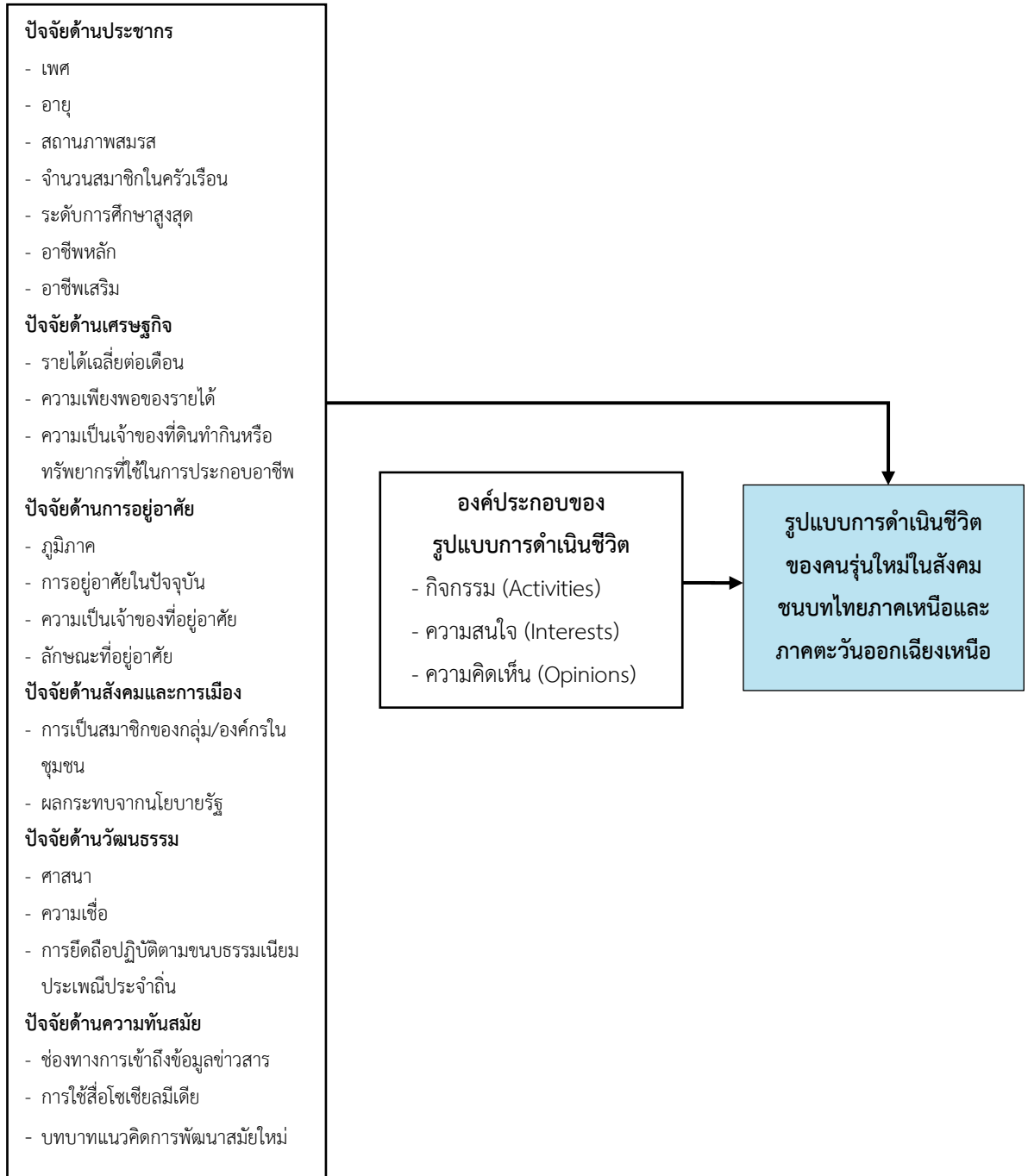
3) ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ ตัวแปรภูมิภาค การพักอาศัย ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย และลักษณะที่อยู่อาศัย

4) ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง ได้แก่ ตัวแปรการเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน และผลกระทบจากนโยบายรัฐ

5) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ตัวแปรศาสนา ความเชื่อ และการยึดถือปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น

6) ปัจจัยด้านความทันสมัย ได้แก่ ตัวแปรช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การใช้สื่อโซเชียล มีเดีย และบทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

2.8 สมมุติฐานการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีประกอบกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสู่การตั้งสมมุติฐานในการศึกษา ดังนี้

ปัจจัยลักษณะทางด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านสังคม และการเมือง ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และปัจจัยด้านความทันสมัย ที่แตกต่างกัน มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่แตกต่างกัน

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed methods research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีวิทยาที่เป็นระบบเพื่อแสวงหาความรู้เชิงประจักษ์จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือทางสถิติที่ใช้ตัวเลขเป็นฐานในการทำความเข้าใจสถานการณ์และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อสนับสนุนข้อค้นพบของการศึกษา สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อการอธิบายข้อค้นพบเชิงประจักษ์และยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความลุ่มลึกและหนักแน่นยิ่งขึ้น (Creswell, 2015) ซึ่งมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรและการเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

เนื่องจากการศึกษานี้มุ่งแสวงหาองค์ความรู้ในเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นประชากรหรือหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ที่ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาจึงเป็นบุคคลที่อยู่ในรุ่นประชากรวัยหรือเจนเนอเรชันวัยที่มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 37 ปี ณ พ.ศ. 2561 (ปีที่ทำการเก็บข้อมูล) และอาศัยอยู่ในเขตชนบทภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (service-learning areas) ของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 49 ซึ่งมีทั้งหมด 20 ตำบล 12 จังหวัด ดังนี้

ภาคเหนือ ประกอบด้วย 14 ตำบล 7 จังหวัด ได้แก่

ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ตำบลท่าผาป้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 ตำบลห้วยลาน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
 ตำบลทุ่งช้าง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน
 ตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
 ตำบลโมโกร อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
 ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
 ตำบลแม่ตื่น อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
 ตำบลหนองปลาสะวาย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
 ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 6 ตำบล 5 จังหวัด ได้แก่

ตำบลโพธิ์กระสังข์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
 ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร
 ตำบลบ้านเป่า อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
 ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
 ตำบลละลวด อำเภอขามิ จังหวัดบุรีรัมย์
 ตำบลหนองยายพิมพ์ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัยใช้การเลือกตัวอย่างพื้นที่การศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยพิจารณาจากความสมบูรณ์ของข้อมูลขนาดประชากร (N) ที่สืบค้นจากฐานข้อมูลสถิติประชากรและบ้านของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยพบว่า ณ วันที่เริ่มกระบวนการศึกษาวิจัย พื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของข้อมูลขนาดประชากรในระดับตำบล มีจำนวนทั้งสิ้น 5 พื้นที่ แบ่งเป็น ภาคเหนือ 3 พื้นที่ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 พื้นที่ ผู้วิจัยจึงเลือกทั้ง 5 พื้นที่นี้ให้เป็นพื้นที่กรณีศึกษา จากนั้นจึงคำนวณหาขนาดตัวอย่างแบบทราบบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรของ Yamane (1967) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

N = ขนาดประชากรที่ทราบค่า

n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ กำหนดให้เท่ากับ 0.05

จากการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (n) ได้ตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 383 ราย จากนั้นผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ที่ทำการศึกษาตามสัดส่วนของจำนวนประชากรด้วยวิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ (cross-multiplication) ดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 พื้นที่ศึกษา จำนวนประชากร และขนาดตัวอย่าง

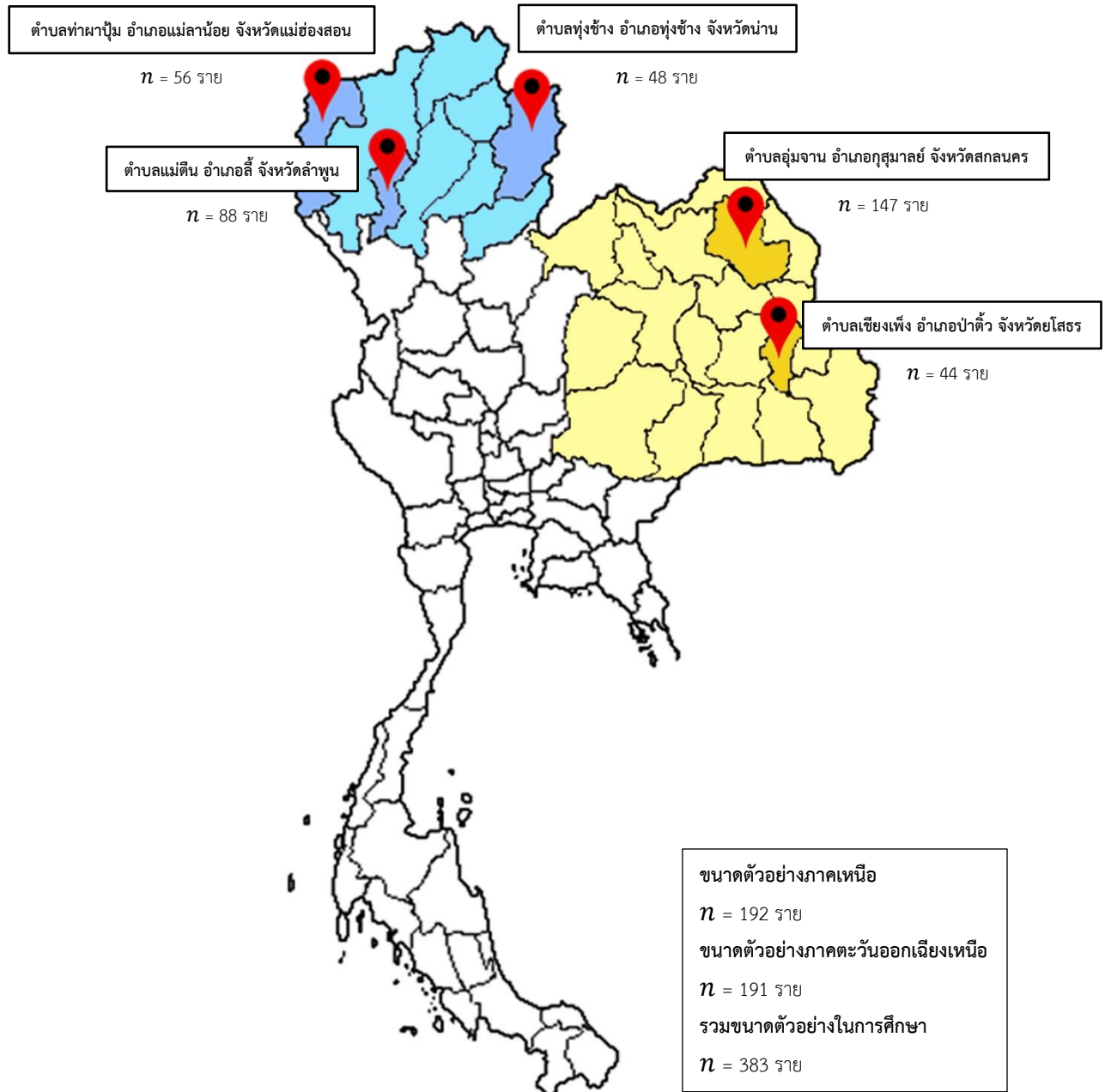
พื้นที่	จำนวนประชากร (ราย)	ขนาดตัวอย่าง (ราย)
ภาคเหนือ		
ตำบลแม่ตื่น อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน	2,018	88
ตำบลทุ่งช้าง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน	1,103	48
ตำบลท่าผาป้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	1,287	56
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร	1,005	44
ตำบลอู่มวน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร	3,396	147
		8,809
รวม	N = 8,809	$1 + 8,809 (0.05)^2$ n = 383

หมายเหตุ: จำนวนประชากร (N) คำนวณโดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลสถิติประชากรและบ้านของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561ค) โดย ณ พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มทำการศึกษาวิจัยปรากฏรายงานสถิติประชากรและบ้าน พ.ศ. 2560 เป็นปีล่าสุด ผู้วิจัยจึงคำนวณหาขนาดประชากร (N) จากประชากรในกลุ่มอายุ 17 ถึง 36 ปี ซึ่งเป็นรุ่นปี (cohort) ของประชากรที่จะเคลื่อนวัยมาเป็นรุ่นประชากรวัยหรือเจนเนอร์เรชันวัยที่มีอายุ 18 – 37 ปี ใน พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นปีที่ทำการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยสรุปพื้นที่การศึกษาและขนาดตัวอย่าง ดังภาพที่ 3 ต่อไปนี้

ภาพที่ 3 พื้นที่ศึกษาและขนาดตัวอย่าง

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

สำหรับการเลือกตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อความเหมาะสมในการวิจัยเนื่องจากมีเงื่อนไขของหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ที่ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาเป็นบุคคลที่อยู่ในรุ่นประชากรวัยหรือเจนเนอร์ชันวาย ที่ ณ พ.ศ. 2561 มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 37 ปี ประกอบกับการใช้การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (snowball sampling) ที่อาศัยการแนะนำเพื่อนหรือคนรู้จักของหน่วยตัวอย่างที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้วซึ่งมีลักษณะตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการ

3.1.2 การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) จากบุคคลที่อยู่ในรุ่นประชากรวัยหรือเจนเนอร์ชันวาย ที่ ณ พ.ศ. 2561 มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 37 ปี และอาศัยอยู่ในพื้นที่กรณีศึกษาทั้ง 5 พื้นที่ โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความสะดวกในการให้ข้อมูล พื้นที่ละ 4 ราย รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 20 ราย

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

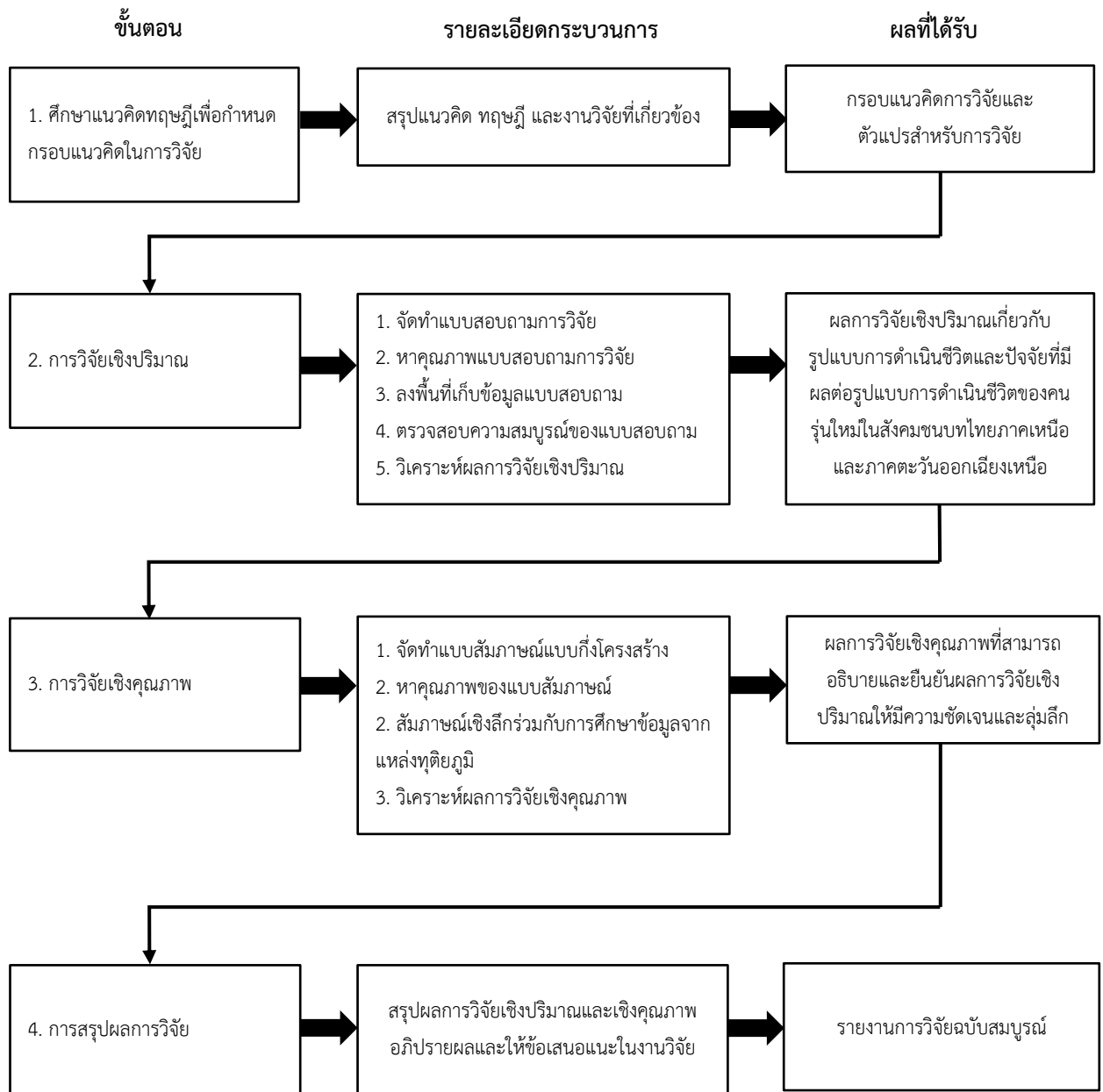
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิดทฤษฎีเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากในประเทศและต่างประเทศเพื่อกำหนดตัวแปรสำหรับการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ จัดทำแบบสอบถามการวิจัย หาคุณภาพแบบสอบถามการวิจัย ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ มีรายละเอียดในการดำเนินการ ได้แก่ การจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ผลการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยืนยันและขยายผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปผลการวิจัย โดยสรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัย ดังภาพที่ 4 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 แบบสอบถาม (questionnaire) ประกอบด้วยชุดข้อคำถาม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านที่อยู่อาศัย และด้านความทันสมัย มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด (close-ended questionnaire) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สูงสุด อาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ การเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือองค์กรในชุมชน ผลกระทบจากนโยบายรัฐ ศาสนา ความเชื่อในเรื่องภูติผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น ภูมิภาค การพักอาศัย ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย ลักษณะที่อยู่อาศัย ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย และบทบาท แนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ นอกจากนี้ยังมีข้อคำถามปลายเปิด (open-ended questionnaire) ที่ต้องกรอกข้อมูลเพิ่มเติม ประกอบด้วย จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินหรือทรัพยากรที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด (closed-ended questionnaire) ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับการใช้เวลาในการทำกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (rating scale)

3.3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) ประกอบด้วยชุดข้อคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (open-ended questionnaire) ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านที่อยู่อาศัย และด้านความทันสมัย

ตอนที่ 2 รูปแบบการดำเนินชีวิต มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (open-ended questionnaire) ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับการใช้เวลาในการทำกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายจากภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนหรือแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่อย่างสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็น

คำถามแบบปลายเปิด (open-ended questionnaire) ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับนโยบายรัฐที่สนับสนุนหรือแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่อย่างสร้างสรรค์

3.4 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ในการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้คำแนะนำ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อเสนอมาปรับปรุงพัฒนาแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยให้มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย ทั้งนี้ในส่วนของวิธีการทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เป็นการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยและนำมาปรับปรุงข้อความ จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้สูตร IOC (index of item object congruence) จากนั้นประมวลความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายข้อ โดยค่าดัชนีความเที่ยงตรงระหว่างข้อความคำถามต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 จึงจะถือว่าข้อความมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสามารถนำมาใช้เป็นข้อความในแบบสอบถามได้ ส่วนข้อความที่มีค่าดัชนีความเที่ยงตรงต่ำกว่า 0.50 เป็นข้อความที่ใช้ไม่ได้และต้องปรับปรุง (Rovinelli and Hambleton, 1976)

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม เป็นการตรวจสอบโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1970) ที่กำหนดว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะถือว่ายอมรับได้ (Hair et al., 2010) เมื่อนำแบบสอบถามไปทดสอบ (try out) กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยที่ไม่ใช่หน่วยตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 ราย พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.867 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 ส่งผลให้แบบสอบถามการวิจัยชุดนี้มีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้

3.4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structural interview) โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและมีการทดสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและการเมือง ด้านวัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย และด้านความทันสมัย ในด้านประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก อาชีพเสริม ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ และความเป็นเจ้าของที่ดิน ทำกินหรือทรัพยากรที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ด้านสังคมและการเมือง ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ผลกระทบจากนโยบายรัฐ ด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย ศาสนา ความเชื่อในเรื่องภูติผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น ด้านที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย ภูมิภาค การอยู่อาศัย ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย ลักษณะที่อยู่อาศัย และด้านความทันสมัย ประกอบด้วย ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย และบทบาทแนวคิดการพัฒนามัยใหม่ โดยใช้วิธีการประเมินผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และค่าร้อยละ (percentage) โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.5.2 การวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ กิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น ใช้วิธีการประมวลผลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและนำผลของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยกำหนดให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถามการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้ (Best, 1977)

แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ด้านกิจกรรม มีระดับของความคิดเห็น ดังนี้

บ่อยที่สุด	กำหนดให้เท่ากับ	5 คะแนน
ค่อนข้างบ่อย	กำหนดให้เท่ากับ	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	กำหนดให้เท่ากับ	3 คะแนน
ไม่ค่อยบ่อย	กำหนดให้เท่ากับ	2 คะแนน
ไม่เคยเลย	กำหนดให้เท่ากับ	1 คะแนน

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 ด้านความสนใจ มีระดับของความคิดเห็น ดังนี้

จริงมากที่สุด	กำหนดให้เท่ากับ	5 คะแนน
ค่อนข้างเป็นจริง	กำหนดให้เท่ากับ	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	กำหนดให้เท่ากับ	3 คะแนน
ไม่ค่อยเป็นจริง	กำหนดให้เท่ากับ	2 คะแนน
ไม่เป็นจริงเลย	กำหนดให้เท่ากับ	1 คะแนน

แบบสอบถาม ตอนที่ 3 ด้านความคิดเห็น มีระดับของความคิดเห็น ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	กำหนดให้เท่ากับ	5 คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	กำหนดให้เท่ากับ	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	กำหนดให้เท่ากับ	3 คะแนน
ไม่ค่อยเห็นด้วย	กำหนดให้เท่ากับ	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	กำหนดให้เท่ากับ	1 คะแนน

จากนั้นหาค่าเฉลี่ยของคำตอบจากแบบสอบถามและแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

3.5.3 การวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อลดจำนวนตัวแปรโดยการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือปัจจัย (factor) เดียวกันหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างตัวแปรใหม่ที่เรียกว่า “องค์ประกอบ” ซึ่งตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน

จะมีความสัมพันธ์กันมากอาจเป็นไปได้ในทิศทางบวกหรือลบก็ได้ ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละองค์ประกอบจะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก ทั้งนี้ในการเตรียมข้อมูลเพื่อดูความเหมาะสมของข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) หากค่าที่ได้มากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1 แสดงว่าการวิเคราะห์ปัจจัยเหมาะสมกับข้อมูล จากนั้นคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวและทดสอบความมีนัยสำคัญของเมตริกซ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

จากนั้นนำตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นอย่างมีนัยสำคัญมาสกัดปัจจัยหรือองค์ประกอบ (factor extraction) ด้วยวิธีการ “**วิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (principle component analysis)**” ซึ่งการสกัดปัจจัยจะทำให้ได้ค่าน้ำหนักปัจจัย (factor loading) โดยค่าน้ำหนักปัจจัยที่สามารถอธิบายความหมายได้ตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser) ควรมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จากนั้นทำการหมุนแกนปัจจัย (factor rotation) แบบตั้งฉาก (orthogonal rotation) ด้วยวิธีวาริมแม็กซ์ (varimax rotation) ที่ทำให้ความแปรปรวนของค่าน้ำหนักภายในปัจจัยเดียวกันมีค่ามากที่สุดและมีการกระจายตัวของค่าน้ำหนักมากที่สุด ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการเลือกตัวแปรให้เข้าอยู่ในองค์ประกอบโดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigen value) จากนั้นจัดองค์ประกอบที่ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบไปแปลผลและกำหนดชื่อให้กับกลุ่มปัจจัยหรือองค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นผลลัพธ์สำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ (ยุทธ ไภยวรรณ, 2556; กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550; บุญอ้อม โฉมที, ม.ป.ป.)

3.5.4 การวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) แบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (enter method) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 ($p\text{-value} > 0.05$)

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (credibility) ของข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบสามเส้า (triangulation) โดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) คือ การตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลที่จะพิจารณาเพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยพิจารณาได้จาก 1) แหล่งเวลา คือ การตรวจสอบว่าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ 2) แหล่งสถานที่ คือ การตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้จากสถานที่ที่แตกต่างกันจะเหมือนกันหรือไม่ และ

3) แหล่งบุคคล คือ การตรวจสอบว่าเมื่อบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ และใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) เพื่อบรรยายและอธิบายข้อมูลเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวานิช, 2556)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ 1) การลดทอนข้อมูล (data reduction) คือ การเลือกหาจุดที่น่าสนใจและสรุปย่อข้อมูล 2) การแสดงข้อมูล (data display) คือ กระบวนการวิเคราะห์เลือกเฟ้นข้อมูลหรือสารสนเทศที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นตัวอย่างที่เชื่อมโยงไปสู่การวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป 3) การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (conclusion and verification) เป็นการสังเคราะห์สารสนเทศย่อย ๆ เข้าด้วยกันและตรวจสอบยืนยันเพื่อสร้างผลสรุปการวิจัยขั้นสุดท้าย (นิศา ชูโต, 2551)

บทที่ 4

ลักษณะของคนรุ่นใหม่และรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาลักษณะทางประชากรมีความสำคัญและเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้ทราบถึงลักษณะและภูมิหลังของกลุ่มประชากรที่สนใจศึกษา แม้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับประชากรศาสตร์จะสามารถกำหนดลักษณะทางประชากรได้หลากหลายด้านแต่ในทางปฏิบัติลักษณะทางประชากรที่เลือกนำมาศึกษานั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับปรากฏการณ์เกี่ยวกับประชากรที่สนใจศึกษาด้วย (เพ็ญพรธีระสวัสดิ์, 2527; สันทัด เสริมศรี, 2541) ดังนั้นในการศึกษาเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือครั้งนี้ ลักษณะของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยที่ผู้วิจัยสังเคราะห์มาจากการทบทวนวรรณกรรมและพบว่ามีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตจึงเป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่มีความสำคัญเพราะนอกจากจะทำให้ผู้วิจัยทราบถึงขนาดและลักษณะโดยทั่วไปของคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการนำไปอธิบายถึงปรากฏการณ์ของรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกรณีศึกษาอีกด้วย

ในบทนี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นการพรรณนาถึงลักษณะของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันประกอบด้วยลักษณะและภูมิหลังทางด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสังคมและการเมือง ด้านวัฒนธรรม และด้านความทันสมัย ส่วนที่สองเป็นการพรรณนาถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนำเสนอรายละเอียดและระดับของพฤติกรรมในด้านการทำกิจกรรม ความสนใจ และการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ในสังคม และส่วนที่สามเป็นการสรุปผลจากการศึกษาในสองส่วนแรก

ดังนั้นผลการศึกษาในบทนี้จะเป็นสารสนเทศเบื้องต้นที่นำเสนอให้เห็นว่า คนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะและภูมิหลังในด้านต่าง ๆ อย่างไรบ้าง และมีสัดส่วนเท่าใด พร้อมทั้งนำเสนอให้เห็นถึงระดับของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือผ่านการทำกิจกรรม ความสนใจ และการแสดงความคิดเห็น อันจะเป็นองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจลักษณะการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือและยังเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาทำความเข้าใจในบทต่อ ๆ ไป โดยผลการศึกษาปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาลักษณะของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 37 ปี โดยผู้วิจัยเรียกแทนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้ว่า “คนรุ่นใหม่” ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 383 ราย โดยนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ลักษณะของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัจจัย	กลุ่มรายการ	ร้อยละ	(จำนวน)
ลักษณะทางประชากร			
เพศ	ชาย	44.13	(169)
	หญิง	55.87	(214)
	รวม	100.0	(383)
อายุ	18 – 22 ปี	30.29	(116)
	23 – 27 ปี	21.67	(83)
	28 – 32 ปี	17.75	(68)
	33 – 37 ปี	30.29	(116)
	รวม	100.0	(383)
สถานภาพสมรส	โสด	61.88	(237)
	สมรส (จดทะเบียน/ไม่จดทะเบียนสมรส)	35.25	(135)
	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	2.87	(11)
	รวม	100.0	(383)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.65 คน ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 10 คน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.57 คน		
ระดับการศึกษาสูงสุด	ต่ำกว่าประถมศึกษา	1.04	(4)
	ประถมศึกษา	5.74	(22)
	มัธยมศึกษาตอนต้น	10.44	(40)
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	30.29	(116)
	อนุปริญญา/ปวส.	13.05	(50)
	ปริญญาตรี	34.20	(131)
	สูงกว่าปริญญาตรี	5.22	(20)
	รวม	100.0	(383)

ปัจจัย	กลุ่มรายการ	ร้อยละ	(จำนวน)
อาชีพหลัก	เกษตรกรรม (เพาะปลูก/เลี้ยงสัตว์)	13.05	(50)
	พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม	1.31	(5)
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	11.49	(44)
	นักเรียนหรือนักศึกษา	28.20	(108)
	ว่างงาน	1.31	(5)
	รับจ้างทั่วไป	12.01	(46)
	พนักงานบริษัท	5.22	(20)
	ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	24.02	(92)
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	1.04	(4)
	อื่น ๆ	2.35	(9)
	รวม		100.0
อาชีพเสริมหรืองานล่วงเวลา	ไม่มีอาชีพเสริม	66.58	(255)
	มีอาชีพเสริม	33.42	(128)
	รวม	100.0	(383)
ลักษณะของอาชีพเสริม	ทำงานพิเศษ (part time)	2.35	(9)
	ขายสินค้าออนไลน์	6.27	(24)
	รับจ้างทั่วไป	12.27	(47)
	ปลูกผักขาย/เลี้ยงสัตว์/ทำสวน	7.57	(29)
	ขายของตลาดนัด	4.18	(16)
	ทำงานฝีมือ/ช่างซ่อมแซม	2.61	(10)
	ร้องเพลง/เล่นดนตรี	0.26	(1)
	รับสอนพิเศษ	1.31	(5)
	อื่น ๆ	3.13	(12)
รวม		-	(153)
ด้านเศรษฐกิจ			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	28.72	(110)
	5,001 – 10,000 บาท	30.29	(116)
	10,001 – 15,000 บาท	17.75	(68)
	15,001 – 20,000 บาท	12.01	(46)
	มากกว่า 20,000 บาท	11.23	(43)
	รวม	100.0	(383)

ปัจจัย	กลุ่มรายการ	ร้อยละ	(จำนวน)
ความเพียงพอของรายได้	เพียงพอกับรายจ่าย	26.37	(101)
	ค่อนข้างเพียงพอกับรายจ่ายแต่ไม่ค่อยมีเหลือเก็บ	46.21	(177)
	ไม่ค่อยเพียงพอกับรายจ่ายและไม่มีเหลือเก็บ	14.62	(56)
	ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและมีหนี้สิน	12.79	(49)
	รวม	100.0	(383)
ความเป็นเจ้าของที่ดินทำกิน หรือทรัพยากรที่ใช้ในการ ประกอบอาชีพ	ไม่มี	65.80	(252)
	มีที่ดินทำกินและเป็นเจ้าของทรัพย์สิน	30.03	(115)
	มีที่ดินทำกินแต่เป็นการเช่าเพื่อประกอบอาชีพ	4.18	(16)
	รวม	100.0	(383)
ด้านสังคมและการเมือง			
การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือ องค์กรในชุมชน	ไม่เป็น	67.36	(258)
	เป็น	32.64	(125)
	รวม	100.0	(383)
ผลกระทบจากนโยบายภาครัฐ ต่อการดำเนินชีวิต	ไม่ได้รับผลกระทบ	37.86	(145)
	ได้รับผลกระทบ	62.14	(238)
	รวม	100.0	(383)
ด้านวัฒนธรรม			
ศาสนา	พุทธ	84.86	(325)
	คริสต์	13.58	(52)
	อิสลาม	1.57	(6)
	อื่น ๆ	-	-
	รวม	100.0	(383)
ความเชื่อในเรื่องภูตผีหรือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์	ไม่เชื่อ	15.40	(59)
	เชื่อ	84.60	(324)
	รวม	100.0	(383)
การยึดถือและปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณี ประจำถิ่น	ไม่ปฏิบัติตาม	3.13	(12)
	ปฏิบัติตาม	96.87	(371)
	รวม	100.0	(383)
ด้านการอยู่อาศัย			
ภูมิภาค	เหนือ	50.13	(192)
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	49.87	(191)
	รวม	100.0	(383)

ปัจจัย	กลุ่มรายการ	ร้อยละ	(จำนวน)
การอยู่อาศัยในปัจจุบัน	อาศัยอยู่คนเดียว	8.62	(33)
	อาศัยอยู่กับครอบครัว/พ่อแม่	84.07	(322)
	อาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง	3.66	(14)
	อาศัยอยู่กับเพื่อน	3.39	(13)
	อื่น ๆ	0.26	(1)
	รวม	100.0	(383)
ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	เจ้าของบ้าน	24.80	(95)
	ผู้พักอาศัย	65.54	(251)
	ผู้เช่าอาศัย	9.66	(37)
	รวม	100.0	(383)
ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	บ้านเดี่ยว	88.77	(340)
	ทาวน์เฮาส์/บ้านแฝด/ตึกแถว	2.35	(9)
	ห้องชุด/หอพัก	7.05	(27)
	ห้องแถว	1.31	(5)
	อื่น ๆ	0.52	(2)
	รวม	100.0	(383)
ด้านความทันสมัย			
ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	โทรศัพท์มือถือ	92.95	(356)
	คอมพิวเตอร์/โน้ตบุ๊ก	55.61	(213)
	โทรทัศน์	73.37	(281)
	วิทยุ	34.20	(131)
	หนังสือพิมพ์	36.55	(140)
	อื่น ๆ	1.04	(4)
	จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเฉลี่ย 2.95 ช่องทาง ค่าต่ำสุด = 1 ช่องทาง ค่าสูงสุด = 6 ช่องทาง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.39 ช่องทาง		
การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย	ไม่ใช้	2.87	(11)
	ใช้	97.13	(372)
	รวม	100.0	(383)
ประเภทของสื่อโซเชียลมีเดีย ที่ใช้	เฟซบุ๊ก	89.56	(343)
	อินสตาแกรม	39.16	(150)
	ทวิตเตอร์	21.93	(84)

ปัจจัย	กลุ่มรายการ	ร้อยละ	(จำนวน)
ประเภทของสื่อโซเซียลมีเดีย ที่ใช้งาน (ต่อ)	ยูทูป	76.76	(294)
	เว็บไซต์	57.18	(219)
	ไลน์	74.93	(287)
	อื่น ๆ	0.78	(3)
จำนวนช่องทางการใช้สื่อโซเซียลมีเดียเฉลี่ย 3.60 ช่องทาง ค่าต่ำสุด = 0 ช่องทาง ค่าสูงสุด = 7 ช่องทาง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.75 ช่องทาง			
บทบาทของแนวคิดการพัฒนา สมัยใหม่ต่อการดำเนินชีวิต	ไม่มี	22.45	(86)
	มี	77.55	(297)
รวม		100.0	(383)

จากตารางที่ 2 มีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

4.1.1 ปัจจัยด้านประชากร

ปัจจัยด้านประชากรแสดงถึงลักษณะทางประชากร โครงสร้าง หรือองค์ประกอบทางประชากรศาสตร์ของคนรุ่นใหม่ 7 ประการ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก และอาชีพเสริม ปรากฏรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

เพศ

คนรุ่นใหม่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.87 เพศชายร้อยละ 44.13

อายุ

เมื่อแบ่งกลุ่มอายุออกเป็น 4 กลุ่ม พบว่า คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีอายุ 18 – 22 ปี ซึ่งเท่ากับคนรุ่นใหม่ที่มีอายุ 33 – 37 ปี (ร้อยละ 30.29) รองลงมาคืออายุ 23 – 27 ปี (ร้อยละ 21.67) ส่วนคนรุ่นใหม่ที่มีอายุ 28 – 32 ปี มีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 17.75)

สถานภาพสมรส

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 61.88) รองลงมาคือสถานภาพสมรสซึ่งรวมทั้งที่จดทะเบียนสมรสและไม่ได้จดทะเบียนสมรส (ร้อยละ 35.25) ส่วนคนรุ่นใหม่ที่มีสถานภาพหม้าย หย่า แยกกันอยู่ มีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.87)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

คนรุ่นใหม่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4.65 คน (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.57 คน) โดยคนรุ่นใหม่ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุดเท่ากับ 1 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุดเท่ากับ 10 คน

ระดับการศึกษาสูงสุด

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 34.20) รองลงมา มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ร้อยละ 30.29) ส่วนคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา มีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.04)

อาชีพหลัก

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา (ร้อยละ 28.20) รองลงมาประกอบอาชีพหลักเป็นข้าราชการ พนักงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 24.02) ส่วนคนรุ่นใหม่ประกอบอาชีพแม่บ้านหรือพ่อบ้านมีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.04)

อาชีพเสริม

คนรุ่นใหม่มีสัดส่วนของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเสริม (ร้อยละ 66.58 เมื่อเปรียบเทียบกับ ร้อยละ 33.42) โดยอาชีพเสริมที่คนรุ่นใหม่ทำมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ รับจ้างทั่วไป ปลูกผักเลี้ยงสัตว์และทำสวน และขายสินค้าออนไลน์ (ร้อยละ 12.27 ร้อยละ 7.57 และ ร้อยละ 6.27 ตามลำดับ)

4.1.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจแสดงให้เห็นถึงฐานะทางเศรษฐกิจและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรของคนรุ่นใหม่ 3 ประการ ได้แก่ รายได้ต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ และความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินหรือทรัพยากรที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ปรากฏรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

รายได้ต่อเดือน

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 30.29) รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 28.72) ส่วนคนรุ่นใหม่ที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท มีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 11.23)

ความเพียงพอของรายได้

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายแต่ไม่ค่อยมีเหลือเก็บ (ร้อยละ 46.21) รองลงมา มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายและมีเหลือเก็บ (ร้อยละ 26.37) ส่วนคนรุ่นใหม่ที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและมีหนี้สิน มีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 12.79)

ความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินหรือทรัพยากรในการประกอบอาชีพ

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกินหรือทรัพยากรในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 65.80) รองลงมา มีที่ดินทำกินหรือทรัพยากรในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 30.03) ส่วนคนรุ่นใหม่ที่มีที่ดินทำกินแต่เป็นการเช่าเพื่อทำกิน มีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 4.18)

4.1.3 ปัจจัยด้านการอยู่อาศัย

ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัยแสดงให้เห็นถึงลักษณะและรูปแบบของการอยู่อาศัยของคนรุ่นใหม่ 4 ประการ ได้แก่ ภูมิภาค การอยู่อาศัยในปัจจุบัน ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย และลักษณะที่อยู่อาศัย ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ภูมิภาค

คนรุ่นใหม่อาศัยอยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 50.13 และร้อยละ 49.87 ตามลำดับ)

การอยู่อาศัย

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัวหรือพ่อแม่ (ร้อยละ 84.07) รองลงมาอาศัยอยู่คนเดียว (ร้อยละ 8.62) ส่วนคนรุ่นใหม่ที่อยู่อาศัยกับผู้อื่นที่ไม่ใช่เพื่อนหรือญาติพี่น้อง มีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.26)

ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เป็นผู้พักอาศัย (ร้อยละ 65.54) รองลงมาเป็นเจ้าของบ้าน (ร้อยละ 24.80) ส่วนคนรุ่นใหม่ที่เป็นผู้เช่าอาศัย มีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 9.66)

ลักษณะที่อยู่อาศัย

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านเดี่ยว (ร้อยละ 88.77) รองลงมาอาศัยอยู่ในห้องชุดหรือหอพัก (ร้อยละ 7.05) ส่วนคนรุ่นใหม่ที่อยู่อาศัยในที่อยู่ลักษณะอื่นที่นอกเหนือจากทาวน์เฮ้าส์ บ้านแฝด อาคารพาณิชย์ ห้องแถว มีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.52)

4.1.4 ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง

ปัจจัยด้านสังคมและการเมืองแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนและการได้รับผลกระทบจากนโยบายภาครัฐของคนรุ่นใหม่ 2 ประการ ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชนและผลกระทบจากนโยบายรัฐต่อการดำเนินชีวิต ปรากฏรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน

คนรุ่นใหม่มีสัดส่วนของผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชนมากกว่าผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน (ร้อยละ 67.36 เมื่อเปรียบเทียบกับ ร้อยละ 32.64)

ผลกระทบจากนโยบายภาครัฐต่อการดำเนินชีวิต

คนรุ่นใหม่มีสัดส่วนของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายภาครัฐต่อการดำเนินชีวิตมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากนโยบายภาครัฐต่อการดำเนินชีวิต (ร้อยละ 62.14 เมื่อเปรียบเทียบกับ ร้อยละ 37.86)

4.1.5 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมแสดงให้เห็นถึงความเชื่อและขนบธรรมเนียมปฏิบัติในท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ 3 ประการ ได้แก่ ศาสนา ความเชื่อในเรื่องภูติผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ศาสนา

คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 84.86) รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 13.58) ส่วนคนรุ่นใหม่ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีสัดส่วนน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.57)

ความเชื่อในเรื่องภูติผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

คนรุ่นใหม่มีสัดส่วนของผู้ที่เชื่อในเรื่องภูติผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากกว่าผู้ที่ไม่เชื่อในเรื่องภูติผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ร้อยละ 84.60 เมื่อเปรียบเทียบกับ ร้อยละ 15.40)

การยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น

คนรุ่นใหม่มีสัดส่วนของผู้ที่ยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่นมากกว่าผู้ที่ไม่ยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น (ร้อยละ 96.87 เมื่อเปรียบเทียบกับ ร้อยละ 3.13)

4.1.6 ปัจจัยด้านความทันสมัย

ปัจจัยด้านความทันสมัยแสดงให้เห็นถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีและอิทธิพลของแนวคิดในการพัฒนาในยุคปัจจุบันที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ ของคนรุ่นใหม่ 3 ประการ ได้แก่ ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย และบทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ ปรากฏรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

คนรุ่นใหม่มีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยเฉลี่ย 2.95 ช่องทาง (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.39 ช่องทาง) โดยมีจำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารน้อยที่สุด 1 ช่องทาง และมีจำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากที่สุดเท่ากับ 6 ช่องทาง ซึ่งช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่คนรุ่นใหม่นิยมมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊ก (ร้อยละ 92.95 ร้อยละ 73.37 และร้อยละ 55.61 ตามลำดับ)

การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

คนรุ่นใหม่มีสัดส่วนของผู้ที่ใช้สื่อโซเชียลมีเดียมากกว่าผู้ที่ไม่ใช้สื่อโซเชียลมีเดีย (ร้อยละ 97.13 เมื่อเปรียบเทียบกับ ร้อยละ 2.87) และมีจำนวนช่องทางการใช้สื่อโซเชียลมีเดียเฉลี่ย 3.60 ช่องทาง (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.75 ช่องทาง) โดยมีจำนวนช่องทางการใช้สื่อโซเชียลมีเดียมากที่สุดเท่ากับ 7 ช่องทาง ซึ่งช่องทางการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่คนรุ่นใหม่นิยมมากที่สุด

3 อันดับแรก ได้แก่ เฟสบุ๊ค ยูทูป และไลน์ (ร้อยละ 89.56 ร้อยละ 76.76 และร้อยละ 74.93 ตามลำดับ)

แนวคิดการพัฒนาศูนย์ใหม่

คนรุ่นใหม่มีสัดส่วนของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแนวคิดการพัฒนาศูนย์ใหม่ต่อการดำเนินชีวิตมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบ (ร้อยละ 77.55 เมื่อเปรียบเทียบกับ ร้อยละ 22.45)

4.2 รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นการพรรณนาถึงรายละเอียดของพฤติกรรมและระดับในการแสดงพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในด้านกิจกรรม ความสนใจ และการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและสังคม

ผลการศึกษาในส่วนนี้จะฉายภาพให้เห็นถึงระดับและลักษณะของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแบ่งออกเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ และรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านการแสดงความคิดเห็น โดยนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบตารางแสดงการประมาณค่า (rating scale) ที่ประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยปรากฏผลการศึกษาดังต่อไปนี้

4.2.1 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities)

การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ประกอบด้วยหมวดข้อคำถามที่แสดงรายละเอียดของการทำกิจกรรมของคนรุ่นใหม่รวมทั้งสิ้น 8 หมวดกิจกรรม ได้แก่ 1) หมวดงานและการทำงาน 2) หมวดงานอดิเรก 3) หมวดเหตุการณ์และกิจกรรมทางสังคม 4) หมวดการพักผ่อน 5) หมวดความบันเทิง 6) หมวดการเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน 7) หมวดการซื้อขายสินค้าและบริการและการใช้จ่ายใช้สอย 8) หมวดการกีฬา ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities)

ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านกิจกรรม	ร้อยละของการดำเนินกิจกรรม (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เคย เลย	ไม่ค่อย บ่อย	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง บ่อย	บ่อย ที่สุด			
หมวดงานและการทำงาน						2.64	0.95	ปานกลาง
1. ทำงานพิเศษเพื่อหารายได้เพิ่มที่ นอกเหนือจากงานประจำหรือการเรียน	18.02	36.55	8.09	25.07	12.27	2.77	1.33	ปานกลาง
2. เข้าร่วมอบรมสัมมนาในหลักสูตร ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานหรือ การเรียน	8.88	38.90	12.01	29.50	10.70	2.94	1.21	ปานกลาง
3. เลี้ยงสัตว์เพื่อการประกอบอาชีพ	47.26	19.84	8.36	15.14	9.40	2.20	1.41	น้อย
หมวดงานอดิเรก						3.06	0.89	ปานกลาง
1. ทำกิจกรรมทางศิลปะ หรือ งานประดิษฐ์ ใน วันหยุดหรือยามว่าง	26.11	2.77	10.18	26.37	7.57	2.60	1.32	ปานกลาง
2. เก็บสะสมของต่าง ๆ เป็นงานอดิเรก	24.80	30.29	10.97	25.85	8.09	2.62	1.32	ปานกลาง
3. อ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น การ์ตูน นิตยสารดารา/แฟชั่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น	9.92	33.16	11.49	31.59	13.84	3.06	1.26	ปานกลาง
4. เลี้ยงสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว เป็นต้น	18.80	18.28	6.01	34.46	22.45	3.23	1.46	ปานกลาง
5. ปลูกไม้ประดับหรือจัดสวนเพื่อตกแต่งบ้านใน วันหยุดหรือยามว่าง	17.23	30.03	7.05	30.81	14.88	2.96	1.38	ปานกลาง
6. ทำอาหารเพื่อรับประทานในครอบครัว	2.87	16.71	6.53	35.25	38.64	3.90	1.17	มาก
หมวดเหตุการณ์และกิจกรรมทางสังคม						3.92	0.85	มาก
1. เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีและวัน สำคัญทางศาสนา	0.78	12.27	6.79	42.56	37.60	4.04	1.00	มาก
2. ร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล	2.09	15.67	8.36	48.56	25.33	3.79	1.05	มาก
3. ไปเยี่ยมญาติในเทศกาลสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น	2.09	18.02	8.09	39.16	32.64	3.82	1.13	มาก
4. เข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนา	1.04	10.70	9.14	41.78	37.34	4.04	0.99	มาก
หมวดการพักผ่อน						3.68	0.75	มาก
1. ไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ต่าง ๆ ในวันหยุด	4.44	29.24	12.79	32.90	20.63	3.36	1.22	ปานกลาง
2. พักผ่อนอยู่บ้านในวันหยุด	1.04	16.97	5.48	43.08	33.42	3.91	1.08	มาก
3. ท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.09	31.07	8.88	40.47	17.49	3.40	1.16	ปานกลาง
4. ใช้เวลาว่างอยู่กับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง	-	12.01	4.96	48.30	34.73	4.06	0.94	มาก

ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านกิจกรรม	ร้อยละของการดำเนินกิจกรรม (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เคย เลย	ไม่ค่อย บ่อย	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง บ่อย	บ่อย ที่สุด			
5. เมื่อมีเวลาว่างมักพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อนหรือเพื่อนบ้าน	2.61	18.80	9.40	45.69	23.50	3.69	1.10	มาก
หมวดความบันเทิง						3.06	0.65	ปานกลาง
1. เข้าชมการแสดงหรือการละครที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม	7.05	34.46	14.36	25.07	19.06	3.15	1.27	ปานกลาง
2. ไปเที่ยวตามสถานที่บันเทิงต่าง ๆ เช่น ชมภาพยนตร์ หนังสกลางแปลง คอนเสิร์ต หมอลำลิเก เป็นต้น	10.70	42.04	11.75	24.54	10.97	2.83	1.23	ปานกลาง
3. เปิดรับสื่อทางโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น	2.61	9.92	6.01	37.34	44.13	4.10	1.06	มาก
4. ไปงานเลี้ยงสังสรรค์และงานรื่นเริงตามเทศกาล	3.66	38.38	12.53	31.85	13.58	3.13	1.17	ปานกลาง
5. ท่องเที่ยวตามสถานบันเทิงในยามราตรี เช่น ผับ บาร์ คาราโอเกะ เป็นต้น	36.29	34.73	9.40	13.05	6.53	2.19	1.24	น้อย
6. เล่นอินเทอร์เน็ตหรือเกมออนไลน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ	8.36	23.50	8.09	35.77	24.28	3.44	1.31	ปานกลาง
7. ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	3.66	16.45	9.14	45.17	25.59	3.73	1.12	มาก
8. ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เพื่อรับข่าวสารบ้านเมือง	2.87	20.63	7.05	45.17	24.28	3.67	1.14	มาก
9. ดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์เพื่อความสนุกสนาน	27.94	36.29	8.62	19.32	7.83	2.43	1.29	น้อย
10. มักเสี่ยงโชค เช่น ซื้อลอตเตอรี่ หวยใต้ดิน เป็นต้น	22.45	35.51	7.05	26.63	8.36	2.63	1.31	ปานกลาง
11. ใช้สื่อออนไลน์ในการหาเพื่อนใหม่หรือหาคู่ครอง	31.33	31.07	12.27	19.84	5.48	2.37	1.26	น้อย
หมวดการเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน						3.00	1.01	ปานกลาง
1. เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การเป็นอาสาสมัคร	6.53	27.94	8.88	41.25	15.40	3.31	1.22	ปานกลาง

ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านกิจกรรม	ร้อยละของการดำเนินกิจกรรม (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เคย เลย	ไม่ค่อย บ่อย	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง บ่อย	บ่อย ที่สุด			
2. เข้าร่วมกิจกรรมชมรม/กลุ่มที่สนใจ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มอนุรักษ์ เป็นต้น	20.63	25.07	15.40	29.50	9.40	2.82	1.31	ปานกลาง
3. เข้าร่วมกลุ่มทางการเมืองในระดับท้องถิ่น หรือในระดับประเทศ	37.34	28.20	13.84	12.79	7.83	2.26	1.29	น้อย
4. เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนา ต่าง ๆ ของชุมชน	12.27	30.03	10.18	34.99	12.53	3.05	1.28	ปานกลาง
5. เข้าร่วมงานบุญงานกุศลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน หรือชุมชน	5.48	20.89	9.14	40.73	23.76	3.56	1.21	มาก
หมวดการซื้อสินค้าและบริการและ การใช้จ่ายใช้สอย						3.34	0.79	ปานกลาง
1. การซื้ออาหารบริโภคที่ต่อสุขภาพ	0.26	8.88	12.79	48.30	29.77	3.98	0.90	มาก
2. เลือกซื้อของใช้ส่วนตัว เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ โทรศัพท์มือถือ ตามสมัยนิยม	4.96	32.64	11.49	32.64	18.28	3.27	1.23	ปานกลาง
3. ซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ต	15.14	32.90	11.49	25.59	14.88	2.92	1.34	ปานกลาง
4. รับประทานอาหารนอกบ้านกับเพื่อนหรือ ครอบครัว	6.53	40.73	10.44	32.11	10.18	2.99	1.18	ปานกลาง
5. ซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตาม ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ	3.92	25.59	8.36	40.21	21.93	3.51	1.20	มาก
6. ซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามตลาดนัด ในชุมชน	1.57	18.80	8.88	46.21	24.54	3.73	1.08	มาก
7. บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อ สุขภาพ	15.93	27.42	13.05	27.42	16.19	3.01	1.36	ปานกลาง
หมวดการกีฬา						2.64	1.03	ปานกลาง
1. ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ	5.48	41.51	11.75	28.46	12.79	3.02	1.20	ปานกลาง
2. เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของหมู่บ้านหรือชุมชน	18.28	38.64	8.62	25.07	9.40	2.69	1.28	ปานกลาง
3. เข้าฟิตเนสเพื่อออกกำลังกาย	37.34	29.77	13.05	12.79	7.05	2.22	1.27	น้อย

จากตารางที่ 3 มีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1) หมวดงานและการทำงาน

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีการดำเนินกิจกรรมในหมวดงานและการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95)

เมื่อพิจารณาการดำเนินกิจกรรมเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการเข้าร่วมอบรมสัมมนาในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานหรือการเรียน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.21) รองลงมาคือการทำงานพิเศษเพื่อหารายได้เสริมที่นอกเหนือจากงานประจำหรือการเรียน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.33) ส่วนการเลี้ยงสัตว์เพื่อประกอบอาชีพเป็นกิจกรรมที่คนรุ่นใหม่ทำน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.20 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95)

2) หมวดงานอดิเรก

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีการดำเนินกิจกรรมในหมวดงานอดิเรกอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89)

เมื่อพิจารณาการดำเนินกิจกรรมเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือการทำอาหารเพื่อรับประทานในครอบครัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.17) รองลงมาคือการเล่นสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.46) และการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น การ์ตูน นิตยสารดารา นิตยสารแฟชั่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.26)

3) หมวดเหตุการณ์และกิจกรรมทางสังคม

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีการดำเนินกิจกรรมในหมวดเหตุการณ์และกิจกรรมทางสังคมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85)

เมื่อพิจารณาการดำเนินกิจกรรมเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือการเข้าร่วมกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา (ค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99) และการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีและวันสำคัญทางศาสนา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00) รองลงมาคือการใช้วันหยุดพักผ่อนในเทศกาลสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.13) และการร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศลการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น การ์ตูน นิตยสารดารา นิตยสารแฟชั่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05)

4) หมวดการพักผ่อน

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีการดำเนินกิจกรรมในหมวดการพักผ่อนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75)

เมื่อพิจารณาการดำเนินกิจกรรมเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การใช้เวลาว่างอยู่กับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94) รองลงมาคือการพักผ่อนอยู่บ้านในวันหยุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.08) และการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อนหรือเพื่อนบ้านในเวลาว่าง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.10)

5) หมวดความบันเทิง

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีการดำเนินกิจกรรมในหมวดความบันเทิงอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65)

เมื่อพิจารณาการดำเนินกิจกรรมเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การเปิดรับสื่อทางโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06) รองลงมาคือการฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12) และการฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เพื่อรับข่าวสารบ้านเมือง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.14)

6) การเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีการดำเนินกิจกรรมในหมวดการเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01)

เมื่อพิจารณาการดำเนินกิจกรรมเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การเข้าร่วมงานบุญงานกุศลต่าง ๆ ของหมู่บ้านหรือชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.21) รองลงมาคือการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การเป็นอาสาสมัคร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.22) และการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.28)

7) หมวดการซื้อสินค้าและบริการและการใช้จ่ายใช้สอย

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีการดำเนินกิจกรรมในหมวดการซื้อสินค้าและบริการและการใช้จ่ายใช้สอยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79)

เมื่อพิจารณาการดำเนินกิจกรรมเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การซื้ออาหารบริโภคที่ติดต่อสุขภาพ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90) รองลงมาคือการซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามตลาดนัดในชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.08) และซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20)

8) หมวดการกีฬา

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีการดำเนินกิจกรรมในหมวดการกีฬาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03)

เมื่อพิจารณาการดำเนินกิจกรรมเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20) รองลงมาคือการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของหมู่บ้านหรือชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.28) ส่วนการเข้าฟิตเนสเพื่อออกกำลังกายเป็นกิจกรรมที่คนรุ่นใหม่ทำน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.27)

4.2.2 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests)

การศึกษาในรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ ประกอบด้วยหมวดข้อความคำถามที่แสดงรายละเอียดของความสนใจของคนรุ่นใหม่รวมทั้งสิ้น 8 หมวดความสนใจ ได้แก่ 1) หมวดครอบครัวและบ้าน 2) หมวดงานและอาชีพ 3) หมวดชุมชน 4) หมวดการพักผ่อนและการนันทนาการ 5) หมวดแฟชั่นและตามกระแส 6) หมวดอาหารและสุขภาพ 7) หมวดสื่อ 8) หมวดการประสบความสำเร็จในชีวิต ดังแสดงในตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests)

ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ	ร้อยละของความสนใจ (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เป็นจริงเลย	ไม่ค่อยจริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างเป็นจริง	จริงที่สุด			
หมวดครอบครัวและบ้าน						4.20	0.66	มาก
1. ให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก	-	1.83	5.48	22.98	69.71	4.61	0.69	มากที่สุด
2. สนใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเมื่อมีเวลาว่าง	0.26	5.74	7.31	44.39	42.30	4.23	0.84	มาก
3. เลือกรักษาปัญหาต่าง ๆ กับครอบครัวเป็นอันดับแรก	0.52	6.53	9.40	33.68	49.87	4.26	0.91	มาก
4. ชอบอยู่บ้านกับครอบครัวในวันหยุดมากกว่าออกไปเที่ยว	1.04	7.05	10.44	37.60	43.86	4.16	0.95	มาก
5. สนใจตกแต่งบ้านให้สะอาดสวยงามน่าอยู่	1.57	8.88	14.36	40.47	34.73	3.98	0.99	มาก
6. สนใจซ่อมแซมของที่ชำรุดภายในบ้าน	4.18	15.67	10.97	39.69	29.50	3.75	1.16	มาก

ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความสนใจ	ร้อยละของความสนใจ (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เป็น จริงเลย	ไม่ค่อย จริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง เป็นจริง	จริง ที่สุด			
7. ชอบบรรยากาศของบ้านที่มีความเป็น ธรรมชาติ	0.78	4.18	6.01	32.38	56.66	4.40	0.84	มาก
หมวดงานและอาชีพ						4.07	0.77	มาก
1. สนใจหารายได้พิเศษในยามที่ว่างเว้นจากการ เรียนหรืองานประจำ	6.79	19.84	14.62	38.12	20.63	3.46	1.21	ปานกลาง
2. สนใจประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่	4.44	15.93	13.58	41.51	24.54	3.66	1.14	มาก
3. ให้ความสำคัญกับการเรียนหรือการทำงาน เป็นอันดับแรก	2.09	6.27	11.49	42.30	37.86	4.08	0.96	มาก
4. ตั้งใจเรียนหรือทำงาน ไม่กลัวงานหนัก	0.52	6.53	14.36	41.51	37.08	4.08	0.90	มาก
5. สนใจเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนหรือการทำงาน	0.78	4.70	14.10	42.04	38.38	4.13	0.88	มาก
6. สนใจเป็นผู้ประกอบการ หรือเป็นเจ้าของ ธุรกิจในกลุ่มชนท้องถิ่น	5.22	11.49	16.71	36.29	30.29	3.75	1.16	มาก
7. สนใจอาชีพเกษตรกรรม	7.83	14.10	19.32	36.29	22.45	3.51	1.21	มาก
8. สนใจอาชีพรับราชการหรือทำงานในภาครัฐ	7.83	14.62	15.40	31.85	30.29	3.62	1.27	มาก
9. สนใจทำงานในองค์กรภาคประชาสังคม หรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs)	13.58	21.15	24.28	25.33	15.67	3.08	1.28	ปานกลาง
10. สนใจไปทำงาน หรือเรียนในต่างประเทศ	15.40	15.40	21.41	22.72	25.07	3.27	1.39	ปานกลาง
หมวดชุมชน						3.69	0.94	มาก
1. สนใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน	4.96	12.27	16.45	39.69	26.63	3.71	1.13	มาก
2. สนใจเข้าร่วมงานการกุศล เพื่อช่วยเหลือ สังคมในโอกาสต่าง ๆ	3.66	11.49	15.40	43.86	25.59	3.76	1.07	มาก
3. สนใจเรื่องราวความเคลื่อนไหวในด้านต่าง ๆ ของเพื่อนบ้านและชุมชน	4.70	18.54	18.28	37.34	21.15	3.52	1.15	มาก
4. สนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน	2.87	10.44	16.19	43.34	27.15	3.81	1.04	มาก
5. สนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือ ปรึกษากันหรือกับเพื่อนบ้าน	4.96	12.27	15.40	45.43	21.93	3.67	1.10	มาก
หมวดการพักผ่อนและนันทนาการ						3.50	0.62	ปานกลาง
1. สนใจการพำนักนันทนาการ	14.36	33.16	18.28	24.80	9.40	2.82	1.23	ปานกลาง
2. สนใจกิจกรรมตื่นเต้นและท้าทาย เช่น ล่องแก่ง เดินป่า ปีนหน้าผา เป็นต้น	10.18	26.37	16.45	34.20	12.79	3.13	1.23	ปานกลาง

ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความสนใจ	ร้อยละของความสนใจ (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เป็น จริงเลย	ไม่ค่อย จริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง เป็นจริง	จริง ที่สุด			
3. สนใจเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น	4.44	11.23	20.10	48.04	16.19	3.60	1.03	มาก
4. สนใจเข้าร่วมงานสังสรรค์และงานเลี้ยงรื่นเริง	5.22	21.41	19.32	40.99	13.05	3.35	1.11	ปานกลาง
5. สนใจพักผ่อนด้วยการเล่นอินเทอร์เน็ต หรือ เกมส์คอมพิวเตอร์	8.62	12.01	15.93	37.86	25.59	3.60	1.23	มาก
6. สนใจแสวงหาสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อน หย่อนใจใหม่ ๆ อยู่เสมอ	4.44	14.36	16.71	39.43	25.07	3.66	1.13	มาก
7. สนใจฟังเพลงลูกทุ่งหรือลูกกรุง	11.49	19.32	16.45	32.90	19.84	3.30	1.30	ปานกลาง
8. สนใจฟังเพลงไทยสากล	9.92	15.67	15.93	39.69	18.80	3.42	1.24	ปานกลาง
9. สนใจฟังเพลงสากล	10.97	17.49	14.88	37.60	19.06	3.36	1.27	ปานกลาง
10. ชอบความงามของธรรมชาติมากกว่าแสงสี เสียงในเมือง	1.04	4.18	14.62	32.38	47.78	4.22	0.92	มาก
11. สนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือประเพณีทาง ศาสนา	2.61	6.01	13.05	39.95	38.38	4.05	0.99	มาก
12. สนใจไปเที่ยวหรือพักผ่อนตามศูนย์การค้า	5.74	20.63	18.28	34.73	20.63	3.44	1.19	ปานกลาง
หมวดแพทย์ขั้นและตามกระแส						3.45	0.78	ปานกลาง
1. สนใจแต่งตัวตามแบบคนดังหรือดาราหนังร้อง	28.20	25.33	15.40	15.67	15.40	2.65	1.43	ปานกลาง
2. สนใจใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามโฆษณา	25.33	27.42	15.40	21.93	9.92	2.64	1.33	ปานกลาง
3. ชอบแต่งกายตามสบายมากกว่าตาม สมัยนิยม	5.74	8.09	9.40	30.81	45.95	4.03	1.18	มาก
4. สนใจการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและพอเพียง	0.78	1.31	8.88	28.20	60.84	4.47	0.77	มาก
หมวดอาหารและสุขภาพ						3.91	0.56	มาก
1. ให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มี ประโยชน์และถูกสุขอนามัย	0.52	2.87	11.49	46.48	38.64	4.20	0.79	มาก
2. สนใจดูแลตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอ	0.26	2.35	13.58	41.25	42.56	4.23	0.79	มาก
3. สนใจการออกกำลังกาย	0.78	7.57	16.19	43.86	31.59	3.98	0.92	มาก
4. ชอบทำอาหารรับประทานเอง	0.78	7.05	10.44	41.78	39.95	4.13	0.92	มาก
5. สนใจดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง	0.78	4.18	8.62	44.13	42.30	4.23	0.83	มาก
6. ชอบรับประทานอาหารสำเร็จรูปหรือออกไป รับประทานอาหารนอกบ้าน	9.66	26.11	20.37	27.42	16.45	3.15	1.25	ปานกลาง
7. ชอบรับประทานอาหารพื้นบ้าน	1.04	4.44	9.40	38.64	46.48	4.25	0.88	มาก

ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความสนใจ	ร้อยละของความสนใจ (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เป็น จริงเลย	ไม่ค่อย จริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง เป็นจริง	จริง ที่สุด			
8. ชอบรับประทานอาหารจานด่วนหรืออาหาร ตะวันตก	8.88	27.15	21.15	26.63	16.19	3.14	1.23	ปานกลาง
หมวดสื่อ						3.49	0.77	ปานกลาง
1. สนใจเรื่องที่อยู่ในกระแสนิยมหรือกระแส สังคม	9.66	18.02	18.54	34.73	19.06	3.36	1.25	ปานกลาง
2. สนใจเรื่องราวในแวดวงบันเทิง เช่น ข่าวเกี่ยวกับดารา นักร้อง เป็นต้น	11.49	25.33	18.02	31.33	13.84	3.11	1.25	ปานกลาง
3. สนใจรายการเกี่ยวกับศาสนา	5.48	20.37	22.72	33.16	18.28	3.38	1.16	ปานกลาง
4. สนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง	7.57	18.54	22.98	34.99	15.93	3.33	1.17	ปานกลาง
5. สนใจข่าวสารเกี่ยวกับกีฬา หรือสุขภาพ	3.13	14.10	21.67	39.95	21.15	3.62	1.06	มาก
6. สนใจข่าวสารเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม	3.66	14.10	23.76	40.47	18.02	3.55	1.05	มาก
7. สนใจข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจ	5.48	16.19	24.80	32.11	21.41	3.48	1.15	ปานกลาง
8. สนใจความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หรือ อุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ โน้ตบุ๊ก	1.04	6.53	11.23	42.82	38.38	4.11	0.92	มาก
หมวดการประสบความสำเร็จในชีวิต						3.95	0.97	มาก
1. สนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	3.39	6.79	14.10	38.12	37.60	3.99	1.05	มาก
2. สนใจเข้าอบรม หรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูน ความรู้ในด้านต่าง ๆ	4.70	6.79	12.53	44.91	31.07	3.91	1.06	มาก

จากตารางที่ 4 มีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1) หมวดครอบครัวและบ้าน

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความสนใจในหมวดครอบครัวและบ้านอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66)

เมื่อพิจารณาความสนใจเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69) รองลงมาคือความชอบในบรรยากาศของบ้านที่มีความเป็นธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84) และสนใจที่จะเลือกปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครอบครัวเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91)

2) หมวดงานและอาชีพ

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความสนใจในหมวดงานและอาชีพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77)

เมื่อพิจารณาความสนใจเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนหรือการทำงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88) รองลงมาคือการตั้งใจเรียนหรือทำงานไม่กัลังงานหนัก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90) ให้ความสำคัญกับการเรียนหรือการทำงานเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96) และสนใจเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นเจ้าของธุรกิจในชุมชนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.16)

3) หมวดชุมชน

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความสนใจในหมวดชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94)

เมื่อพิจารณาความสนใจเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.04) รองลงมาคือสนใจเข้าร่วมงานการกุศล เพื่อช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07) และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.13)

4) หมวดการพักผ่อนและการนันทนาการ

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความสนใจในหมวดการพักผ่อนและการนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62)

เมื่อพิจารณาความสนใจเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือชอบความงามของธรรมชาติมากกว่าแสงสีเสียงในเมือง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92) รองลงมาคือสนใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือประเพณีทางศาสนา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99) และสนใจแสวงหาสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจใหม่ ๆ อยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.13)

5) หมวดแฟชั่นและตามกระแส

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความสนใจในหมวดแฟชั่นและตามกระแสอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78)

เมื่อพิจารณาความสนใจเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ สนใจการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและพอเพียง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77)

รองลงมาคือชอบแต่งกายตามสบายมากกว่าตามสมัยนิยม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.18) และสนใจแต่งตัวตามแบบคนดังหรือดารานักร้อง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.43) ซึ่งใกล้เคียงกับความสนใจใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ตามโฆษณา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.33)

6) หมวดอาหารและสุขภาพ

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความสนใจในหมวดอาหารและสุขภาพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56)

เมื่อพิจารณาความสนใจเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ ชอบรับประทานอาหารที่บ้าน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.88) รองลงมาคือสนใจดูแลตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79) ซึ่งใกล้เคียงกับการสนใจดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83) และให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และถูกสุขอนามัย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79)

7) หมวดสื่อ

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความสนใจในหมวดสื่ออยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77)

เมื่อพิจารณาความสนใจเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ สนใจความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ โน้ตบุ๊ก เป็นต้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92) รองลงมาคือสนใจข่าวสารเกี่ยวกับกีฬาหรือสุขภาพ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06) และสนใจข่าวสารเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05)

8) หมวดการประสบความสำเร็จในชีวิต

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความสนใจในหมวดการประสบความสำเร็จในชีวิตอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97)

เมื่อพิจารณาความสนใจเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05) และสนใจเข้าอบรมหรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06)

4.2.3 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions)

การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น ประกอบด้วย หมวดข้อคำถามที่แสดงรายละเอียดของความสนใจของคนรุ่นใหม่รวมทั้งสิ้น 7 หมวดความคิดเห็น ได้แก่ 1) หมวดเกี่ยวกับตนเอง 2) หมวดประเด็นทางสังคมและการเมือง 3) หมวดเศรษฐกิจ ธุรกิจ และอาชีพ 4) หมวดการศึกษา 5) หมวดการบริโภคและผลิตภัณฑ์ 6) หมวดอนาคต 7) หมวดวัฒนธรรม ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions)

ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
หมวดเกี่ยวกับตนเอง						3.77	0.50	มาก
1. ชื่อเสียงเกียรติยศคือความสำเร็จสูงสุดในชีวิต	15.67	25.85	18.02	24.54	15.93	2.99	1.33	ปานกลาง
2. ความร่ำรวยคือความสำเร็จในชีวิต	13.05	27.68	19.32	24.02	15.93	3.02	1.30	ปานกลาง
3. การเที่ยวสถานบันเทิงยามราตรีเป็นการผ่อนคลาย	23.50	25.85	19.06	22.72	8.88	2.68	1.30	ปานกลาง
4. ควรคิดนอกกรอบบ้างเพื่อทำบางอย่างที่แตกต่างออกไป	4.44	12.01	16.19	42.56	24.80	3.71	1.10	มาก
5. บุคลิกภาพและรูปลักษณ์ภายนอกเป็นสิ่งที่สำคัญ	6.53	20.37	17.49	35.51	20.10	3.42	1.20	ปานกลาง
6. คุณค่าทางจิตใจมีความหมายมากกว่าวัตถุสิ่งของ	1.04	5.22	10.97	35.25	47.52	4.23	0.91	มาก
7. ผู้ที่ทันต่อข่าวสารในยุคใหม่ต้องรู้เท่าทันเทคโนโลยี	1.31	4.96	12.27	49.87	31.59	4.05	0.87	มาก
8. การใช้ชีวิตประจำวันจะเป็นไปโดยยากลำบาก หากไม่มีโทรศัพท์มือถือ	3.39	12.53	17.23	42.56	24.28	3.72	1.07	มาก
9. ควรเลือกทำสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมโดยไม่ต้องสนใจคนอื่น	3.66	10.70	20.89	42.30	22.45	3.69	1.05	มาก
10. คนเรากำหนดชะตาชีวิตของตนเองไม่ใช่ฟ้าลิขิต	1.04	2.86	16.19	40.21	39.69	4.15	0.86	มาก

ข้อความถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
11. ความสำเร็จในชีวิตไม่ได้อยู่ที่การแต่งงานมี ครอบครัวและมีบุตรเสมอไป	1.31	6.01	13.58	43.34	35.77	4.06	0.92	มาก
12. การดูแลรักษาความสะอาดของบ้านควร เป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัว	0.52	1.83	7.83	39.95	49.87	4.37	0.75	มาก
13. ตัวเองเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อน	4.44	19.06	36.03	26.63	13.84	3.26	1.06	ปานกลาง
14. ครอบครัวสำคัญมากกว่างาน	0.78	3.13	15.40	42.30	38.38	4.14	0.85	มาก
15. การแต่งกายตามสมัยนิยมทำให้ชีวิตมีสีสัน	7.31	15.93	25.07	32.90	18.80	3.40	1.17	ปานกลาง
16. การรักษาสสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานหรือ การเรียนและชีวิตครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ	0.52	3.39	10.18	39.95	45.95	4.27	0.82	มาก
17. ควรยึดหลักทางสายกลางในการดำเนินชีวิต	1.04	2.35	11.23	40.21	45.17	4.26	0.83	มาก
18. สุขภาพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่า เรื่องอื่น ๆ	0.78	1.83	11.23	33.94	52.22	4.35	0.81	มาก
หมวดประเด็นทางสังคมและการเมือง						4.46	0.56	มาก
1. การแก้ไขปัญหาสังคมต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจของคนทั้งชาติ	0.52	1.04	8.09	31.33	59.01	4.47	0.73	มาก
2. ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด	0.26	1.04	6.53	28.98	63.19	4.54	0.69	มากที่สุด
3. การเคารพกฎระเบียบของสังคมเป็นสิ่งที่ ทุกคนควรกระทำ	-	1.83	6.27	36.03	55.87	4.46	0.70	มาก
4. นักการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาลอาจมีผล ต่อปัญหาเศรษฐกิจ	1.57	1.57	13.05	38.12	45.69	4.25	0.86	มาก
5. ไม่ชอบความขัดแย้งทางการเมือง	2.09	1.83	7.05	27.94	61.10	4.44	0.87	มาก
6. ประชาชนที่สมควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง	0.26	2.09	6.27	26.37	65.01	4.54	0.73	มากที่สุด
7. การเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศ	1.31	1.83	8.09	24.02	64.75	4.49	0.82	มาก
หมวดเศรษฐกิจ ธุรกิจ และอาชีพ						4.11	0.66	มาก
1. การกักเงินเพื่อมาลงทุนประกอบอาชีพเป็น เรื่องปกติ	2.87	7.05	18.28	48.30	23.50	3.82	0.96	มาก
2. การลงทุนทำธุรกิจในปัจจุบันมีความเสี่ยง	1.83	4.44	15.40	43.86	34.46	4.05	0.92	มาก
3. ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจ	1.04	2.61	13.32	38.38	44.65	4.23	0.85	มาก
4. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจมีผลสำคัญต่อการ พัฒนาประเทศชาติ	0.52	2.61	8.09	38.38	50.39	4.36	0.78	มาก

ข้อความคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
หมวดการศึกษา						4.04	0.68	มาก
1. ประสบการณ์จากการทำงานมีค่ามากกว่า ปริญญาบัตร	2.09	2.61	10.44	28.72	56.14	4.34	0.92	มาก
2. การศึกษาระดับปริญญาตรีไม่เพียงพอกับ การแข่งขันในยุคปัจจุบัน	1.31	6.01	18.28	31.59	42.82	4.09	0.98	มาก
3. การศึกษาสูงขึ้นทำให้มีโอกาสในชีวิตมากขึ้น	2.35	5.74	18.02	31.59	42.30	4.06	1.02	มาก
4. คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่น ไม่แตกต่างจากคุณภาพการศึกษาในเมือง	4.70	13.58	15.93	39.69	26.11	3.69	1.14	มาก
หมวดการบริโภคและผลิตภัณฑ์						3.87	0.59	มาก
1. เทคโนโลยีทำให้จิตใจคนแข่งกันต่าง	3.66	12.27	22.72	34.20	27.15	3.69	1.11	มาก
2. ตราสินค้าและราคาไม่ใช่เรื่องสำคัญอยู่ที่ ความพึงพอใจ	2.35	10.97	24.02	37.60	25.07	3.72	1.03	มาก
3. ผลผลิตในท้องถิ่นมีคุณภาพสามารถยกระดับ เพื่อแข่งขันในท้องตลาดได้	0.78	3.66	14.36	45.43	35.77	4.12	0.84	มาก
4. ความสุขในชีวิตคือการไม่มีหนี้สิน	0.52	2.35	12.01	28.46	56.66	4.38	0.83	มาก
5. การใช้ชีวิตตามกระแสนิยมทำให้เป็นคน ทันสมัย	7.57	16.71	25.59	26.37	23.76	3.42	1.23	ปานกลาง
หมวดอนาคต						4.08	0.70	มาก
1. หลายคนที่ประสบปัญหาว่างงานตามฤดูกาล เพราะไม่กระตือรือร้นในการหางานอื่นทำ	1.83	7.05	18.02	38.12	34.99	3.97	0.99	มาก
2. อนาคตจะดีถ้าเรามีการวางแผนตั้งแต่วันนี้	0.52	3.39	9.14	42.82	44.13	4.27	0.80	มาก
3. อนาคตเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุม	4.70	5.22	15.93	34.46	39.69	3.99	1.09	มาก
หมวดวัฒนธรรม						4.19	0.51	มาก
1. การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติไม่ใช่เรื่อง เสียหาย	6.53	11.23	25.59	32.64	24.02	3.56	1.16	มาก
2. ศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันอนุรักษ์	0.26	2.35	9.14	34.99	53.26	4.39	0.77	มาก
3. ควรเคารพความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข	-	1.04	3.13	32.11	63.71	4.58	0.61	มากที่สุด
4. สื่อต่าง ๆ ควรให้พื้นที่ในการนำเสนอสาระ ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมให้มากขึ้น	0.26	1.57	7.31	43.34	47.52	4.36	0.71	มาก

ข้อความถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความคิดเห็น	ร้อยละของความคิดเห็น (n=383)					ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
5. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นพฤติกรรม ที่ไม่ควรกระทำ	6.01	9.40	20.10	28.72	35.77	3.79	1.20	มาก
6. การแต่งกายตามแฟชั่นจนเกินงามเป็นการ ทำลายวัฒนธรรมประจำถิ่น	6.79	11.75	17.75	34.20	29.50	3.68	1.21	มาก
7. การดูแลบุพการีและการตอบแทนพระคุณ ของบิดามารดาเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี	0.26	1.83	4.18	21.67	72.06	4.63	0.68	มากที่สุด
8. มีความสุขและพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ ในทุกวันนี้	-	1.31	9.14	27.42	62.14	4.50	0.72	มาก

จากตารางที่ 5 มีรายละเอียดของผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1) หมวดเกี่ยวกับตนเอง

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นในหมวดเกี่ยวกับตนเองอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือการดูแลรักษาความสะอาดของบ้านควรเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75) รองลงมาคือสุขภาพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่าเรื่องอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81) และการรักษาสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานหรือการเรียนและชีวิตครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82) ซึ่งใกล้เคียงกับการยึดหลักทางสายกลางในการดำเนินชีวิต (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83)

2) หมวดประเด็นทางสังคมและการเมือง

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นในหมวดประเด็นสังคมและการเมืองอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69) ซึ่งเท่ากับความคิดเห็นที่ว่าประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73) รองลงมาคือ การเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82) และการแก้ไขปัญหาสังคมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งชาติ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73) ซึ่ง

ใกล้เคียงกับการเคารพกฎระเบียบของสังคมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70)

3) หมวดเศรษฐกิจ ธุรกิจ และอาชีพ

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นในหมวดเศรษฐกิจ ธุรกิจ และอาชีพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจมีผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78) รองลงมาคือ ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85) และการลงทุนทำธุรกิจในปัจจุบันมีความเสี่ยง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73)

4) หมวดการศึกษา

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นในหมวดการศึกษาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ ประสิทธิภาพจากการทำงานมีค่ามากกว่าปริญญาบัตร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92) รองลงมาคือ การศึกษาระดับปริญญาตรีไม่เพียงพอต่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.98) และการศึกษาที่สูงขึ้นทำให้มีโอกาสในชีวิตที่มากขึ้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02)

5) หมวดการบริโภคและผลิตภัณฑ์

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นในหมวดการบริโภคและผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ ความสุขในชีวิตคือการไม่มีหนี้สิน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83) รองลงมาคือ ผลผลิตในท้องถิ่นมีคุณภาพสามารถยกระดับเพื่อแข่งขันในท้องตลาดได้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84) และตราสินค้าและราคาไม่ใช่เรื่องสำคัญอยู่ที่ความพึงพอใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03)

6) หมวดอนาคต

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นในหมวดอนาคตอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อนาคตจะดีถ้าเรามีการวางแผนตั้งแต่วันนี้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80) รองลงมาคือ

อนาคตเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09) ส่วนการที่หลายคนที่ประสบปัญหาว่างงานตามฤดูกาลเพราะไม่กระตือรือร้นในการหางานอื่นทำ เป็นความคิดเห็นที่คนรุ่นใหม่เห็นด้วยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99)

7) หมวดวัฒนธรรม

ภาพรวมของคนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นในหมวดวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกคือ การดูแลบุพการีและการตอบแทนพระคุณของบิดามารดาเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68) รองลงมาคือ ควรเคารพความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61) และ ศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันอนุรักษ์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77)

4.3 สรุปผลการศึกษา

4.3.1 ลักษณะของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการศึกษาลักษณะทางประชากรของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนทั้งสิ้น 383 ราย สรุปได้ว่าคนรุ่นใหม่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ประมาณร้อยละ 56 เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 44) ส่วนใหญ่มีอายุ 18 – 22 ปี และ 33 – 37 ปี ในสัดส่วนที่เท่ากัน ประมาณร้อยละ 30 รองลงมาคือมีอายุ 23 – 27 ปี ประมาณร้อยละ 22 ส่วนมากมีสถานภาพโสด ประมาณร้อยละ 62 รองลงมาคือมีสถานภาพสมรส (จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน) ประมาณร้อยละ 35 ในด้านศาสนาพบว่าส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 85 รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ ประมาณร้อยละ 14 โดยคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้กระจายตัวอยู่ในภูมิภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันประมาณร้อยละ 50

ในด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือนพบว่าในครัวเรือนที่คนรุ่นใหม่อาศัยอยู่มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยประมาณ 5 คน และเมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาสูงสุดของคนรุ่นใหม่พบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ประมาณร้อยละ 34 รองลงมาที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประมาณร้อยละ 30 และหากรวมสัดส่วนของคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปพบว่ามีสัดส่วนมากถึงประมาณ ร้อยละ 83 สำหรับการประกอบอาชีพสรุปได้ว่าคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นนักเรียนและนักศึกษา ประมาณร้อยละ

28 รองลงมาคืออาชีพเป็นข้าราชการ พนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ประมาณร้อยละ 24 ส่วนมากประมาณร้อยละ 67 ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงคนรุ่นใหม่ประกอบอาชีพเสริม โดยมากพบว่า คือ การรับจ้างทั่วไป ประมาณร้อยละ 12 รองลงมาคือการปลูกผักขาย เลี้ยงสัตว์ และทำสวน ประมาณร้อยละ 8

ส่วนในด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่าคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท ประมาณร้อยละ 30 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 5,000 บาท ประมาณร้อยละ 29 ซึ่งรวมแล้วเป็นสัดส่วนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อพิจารณาถึงความเพียงพอของรายได้พบว่าคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 46 รายงานว่าตนเองมีรายได้ค่อนข้างเพียงพอกับรายจ่ายแต่ไม่ค่อยมีเหลือเก็บ และส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 66 รายงานว่าตนเองไม่มีที่ดินทำกินหรือไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ยังพบว่าคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 67 ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน มีเพียงร้อยละ 33 ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน และเมื่อสอบถามถึงผลกระทบจากนโยบายรัฐที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตพบว่าส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 62 รายงานว่าได้รับผลกระทบ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านวัฒนธรรมพบว่าคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 85 มีความเชื่อในเรื่องภูตผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และมีสัดส่วนที่สูงถึงประมาณร้อยละ 97 ที่รายงานว่าตนเองยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น

สำหรับการอยู่อาศัยในปัจจุบันพบว่าคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 84 อาศัยอยู่กับครอบครัวหรือพ่อแม่ รองลงมาประมาณร้อยละ 9 อาศัยอยู่คนเดียว ส่วนมากประมาณร้อยละ 66 รายงานว่าตนเองเป็นผู้พักอาศัย รองลงมาประมาณร้อยละ 25 รายงานว่าตนเองเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย โดยลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว ประมาณร้อยละ 89 รองลงมาเป็นห้องชุดหรือหอพัก ประมาณร้อยละ 7

เมื่อพิจารณาถึงช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนรุ่นใหม่พบว่าคนรุ่นใหม่หนึ่งคนใช้ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเฉลี่ยประมาณ 3 ช่องทาง โดยช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่มีสัดส่วนของความนิยมใช้สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ทโฟน (ประมาณร้อยละ 93) โทรทัศน์ (ประมาณร้อยละ 73) และคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊ก (ประมาณร้อยละ 56) ทั้งนี้ยังพบว่ามีสัดส่วนที่สูงถึงประมาณร้อยละ 97 ที่ใช้สื่อโซเชียลมีเดีย โดยคนรุ่นใหม่หนึ่งคนมีช่องทางการใช้สื่อโซเชียลมีเดียเฉลี่ยประมาณ 4 ช่องทาง โดยช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่มีสัดส่วนของความนิยมใช้สูงสุด 4 อันดับแรก ได้แก่ เฟสบุ๊ก (ประมาณร้อยละ 90) ยูทูบ (ประมาณร้อยละ 77) และไลน์ (ประมาณร้อยละ 75) และเว็ปไซต์ (ประมาณร้อยละ 57) นอกจากนี้คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 78 ยังรายงานว่าตนเองได้รับผลกระทบจากบทบาทแนวคิดการพัฒนาศูนย์ใหม่ต่อการดำเนินชีวิต

4.3.2 รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนทั้งสิ้น 383 ราย โดยจำแนกเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น สรุปได้ว่า **รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities)** ปรากฏหมวดกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ **1) หมวดเหตุการณ์และกิจกรรมทางสังคม** (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85) มีภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก โดยกิจกรรมที่คนรุ่นใหม่นิยมปฏิบัติ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีและวันสำคัญทางศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา การไปเยี่ยมญาติในเทศกาลสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น และการร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล **2) หมวดการพักผ่อน** (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75) มีภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก โดยมีกิจกรรมที่คนรุ่นใหม่นิยมปฏิบัติ เช่น การใช้เวลาว่างอยู่กับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง การพักผ่อนอยู่บ้านในวันหยุด การใช้เวลาว่างพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อนหรือเพื่อนบ้าน เป็นต้น และ **3) หมวดการซื้อขายสินค้าและบริการและการใช้จ่ายใช้สอย** (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79) มีภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีกิจกรรมที่คนรุ่นใหม่นิยมปฏิบัติ เช่น การซื้ออาหารบริโภคที่ดีต่อสุขภาพ การซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามตลาดนัดในชุมชน การซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ เป็นต้น

สำหรับ **รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests)** ปรากฏหมวดความสนใจที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ **1) หมวดครอบครัวและบ้าน** (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66) มีภาพรวมของความสนใจอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องที่คนรุ่นใหม่มีความสนใจ เช่น การให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก บรรยากาศของบ้านที่มีความเป็นธรรมชาติ การสนใจเลือกปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครอบครัวเป็นอันดับแรก เป็นต้น **2) หมวดงานและอาชีพ** (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77) มีภาพรวมของความสนใจอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องที่คนรุ่นใหม่มีความสนใจ เช่น สนใจเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนหรือการทำงาน สนใจศึกษาเล่าเรียนหรือทำงาน ไม่กลัวงานหนัก ให้ความสำคัญกับการเรียนหรือการทำงานเป็นอันดับแรก สนใจเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นเจ้าของธุรกิจในชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น **3) หมวดการประสบความสำเร็จในชีวิต** (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97) มีภาพรวมของความสนใจอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องที่คนรุ่นใหม่มีความสนใจ ได้แก่ สนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และสนใจเข้าอบรม หรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ

ส่วน รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions) ปรากฏหมวดประเด็น ข้อคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ **1) หมวดประเด็นทางสังคมและการเมือง** (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56) มีภาพรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นข้อคิดเห็น เช่น ครอบครัวยุคนี้เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด ประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศ การแก้ไขปัญหาสังคมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งชาติ เป็นต้น **2) หมวดวัฒนธรรม** (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51) มีภาพรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นข้อคิดเห็น เช่น การดูแลบุพการีและการตอบแทนพระคุณของบิดามารดาเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี ทุกคนควรเคารพความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ตนเองมีความสุขและพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ ศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันอนุรักษ์ เป็นต้น และ **3) หมวดเศรษฐกิจ ธุรกิจ และอาชีพ** (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66) มีภาพรวมของความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นข้อคิดเห็น เช่น การพัฒนาด้านเศรษฐกิจมีผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การลงทุนทำธุรกิจในปัจจุบันมีความเสี่ยง เป็นต้น

บทที่ 5

องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของ คนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาในบทนี้เป็นการวิเคราะห์และพรรณนาถึงองค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงการจัดกลุ่มองค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ทั้งในด้านกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น ว่ามีรูปแบบใดบ้างและในแต่ละรูปแบบมีลักษณะพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่แสดงออกมาในรูปของการทำกิจกรรม ความสนใจ และการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ อย่างไร ทั้งนี้องค์ประกอบรูปแบบในการดำเนินชีวิตของบุคคลจะเป็นตัวสะท้อนถึงภาพพจน์ ค่านิยมของบุคคลและเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจถึงลักษณะการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ ช่วงเวลาปัจจุบัน ได้เป็นอย่างดี

สำหรับการศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) เพื่อลดจำนวนตัวแปรโดยการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือปัจจัย (factor) เดียวกัน จากนั้นทำการสกัดปัจจัยหรือองค์ประกอบ (factor extraction) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (principle component analysis) ที่ค่าไอแกน (Eigen value) มากกว่า 1 แสดงผลค่าน้ำหนักปัจจัย (factor loading) ที่สามารถอธิบายความหมายได้ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และหมุนแกนปัจจัย (factor rotation) แบบตั้งฉากด้วยวิธีวาริแมกซ์ (varimax rotation) จากนั้นจัดองค์ประกอบที่ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป เพื่อจัดกลุ่มและตั้งชื่อให้กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบตารางที่แสดงค่าไอแกน (eigen value) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) และค่าน้ำหนักปัจจัย (factor loading)

นอกจากนี้ยังนำเสนอให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยลักษณะและภูมิหลังทางด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านที่อยู่อาศัย และด้านความทันสมัย ที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ข้อมูลจะให้ข้อค้นพบว่าลักษณะภูมิหลังของคนรุ่นใหม่แบบใดบ้างที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในด้านกิจกรรม ด้านความสนใจ และด้านความคิดเห็น รวมถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน โดยผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุนและส่งเสริมแนวทางที่เกื้อหนุนต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในพื้นที่อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์

อันจะนำมาซึ่งการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมในอนาคต

ทั้งนี้เพื่อให้ผลของการศึกษามีความลุ่มลึกและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อสนับสนุนผลการศึกษาในเชิงประจักษ์ โดยปรากฏรายละเอียดของผลการศึกษาดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ด้านกิจกรรม 2) ด้านความสนใจ และ 3) ด้านความคิดเห็น ซึ่งปรากฏผลการศึกษาดังนี้

5.1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities)

จากตัวแปรด้านกิจกรรมทั้ง 44 ข้อ สามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมได้ทั้งสิ้น 10 กลุ่ม ดังแสดงใน ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities)

องค์ประกอบ	กิจกรรม	ค่า ไอแกน	ค่าร้อยละ ของความ แปรปรวน	ค่า น้ำหนัก ปัจจัย
1. กลุ่มนักสืบสานประเพณี และศาสนา	1. เข้าร่วมกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา	10.563	24.008	0.793
	2. เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีและ วันสำคัญทางศาสนา			0.753
	3. ร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล			0.705
	4. ไปเยี่ยมญาติในเทศกาลสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น			0.681
2. กลุ่มนักบริโภคสมัยใหม่	1. ซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ	3.484	7.918	0.757
	2. เลือกซื้อของใช้ส่วนตัว เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ โทรศัพท์มือถือตามสมัยนิยม			0.667
	3. ซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามตลาดนัดในชุมชน			0.642
	4. รับประทานอาหารนอกบ้านกับเพื่อนหรือครอบครัว			0.631

องค์ประกอบ	กิจกรรม	ค่า ไอแกน	ค่าร้อยละ ของความ แปรปรวน	ค่า น้ำหนัก ปัจจัย
	5. บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ			0.606
	6. ซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ต			0.533
3. กลุ่มนักกิจกรรมเพื่อ ชุมชนและอาสาสมัคร	1. เข้าร่วมกิจกรรมชมรม/กลุ่มที่สนใจ เช่น กลุ่ม แม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม อนุรักษ์ เป็นต้น	2.830	6.432	0.791
	2. เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาของชุมชน			0.773
	3. เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การเป็น อาสาสมัคร			0.685
	4. เข้าร่วมกลุ่มทางการเมืองในระดับท้องถิ่นหรือใน ระดับประเทศ			0.649
	5. เข้าร่วมงานบุญงานกุศลต่าง ๆ ของหมู่บ้านหรือชุมชน			0.589
4. กลุ่มนักทำงานอดิเรก	1. เก็บสะสมของต่าง ๆ เป็นงานอดิเรก	1.918	4.360	0.660
	2. เลี้ยงสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว เป็นต้น			0.649
	3. ทำกิจกรรมทางศิลปะหรืองานประดิษฐ์ในวันหยุด หรือยามว่าง			0.634
	4. ปลูกไม้ประดับจัดสวนเพื่อตกแต่งบ้านในวันหยุด หรือยามว่าง			0.627
	5. อ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น การ์ตูน นิตยสาร ดารา/แฟชั่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น			0.604
5. กลุ่มนักท่องเที่ยวและ รักความบันเทิง	1. ตี๋มเครื่องตี๋มมีนเมาเพื่อความสนุกสนาน	1.714	3.895	0.749
	2. ท่องเที่ยวตามสถานบันเทิงในยามราตรี เช่น ผับ บาร์ คาราโอเกะ เป็นต้น			0.694
	3. เที่ยวตามสถานที่บันเทิงต่าง ๆ เช่น ชมภาพยนตร์ หนังกลางแปลง คอนเสิร์ต หมอลำ ลิเก เป็นต้น			0.691
	4. ไปงานเลี้ยงสังสรรค์และงานรื่นเริงตามเทศกาล			0.678
6. กลุ่มนักออกกำลังกาย	1. ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ	1.533	3.483	0.883
	2. เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของหมู่บ้านหรือชุมชน			0.786
	3. เข้าฟิตเนสเพื่อออกกำลังกาย			0.682
7. กลุ่มนักพักผ่อนรักความ สงบ	1. พักผ่อนอยู่บ้านในวันหยุด	1.458	3.313	0.736
	2. ใช้เวลาว่างอยู่กับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง			0.719
	3. ท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ			0.583

องค์ประกอบ	กิจกรรม	ค่า ไอแกน	ค่าร้อยละ ของความ แปรปรวน	ค่า น้ำหนัก ปัจจัย
8. กลุ่มนักเรียนสื่อออนไลน์ ทันโลก	1. เปิดรับสื่อทางโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น	1.246	2.832	0.707
	2. เล่นอินเทอร์เน็ตหรือเกมออนไลน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ			0.694
9. กลุ่มนักพัฒนาตนเอง และไม่นั่งดูตาย	1. ทำงานพิเศษเพื่อหารายได้เพิ่มที่นอกเหนือจากงานประจำหรือการเรียน	1.210	2.750	0.745
	2. เข้าร่วมอบรมสัมมนาในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานหรือการเรียน			0.582
10. กลุ่มนักเรียนผ่านวิทยุ โทรทัศน์	1. ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เพื่อรับข่าวสารบ้านเมือง	1.135	2.579	0.669
	2. ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ			0.655

KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) = 0.890

จากตารางที่ 6 มีรายละเอียดขององค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 กลุ่มนักสืบสานประเพณีและศาสนา (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.681 – 0.793) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดจนเข้าร่วมงานประเพณีและวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล และมักไปเยี่ยมญาติในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 2 กลุ่มนักบริโภคสมัยใหม่ (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.533 – 0.757) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีพฤติกรรมในการซื้ออาหาร เครื่องดื่ม หรือของใช้ตามห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อและมักเลือกซื้อของใช้ส่วนตัว อาทิ เสื้อผ้า เครื่องประดับ โทรศัพท์มือถือตามสมัยนิยม อีกทั้งยังนิยมซื้ออาหาร เครื่องดื่ม หรือของใช้ตามตลาดนัดในชุมชน ชอบออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านกับเพื่อนและครอบครัว บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพและนิยมเลือกซื้อสินค้าต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต

องค์ประกอบที่ 3 กลุ่มนักกิจกรรมเพื่อชุมชนและอาสาสมัคร (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.589 – 0.791) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมของชมรมหรือกลุ่มที่ตนเองสนใจในชุมชน อาทิ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอนุรักษ์ เป็นต้น รวมถึงเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ตลอดจนการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มทางการเมืองในระดับท้องถิ่นหรือในระดับประเทศ นอกจากนี้ยังเข้าร่วมงานบุญงานกุศลต่าง ๆ ของหมู่บ้านหรือชุมชน

องค์ประกอบที่ 4 กลุ่มนักร่างงานอดิเรก (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.604 – 0.660) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้เก็บของสะสมต่าง ๆ เป็นงานอดิเรก และมักใช้เวลาว่างหรือวันหยุดเลี้ยงสัตว์เลี้ยง อาทิ สุนัข แมว เป็นต้น นอกจากนี้ยังทำกิจกรรมทางศิลปะหรืองานประดิษฐ์ปลูกไม้ประดับจัดสวนเพื่อตกแต่งบ้าน และอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น การ์ตูน นิตยสารดารานิตยสารแฟชั่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 5 กลุ่มนักท่องเที่ยวและรักความบันเทิง (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.678 – 0.749) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์เพื่อความสนุกสนาน ชอบท่องเที่ยวตามสถานบันเทิงในยามราตรี อาทิ ผับ บาร์ คาราโอเกะ ขณะเดียวกันก็ชอบท่องเที่ยวตามสถานที่ที่ให้ความบันเทิงต่าง ๆ อาทิ ชมภาพยนตร์ หนังสกลางแปลง คอนเสิร์ต หมอลำ ลิเก และมักเข้าร่วมกิจกรรมงานเลี้ยงสังสรรค์หรืองานรื่นเริงตามเทศกาลต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 6 กลุ่มนักออกกำลังกาย (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.682 – 0.883) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้นิยมออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของหมู่บ้านและยังใช้บริการฟิตเนสเพื่อออกกำลังกาย

องค์ประกอบที่ 7 กลุ่มนักพักผ่อนรักความสงบ (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.583 – 0.736) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้เลือกใช้เวลาในวันหยุดเพื่อพักผ่อนอยู่ที่บ้านกับครอบครัวหรือญาติพี่น้องและเลือกท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

องค์ประกอบที่ 8 กลุ่มนักรับสื่อออนไลน์ทันโลก (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.694 – 0.707) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้นิยมเปิดรับสื่อทางโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรมและเล่นอินเทอร์เน็ตหรือเกมส์ออนไลน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

องค์ประกอบที่ 9 กลุ่มนักพัฒนาตนเอง (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.582 – 0.745) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ทำงานพิเศษเพื่อหารายได้เพิ่มที่นอกเหนือจากงานประจำหรือการเรียนและมักเข้าร่วมอบรมสัมมนาในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานหรือการเรียน

องค์ประกอบที่ 10 กลุ่มนักรับสื่อผ่านวิทยุโทรทัศน์ (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.655 – 0.669) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้เลือกรับฟังข่าวสารบ้านเมืองผ่านช่องทางสื่อวิทยุหรือโทรทัศน์ ซึ่งเป็นช่องทางการรับสื่อต่าง ๆ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า **องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมที่เด่นชัด 5 ลำดับแรก** คือการเป็น **นักสืบสานประเพณีและศาสนา** เนื่องจากพบว่าคนรุ่นใหม่มีการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนา ร่วมงานประเพณีและวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ บริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล และมักไปเยี่ยมญาติในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ถูกสร้างให้เกิดคุณค่าจากการ

หล่อหลอม ปลุกฝัง และการปฏิบัติเป็นแบบอย่างของครอบครัวมาตั้งแต่วัยเด็กและปฏิบัติสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องยาวนานจากรุ่นสู่รุ่น ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เราผูกพันกับวัด กับการทำบุญ การให้ เราไปวัดแม่ตึน วัดพระพุทธบาทห้วยต้มกับที่บ้านมาตั้งแต่เด็ก ตามแม่ ตามยายไป เวลาว่างงานสำคัญทางศาสนาอะไรก็จะไปร่วมตลอด อย่างงานเปลี่ยนผ้าครุฑฯ (ครุฑฯชัยยะวงศาพัฒนา) เราก็มานั่งทุกปี เป็นพื้นที่ใกล้ๆบ้าน ที่บ้านเคารพนับถือ เราคิดว่าเป็นเรื่องดีนะ ถ้าคนรุ่นใหม่ไม่ทิ้งสิ่งเหล่านี้ เพราะมันเหนียวแน่นในสังคมบ้านเรา ถ้าช่วงว่างงานสำคัญ คุณจะเห็นวัยรุ่นในหมู่บ้านมาช่วยงานวัด แบบนี้ในเมืองหายากแล้ว...เป็นคุณค่าที่คนรุ่นหลังควรให้ความสำคัญและอนุรักษ์สืบทอดต่อไป” (คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ตึน ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 32 ปี, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2561)

“วันสำคัญตามประเพณีอย่างวันสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ญาติ ๆ จะไปมาหาสู่กัน ขอพรปู่ย่าตายาย พบปะเจอกัน ทำแบบนี้กันมาตลอด และถ้าต่อไปมีครอบครัวก็จะพาลูกไปแบบนี้เหมือนกัน มันสร้างสายใยครอบครัว” (คนรุ่นใหม่ตำบลเชียงเพ็ง ภาคตะวันออก เชียงเหนือ เพศชาย อายุ 26 ปี, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2561)

นอกจากแบบแผนการปฏิบัติด้านวัฒนธรรมที่คนรุ่นใหม่ยังคงธำรงรักษาไว้ ยังปรากฏรูปแบบการดำเนินชีวิตของ **นักบริโภคนิยมใหม่** ซึ่งมีความแตกต่างจากแบบแผนพฤติกรรมผู้บริโภคของคนชนบทไทยสมัยก่อน เนื่องจากได้รับอิทธิพลมาจากการขยายตัวของเมือง ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อและพื้นที่สาธารณะ เช่น ตลาดนัดต่าง ๆ ตลอดจนความทันสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคมที่สะดวกสบายขึ้น ส่งผลให้คนรุ่นใหม่มีพฤติกรรมในการเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคตามห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ และตลาดนัดในชุมชน นิยมออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านกับเพื่อนและครอบครัวตามร้านอาหารหรือร้านกาแฟในพื้นที่ นิยมใช้โซเชียลมีเดียในการเลือกซื้อสินค้าต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถตอบสนองความต้องการในการบริโภคสินค้าและบริการที่มีคุณภาพได้อย่างรวดเร็วทันใจ สร้างโอกาสในการเข้าถึงสินค้าและบริการที่ในท้องถิ่นไม่มี รวมถึงประหยัดทั้งเวลาและแรงงานในการเข้าถึงสินค้าและบริการดังกล่าว ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เดี๋ยวนี้มีร้านเซเว่นในชุมชน มีขายทุกอย่างเลย ของกินของใช้ เพราะว่าสะดวกเลยทำให้คนในชุมชนชอบมาซื้อของที่นี่ มันตอบ โจทย์คนที่ชอบอะไรไว้ ๆ ไม่เสียเวลามาก ขับมอเตอร์ไซด์ไปที่เดียวได้ กลับมาครบเกือบทุกอย่าง” (คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ตื่น ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 28 ปี, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2561)

“ที่บ้านส่วนใหญ่ก็จะทำกับข้าวทานบ้าง ไปทานข้างนอกบ้างเวลา โอกาสสำคัญหรือที่แบบทำเองแล้วมันยากเกินไปก็ไปทานข้างนอก สบายกว่า...ส่วนตอนนัดเจอเพื่อนฝูงก็นัดไปนั่งร้านกาแฟตามที่ วิทยาลัยทั่วไปแค่นั้นกัน” (คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561)

“สมัยนี้อะไรก็ไวหมด ทุกอย่างอยู่ในโทรศัพท์มือถือ ซื้อของที่ไกล ๆ ได้ ของที่บ้านเราไม่มีขาย แค่อัดในโทรศัพท์ มันสะดวกมาก เลยชอบซื้อของออนไลน์ บางทีก็ซื้อของดี ๆ ให้พ่อกับแม่ใช้ได้ โดย ไม่ต้องเสียเวลาออกไปข้างนอก” (คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2561)

แม้ว่าความทันสมัยจะมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่ในด้านของพฤติกรรม การบริโภคที่ปรับเปลี่ยนไป แต่ในด้านของพฤติกรรมเพื่อส่วนรวม คนรุ่นใหม่ยังคงไม่ละทิ้งรูปแบบ วัฒนธรรมของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงปรากฏรูปแบบการดำเนินชีวิตที่น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่ง คือการเป็น **นักกิจกรรมเพื่อชุมชนและอาสาสมัคร** ผ่านการแสดงบทบาทต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การ เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมของชมรมหรือกลุ่มที่ตนเองสนใจในชุมชน รวมถึงเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมหรือ โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตลอดจนการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งผู้ปฏิบัติเองได้รับทั้งความสุข ความสนุกสนาน และมีคุณภาพ ขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นก็ ได้รับประโยชน์จากพฤติกรรมช่วยเหลือของคนรุ่นใหม่ที่มีจิตอาสาเหล่านี้ด้วย ดังคำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“ผมมีเพื่อนอยู่บ้านห้วยต้ม ใกล้ๆกันกับแม่ต๋ืน เวลาว่างงานบุญสำคัญ
ประจำปีที่วัดพระพุทธรูปห้วยต้ม เพื่อนจะชวนกันมาช่วยหลวงพ่
จัดเตรียมงานตั้งแต่ก่อนวันงาน ในวันงานก็จะมาตั้งแต่หกโมงเช้า
ช่วยยกของ จัดเตรียมภัตตาหาร...ที่มาทำนี่เพราะมีความสุขครับ ได้
เจอเพื่อน และสนุกด้วย” (คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ต๋ืน ภาคเหนือ เพศ
ชาย อายุ 19 ปี, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน2561)

“เป็นสมาชิกกลุ่มเอ็นจีโอ เราทำงานเพื่อชุมชนช่วยชาวบ้านในการ
ต่อต้านสิ่งที่ไม่เป็นธรรม พิทักษ์สิทธิของตนเองของชุมชน...ทำแล้ว
ก็ได้เรื่องใจ ชาวบ้านเชื่อใจเรา เราเองก็ถนัดงานแบบนี้และมี
ความสุขที่ได้ทำ” (คนรุ่นใหม่ตำบลเชียงเพ็ง ภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ เพศชาย อายุ 35 ปี, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม .2561)

“...กลับมาอยู่บ้าน มาเป็น อสม. หมู่บ้านด้วย เข้าร่วมเพราะเรา
อยากเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเหลือชุมชนได้ ดูแลสุขภาพอนามัยขั้น
พื้นฐานให้กับพี่น้องลูกหลานในหมู่บ้าน ซึ่งก็ไม่ใช่ใครที่ไหนก็เป็น
ลูกหลานเราเอง” (คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาป้อม ภาคเหนือ เพศหญิง
อายุ 34 ปี, สัมภาษณ์, 2561)

นอกจากนี้ คนรุ่นใหม่ในชนบทยังมีรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบ **นักทำงานอดิเรก**
คือการใช้เวลาว่างในการเลี้ยงสัตว์เลี้ยง อาทิ สุนัข แมว เป็นต้น ชอบอยู่บ้านในวันหยุดและปลูกไม้
ประดับจัดสวนเพื่อตกแต่งบ้าน อ่านหนังสือ นิตยสารต่าง ๆ ทั้งยังมีกลุ่มที่เป็น **นักท่องราตรีและรัก
ความบันเทิง** ชอบท่องเที่ยวตามสถานบันเทิงในยามราตรี ชื่นชอบการชมภาพยนตร์ หนังสือกกลางแปลง
คอนเสิร์ต หมอลำ ลิเก และมักเข้าร่วมกิจกรรมงานเลี้ยงสังสรรค์และงานรื่นเริงตามเทศกาลต่าง ๆ
ตามโอกาส เพื่อการผ่อนคลาย โดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย เช่น ไลน์ เป็นช่องทางในการนัดหมายกับกลุ่ม
มิตรสหายเพื่อการทำกิจกรรม ดังคำสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เลี้ยงแมวเพราะชอบแมว เลี้ยงไว้เป็นเพื่อนด้วย ตอนช่วงว่าง ๆ ที่
ไม่ได้ไปขายของ ก็จะชอบอยู่บ้าน ทำความสะอาดบ้าน ดูทีวี อ่าน
หนังสือ เพลิน ๆ ไป” (คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาป้อม ภาคเหนือ เพศ
หญิง อายุ 34 ปี, สัมภาษณ์, 2561)

“ว่าง ๆ ผมกับกลุ่มเพื่อนจะนัดกันในไลน์ ดูว่ามีงานวัดที่ไหนหรือ งานอะไรใกล้ ๆ แถวบ้าน จะพากันออกมาเที่ยว บางทีก็ไปดู คอนเสิร์ตตามร้าน หออะไรดื่มกิน ฟังเพลง ได้พูดคุยกัน พอให้ได้ คลายเครียดจากงาน” (คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศชาย อายุ 26 ปี, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

5.1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests)

จากตัวแปรด้านกิจกรรมทั้ง 56 ข้อ สามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจได้ทั้งสิ้น 10 กลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 7 ต่อไปนี้

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests)

องค์ประกอบ	ความสนใจ	ค่า ไอแกน	ค่าร้อยละ ของความ แปรปรวน	ค่า น้ำหนัก ปัจจัย
1. กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กับ เพื่อนบ้านและชุมชน	1. สนใจเรื่องราวความเคลื่อนไหวในด้านต่าง ๆ ของเพื่อนบ้านและชุมชน	13.301	23.751	0.797
	2. สนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปรึกษาหารือ กับเพื่อนบ้าน			0.785
	3. สนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน			0.765
	4. สนใจเข้าร่วมงานการกุศลเพื่อช่วยเหลือสังคม ในโอกาสต่าง ๆ			0.763
	5. สนใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน			0.740
2. กลุ่มบริโภคนิยม และตามกระแสสังคม	1. สนใจแต่งตัวตามแบบคนดังหรือดารา นักร้อง	5.288	9.444	0.842
	2. สนใจใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ตามโฆษณา			0.816
	3. สนใจเรื่องราวในแวดวงบันเทิง เช่น ข่าว เกี่ยวกับดารา นักร้อง เป็นต้น			0.648
	4. สนใจไปเที่ยว หรือพักผ่อนตามศูนย์การค้า			0.633
	5. ชอบรับประทานอาหารจานด่วนหรืออาหาร ตะวันตก			0.586
	6. สนใจเรื่องที่อยู่ในกระแสนิยมหรือกระแสสังคม			0.566
	7. ชอบรับประทานอาหารสำเร็จรูปหรือออกไป รับประทานอาหารนอกบ้าน			0.506

องค์ประกอบ	ความสนใจ	ค่า ไอแกน	ค่าร้อยละ ของความ แปรปรวน	ค่า น้ำหนัก ปัจจัย
3. กลุ่มใส่ใจดูแลภาพลักษณ์ และสุขภาพ	1. สนใจดูแลตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอ	3.181	5.680	0.771
	2. ให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มี ประโยชน์และถูกสุขอนามัย			0.766
	3. สนใจดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง			0.725
	4. สนใจการออกกำลังกาย			0.701
	5. สนใจการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและพอเพียง			0.613
	6. ชอบทำอาหารรับประทานเอง			0.594
	7. ชอบรับประทานอาหารพื้นบ้าน			0.511
4. กลุ่มรักบ้านและครอบครัว	1. สนใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว เมื่อมีเวลาว่าง	2.140	3.821	0.768
	2. เลือกรักษาปัญหาต่าง ๆ กับครอบครัวเป็น อันดับแรก			0.730
	3. ชอบอยู่บ้านกับครอบครัวในวันหยุดมากกว่า ออกไปเที่ยว			0.715
	4. ให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก			0.675
	5. สนใจตกแต่งบ้านให้สะอาดสวยงามและน่าอยู่			0.611
	6. สนใจซ่อมแซมของที่ชำรุดภายในบ้าน			0.528
5. กลุ่มติดตามข่าวสารความ เคลื่อนไหวในสังคม	1. สนใจข่าวสารเกี่ยวกับกีฬาหรือสุขภาพ	2.028	3.621	0.754
	2. สนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง			0.741
	3. สนใจข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจ			0.671
	4. สนใจข่าวสารเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม			0.664
	5. สนใจรายการเกี่ยวกับศาสนา			0.635
6. กลุ่มแสวงหาความรู้ และสนใจการเป็น ผู้ประกอบการ	1. สนใจเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็น ประโยชน์ในการเรียนหรือการทำงาน	1.735	3.098	0.627
	2. สนใจเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นเจ้าของธุรกิจ ในชุมชนท้องถิ่น			0.613
	3. สนใจประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่			0.609
	4. ตั้งใจเรียนหรือทำงาน ไม่กัลังงานหนัก			0.589
	5. สนใจหารายได้พิเศษในยามที่ว่างเว้นจากการ เรียนหรืองานประจำ			0.587
	6. ให้ความสำคัญกับการเรียนหรือการทำงานเป็น อันดับแรก			0.572

องค์ประกอบ	ความสนใจ	ค่า ไอแกน	ค่าร้อยละ ของความ แปรปรวน	ค่า น้ำหนัก ปัจจัย
7. กลุ่มสนใจอาชีพมั่นคง และมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง	1. สนใจอาชีพราชการหรือทำงานในองค์กร ภาครัฐ	1.594	2.847	0.753
	2. สนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น			0.630
	3. สนใจทำงานในองค์กรภาคประชาสังคม หรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs)			0.618
	4. สนใจไปทำงานหรือเรียนในต่างประเทศ			0.585
	5. สนใจเข้าอบรมหรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ในด้านต่าง ๆ			0.537
8. กลุ่มชื่นชอบฟังเพลง สมัยใหม่	1. สนใจฟังเพลงสากล	1.379	2.462	0.839
	2. สนใจฟังเพลงไทยสากล			0.798
9. กลุ่มรักความตื่นตัวจริงจัง	1. สนใจกิจกรรมตื่นตัวและท้าทาย เช่น ล่องแก่ง เดินป่า ปีนหน้าผา เป็นต้น	1.327	2.370	0.598
	2. สนใจเข้าร่วมงานสร้างสรรค์และงานเลี้ยงรื่นเริงต่าง ๆ			0.582
	3. สนใจเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น			0.566
10. กลุ่มรักความสงบและ เรียบง่าย	1. ชอบความงามของธรรมชาติมากกว่าแสงสีเสียง ในเมือง	1.241	2.215	0.707
	2. ชอบแต่งกายตามสบายมากกว่าตามสมัยนิยม			0.586

KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) = 0.901

จากตารางที่ 7 มีรายละเอียดขององค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและชุมชน (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.740 – 0.797) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจเรื่องราวความเคลื่อนไหวในด้านต่าง ๆ ของเพื่อนบ้านและชุมชน สนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือปรึกษาหารือกับเพื่อนบ้าน สนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน สนใจเข้าร่วมงานการกุศลเพื่อช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่าง ๆ และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน

องค์ประกอบที่ 2 กลุ่มบริโภคนิยมและตามกระแสสังคม (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.506 – 0.842) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจแต่งตัวตามแบบคนดังหรือดารานักร้อง ใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามโฆษณา สนใจเรื่องราวในแวดวงบันเทิง เช่น ข่าวเกี่ยวกับดารา นักร้อง เป็นต้น ชอบการท่องเที่ยวหรือพักผ่อนตามศูนย์การค้า ชอบรับประทานอาหารจานด่วนหรืออาหารตะวันตก

สนใจเรื่องที่อยู่ในกระแสนิยมหรือกระแสสังคม และชอบรับประทานอาหารสำเร็จรูปหรือออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน

องค์ประกอบที่ 3 กลุ่มใส่ใจภาพลักษณ์และดูแลสุขภาพ (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.511 – 0.771) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจดูแลตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอ ให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และถูกสุขอนามัย ดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง สนใจการออกกำลังกาย ใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและพอเพียง ชอบทำอาหารรับประทานเองและชอบการรับประทานอาหารที่บ้าน

องค์ประกอบที่ 4 กลุ่มรักบ้านและครอบครัว (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.681 – 0.793) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเมื่อมีเวลาว่างและมักเลือกปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครอบครัวเป็นอันดับแรก ชอบอยู่บ้านกับครอบครัวในวันหยุดมากกว่าออกไปเที่ยว ให้ความสำคัญกับครอบครัว และสนใจตกแต่งบ้านให้สะอาดสวยงามน่าอยู่ ตลอดจนสนใจซ่อมแซมของที่ชำรุดภายในบ้าน

องค์ประกอบที่ 5 กลุ่มติดตามความเคลื่อนไหวในสังคม (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.635 – 0.754) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจข่าวสารเกี่ยวกับกีฬาหรือสุขภาพ การเมือง เศรษฐกิจ ศิลปวัฒนธรรม และศาสนา

องค์ประกอบที่ 6 กลุ่มแสวงหาความรู้และสนใจการเป็นผู้ประกอบการ (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.572 – 0.627) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนหรือการทำงาน สนใจเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นเจ้าของธุรกิจในอนาคต ท่องถิ่น รวมถึงสนใจประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ นอกจากนี้ยังตั้งใจเรียนและทำงานไม่ถ่วงงานหนัก สนใจหารายได้พิเศษในยามที่ว่างเว้นจากการเรียนหรืองานประจำ และให้ความสำคัญกับการเรียนหรือการทำงานเป็นอันดับแรก

องค์ประกอบที่ 7 กลุ่มสนใจอาชีพมั่นคงและมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.537 – 0.753) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้อยากประกอบอาชีพรับราชการหรือทำงานในองค์กรภาครัฐ สนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สนใจทำงานในองค์กรภาครัฐหรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) และอยากไปทำงานหรือเรียนในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังสนใจเข้าอบรมหรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ ด้วย

องค์ประกอบที่ 8 กลุ่มชื่นชอบฟังเพลงสมัยใหม่ (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.798 – 0.839) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจฟังเพลงสากลและเพลงไทยสากล

องค์ประกอบที่ 9 กลุ่มรักความตื่นตัวตื่นใจ (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.566 – 0.598) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจกิจกรรมตื่นตัวและท้าทาย เช่น ล่องแก่ง เดินป่า ปีนหน้าผา สนใจเข้าร่วมงานสร้างสรรค์และงานเลี้ยงรื่นเริงต่าง ๆ และสนใจเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น

องค์ประกอบที่ 10 กลุ่มรักความสงบและเรียบง่าย (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.586 – 0.707) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ชอบความงามของธรรมชาติมากกว่าแสงสีเสียงในเมือง และชอบแต่งกายตามสบายมากกว่าตามสมัยนิยม

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า **องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจที่เด่นชัด 5 ลำดับแรก** คือการเป็น **กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านและชุมชน** เนื่องจากคนรุ่นใหม่สนใจเรื่องราวความเคลื่อนไหวและปัญหาในด้านต่าง ๆ ของเพื่อนบ้านและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องนโยบายเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้คนในท้องถิ่น การสร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อรักษาทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นไว้ รวมถึงยังสนใจพัฒนาและช่วยเหลือชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“การดำรงชีวิตของคนในชนบทที่ห่างไกลยังต้องอาศัยการเข้าถึง และเข้าใจบริบทเพื่อนำปัญหาของท้องถิ่นมาสร้างนโยบายของชาติ เมื่อชนบทมีการพัฒนาขึ้น การพัฒนาในประเทศจะเป็นเรื่องง่าย เพราะชนบทไทยเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ” (คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาป๋ม ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 28 ปี, สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2561)

“ควรมีการพัฒนาอาชีพ เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของชาวบ้านในท้องถิ่น เพราะที่เขาต้องเดินทางออกจากบ้านไปทำงานที่อื่น บางคนไปนอกประเทศเพื่อไปทำงาน ก็เพราะรายได้มันไม่เพียงพอ และมีภาระหนี้สิน” (คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาป๋ม ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 34 ปี, สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2561)

“...อยากให้คนในชุมชนมีอาชีพที่สร้างรายได้เสริมที่ดีขึ้นเพราะการส่งเสริมอาชีพของคนชนบทเป็นเรื่องที่สำคัญ อยากให้รัฐช่วยสนับสนุน เช่น ส่งเสริมทุน ความรู้ ให้เขาทำธุรกิจในชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ๆ เขามีความรู้ มีแรง จะทำให้คนชนบทไม่ต้องละทิ้งครอบครัวไปหางานทำในเมือง” (คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 37 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561)

นอกจากความสนใจในเรื่องราวความเคลื่อนไหวและปัญหาของชุมชน ยังปรากฏรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่เป็น **กลุ่มบริโภคนิยมและตามกระแสสังคม** ซึ่งสนใจเรื่องที่อยู่ในกระแส แต่งตัวตามแบบคนดังหรือดารานักร้อง ใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามโฆษณา สนใจเรื่องราวในแวดวงบันเทิง ซึ่งคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สามารถรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายผ่านสื่อโซเชียลมีเดียช่องทางต่าง ๆ ทั้งยังชอบการท่องเที่ยวหรือพักผ่อนตามห้างสรรพสินค้า เมื่อมีโอกาสมักออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านตามร้านอาหารที่เป็นที่นิยมในห้างสรรพสินค้ากับครอบครัวเพื่อการพักผ่อน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“พอมีกระบะ วันหยุดถ้ามีเวลาที่จะขับรถไปกับครอบครัว เข้าเมืองไปเดินโลดัล บิ๊กซีบ้าง ได้พักผ่อนเดินดูโน่นนี่ ไปทานข้าวด้วย หลานๆ ที่บ้าน ก็จะชอบไปนั่งกินพวกไก่เคเอฟซีบ้าง พิซซ่าบ้าง นาน ๆ ที ได้เปลี่ยนบรรยากาศ ก็เป็นความสุขของครอบครัว” (คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 28 ปี, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2561)

“ชอบดูนักร้องเกาหลี ดิ๊ดซีรี่ส์เหมือนกัน...ชอบการแต่งตัวเค้า เวลาเห็นเค้าใส่อะไร ใส่อะไร แล้วสวยก็อยากใช้บ้าง ตอนนี่กระแสเค้าฮิตแต่งตัวกันแบบไหน หนูเห็นจากโซเชียล ก็จะชอบดูเค้า เดี่ยวนี้แพชั่นก็เข้าถึงง่าย ซื้อออนไลน์ก็ได้ ชอบซื้อผ่านแอปปี (เฟสบุ๊ก) แต่ต้องดูไซส์ดี ๆ” (คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ต๋น ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2561)

ขณะเดียวกันสำหรับคนรุ่นใหม่อีกกลุ่มหนึ่งที่เป็น **กลุ่มใส่ใจภาพลักษณ์และดูแลสุขภาพ** จะมีความสนใจดูแลตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอ ให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ดูแลสุขภาพและรูปร่าง ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากดารานักร้องที่พบเห็นตามสื่อต่าง ๆ จึงพบว่าคนกลุ่มนี้เอาใจใส่ดูแลสุขภาพของตนเอง ทั้งยังใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย รับประทานอาหารที่บ้าน และชอบทำอาหารรับประทานเอง เนื่องจากสามารถควบคุมคุณภาพของอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพได้ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“สำหรับหนุรูปร่างกายตาเป็นสิ่งที่ต้องดูแล เพราะหมายถึงเรารักตัวเอง ไม่จำเป็นต้องสวย แต่ถ้าสะอาด บุคลิกดูดี คนเห็นแล้วมันก็เจริญหูเจริญตา ไซ้ใหม่ เหมือนเราเห็นดารานักร้องที่เค้าดูดี มันน้ามอง เลยพยายามดูแลตัวเองค่ะทั้งเรื่องกินและออกกำลังกาย” (คนรุ่นใหม่ตำบลอุ้มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 18 ปี, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2561)

“ที่บ้านจะซื้อกับข้าว ผัก หมู ไก่ ที่ตลาดนัดมาทำทานเอง ทำที่มันถูกปากเรา เราควบคุมรสชาติได้ เราก็มั่นใจทำกับข้าวมัน ๆ ไม่ใส่ผงชูรส สุขภาพเราก็จะดี ดีกว่าทานกับข้าวถุงบ่อย ๆ สมัยนี้อะไรก็อันตราย” (คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ตื่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 32 ปี, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2561)

“การมีชีวิตที่เรียบง่ายเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดในการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะชนบทหรือเมือง เพราะสมัยนี้อะไรก็ไม่แน่นอน” (คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาป้อม ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 26 ปี, สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้ยังพบว่าคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทเป็น **กลุ่มรักบ้านและครอบครัว** กล่าวคือเมื่อมีเวลาว่างจะให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก สนใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว เลือกรักษาปัญหาต่าง ๆ กับครอบครัว ชอบอยู่บ้านกับครอบครัวในวันหยุดมากกว่าออกไปเที่ยว และสนใจตกแต่งบ้านให้สะอาดสวยงามน่าอยู่ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“คนเราควรให้ความสำคัญกับตัวเราเองและครอบครัวมากที่สุด ดูแลตัวเอง ดูแลครอบครัว ไม่มีใครเข้าใจเราและรักเราเท่าคนในครอบครัว” (คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 33 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561)

“ผมกับแม่สนิทกัน มีอะไรคุยกันตลอด เล่าให้แม่ฟังหมดทุกเรื่อง” (คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 26 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561)

“เวลาว่างชอบอยู่บ้านทำอาหารทานกันในครอบครัว ดูทีวี นอนเล่นพักผ่อน เดินดูต้นไม้รอบ ๆ บ้าน จัดบ้านนู่นนี่ไปเรื่อยเปื่อย เพราะออกไปข้างนอกก็ไกล แถมเสียเงิน” (คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาป่าสัก ภาคนเหนือ เพศหญิง อายุ 34 ปี, สัมภาษณ์ 29 ตุลาคม 2561)

นอกจากนั้นผลการศึกษายังสะท้อนว่า คนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทเป็น **กลุ่มติดตามความเคลื่อนไหวในสังคม** กล่าวคือให้ความสนใจข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ การเมือง และเศรษฐกิจ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“สนใจข่าวเลือกตั้ง ติดตามตลอด อยากรู้ว่าสุดท้ายแล้วผลจะเป็นอย่างไร” (คนรุ่นใหม่ตำบลเชียงเพ็ง ภาคนตะวันออกเฉียงเหนือ เพศชาย อายุ 18 ปี, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2561)

“ติดตามเพจเฟซบุ๊กเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพของดาราไอดอลต่าง ๆ ทำให้อยากทำตาม เริ่มทานอาหารคลีนบ้าง เพราะอยากหุ่นดี” (คนรุ่นใหม่ตำบลเชียงเพ็ง ภาคนตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 24 ปี, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2561)

“หากองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนไม่คดโกง มีการบริหารอย่างเป็นระเบียบก็จะช่วยทำให้ประเทศพัฒนาขึ้นได้” (คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคนเหนือ เพศหญิง อายุ 33 ปี, สัมภาษณ์ 8 พฤศจิกายน 2561)

5.1.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions) ของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทย

จากตัวแปรด้านกิจกรรมทั้ง 49 ข้อ สามารถจัดกลุ่มองค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็นได้ทั้งสิ้น 9 กลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 8 ต่อไปนี้

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions)

องค์ประกอบ	ความคิดเห็น	ค่า ไอแกม	ค่าร้อยละ ของความ แปรปรวน	ค่า น้ำหนัก ปัจจัย
1. กลุ่มรอบรู้เรื่องสังคม และมีทัศนคติเชิงบวก ต่อการดำเนินชีวิต	1. ควรยึดหลักทางสายกลางในการดำเนินชีวิต	13.014	26.558	0.748
	2. สุขภาพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่าเรื่องอื่น ๆ			0.730
	3. ศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันอนุรักษ์			0.713
	4. การรักษาสสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานหรือการ เรียนและชีวิตครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ			0.711
	5. การดูแลรักษาความสะอาดของบ้านควรเป็นหน้าที่ ของทุกคนในครอบครัว			0.701
	6. การแก้ไขปัญหาสังคมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งชาติ			0.678
	7. ความสุขในชีวิตคือการไม่มีหนี้สิน			0.640
	8. คุณค่าทางจิตใจมีความหมายมากกว่าวัตถุสิ่งของ			0.625
	9. ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เศรษฐกิจ			0.619
	10. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจมีผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ			0.591
	11. คนเรากำหนดชะตาชีวิตของตนเองไม่ใช่ฟ้าลิขิต			0.583
	12. สื่อต่าง ๆ ควรให้พื้นที่ในการนำเสนอสาระความรู้ ทางศิลปวัฒนธรรมให้มากขึ้น			0.567
	13. ผลผลิตในท้องถิ่นมีคุณภาพสามารถยกระดับเพื่อ แข่งขันในท้องตลาดได้			0.534
	14. อนาคตจะดีถ้าเรามีการวางแผนตั้งแต่วันนี้			0.527
	15. การดูแลบุพการีและการตอบแทนพระคุณของบิดา มารดาเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี			0.524
	16. ควรเคารพความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข			0.511
2. กลุ่มเคารพกติกาสังคม และไม่ปรารถนาความ ขัดแย้ง	1. ไม่ชอบความขัดแย้งทางการเมือง	3.832	7.821	0.699
	2. ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด			0.641
	3. นักการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาลอาจมีผลต่อปัญหาเศรษฐกิจ			0.616
	4. การเคารพกฎระเบียบของสังคมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำ			0.607
	5. ประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง			0.548
	6. การเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศ			0.532

องค์ประกอบ	ความคิดเห็น	ค่า ไอแกน	ค่าร้อยละ ของความ แปรปรวน	ค่า น้ำหนัก ปัจจัย
3. กลุ่มมุ่งตามกระแสแต่ มองโลกตามความ เป็นจริง	1. การใช้ชีวิตตามกระแสนิยมทำให้เป็นคนทันสมัย	2.265	4.623	0.754
	2. การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติไม่ใช่เรื่องเสียหาย			0.662
	3. การแต่งกายตามสมัยนิยมทำให้ชีวิตมีสีสัน			0.590
	4. อนาคตเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุม			0.565
4. กลุ่มหลงใหลในสิ่ง นอกราย	1. ความร่ำรวยคือความสำเร็จในชีวิต	1.789	3.651	0.867
	2. ชื่อเสียงเกียรติยศคือความสำเร็จสูงสุดในชีวิต			0.824
	3. บุคลิกภาพและรูปลักษณ์ภายนอกเป็นสิ่งที่สำคัญ			0.658
5. กลุ่มมุ่งยกระดับตนเอง ด้วยการศึกษาและ ประสบการณ์	1. การศึกษาระดับปริญญาตรีไม่เพียงพอกับการ แข่งขันในยุคปัจจุบัน	1.489	3.040	0.614
	2. ประสบการณ์จากการทำงานมีค่ามากกว่าปริญญาบัตร			0.610
	3. การศึกษาที่สูงขึ้นทำให้มีโอกาสในชีวิตที่มากขึ้น			0.601
6. กลุ่มพึ่งพาเทคโนโลยี และกลัวเสี่ยงกับการ ลงทุน	1. การใช้ชีวิตประจำวันจะเป็นไปโดย ยากลำบากหากไม่มีโทรศัพท์มือถือ	1.383	2.822	0.651
	2. การกั๊ยมเงินเพื่อมาลงทุนประกอบอาชีพเป็นเรื่องปกติ			0.607
	3. ผู้ที่หันต่อข่าวสารในยุคใหม่ต้องรู้เท่าทันเทคโนโลยี			0.588
7. กลุ่มยึดถือกรอบ ประเพณีและมี กาลเทศะ	1. การแต่งกายตามแฟชั่นจนเกินงามเป็นการ ทำลายวัฒนธรรมประจำถิ่น	1.305	2.663	0.736
	2. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นพฤติกรรม ที่ไม่ควรกระทำ			0.648
8. กลุ่มกระแสรอง	1. เทคโนโลยีทำให้จิตใจคนแข็งกระด้าง	1.227	2.504	0.710
	2. หลายคนที่ประสบปัญหาว่างงานตามฤดูกาล เพราะไม่กระตือรือร้นในการหางานอื่นทำ			0.620
9. กลุ่มทะเลาะกรอบ ความคิดดั้งเดิมและคิด ริเริ่มสร้างสรรค์	1. ควรคิดนอกกรอบบ้างเพื่อทำบางอย่างที่ แตกต่างออกไป	1.138	2.322	0.708
	2. ความสำเร็จในชีวิตไม่ได้อยู่ที่การแต่งงานมี ครอบครัวและมีบุตรเสมอไป			0.502

KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) = 0.906

จากตารางที่ 8 มีรายละเอียดขององค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 กลุ่มรอบรู้เรื่องสังคมและมีทัศนคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.740 – 0.797) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ยึดหลักทางสายกลางในการดำเนินชีวิตและเห็นพ้องต้องกันว่าสุขภาพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญกว่าเรื่องอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นที่ศิลปะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรช่วยกันอนุรักษ์ การรักษาสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานหรือการเรียนและชีวิตครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ การดูแลรักษาความสะอาดของบ้านควรเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัว การแก้ไขปัญหาสังคมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งชาติ ความสุขในชีวิตคือการไม่มีหนี้สิน คุณค่าทางจิตใจมีความหมายมากกว่าวัตถุสิ่งของ ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจมีผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ คนเรากำหนดชะตาชีวิตของตนเองไม่ใช่ฟ้าลิขิต อีกทั้งยังมีความเห็นว่าในชุมชนท้องถิ่นควรให้พื้นที่ในการนำเสนอสาระความรู้ทางศิลปะวัฒนธรรมให้มากขึ้น ผลผลิตในท้องถิ่นมีคุณภาพสามารถยกระดับเพื่อแข่งขันในท้องตลาดได้ นอกจากนี้ยังมีความเห็นต่อการดำเนินชีวิตของตนเองว่าอนาคตจะดีหากมีการวางแผนตั้งแต่วันนี้และการดูแลสุขภาพหรือการตอบแทนพระคุณของบิดามารดาเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี ตลอดจนเห็นว่าทุก ๆ คนควรเคารพความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

องค์ประกอบที่ 2 กลุ่มเคารพกติกาสังคมและไม่ปรารถนาความขัดแย้ง (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.699 – 0.532) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ไม่ชอบความขัดแย้งทางการเมืองให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเพราะว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้ยังเห็นว่านักการเมืองหรือนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลมีส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการเคารพกฎระเบียบของสังคมและประชาชนทุกคนควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เพราะการเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศ

องค์ประกอบที่ 3 กลุ่มมุ่งตามกระแสแต่มองโลกตามความเป็นจริง (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.754 – 0.562) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการใช้ชีวิตตามกระแสนิยมทำให้เป็นคนทันสมัย การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติไม่ใช่เรื่องเสียหาย การแต่งกายตามสมัยนิยมทำให้ชีวิตมีสีสันและอนาคตเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุม

องค์ประกอบที่ 4 กลุ่มหลงใหลในสิ่งนอกกาย (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.867 – 0.658) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ยึดถือความร่ำรวย ชื่อเสียง เกียรติยศ ว่าเป็นความสำเร็จสูงสุดในชีวิตและบุคลิกภาพหรือรูปลักษณ์ภายนอกเป็นสิ่งที่สำคัญ

องค์ประกอบที่ 5 กลุ่มมุ่งยกระดับตนเองด้วยการศึกษาและประสบการณ์ (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.614 – 0.601) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการศึกษาในระดับปริญญาตรีไม่เพียงพอกับการแข่งขันในยุคปัจจุบัน แต่ประสบการณ์ในการทำงานมีค่ามากกว่า

ปริญญาบัตร ถึงกระนั้นก็ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเนื่องจากมองว่าการศึกษาที่สูงขึ้นทำให้มีโอกาสในชีวิตที่มากขึ้น

องค์ประกอบที่ 6 กลุ่มพึ่งพาเทคโนโลยีและกล้าเสี่ยงกับการลงทุน (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.651 – 0.588) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการใช้ชีวิตประจำวันจะเป็นไปโดยยากลำบากหากไม่มีโทรศัพท์มือถือ การกั๊ยเงินเพื่อมาลงทุนประกอบอาชีพเป็นเรื่องปกติ และผู้ที่หันต่อข่าวสารในยุคใหม่ต้องรู้เท่าทันเทคโนโลยี

องค์ประกอบที่ 7 กลุ่มยึดถือกรอบประเพณีและมีกาลเทศะ (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.736 – 0.648) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการแต่งกายตามแฟชั่นจนเกินงามเป็นการทำลายวัฒนธรรมประจำถิ่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นพฤติกรรมที่ไม่สมควรกระทำ

องค์ประกอบที่ 8 กลุ่มกระแสรอง (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.710– 0.620) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการใช้เทคโนโลยีทำให้จิตใจคนแข่งกระด้าง และการที่หลายคนประสบปัญหาว่างงานตามฤดูกาลเพราะไม่กระตือรือร้นในการหางานอื่นทำ

องค์ประกอบที่ 9 กลุ่มทะลากรอบความคิดดั้งเดิมและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ค่าน้ำหนักปัจจัยระหว่าง 0.708– 0.502) ผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการคิดนอกกรอบบ้างเพื่อทำบางอย่างที่แตกต่างออกไปและความสำเร็จในชีวิตไม่ได้อยู่ที่การแต่งงานมีครอบครัวและมีบุตรเสมอไป

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า **องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็นที่เด่นชัด 5 ลำดับแรก** คือการเป็น **กลุ่มรอบรู้เรื่องสังคมและมีทัศนคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต** เนื่องจากคนรุ่นใหม่คิดเห็นว่า ความพอเพียงและความกตัญญูทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุข การใช้ชีวิตในชนบททำให้บุคคลสามารถรักษาสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานหรือการเรียนและชีวิตครอบครัวได้ มีความคิดเป็นอิสระพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญและคนในสังคมควรเคารพความแตกต่าง มีความสามัคคีและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เคยไปทำงานเป็นลูกจ้างในกรุงเทพฯ ชีวิตในกรุงเทพฯ มันเร่งรีบ แข่งขันกัน ต่างจังหวัดบ้านเราอยู่อย่างสบาย ไม่ต้องแก่งแย่งชิงดีกับใคร สุดท้ายเลยตัดสินใจกลับบ้าน กลับมาค้าขายที่บ้านดีกว่ามีความสุขกว่า เรามีเวลาเต็มที่ให้กับลูกให้กับครอบครัว เข้าวัดทำบุญอยู่แบบพอเพียง ที่สำคัญได้กลับมาดูแลแม่ด้วย” (คนรุ่นใหม่ ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 33 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561)

“ชินกับชีวิตแบบนี้ มันน่าอยู่กว่าในเมือง...พอเรียนจบหนูก็ตั้งใจว่าจะสอบบรรจุให้ได้ที่บ้าน เป็นครูได้ทำงานที่บ้านเกิดตามที่ตั้งใจอนาคตก็อยากเรียนต่อด้วยค่ะ” (คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

“คนไทยทุกวันนี้ถ้ารู้จักสามัคคี เคารพความแตกต่าง ก็จะสามารถอยู่ร่วมกันได้ ในหมู่บ้านนี้ดีอย่างเราสามัคคีกัน ครอบครัวก็อบอุ่นกันดี” (คนรุ่นใหม่ตำบลท่ามาปั้ม ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 34 ปี, สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2561)

นอกจากคนรุ่นใหม่จะมีทัศนคติเชิงบวกในการดำเนินชีวิตแล้ว ยังเป็นกลุ่มที่ **เคารพกติกาสังคมและไม่ปรารถนาความขัดแย้ง** โดยผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ไม่ชอบความขัดแย้งทางการเมือง ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเพราะว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้ยังเห็นว่านักการเมืองหรือนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลมีส่วนทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการเคารพกฎระเบียบของสังคมและประชาชนทุกคนควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เพราะการเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศ ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ไม่ชอบการแบ่งสี แบ่งพวก มีแต่ความไม่สงบสุข ถ้าพวกเขาเองประโยชน์ร่วมกันแล้วร่วมมือกันพัฒนาประเทศ ประเทศเราต้องเจริญกว่านี้แน่นอน...สำหรับผม ผมคงทำได้แค่ทำหน้าที่ของตัวเองให้ดี รู้อะไรผิดอะไรถูก และเลือกทำสิ่งที่ไม่เดือดร้อนกับใคร” (คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ตื่น ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 19 ปี, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2561)

“ครอบครัวสำคัญที่สุด เป็นลูกก็ต้องดูแลพ่อแม่ เป็นหลานก็ต้องดูแลปู่ย่าตายาย หน้าที่ต่าง ๆ ก็ควรเป็นไปตามบทบาทที่ควรจะเป็น” (คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 33 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561)

“การวางแผนชีวิตต้องอาศัยกติกาคอนกรีตที่อาศัยอยู่ในชนบท ควรจะมีการดำเนินตามแบบแผนของชนบท แต่นำแบบอย่างใหม่ ๆ แนวคิดใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับชุมชนมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในทางที่ดีขึ้น” (คนรุ่นใหม่ตำบลเชียงเพ็ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 24 ปี, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2561)

นอกจากนั้นยังปรากฏ กลุ่มมุ่งตามกระแสแต่มองโลกตามความเป็นจริง โดยคนรุ่นใหม่ กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการใช้ชีวิตตามกระแสนิยมทำให้เป็นคนทันสมัย การเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ ไม่ใช่เรื่องเสียหาย การแต่งกายตามสมัยนิยมทำให้ชีวิตมีสีสัน และอนาคตเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุม ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ชอบดูนักร้องเกาหลี ดิ๊ดซีรี่ส์เหมือนกัน ดูผ่านแอปบี อินสตาแกรม การแต่งตัวก็แต่งตามแบบเขาบ้าง คิดว่าดีนะคะ อย่างน้อยก็ทำให้ เราได้รู้ความเป็นไปของสังคมประเทศอื่นว่าเค้ากินเค้าอยู่กัน อย่างไร” (คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ตั้น ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2561)

“อนาคตจะเป็นอย่างไรไม่อาจรู้ได้ แต่เราทำทุก ๆ วันให้ดีที่สุดก็พอ ครับ” (คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศชาย อายุ 26 ปี, สัมภาษณ์ 24 ตุลาคม 2561)

ขณะเดียวกันสำหรับคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็น กลุ่มหลงใหลในสิ่งนอกกาย มองว่าการมีรายได้มากจะนำพาโอกาสและคุณภาพชีวิตที่ดีมาสู่ตนเองและครอบครัว จึงเป็นสาเหตุให้คนรุ่นใหม่ส่วนหนึ่งต้องการทำงานนอกภาคการเกษตร เช่น การย้ายถิ่นเข้ามาทำงานโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองเพราะเชื่อว่าสามารถสร้างรายได้ให้ตนเองได้มากขึ้น ตลอดจนมีความเห็นว่าคุณภาพ รูปลักษณ์ภายนอกและความสามารถของบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการสร้างโอกาสและการยอมรับของสังคม ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“อยากเรียนจบแล้วมีงานทำที่ได้เงินเดือนเยอะ ๆ สมัยนี้ปฏิเสธไม่ได้ว่าคุณภาพชีวิตที่ดีหรือโอกาสในการเข้าถึงบางอย่าง มันต้องใช้เงินซื้อหามาเหมือนกัน” (คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 18 ปี, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2561)

“คนรุ่นใหม่บางคนมีค่านิยมที่ว่ามาทำงานในเมืองได้เงินเยอะกว่าทำให้คนเราต้องดิ้นรนเข้ามาหาเงินในเมือง รับจ้างบ้าง ทำโรงงานบ้าง ถ้าเป็นแบบนี้เยอะ ๆ อีกหน่อยบ้านเราคงจะเหลือแต่คนแก่ที่เลี้ยงเด็กตามบ้าน” (คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 37 ปี, สัมภาษณ์ 8 พฤศจิกายน 2561)

“หนูคิดว่าคนที่หน้าตาดีจะได้โอกาสและการยอมรับมากกว่าในเรื่องต่าง ๆ เช่น ได้คัดเลือกทำกิจกรรมสำคัญๆ ในโรงเรียน ยิ่งบางคนก็เค้าทั้งเก่งด้วยแล้วสวยดูดีด้วยยิ่งดูน่าชื่นชมมาก ๆ” (คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 18 ปี, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2561)

นอกจากรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็นดังที่กล่าวมายังปรากฏรูปแบบของ **กลุ่มมุ่งยกระดับตนเองด้วยการศึกษาและประสบการณ์** โดยคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการพัฒนาการศึกษาในชนบทให้มีคุณภาพเท่าเทียมกับการศึกษาในเมืองเป็นเรื่องที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญเนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็กในชนบท ตลอดจนมีความเห็นว่าในยุคปัจจุบันการศึกษาในระดับปริญญาตรีไม่เพียงพอต่อการแข่งขัน ทั้งยังให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเนื่องจากมองว่าวุฒิการศึกษา องค์ความรู้ในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนประสบการณ์ทำงานนั้นเป็นบันไดสร้างโอกาสในชีวิตที่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสและความก้าวหน้าในอาชีพการงาน

“ต้องมีการพัฒนาการศึกษาในชนบทและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านการเข้าถึงและคุณภาพ เด็กในชนบทจะได้ไม่ต้องดิ้นรนไปเรียนในเมือง คุณภาพเด็กชนบทจะได้สามารถสู้กับเด็กในเมืองได้” (คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาปทุม ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 27 ปี, สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2561)

“ถ้าจบตรีก็อยากรับราชการค่ะ...อนาคตถ้ามีโอกาสก็อยากเรียนต่อโท หาทาที่ที่มีทุนการศึกษาให้ เพราะถ้าเราจบมาสูงก็มีโอกาสได้ก้าวหน้า ได้ทำงานในตำแหน่งที่ดีขึ้น มั่นคงขึ้น” (คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นของตัวแปรอิสระ ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ส่วนที่สาม เป็นการสรุปผลการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นของตัวแปรอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองถดถอยพหุคูณ (multiple regression) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเงื่อนไขว่าตัวแปรอิสระแต่ละคู่จะต้องเป็นอิสระต่อกันหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือตัวแปรอิสระแต่ละคู่จะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันหรือหากมีความสัมพันธ์กันจะต้องเป็นความสัมพันธ์ในระดับที่ไม่สูงมากและสามารถยอมรับได้ เหตุที่ต้องมีการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระในแบบจำลองก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากผู้วิจัยต้องการป้องกันการเกิดปัญหาความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น (multicollinearity) ที่เป็นผลมาจากการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในระดับสูง ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ก็ไม่น่าควรนำตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาวิเคราะห์ในแบบจำลองเดียวกัน

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Burn & Grove ที่ระดับ 0.65 (ยูทธ ไกยวรรณ, 2557) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน 0.65 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสามารถนำตัวแปรอิสระทั้ง 22

ตัวแปร มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองถดถอยพหุคูณได้ โดยปราศจากปัญหาความสัมพันธ์พหุคูณเชิงเส้น

5.2.2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งเป็นการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น และปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและรายงานอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้วยค่าเบต้า (β) เพื่อศึกษาว่าเมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่น ๆ แล้ว ตัวแปรอิสระที่ผู้วิจัยสนใจศึกษามีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.05$) หรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาดูด้วยแบบจำลอง 4 แบบจำลอง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันที่ตัวแปรตาม โดยในแต่ละแบบจำลองมีตัวแปรอิสระชุดเดียวกัน จำนวนทั้งสิ้น 22 ตัวแปร ประกอบด้วย ตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ ความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินและทรัพยากรในการประกอบอาชีพ การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ผลกระทบจากนโยบายรัฐ ศาสนา ความเชื่อ การยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ภูมิภาค การอยู่อาศัย ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย ลักษณะที่อยู่อาศัย จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย และบทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่

เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือในด้านกิจกรรม ด้านความสนใจ ด้านความคิดเห็น และภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ปรากฏผลการศึกษาดังตารางที่ 9 ถึงตารางที่ 13 โดยผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ดอกจันทน์ (*) เพื่อแสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียง ดังต่อไปนี้

- * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
- *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย
ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ **ด้านกิจกรรม (activities) (แบบจำลองที่ 1)**

ตัวแปร	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม				
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	sig
	B	Std. Error	β		
ค่าคงที่ (Constant)	3.027	.297		10.195	.000
ปัจจัยด้านประชากร					
เพศ	-.103	.056	-0.089	-1.837	.067
อายุ	-.080	.038	-0.169 *	-2.126	.034
สถานภาพสมรส	.018	.070	0.017	.255	.799
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.000	.017	0.001	.028	.978
ระดับการศึกษาสูงสุด	.078	.026	0.187 **	3.013	.003
อาชีพหลัก	-.048	.011	-0.245 ***	-4.258	.000
อาชีพเสริม	-.044	.058	-0.037	-.766	.444
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ					
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.062	.027	0.142 *	2.267	.024
ความเพียงพอของรายได้	-.045	.030	-0.075	-1.470	.142
ความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินหรือทรัพยากรในการประกอบอาชีพ	.037	.054	0.037	.691	.490
ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง					
การเป็นสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรในชุมชน	.092	.059	0.076	1.567	.118
ผลกระทบจากนโยบายรัฐ	.231	.061	0.197 ***	3.769	.000
ปัจจัยด้านวัฒนธรรม					
ศาสนา	-.075	.067	-0.054	-1.121	.263
ความเชื่อ	.111	.075	0.070	1.469	.143
การยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น	-.092	.156	-0.028	-.588	.557
ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย					
ภูมิภาค	-.037	.065	-0.033	-.573	.567
การอยู่อาศัยในปัจจุบัน	.033	.051	0.030	.645	.519
ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	-.026	.057	-0.026	-.459	.646
ลักษณะที่อยู่อาศัย	.065	.045	0.077	1.453	.147
ปัจจัยด้านความทันสมัย					
จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	.035	.023	0.085	1.546	.123
การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย	-.035	.019	-0.108	-1.852	.065
บทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่	.238	.068	0.174	3.506	.001
R Square (R²) = 0.275					

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย
ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ **ด้านความสนใจ (interests) (แบบจำลองที่ 2)**

ตัวแปร	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ				
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	sig
	B	Std. Error	β		
ค่าคงที่ (Constant)	2.632	.270		9.742	.000
ปัจจัยด้านประชากร					
เพศ	-.032	.051	-0.031	-.630	.529
อายุ	-.021	.034	-0.050	-.619	.536
สถานภาพสมรส	.034	.064	0.036	.528	.598
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-.008	.016	-0.024	-.505	.614
ระดับการศึกษาสูงสุด	.061	.024	0.166 **	2.608	.009
อาชีพหลัก	-.024	.010	-0.140 *	-2.378	.018
อาชีพเสริม	.054	.053	0.050	1.028	.305
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ					
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-.024	.025	-0.062	-.972	.332
ความเพียงพอของรายได้	.009	.028	0.016	.318	.751
ความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินหรือทรัพยากรในการประกอบอาชีพ	.053	.049	0.059	1.080	.281
ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง					
การเป็นสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรในชุมชน	.128	.054	0.118 *	2.384	.018
ผลกระทบจากนโยบายรัฐ	.172	.056	0.165 **	3.087	.002
ปัจจัยด้านวัฒนธรรม					
ศาสนา	-.033	.061	-0.027	-.550	.583
ความเชื่อ	.101	.069	0.072	1.474	.141
การยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น	.225	.142	0.077	1.584	.114
ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย					
ภูมิภาค	.002	.059	0.002	.037	.971
การอยู่อาศัยในปัจจุบัน	.090	.046	0.094	1.950	.052
ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	-.019	.052	-0.021	-.359	.720
ลักษณะที่อยู่อาศัย	.067	.041	0.090	1.645	.101
ปัจจัยด้านความทันสมัย					
จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	.048	.021	0.131 *	2.324	.021
การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย	-.010	.017	-0.035	-.588	.557
บทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่	.262	.062	0.215 ***	4.234	.000
R Square (R²) = 0.241					

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย
ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ **ด้านความคิดเห็น (opinions) (แบบจำลองที่ 3)**

ตัวแปร	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น				
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	sig
	B	Std. Error	β		
ค่าคงที่ (Constant)	3.163	.237		13.321	.000
ปัจจัยด้านประชากร					
เพศ	.011	.045	0.012	.237	.813
อายุ	-.011	.030	-0.031	-.372	.710
สถานภาพสมรส	.041	.056	0.052	.736	.462
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-.023	.014	-0.083	-1.679	.094
ระดับการศึกษาสูงสุด	.041	.021	0.129 *	1.997	.047
อาชีพหลัก	-.024	.009	-0.158 **	-2.652	.008
อาชีพเสริม	-.043	.046	-0.046	-.933	.351
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ					
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.013	.022	0.040	.618	.537
ความเพียงพอของรายได้	.021	.024	0.046	.865	.388
ความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินหรือทรัพยากรในการประกอบอาชีพ	-.005	.043	-0.006	-.109	.913
ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง					
การเป็นสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรในชุมชน	.146	.047	0.156 **	3.096	.002
ผลกระทบจากนโยบายรัฐ	.155	.049	0.171 **	3.161	.002
ปัจจัยด้านวัฒนธรรม					
ศาสนา	-.010	.053	-0.009	-.185	.853
ความเชื่อ	.074	.060	0.061	1.228	.220
การยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น	.124	.125	0.049	.996	.320
ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย					
ภูมิภาค	.139	.052	0.158 **	2.666	.008
การอยู่อาศัยในปัจจุบัน	.040	.041	0.049	.995	.320
ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	.033	.046	0.043	.723	.470
ลักษณะที่อยู่อาศัย	-.006	.036	-0.010	-.172	.863
ปัจจัยด้านความทันสมัย					
จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	.033	.018	0.105	1.838	.067
การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย	-.007	.015	-0.028	-.454	.650
บทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่	.072	.054	0.069	1.327	.185
R Square (R²) = 0.215					

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย
ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพรวม 3 ด้าน (แบบจำลองที่ 4)

ตัวแปร	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณรูปแบบการดำเนินชีวิตภาพรวม 3 ด้าน				
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	sig
	B	Std. Error	β		
ค่าคงที่ (Constant)	2.801	.236		11.892	.000
ปัจจัยด้านประชากร					
เพศ	-.044	.040	-0.051	-1.078	.282
อายุ	-.024	.027	-0.070	-.904	.367
สถานภาพสมรส	.032	.051	0.041	.619	.536
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-.011	.013	-0.040	-.859	.391
ระดับการศึกษาสูงสุด	.053	.018	0.171 **	2.898	.004
อาชีพหลัก	-.031	.008	-0.213 ***	-3.779	.000
อาชีพเสริม	.000	.042	0.000	-.005	.996
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ					
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.010	.020	0.031	.494	.622
ความเพียงพอของรายได้	-.004	.022	-0.009	-.180	.858
ความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินหรือทรัพยากรในการประกอบอาชีพ	.033	.039	0.045	.859	.391
ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง					
การเป็นสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรในชุมชน	.123	.043	0.137 **	2.885	.004
ผลกระทบจากนโยบายรัฐ	.189	.045	0.217 ***	4.233	.000
ปัจจัยด้านวัฒนธรรม					
ศาสนา	-.044	.048	-0.043	-.909	.364
ความเชื่อ	.094	.055	0.080	1.708	.088
การยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น	.103	.113	0.042	.908	.364
ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย					
ภูมิภาค	.035	.047	0.042	.752	.453
การอยู่อาศัยในปัจจุบัน	.053	.037	0.067	1.449	.148
ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	-.006	.041	-0.008	-.139	.889
ลักษณะที่อยู่อาศัย	.046	.033	0.074	1.417	.157
ปัจจัยด้านความทันสมัย					
จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	.030	.015	0.099 *	1.962	.050
การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย	.118	.117	0.047	1.008	.314
บทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่	.194	.049	0.191 ***	3.920	.000
R Square (R²) = 0.302					

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย
ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 แบบจำลอง (แสดงค่า β)

ตัวแปร	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (แสดงค่า β)			
	รูปแบบการดำเนินชีวิต			
	ด้านกิจกรรม	ด้านความสนใจ	ด้านความคิดเห็น	ภาพรวม 3 ด้าน
	แบบจำลองที่ 1	แบบจำลองที่ 2	แบบจำลองที่ 3	แบบจำลองที่ 4
ปัจจัยด้านประชากร				
เพศ	-0.089	-0.031	0.012	-0.051
อายุ	-0.169 *	-0.050	-0.031	-0.070
สถานภาพสมรส	0.017	0.036	0.052	0.041
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.001	-0.024	-0.083	-0.040
ระดับการศึกษาสูงสุด	0.187 **	0.166 **	0.129 *	0.171 **
อาชีพหลัก	-0.245 ***	-0.140 *	-0.158 **	-0.213 ***
อาชีพเสริม	-0.037	0.050	-0.046	0.000
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ				
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.142 *	-0.062	0.040	0.031
ความเพียงพอของรายได้	-0.075	0.016	0.046	-0.009
ความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินหรือทรัพยากรในการประกอบอาชีพ	0.037	0.059	-0.006	0.045
ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง				
การเป็นสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรในชุมชน	0.076	0.118 *	0.156 **	0.137 **
ผลกระทบจากนโยบายรัฐ	0.197 ***	0.165 **	0.171 **	0.217 ***
ปัจจัยด้านวัฒนธรรม				
ศาสนา	-0.054	-0.027	-0.009	-0.043
ความเชื่อ	0.070	0.072	0.061	0.080
การยึดถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น	-0.028	0.077	0.049	0.042
ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย				
ภูมิภาค	-0.033	0.002	0.158 **	0.042
การอยู่อาศัยในปัจจุบัน	0.030	0.094	0.049	0.067
ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	-0.026	-0.021	0.043	-0.008
ลักษณะที่อยู่อาศัย	0.077	0.090	-0.010	0.074
ปัจจัยด้านความทันสมัย				
จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	0.085	0.131 *	0.105	0.099 *
การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย	-0.108	-0.035	-0.028	0.047
บทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่	0.174	0.215 ***	0.069	0.191 ***
R Square (R²)	0.275	0.241	0.215	0.302

จากตารางที่ 9 ถึงตารางที่ 13 ปรากฏรายละเอียดของผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

5.2.2.1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภายหลังจากการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่น ๆ แล้ว ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งหมด 5 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ($\beta = -0.169$, p-value = 0.05) ระดับการศึกษาสูงสุด ($\beta = 0.187$, p-value = 0.01) อาชีพหลัก ($\beta = -0.245$, p-value = 0.001) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ($\beta = 0.142$, p-value = 0.05) และผลกระทบจากนโยบายของรัฐ ($\beta = 0.197$, p-value = 0.001) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.275 หมายถึง ตัวแปรดังกล่าวร่วมกันพยากรณ์รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ ร้อยละ 27.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5.2.2.2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภายหลังจากการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่น ๆ แล้ว ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด ($\beta = 0.166$, p-value = 0.01) อาชีพหลัก ($\beta = -0.140$, p-value = 0.05) การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ($\beta = 0.118$, p-value = 0.05) ผลกระทบจากนโยบายของรัฐ ($\beta = 0.165$, p-value = 0.01) จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ($\beta = 0.131$, p-value = 0.05) และบทบาทแนวความคิดการพัฒนาศูนย์ใหม่ ($\beta = 0.215$, p-value = 0.001) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.241 หมายถึง ตัวแปรดังกล่าวร่วมกันพยากรณ์รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ ร้อยละ 24.1 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5.2.2.3 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภายหลังจากการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่น ๆ แล้ว ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งหมด 5 ตัวแปร ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด ($\beta = 0.129$, p-value = 0.05) อาชีพหลัก ($\beta = -0.158$, p-value = 0.01) การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ($\beta = 0.156$, p-value = 0.01) ผลกระทบจากนโยบายของรัฐ ($\beta = 0.171$,

p-value = 0.01) และภูมิภาค ($\beta = 0.158$, p-value = 0.01) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.215 หมายถึง ตัวแปรดังกล่าวร่วมกันพยากรณ์รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ ร้อยละ 21.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5.2.2.4 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าภายหลังจากการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่น ๆ แล้ว ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อภาพรวมของรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด ($\beta = 0.171$, p-value = 0.01) อาชีพหลัก ($\beta = -0.213$, p-value = 0.001) การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ($\beta = 0.137$, p-value = 0.01) ผลกระทบจากนโยบายของรัฐ ($\beta = 0.217$, p-value = 0.001) จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ($\beta = 0.099$, p-value = 0.05) และบทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ ($\beta = 0.191$, p-value = 0.001) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.302 หมายถึง ตัวแปรดังกล่าวร่วมกันพยากรณ์ภาพรวมของรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ ร้อยละ 30.2 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5.3 สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนทั้งสิ้น 383 ราย โดยจำแนกเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น สรุปได้ว่า

องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities) ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกได้เป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักสืบสวนประเพณีและศาสนา 2) กลุ่มนักบริโภคนิยมสมัยใหม่ 3) กลุ่มนักกิจกรรมเพื่อชุมชนและอาสาสมัคร 4) กลุ่มนักทำงานอดิเรก 5) กลุ่มนักท่องเที่ยวและรักความบันเทิง 6) กลุ่มนักออกกำลังกาย 7) กลุ่มนักพักผ่อนรักความสงบ 8) กลุ่มนักรับสื่อออนไลน์ทันโลก 9) กลุ่มนักพัฒนาตนเองและไม่พึ่งดูตาย และ 10) กลุ่มนักรับสื่อผ่านวิทยุโทรทัศน์

องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests) ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกได้เป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์

ดีกับเพื่อนบ้านและชุมชน 2) กลุ่มบริโภคนิยมและตามกระแสสังคม 3) กลุ่มใส่ใจภาพลักษณ์และดูแลสุขภาพ 4) กลุ่มรักบ้านและครอบครัว 5) กลุ่มติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวในสังคม 6) กลุ่มแสวงหาความรู้และสนใจการเป็นผู้ประกอบการ 7) กลุ่มสนใจอาชีพมั่นคงและมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง 8) กลุ่มชื่นชอบฟังเพลงสมัยใหม่ 9) กลุ่มรักความตื่นตัวตื่นใจ และ 10) กลุ่มรักความสงบและเรียบง่าย

องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (Opinions) ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกได้เป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มรอบรู้เรื่องสังคมและมีทัศนคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต 2) กลุ่มรู้หน้าที่เคารพกติกาสังคมและไม่ปรารถนาความขัดแย้ง 3) กลุ่มมุ่งตามกระแสแต่มองโลกตามความเป็นจริง 4) กลุ่มหลงใหลในสิ่งนอกกาย 5) กลุ่มมุ่งยกระดับตนเองด้วยการศึกษาและประสบการณ์ 6) กลุ่มพึ่งพาเทคโนโลยีและกล้าเสี่ยงกับการลงทุน 7) กลุ่มยึดถือกรอบประเพณีและมีกาลเทศะ 8) กลุ่มกระแสรอง และ 9) กลุ่มทะลายนกรอบความคิดดั้งเดิมและคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ส่วนการศึกษา **ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ด้วยแบบจำลองถดถอยพหุคูณ (multiple regression) พบว่า อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และผลกระทบจากนโยบายของรัฐ มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ผลกระทบจากนโยบายของรัฐ จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และบทบาทแนวความคิดการพัฒนาสมัยใหม่ มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ และระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ผลกระทบจากนโยบายของรัฐ และภูมิภาค มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาภาพรวมของรูปแบบการดำเนินชีวิตทั้ง 3 ด้าน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อภาพรวมของรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ผลกระทบจากนโยบายของรัฐ จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และบทบาทแนวความคิดการพัฒนาสมัยใหม่

บทที่ 6

บทสรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากรูปแบบการดำเนินชีวิตถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนถึงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของชนบทไทยในยุคปัจจุบัน ดังนั้นผลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยในการนำเสนอให้เห็นถึงภาพบรรยากาศของสังคมชนบทไทยสมัยใหม่และวิถีการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในด้านของการใช้ชีวิตประจำวันที่สะท้อนผ่านการทำกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งจะเปิดโอกาสในการส่งเสริมและสนับสนุนพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่ในชนบทให้ได้มีบทบาทในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังให้ข้อสังเกตและข้อบ่งชี้เกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมและความคิดเห็นบางประการที่น่าสนใจของคนรุ่นใหม่ ซึ่งข้อค้นพบจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายส่งเสริมรูปแบบและพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่สร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่ที่อยู่อาศัยอยู่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการเรียนการสอนในหลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัครให้ทันตามยุคสมัยและเป็นไปในทิศทางเดียวกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไป

ในบทนี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นการนำเสนอบทสรุปที่น่าสนใจจากการศึกษา ส่วนที่สองเป็นการอภิปรายผลการศึกษา และส่วนที่สามเป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะจากการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 บทสรุป

การศึกษานี้ใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานในการศึกษาและวิเคราะห์ถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) ที่ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของ

คนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายข้อค้นพบเชิงประจักษ์และยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความหนักแน่นยิ่งขึ้น โดยมีสมมติฐานหลักของการศึกษาว่า “ปัจจัยลักษณะทางด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และปัจจัยด้านความทันสมัย ที่แตกต่างกัน มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่แตกต่างกัน” โดยสามารถสรุปผลการศึกษาที่น่าสนใจได้ดังต่อไปนี้

ลักษณะของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 383 ราย กระจายตัวอยู่ในภูมิภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมากนับถือศาสนาพุทธ มีสถานภาพโสด ส่วนมากมีอายุอยู่ในช่วงวัยเรียน (18 – 22 ปี) และวัยทำงาน (33 – 37 ปี) โดยกลุ่มคนวัยทำงานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ รองลงมาประกอบอาชีพ เกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป และธุรกิจส่วนตัว เป็นต้น ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีคนรุ่นใหม่ประมาณ 1 ใน 3 ที่ประกอบอาชีพเสริม และส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงในระดับปริญญาตรี ส่วนมากฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 5,001 – 10,000 บาท โดยส่วนมากไม่ค่อยมีความสามารถในการออมเนื่องจากมีรายได้ค่อนข้างเพียงพอกับรายจ่ายจึงไม่ค่อยมีเหลือเก็บ ทั้งยังไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน เช่น ที่ดินทำกิน และทรัพยากรในการประกอบอาชีพ

นอกจากนี้พบว่ามีคนรุ่นใหม่ส่วนหนึ่งที่มีความสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ใส่ใจปัญหาชุมชนและมีความเห็นว่านโยบายรัฐส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต เมื่อพิจารณาลักษณะการอยู่อาศัยพบว่าส่วนมากเป็นครอบครัวขนาดกลาง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 5 คน ลักษณะบ้านเรือนเป็นบ้านเดี่ยวและอาศัยอยู่กับครอบครัวหรือพ่อแม่และที่น่าสนใจคือคนรุ่นใหม่เกือบทุกคนยังมีความเชื่อในเรื่องภูติผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และให้ความสำคัญกับการยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น ส่วนในด้านการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารพบว่าคนรุ่นใหม่หนึ่งคนมีการใช้ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยเฉลี่ยประมาณ 3 ช่องทาง โดยช่องที่นิยมใช้สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ตโฟน โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊ก อีกทั้งยังนิยมใช้โซเชียลมีเดียเฉลี่ยประมาณ 4 ช่องทาง โดย 4 ช่องทางที่นิยมใช้สูงสุด ได้แก่ เฟสบุ๊ก ยูทูป ไลน์ และเว็บไซต์ ตามลำดับ

รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจำแนกเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น สรุปได้ว่า **รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities)** มีหมวดกิจกรรมที่คนรุ่นใหม่ปฏิบัติเป็นประจำ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) **หมวดเหตุการณ์และกิจกรรมทางสังคม** คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มักเข้าร่วมงานประเพณี พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนา ร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล รวมถึงให้ความสำคัญกับการไปเยี่ยมญาติในเทศกาลสำคัญต่าง ๆ 2) **หมวดการพักผ่อน** คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีมักใช้เวลาว่างอยู่กับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง พักผ่อนอยู่บ้านในวันหยุด ใช้เวลาว่างพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อนหรือเพื่อนบ้าน และ 3) **หมวดการจับจ่ายใช้สอย** คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มักซื้ออาหารบริโภคที่ต่อสุขภาพ นิยมการซื้ออาหารเครื่องดื่มและของใช้ตามตลาดนัดในชุมชนและห้างสรรพสินค้าหรือร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ

สำหรับ **รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests)** มีหมวดเรื่องที่คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) **หมวดครอบครัวและบ้าน** คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรก ชอบบรรยากาศของบ้านที่มีความเป็นธรรมชาติ หากพบปัญหา มักเลือกปรึกษากับครอบครัวเป็นอันดับแรก 2) **หมวดงานและอาชีพ** คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนหรือการทำงาน สนใจศึกษาเล่าเรียนหรือทำงาน ไม่กลัวงานหนัก ให้ความสำคัญกับการเรียนหรือการทำงานเป็นอันดับแรก สนใจเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นเจ้าของธุรกิจชุมชนท้องถิ่น 3) **หมวดการประสบความสำเร็จในชีวิต** คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและสนใจเข้าอบรมหรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ

ส่วน **รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions)** มีหมวดประเด็นข้อคิดเห็นที่คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) **หมวดประเด็นทางสังคมและการเมือง** คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีข้อคิดเห็นต่อประเด็นดังกล่าว เช่น ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด ประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศ การแก้ไขปัญหาสังคมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งชาติ 2) **หมวดเศรษฐกิจ ธุรกิจ และอาชีพ** คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีข้อคิดเห็นต่อประเด็นดังกล่าว เช่น การพัฒนาด้านเศรษฐกิจมีผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การลงทุนทำธุรกิจในปัจจุบันมีความเสี่ยง และ 3) **หมวดวัฒนธรรม** คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้มีข้อคิดเห็นต่อประเด็นดังกล่าว เช่น การดูแลบุพการีและการตอบแทนพระคุณของบิดามารดาเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี ทุกคนควรเคารพความแตกต่างทางด้าน

เชื้อชาติ ศาสนา และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ตนเองมีความสุขและพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ และศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันอนุรักษ์

ทั้งนี้หมวดกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นที่คนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมปฏิบัติและมีความคิดเห็นต่อเรื่องเหล่านั้นมากที่สุด 3 อันดับแรก สรุปได้ดัง ตารางที่ 14 ต่อไปนี้

ตารางที่ 14 หมวดกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นที่คนรุ่นใหม่นิยมมากที่สุด 3 อันดับแรก

กิจกรรม (activities)	ความสนใจ (interests)	ความคิดเห็น (opinions)
1) หมวดเหตุการณ์และกิจกรรมทางสังคม <ul style="list-style-type: none"> - ร่วมงานประเพณี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา - ร่วมบริจาคเพื่อการกุศล - ไปเยี่ยมญาติในเทศกาลสำคัญ 	1) หมวดครอบครัวและบ้าน <ul style="list-style-type: none"> - สนใจกับครอบครัวเป็นอันดับแรก - ชื่นชอบบรรยากาศของบ้านที่มีความเป็นธรรมชาติ - เลือกปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวเป็นอันดับแรก 	1) หมวดประเด็นทางสังคมและการเมือง <ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวสำคัญที่สุด - ประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิเลือกตั้ง - การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน - ปัญหาสังคมต้องร่วมมือกันแก้ไข
2) หมวดการพักผ่อน <ul style="list-style-type: none"> - ใช้เวลาว่างอยู่กับครอบครัว - พักผ่อนอยู่บ้านในวันหยุด - พุดคุยกับเพื่อนหรือเพื่อนบ้าน 	2) หมวดงานและอาชีพ <ul style="list-style-type: none"> - สนใจเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ในการเรียนหรือการทำงาน - สนใจศึกษาเล่าเรียนหรือทำงานไม่กลัวงานหนัก - ให้ความสำคัญกับการเรียนหรือการทำงานเป็นอันดับแรก - สนใจเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นเจ้าของธุรกิจในอนาคต 	2) หมวดเศรษฐกิจ ธุรกิจ และอาชีพ <ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาเศรษฐกิจมีผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ - ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ - การลงทุนทำธุรกิจมีความเสี่ยง
3) หมวดการจับจ่ายใช้สอย <ul style="list-style-type: none"> - ซื้ออาหารบริโภคที่ดีต่อสุขภาพ - ซื้ออาหารและของใช้ตามตลาดนัด ห้างสรรพสินค้า หรือร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ 	3) หมวดการประสบความสำเร็จในชีวิต <ul style="list-style-type: none"> - สนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น - สนใจเข้าอบรมหรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ 	3) หมวดวัฒนธรรม <ul style="list-style-type: none"> - การดูแลบุพการีและการตอบแทนพระคุณของบิดามารดาเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี - ทุกคนควรเคารพความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข - ตนเองมีความสุขและพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ - ศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันอนุรักษ์

องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

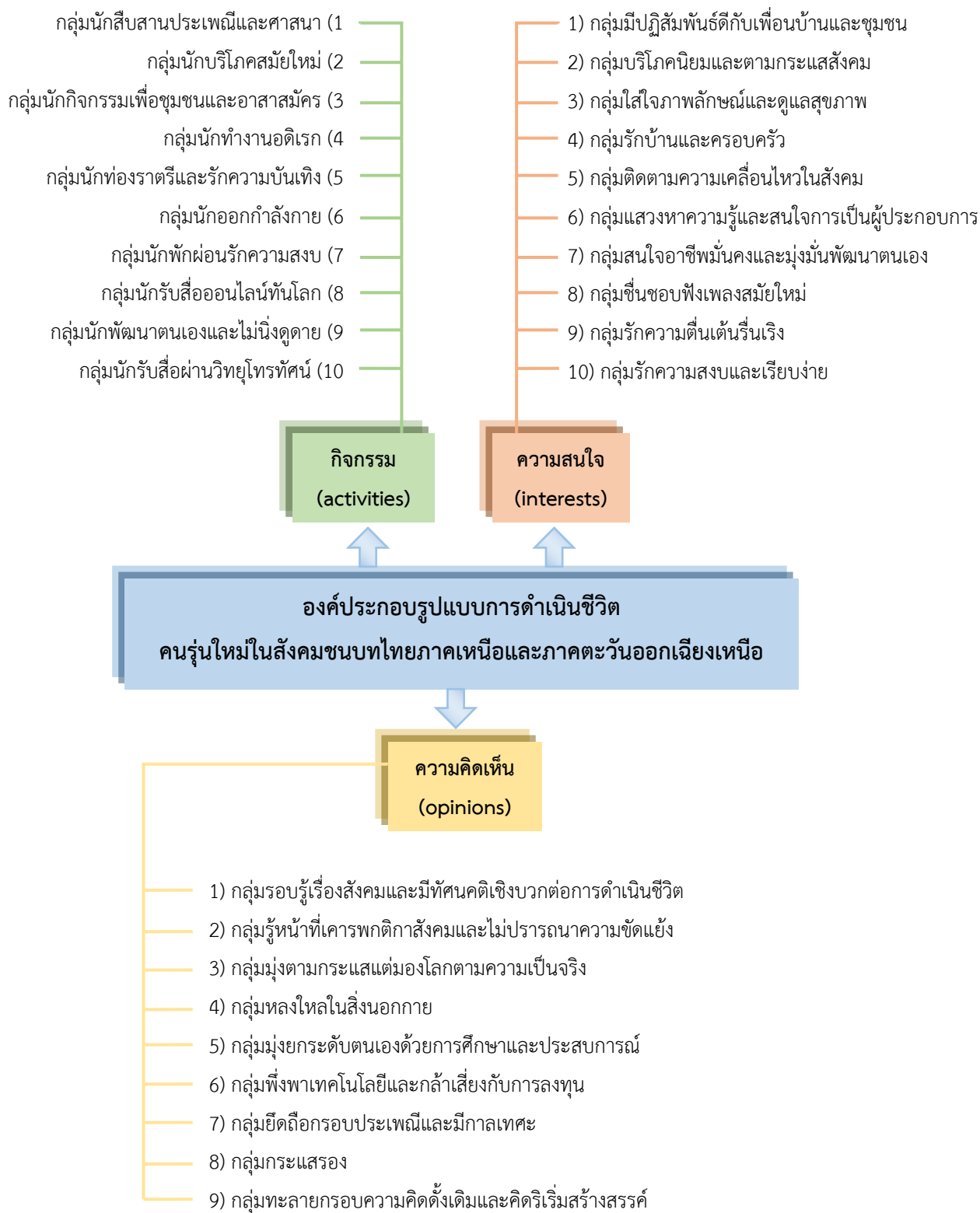
จากการวิเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ว่า **องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities)** ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกได้เป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักสืบสานประเพณีและศาสนา 2) กลุ่มนักบริโภคสมัยใหม่ 3) กลุ่มนักกิจกรรมเพื่อชุมชนและอาสาสมัคร 4) กลุ่มนักทำงานอดิเรก 5) กลุ่มนักท่องเที่ยวและรักความบันเทิง 6) กลุ่มนักออกกำลังกาย 7) กลุ่มนักพักผ่อนรักความสงบ 8) กลุ่มนักรับสื่อออนไลน์ทันโลก 9) กลุ่มนักพัฒนาตนเองและไม่ทิ้งดูดย และ 10) กลุ่มนักรับสื่อผ่านวิทยุโทรทัศน์

องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests) ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกได้เป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ดีกับเพื่อนบ้านและชุมชน 2) กลุ่มบริโภคนิยมและตามกระแสสังคม 3) กลุ่มใส่ใจภาพลักษณ์และดูแลสุขภาพ 4) กลุ่มรักบ้านและครอบครัว 5) กลุ่มติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวในสังคม 6) กลุ่มแสวงหาความรู้และสนใจการเป็นผู้ประกอบการ 7) กลุ่มสนใจอาชีพมั่นคงและมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง 8) กลุ่มชื่นชอบฟังเพลงสมัยใหม่ 9) กลุ่มรักความตื่นเต้นรื่นเริง และ 10) กลุ่มรักความสงบและเรียบง่าย

องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions) ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกได้เป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มรอบรู้เรื่องสังคมและมีทัศนคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต 2) กลุ่มรู้หน้าที่เคารพกติกาสังคมและไม่ปรารถนาความขัดแย้ง 3) กลุ่มมุ่งตามกระแสแต่มองโลกตามความเป็นจริง 4) กลุ่มหลงใหลในสิ่งนอกกาย 5) กลุ่มมุ่งยกระดับตนเองด้วยการศึกษาและประสบการณ์ 6) กลุ่มพึ่งพาเทคโนโลยีและกล้าเสี่ยงกับการลงทุน 7) กลุ่มยึดถือกรอบประเพณีและมีกาลเทศะ 8) กลุ่มกระแสรอง และ 9) กลุ่มทะลายนกรอบความคิดดั้งเดิมและคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ทั้งนี้องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ดัง ภาพที่ 5 ต่อไปนี้

ภาพที่ 5 องค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

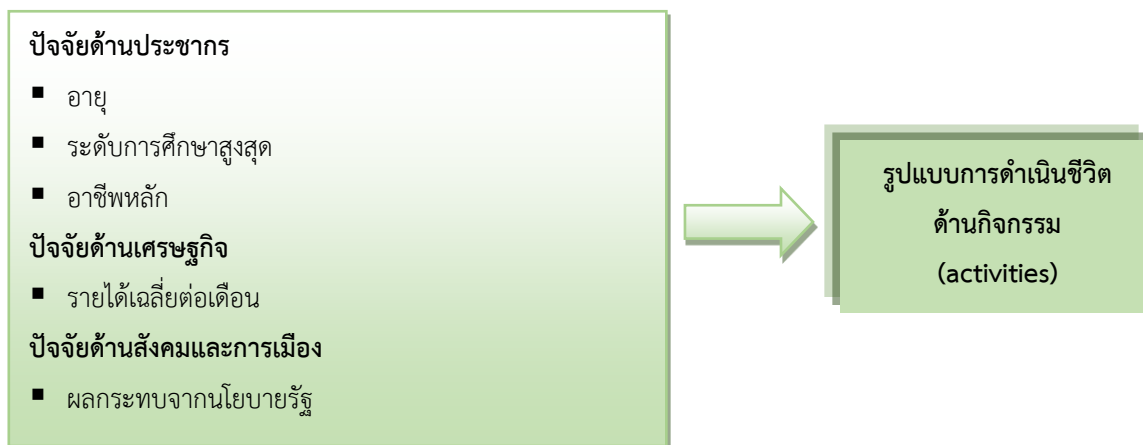

ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

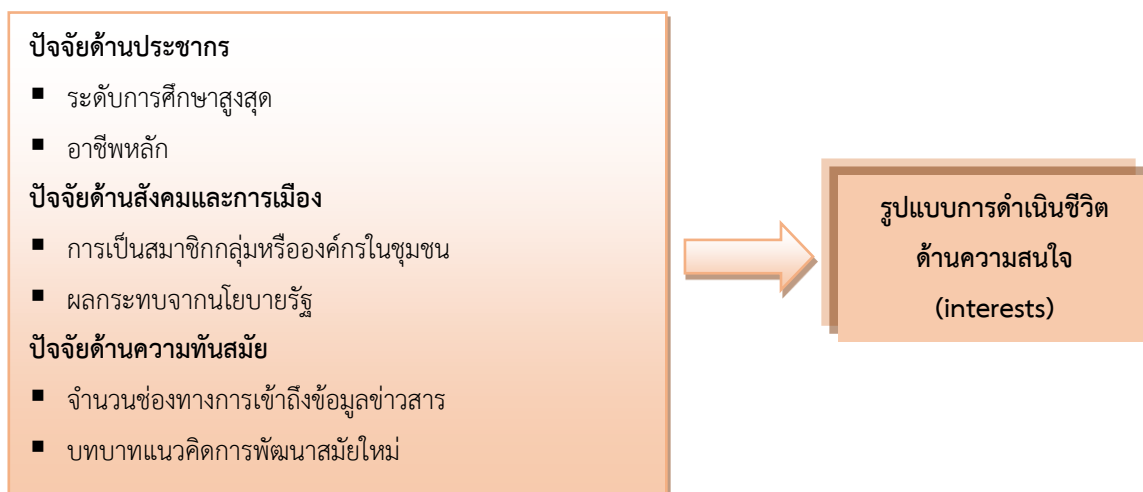
การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยแบบจำลองถดถอยพหุคูณ (multiple regression) แบ่งเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น และปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และอาชีพหลัก ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และปัจจัยด้านสังคมและการเมือง ได้แก่ ผลกระทบจากนโยบายของรัฐ มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต **ด้านกิจกรรม** (แผนภาพที่ 6) ขณะที่ ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด และอาชีพหลัก ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน และผลกระทบจากนโยบายของรัฐ และปัจจัยด้านความทันสมัย ได้แก่ จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และบทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต **ด้านความสนใจ** (แผนภาพที่ 7) ส่วนปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด และอาชีพหลัก ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน และผลกระทบจากนโยบายของรัฐ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ ภูมิภาค มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต **ด้านความคิดเห็น** (แผนภาพที่ 8)

ทั้งนี้เมื่อพิจารณา **ภาพรวมของรูปแบบการดำเนินชีวิตทั้ง 3 ด้าน** พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพรวมของรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด และอาชีพหลัก ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน และผลกระทบจากนโยบายของรัฐ และปัจจัยด้านความทันสมัย ได้แก่ จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และบทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ (แผนภาพที่ 9)

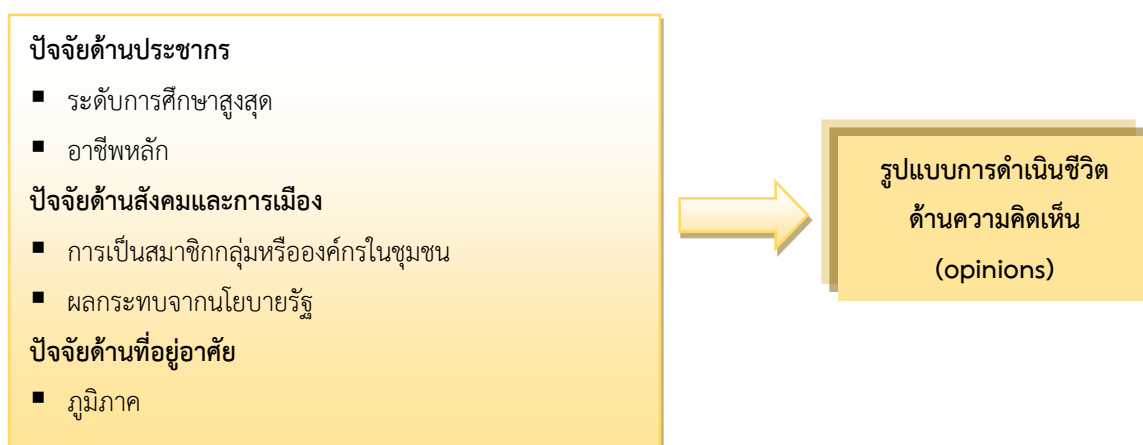
ภาพที่ 6 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities)

ภาพที่ 7 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests)

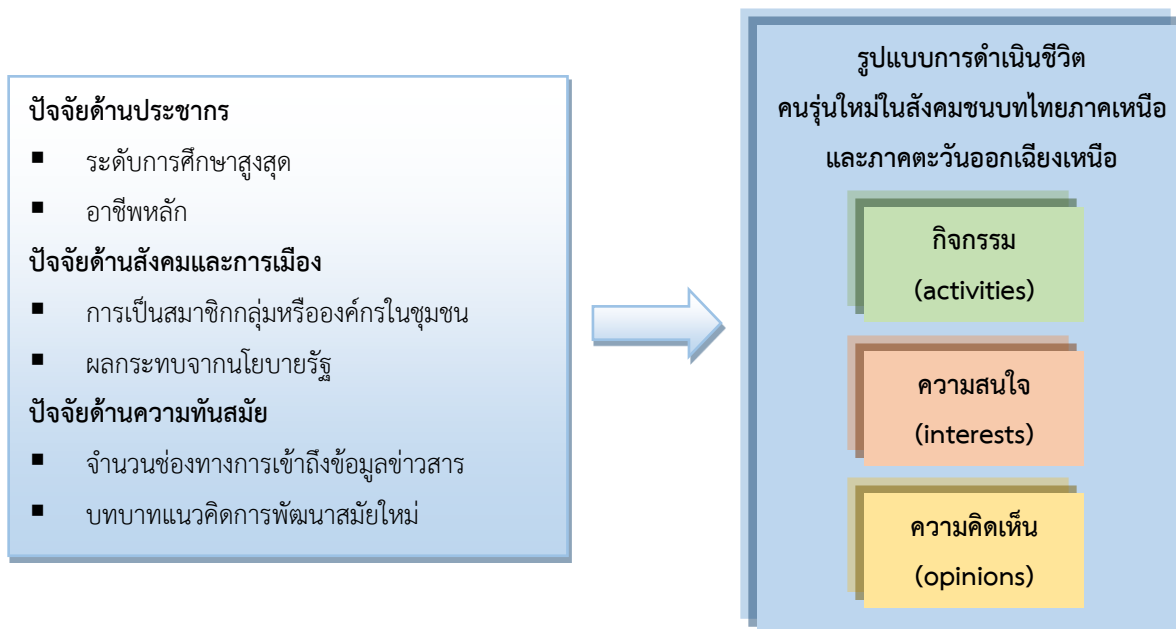

ภาพที่ 8 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions)

ภาพที่ 9 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

ภาพลักษณ์ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาลักษณะทางประชากรของคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการอยู่อาศัยและรูปแบบครัวเรือนที่ยังคงไว้ซึ่งแบบแผนของครอบครัวขยายในชนบทไทย โดยจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด จำนวน 10 คน ลักษณะบ้านเรือนเป็นบ้านเดี่ยวและส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัว ญาติพี่น้องหรือพ่อแม่ ขณะเดียวกันก็ปรากฏรูปแบบการอยู่อาศัยอย่างสังคมเมืองที่มีลักษณะการอยู่อาศัยคนเดียวและอยู่อาศัยแบบครอบครัวขนาดกลาง โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 5 คน ส่วนในด้านการพัฒนาและการกระจายโอกาสทางการศึกษา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ประมาณ 1 ใน 3 หรือคิดเป็น ร้อยละ 34.20 มีการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ได้สะท้อนถึงผลลัพธ์ที่ดีขึ้นของการดำเนินนโยบายทางการศึกษาตลอดระยะเวลาเกือบ 10 ปีที่ผ่านมา สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย พ.ศ. 2560 ที่ชี้ว่า การเข้าถึงการศึกษาของเด็กไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราการเข้าเรียนสุทธิ (net enrolment rate) รวมทั้งประเทศในระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 24.9 ใน พ.ศ. 2558 เป็นร้อยละ 29.1

ใน พ.ศ. 2560 และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายภาค พบว่า ใน พ.ศ. 2560 ภาคเหนือ มีอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 29.9 ซึ่งสูงกว่าอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประเทศ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 26.1 ซึ่งน้อยกว่าอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประเทศเล็กน้อย แต่มีอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับอนุบาลและประถมศึกษาสูงเกินกว่าร้อยละ 80 จากสถิติเชิงประจักษ์ข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าภาพรวมด้านการศึกษาของพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกำหนดสิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างถ้วนหน้าโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) รวมถึงการที่ประเทศไทยมีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษากระจายตัวอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งถือเป็นการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้แก่เยาวชนในเขตชนบทอีกด้วย

นอกจากนี้การศึกษาลักษณะทางประชากรยังแสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่กำลังอยู่ในวัยเรียนทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ส่วนคนรุ่นใหม่ที่ทำงานแล้วส่วนมากประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ และมีบางส่วนที่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นต้น ทั้งนี้เกินกว่า ร้อยละ 65 ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินทำกินและทรัพยากรในการประกอบอาชีพ ปรากฏการณ์การพบกลุ่มอาชีพที่หลากหลายของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทนี้น่าจะเป็นผลมาจากการลดความสำคัญของภาคเกษตรกรรม (de-agrarianization) ที่เกิดขึ้นภายใต้กระบวนการเปลี่ยนแปลงของชนบทที่ทำให้คนชนบทมีชีวิตพึ่งพาอาชีพนอกภาคเกษตร และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้น ตลอดจนการที่ที่ดินถูกแบ่งเป็นผืนเล็กลงให้กับคนรุ่นหลัง ทำให้การถือครองที่ดินลดน้อยลงตามไปด้วย ซึ่งข้อค้นพบบางส่วนสอดคล้องกับข้อมูลที่พบว่าประเทศไทยมีชาวนาเพียงร้อยละ 29 เท่านั้นที่ถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดิน (มูลนิธิมันพัฒนา, 2561) ซึ่งก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การทำการเกษตรของคนในชนบทมีขีดจำกัด ดังนั้นการปรับตัวด้วยวิธีการเพิ่มความหลากหลายในการประกอบอาชีพจึงมีความสำคัญ นอกจากนั้นการพัฒนาการศึกษาและการกระจายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรมในเขตชนบทก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ช่องทางในการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรมีมากขึ้น เช่นเดียวกับความสามารถในการเข้าถึงยานพาหนะต่าง ๆ เช่น มอเตอร์ไซด์หรือรถกระบะที่ทำให้คนชนบทมีโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมนอกขอบเขตของหมู่บ้านมากขึ้น (Rigg, 2001; Rigg, 2006)

นอกจากนั้นผลการศึกษายังสะท้อนว่ามีคนรุ่นใหม่ประมาณ 1 ใน 3 หรือคิดเป็นร้อยละ 33.42 ที่ประกอบอาชีพเสริมด้วย เช่น รับจ้างทั่วไป ขายสินค้าออนไลน์ ขายของตลาดนัด ทำงานพาร์ทไทม์ รับงานร้องเพลงเล่นดนตรี และรับสอนพิเศษ เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวต่อวิถีการประกอบอาชีพของคนในเขตชนบทที่เป็นไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม

ในยุคปัจจุบัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2560) ที่ชี้ว่า ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ความทันสมัยในชนบทไทยทำให้บุคคลต้องแสวงหารายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพหลัก เช่น ครูที่ประกอบอาชีพสอนหนังสือไปพร้อม ๆ กับการหารายได้พิเศษจากการสอนพิเศษ การทำธุรกิจขายตรง หรือการเป็นนายหน้าซื้อที่ดิน เป็นต้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ เชิดชัย หมั่นภักดี (2560) ที่พบว่าการแข่งขันในระบบทุนนิยมก่อให้เกิดการขยายทุนไปสู่อาชีพใหม่ เช่น ชาวนาที่ผันตนเองสู่การเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับ ประภาส ปันตบแต่ง (2558) ที่อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองในชุมชนชนบทและการปรับตัวของชาวนา โดยกล่าวว่าวิถีการผลิตและการบริโภคสมัยใหม่ที่ส่งผลให้ชาวชนบทในปัจจุบันมีวิถีในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างจากคนในเมืองมากนัก การทำนาเพียงอย่างเดียวไม่ใช่ทางรอดของชาวนา แต่จะต้องหารายได้นอกภาคการเกษตรร่วมด้วย เช่น การเป็นแรงงานรับจ้างที่มีฝีมือในภาคการเกษตร การปรับตัวสู่การเป็นผู้ประกอบการผลิตข้าวอินทรีย์ ทำสวนผัก นาบัว เป็นต้น

ส่วนผลการศึกษาด้านฐานะทางเศรษฐกิจแสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 60 มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยประมาณร้อยละ 30 มีรายได้เฉลี่ย 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน และประมาณร้อยละ 29 มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาระดับความยากจนพบว่าส่วนมากมีรายได้เกินเส้นความยากจน¹ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในหลายทศวรรษที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นไปอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่สูงอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยจึงปรับตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้นมาก เนื่องจากสัดส่วนคนจนลดลงจาก ร้อยละ 65.2 ใน พ.ศ. 2531 เหลือเพียงร้อยละ 8.6 ใน พ.ศ. 2559 ซึ่งเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากใน พ.ศ. 2558 ที่มีสัดส่วนคนจน ร้อยละ 7.2 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาพบว่าคนรุ่นใหม่ที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท มีเพียงประมาณร้อยละ 11 ซึ่งอาจสะท้อนได้ว่าแม้ความยากจนของคนไทยจะลดลง แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายรายได้ก็ยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญที่แก้ไขไม่หายของสังคมไทยในปัจจุบัน

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาด้านการออมยังพบว่าคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความสามารถในการออมเนื่องจากมีรายได้และรายจ่ายอยู่ในระดับใกล้เคียงกันและมีประมาณ ร้อยละ 13 ที่มีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่ายและมีหนี้สิน ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น ซึ่งโดยลักษณะของช่วงวัยนี้มักจะชอบใช้จ่ายเงินไปกับการซื้อสินค้าและบริการที่แปลกใหม่และเป็นสินค้าแฟชั่นมากกว่าการเก็บเงินออม (Kotler, 1997; ภาวิณี กาญจนานา, 2554) ประกอบกับผลกระทบจากสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพในเขตเมืองและเขตชนบทและการที่รายได้ใน

¹ พ.ศ. 2559 ใช้เกณฑ์เส้นแบ่งความยากจน เท่ากับ 2,667 บาทต่อคนต่อเดือน

ภาคการเกษตรลดลงก็เป็นอุปสรรคสำคัญต่อความสามารถในการออมของบุคคลเช่นกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560ข)

อย่างไรก็ดีผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ส่วนหนึ่งยังให้ความสนใจกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน ใส่ใจปัญหาชุมชน และมีความคิดเห็นต่อนโยบายของภาครัฐว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวยังคงสะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยของคนชนบทไทยดั้งเดิมที่มีความใส่ใจในความเป็นไปของท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งแตกต่างจากภาวะปัจเจกนิยมแบบตัวใครตัวมันที่เกิดขึ้นกับรูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมเมือง นอกจากนี้ยังปรากฏคุณลักษณะที่น่าสนใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวิถีและประเพณีปฏิบัติที่พบว่าคนรุ่นใหม่ส่วนมากยังคงมีความเชื่อในเรื่องภูติผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และให้ความสำคัญกับการยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น ข้อค้นพบนี้แสดงถึงความเข้มแข็งของการปลูกฝังและถ่ายทอดค่านิยมทางความคิด ความเชื่อ ตามกรอบวิถีประเพณีประจำถิ่นของสถาบันครอบครัวที่ยังคงได้รับการรักษาไว้ โดยดำเนินไปพร้อมกับการปรับตัวต่อวิถีการใช้ชีวิตสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว

ส่วนในด้านการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยพบว่าคนรุ่นใหม่ในชนบทหนึ่งคนมีการใช้ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารประมาณ 3 ช่องทาง โดยช่องทางที่นิยมใช้สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ทโฟน โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊ก อีกทั้งยังนิยมใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการเปิดรับข้อมูลข่าวสารประมาณ 4 ช่องทาง โดย 4 ช่องทางที่นิยมใช้สูงสุด ได้แก่ เฟสบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ และอินสตาแกรม ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับข้อมูลจากรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย พ.ศ. 2560 ที่แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของคนในชนบทไทยมีการเข้าถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่ในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 95.10 ส่วนการเข้าถึงคอมพิวเตอร์มีสัดส่วน ร้อยละ 14.98 และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมีสัดส่วน ร้อยละ 10.01 จึงเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าคนในชนบทไทยส่วนหนึ่งสามารถเข้าถึงปัจจัยด้านความทันสมัยทางการสื่อสารและสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วได้เหมือนกับคนเมือง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาผลการศึกษาพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของไทย พ.ศ. 2560 ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) หรือ ETDA ยังพบข้อสนับสนุนผลการศึกษาในครั้งนี้ว่าเจเนอเรชันวายเป็นกลุ่มที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุด โดยใช้ผ่านโซเชียลมีเดียเพื่อรับชมรายการโทรทัศน์ ข่าว ชมภาพยนตร์ ฟังเพลงและเล่นเกมออนไลน์ (ฐานเศรษฐกิจ, 2560)

จากการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำให้เห็นถึงภาพลักษณ์ (Image) ของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ชัดเจนมากขึ้น โดยพบว่าคนรุ่นใหม่มีลักษณะบางประการที่แตกต่างไปจากคนชนบทไทยในยุคก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของการมีระดับศึกษาที่สูงขึ้น มีการประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากภาค

การเกษตร มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือและเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย มีลักษณะการอยู่อาศัยที่คล้ายคลึงกับสังคมเมือง แต่ยังธำรงไว้ซึ่งลักษณะเฉพาะด้านประเพณี วัฒนธรรม วิถีคิด และวิถีปฏิบัติของท้องถิ่น สนใจช่วยเหลืองานของส่วนรวม ซึ่งเป็นคุณลักษณะของชาวชนบทไทยดั้งเดิม ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของ “เจเนอเรชันวาย” โดยทั่วไปที่มักพบว่าเป็นกลุ่มคนที่มีระดับการศึกษาสูง รักสันโดษ เปิดกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลง เชี่ยวชาญเทคโนโลยีและการใช้สื่อออนไลน์ มีความคิดสร้างสรรค์ รักความก้าวหน้า และชอบทำงานช่วยเหลือสังคม (โครงการสุขภาพคนไทย, 2559)

ทั้งนี้เมื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยประยุกต์ใช้แนวคิด AIOs เพื่อจัดองค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิตจำแนกตามมิติต่าง ๆ พบว่าคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเปิดรับและปรับตัวต่อวิถีการดำรงชีวิตประจำวันให้สอดคล้องไปกับกระแสการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับประเทศและระดับโลก ทั้งในมิติของพฤติกรรมกรรมการบริโภค การจับจ่ายใช้สอย ตลอดจนทัศนคติและแนวคิดต่อการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งสามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่สำคัญได้ดังนี้

วิถีวัฒนธรรมใหม่กับการดำเนินชีวิตประจำวัน

จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่รับเอาความทันสมัยของวิถีปฏิบัติหรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ เข้ามาสู่การดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอุปโภค บริโภค การจับจ่ายใช้สอย และทัศนคติต่อการใช้ชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่กล่าวได้ว่ามีรูปแบบเทียบเคียงได้กับวิถีชีวิตคนในสังคมเมือง ดังจะเห็นได้จากรูปแบบการดำเนินชีวิตใน **มิติด้านกิจกรรม (activities)** ของ **กลุ่มนักบริโภคสมัยใหม่** ที่มีการจับจ่ายใช้สอยอาหารและของใช้ตามห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อ เลือกซื้อของใช้และโทรศัพท์มือถือตามสมัยนิยม รับประทานอาหารนอกบ้านและนิยมซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ต และ **กลุ่มนักรับสื่อออนไลน์ทันโลก** ที่ใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการรับส่งข้อมูลข่าวสาร เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังสะท้อนผ่าน **มิติด้านความสนใจ (interests)** ของ **กลุ่มบริโภคนิยมและตามกระแสสังคม** ที่ชื่นชอบการแต่งตัวตามแฟชั่น สนใจข่าวสารในแวดวงบันเทิง ใช้ผลิตภัณฑ์ตามโฆษณา ชื่นชอบการรับประทานอาหารจานด่วนและอาหารสำเร็จรูป **กลุ่มแสวงหาความรู้และสนใจการเป็นผู้ประกอบการ** ที่สนใจเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ และอยากเป็นผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจในกลุ่มชน และ **กลุ่มชื่นชอบฟังเพลงสมัยใหม่** ที่ชื่นชอบการฟังเพลงไทยสากลและเพลงสากลตามสมัยนิยม เป็นต้น ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ เชิดชัย หมั่นภักดี (2560) ที่พบว่าการแพร่กระจายของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมส่งผลให้คนใน

ชนบทมีการบริโภคแบบสังคมเมืองและก่อให้เกิดการแข่งขันและการขยายทุนไปสู่อาชีพใหม่ ๆ โดยจะเห็นได้จากการที่ชาวนาในสังคมชนบทยกฐานะตนเองเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ พระมงกุฎ สุขมงคล (2560) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนชนบทเกิดจากการที่สมาชิกในชุมชนมีพฤติกรรมยอมรับการปฏิบัติเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม การลอกเลียนแบบ การแต่งกายตามสมัยนิยม การมีค่านิยมแบบใหม่ และการหยิบบี๋มทางวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับการศึกษาของ พรพิมล เฉลิมมีประเสริฐ (2550) ที่พบว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ส่งผลให้ประชาชน ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านวัฒนธรรมในการแต่งกาย ซึ่งพบว่าปัจจุบันชาวภู่อมีการแต่งกายตามแฟชั่นทั่วไปคือสวมเสื้อและกางเกงที่ทันสมัยแทนการนุ่งผ้าซิ่นหรือผ้าถุง โดยแต่งกายตามแบบดาราหนังที่มีชื่อเสียง ทั้งยังพบว่าอิทธิพลของสื่อวิทยุโทรทัศน์และโทรศัพท์มือถือเข้ามามีบทบาทในชุมชนเป็นอย่างมาก โดยผู้นำชุมชนได้นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชุมชน เช่น การเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อวิทยุ โทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน นอกจากนี้ อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2553) ยังให้ทัศนะที่สนับสนุนข้อค้นพบว่าความเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และการขยายตัวของห้างสรรพสินค้าต่างชาติ เช่น เทสโก้ โลตัส บิ๊กซี แมคโคร ในสังคมชนบทภาคเหนือ ส่งผลให้คนในสังคมชนบททุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงและมีความผั่งผายในการบริโภคแบบชนชั้นกลางมากขึ้น

นอกจากนั้นผลการศึกษาใน **มิติด้านความคิดเห็น (opinions)** ยังแสดงให้เห็นถึงกลุ่มรูปแบบแนวคิดและทัศนคติในการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทที่ได้รับอิทธิพลจากสถานะความทันสมัย เช่น **กลุ่มมุ่งตามกระแสแต่มองโลกตามความเป็นจริง** ที่มองว่าคนทันสมัยคือคนที่ทันสมัยสังคมโลก การแต่งกายตามสมัยนิยมและการปฏิบัติตามวัฒนธรรมต่างชาติเป็นเรื่องไม่เสียหาย ทั้งยังมองว่าอนาคตเป็นเรื่องที่ไม่แน่นอน **กลุ่มหลงใหลในสิ่งนอกกาย** ที่มีความคิดเห็นว่าการร่ำรวยและชื่อเสียงเกียรติยศเป็นความสำเร็จสูงสุดในชีวิต **กลุ่มมุ่งยกระดับตนเองด้านการศึกษาและประสบการณ์** ที่มองว่าการศึกษาระดับปริญญาตรีไม่เพียงพอต่อการแข่งขันในยุคปัจจุบันและการศึกษาที่สูงขึ้นจะทำให้มีโอกาสในชีวิตที่มากขึ้น **กลุ่มพึ่งพาเทคโนโลยีและกลัวเสี่ยงกับการลงทุน** ที่มองว่าโทรศัพท์มือถือเป็นอุปกรณ์ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต การลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเป็นเรื่องปกติ และความเท่าทันเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญ และ **กลุ่มทะลายนกรอบความคิดเดิมและคิดริเริ่มสร้างสรรค์** ที่มองว่าคนเราควรมีการคิดนอกกรอบเพื่อการสร้างทางเลือกที่แตกต่างหลากหลายและไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างครอบครัวและการมีบุตร ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมงกุฎ สุขมงคล (2560) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลให้วิถีชนเผ่าชาวละว้าในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน แปรเปลี่ยนไป ชาวละว้าตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษามากขึ้น ส่งผลให้ในแต่ละปีในชุมชนมีผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูงจำนวนมาก มีการ

เลียนแบบวิถีชีวิตของคนในสังคมเมือง พึ่งพาวัตถุภายนอกและมีการปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมากขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงภาพลักษณ์ของกลุ่มคน “เจเนอเรชันวาย” ที่คิดนอกกรอบ รักอิสระ และเชี่ยวชาญด้านการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับผลการสำรวจของ Boston Consulting Group's U.S. Millennial Supplemental Consumer Sentiment Survey (2013 อ้างถึงในโครงการสุขภาพคนไทย, 2559) ที่ได้สะท้อนมุมมองของประชากรในรุ่นเจเนอเรชันวายที่มีต่อตนเองว่าเป็นผู้มีระดับการศึกษาสูง ฉลาดรอบรู้ มีความมั่นใจ ชอบความเสี่ยง กล้าแสดงออก รักสันโดษ ชอบความสะดวกสบาย เปิดกว้างยอมรับการเปลี่ยนแปลง เชี่ยวชาญเทคโนโลยี มีความสามารถใช้สื่อออนไลน์และอินเทอร์เน็ตในการอำนวยความสะดวกหรือจัดการกิจกรรมในชีวิตของตนเองได้ทุกเรื่อง รักสุขภาพ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เช่นเดียวกับ Dickey and Sullivan (2007) ที่กล่าวว่า เจเนอเรชันวายสนใจการติดต่อสื่อสาร สร้างเครือข่ายทางสังคมและมีทัศนคติที่เปิดกว้างยอมรับต่อความเปลี่ยนแปลง

เปิดรับ ปรับตัว สุ่วิถีใหม่แต่ไม่หลงลืมรากเหง้า

ภายใต้สถานการณ์การแพร่กระจายของสภาวะความทันสมัยและการปรับตัวสุ่วิถีวัฒนธรรมใหม่ในชีวิตประจำวันได้ปรากฏภาพลักษณ์ของคนรุ่นใหม่ที่ยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรม วิถีคิดและวิถีปฏิบัติดั้งเดิมบางอย่างของสังคมชนบทไว้ ดังจะเห็นได้จากรูปแบบการดำเนินชีวิตใน **มิติด้านกิจกรรม (activities)** ของ **กลุ่มนักสืบสวนประเพณีและศาสนา** ที่แสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ยังให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมงานประเพณีและพิธีกรรมสำคัญทางศาสนาและร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล **กลุ่มนักกิจกรรมเพื่อชุมชนและสังคม** ที่สะท้อนถึงคุณลักษณะของวิถีการพึ่งพาและช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชนบทไทย เช่น การเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชนท้องถิ่น และ **กลุ่มนักพักผ่อนรักความสงบ** ที่เลือกใช้เวลาในวันหยุดเพื่อพักผ่อนอยู่ที่บ้านกับครอบครัวและท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้ยังสะท้อนผ่าน **มิติด้านความสนใจ (interests)** ของ **กลุ่มปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและชุมชน** ที่สนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนบ้าน ใส่ใจปัญหาสิ่งแวดล้อม และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ **กลุ่มใส่ใจดูแลภาพลักษณ์และสุขภาพ** ที่สนใจดูแลตนเองให้ดูดีรับประทานอาหารที่ถูกสุขอนามัยและชอบประกอบอาหารรับประทานเองที่บ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารพื้นบ้านของท้องถิ่น และ **กลุ่มรักความสงบและเรียบง่าย** ที่ชื่นชอบความงามของธรรมชาติในท้องถิ่นมากกว่าแสงสีเสียงในเมือง และชอบการแต่งกายตามสบายมากกว่าการแต่งกายตามสมัยนิยม นอกจากนี้ใน **มิติด้านความคิดเห็น (opinions)** ยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดและทัศนคติต่อการดำเนินชีวิตที่สำคัญของคนรุ่นใหม่ซึ่งแสดงการปรับตัวกับวิถีปฏิบัติสมัยใหม่แต่ยังคงคุณลักษณะของคนชนบทดั้งเดิม เช่น **กลุ่มรอบรู้เรื่องสังคมและมีทัศนคติเชิงบวกในการดำเนินชีวิต** ที่ให้

ความสำคัญกับคุณค่าทางจิตใจมากกว่าวัตถุสิ่งของและมีความกตัญญูต่อบิดามารดา เป็นต้น **กลุ่มเคารพศรัทธาสังคมไม่ปรารถนาความขัดแย้ง** ที่ไม่ชอบความขัดแย้งทางการเมือง เคารพพระเบียบสังคมและมองว่าสถาบันทางสังคมที่ดีที่สุดคือครอบครัว และ **กลุ่มยึดถือกรอบประเพณีและมีกาลเทศะ** ที่มองว่าการแต่งกายตามแฟชั่นจนเกินงามเป็นการทำลายวัฒนธรรมประจำถิ่นและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นพฤติกรรมที่ไม่สมควรกระทำ เป็นต้น

จากปรากฏการณ์ข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาของ นภาพร อติวานิชยพงศ์ (2557) ที่ชี้ว่า สังคมชนบทอีสานยุคปัจจุบันมีความผสมผสานกันระหว่างความเป็นสมัยใหม่กับการเป็นสังคมแบบดั้งเดิม คนชนบทอีสานมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ขณะเดียวกันยังไม่ละทิ้งการผลิตเพื่อบริโภคและมีประเพณีการทำบุญเหมือนสังคมชนบทในอดีต เช่นเดียวกับการศึกษาของ กฤษณพจน์ ศรีทาร์จ ชมพูนานู ชมพูนันท์ และสิรินทร คุ่มเขต (2558) ที่พบว่า ปัจจุบันชาวลัวะมีการปรับตัวไปตามบทบาทหน้าที่ภายใต้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงรักษาการดำรงอยู่ของชุมชนแบบพึ่งพาอาศัย มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ให้เหมาะสมกับยุคสมัยและปรับลดองค์ประกอบของพิธีกรรมตามความเหมาะสม ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ ปิยวัฒน์ เกตุวงศา ศุภธิดา ชนวนัน และวิชาญ ชูรัตน์ (2559) ที่อธิบายให้เห็นว่าในพื้นที่ที่มีความเป็นชนบทอย่างแท้จริง รูปแบบของครัวเรือนชนบทไทยไม่แตกต่างจากวิถีชีวิตแบบเดิมมากนัก โดยยังคงไว้ซึ่งรูปแบบของการดูแลพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและรักษารูปแบบการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมคล้ายที่เคยปฏิบัติมาในอดีต เพียงแต่มีการรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในวิถีชีวิตประจำวัน ทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล และสุธานี มะลิพันธ์ (2551) ที่พบว่าปัจจุบันชาวลัวะบ้านปากำ ยังคงมีวิถีชีวิตแบบพึ่งพิงธรรมชาติ มีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยวิถีดั้งเดิมที่ยังคงดำรงอยู่ ได้แก่ ลักษณะบ้านเรือน ความเชื่อเรื่องการนับถือผี ประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีการแต่งงาน การสืบทอดสายตระกูลข้างแม่ ส่วนวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ลักษณะการแต่งกาย การบริโภคและเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวลัวะเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตคือการปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกและนโยบายของภาครัฐด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสังคมชนบทไทยได้ปรับตัวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ แต่ยังคงรักษาลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมและประเพณีแบบดั้งเดิมไว้ในบางด้าน (นภาพร อติวานิชยพงศ์ กนกวรรณ ระลึก และกนกวรรณ แซ่จิ่ง, 2557)

จากปรากฏการณ์ข้างต้นสรุปได้ว่าคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองได้แบบก้าวกระโดดโดยการผนวกตัวเองเข้ากับระบบโลกาภิวัตน์ได้อย่างแนบเนียน จึงเกิดเป็น ความรู้สึกใหม่ จินตนาการใหม่ และเกิดนิยามรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยที่แสดงอัตลักษณ์ความเป็นลูกผสมระหว่าง

วิถีชีวิตที่ทันสมัยและวิถีชีวิตดั้งเดิมซึ่งมีการรักษาให้คงไว้ไปพร้อม ๆ กับความพยายามในการปรับใช้ความทันสมัยให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในโลกยุคปัจจุบัน

คนรุ่นใหม่กับความสนใจเป็นผู้ประกอบการ

นอกจากการเปลี่ยนแปลงวิถีการอุปโภคบริโภคและทัศนคติต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนรุ่นใหม่ที่สอดคล้องกับความทันสมัยภายใต้กรอบปฏิบัติของวัฒนธรรมท้องถิ่น ยังปรากฏข้อค้นพบเรื่องความสนใจในอาชีพอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากอาชีพเกษตรกรรม เช่น การค้าขายและการเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneur) ในท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากรูปแบบการดำเนินชีวิตใน **มิติด้านความสนใจ (interests)** ของ **กลุ่มแสวงหาความรู้และสนใจการเป็นผู้ประกอบการ** ที่แสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้สนใจเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และสนใจประกอบอาชีพเป็นเจ้าของธุรกิจในกลุ่มชนท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งผลการศึกษาส่งสะท้อนให้เห็นชัดเจนถึงความสอดคล้องระหว่างรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่กับบุคลิกลักษณะของ **“เจเนอเรชันวาย”** ที่สนใจประกอบอาชีพอิสระ และมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ (โครงการสุขภาพคนไทย, 2559) ทั้งยังสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ใน **มิติด้านความคิดเห็น (opinions)** เช่น **กลุ่มพึ่งพาเทคโนโลยีและกล้าเสี่ยงกับการลงทุน** ที่มีความเห็นว่าการคิดนอกกรอบจะช่วยให้มองเห็นหนทางในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างออกไปจากสิ่งเดิม

จากปรากฏการณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่ม **“เจเนอเรชันวาย”** ที่สนใจการติดต่อสื่อสารและต้องการเข้าไปอยู่ในเครือข่ายทางสังคม ชอบที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน มีจิตใจเปิดกว้างยอมรับความเปลี่ยนแปลง มองโลกในแง่ดี มีแรงกระตุ้นที่มุ่งสู่ความสำเร็จ นอกจากนี้คนรุ่นใหม่เจเนอเรชันวายยังให้ความสำคัญกับการทำงานในมิติที่หลากหลายและท้าทายมากขึ้น เช่น การได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือการทำงานที่มีอิสระ อยากรับผิดชอบตนเอง และมีความคิดต่อความสำเร็จในชีวิตคือการได้ทำตามอุดมคติที่ตนเองต้องการ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสังคมในด้านต่าง ๆ อีกทั้งยังส่งผลต่อผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ (Dickey and Sullivan, 2007)

จากข้อค้นพบลักษณะของคนรุ่นใหม่ที่สนใจการเป็นผู้ประกอบการดังที่กล่าวมา สอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นไทย: ตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่น ของ คมกริช นันทะโรจพงษ์ ภูธิป มีถาวรกุล และประสพ

ชัย พสุนนท์ (2561) ที่พบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นนั้นเกิดจากความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ โดยความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการมีบทบาทโดยตรงต่อการมีพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ หากวัยรุ่นรับรู้ความสามารถของตนเองและรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้างจะส่งผลให้เกิดความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการที่มากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ยังมี การศึกษาของนักวิชาการในอดีตที่สนับสนุนว่าปัจจุบันคนในสังคมชนบทหันมาเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น อาทิ การศึกษาของ วสันต์ ปวนปันวงศ์ (2560) ที่พบว่า การพัฒนาท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวโดยมอญแจ่ม อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของชาวบ้าน ซึ่งแต่เดิมมีการทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก แต่ปัจจุบันหันมาให้ความสนใจทำอาชีพค้าขายสินค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับการศึกษาของ สุนิตย์ เหมนิล และณัฐศิริ พงศาวิลี (2561) ที่พบว่า ปัจจุบันพื้นที่ชนบทในจังหวัดอุดรธานีเป็นสังคมที่มีวิถีชีวิตผสมผสานกัน ระหว่างการเป็นเกษตรกรกับการเป็นผู้ขายสินค้า กล่าวคือนอกจากชาวบ้านจะสวมบทบาทเป็นเกษตรกรแล้วยังสวมบทบาทการเป็นผู้ประกอบการรายย่อยขายสินค้าในตลาดชุมชนด้วย ซึ่งกิจกรรมการค้าขายดังกล่าวถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญและจัดอยู่ในประเภทของการค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่มีความเรียบง่ายและไม่ซับซ้อน ผู้ค้ามีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนในระดับสูงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองท้องถิ่น

ผลจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในช่วงกว่าสองทศวรรษปรากฏให้เห็นรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของคนชนบทที่สำคัญในระดับชุมชนท้องถิ่น ซึ่ง อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2559) ได้อธิบายว่าการกลายมาเป็นผู้ประกอบการของคนชนบทเกิดขึ้นในหลายระดับ โดยภาพที่เห็นอย่างเด่นชัดคือการผันตนเองเป็นผู้จัดการนาหรือพื้นที่เพาะปลูกที่ใช้การจ้างแรงงาน เกือบสมบูรณ์ การเป็นผู้ประกอบการเร่ขายสินค้าและการเป็นผู้ประกอบการในตลาดรูปแบบใหม่ เช่น ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านกาแฟ ร้านชาในตำบล โดยการกลายมาเป็นผู้ประกอบการในชนบทมีลักษณะเช่นเดียวกับผู้ประกอบการสมัยใหม่คือมีกำไรเป็นแรงจูงใจ มีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ เข้าสู่ตลาดอยู่เสมอและมีความสามารถเป็นผู้รับความเสี่ยงและบริหารจัดการความเสี่ยงทางเศรษฐกิจได้

จะเห็นได้ว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงแนวโน้มความนิยมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวชุมชน เป็นปัจจัยกระตุ้นทางกายภาพที่ทำให้คนรุ่นใหม่เล็งเห็นถึงโอกาสในการสร้างรายได้ ผนวกกับคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยปัจจุบันมีการคิดนอกกรอบกล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ เชี่ยวชาญเทคโนโลยี ยอมรับความเปลี่ยนแปลง และมีแรงกระตุ้นที่มุ่งสู่ความสำเร็จ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ส่งเสริมให้คนกลุ่มนี้เป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นได้หากได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมที่ดี

ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในด้านกิจกรรม ด้านความสนใจ ด้านความคิดเห็น และรูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน (ด้านกิจกรรม ด้านความสนใจ และด้านความคิดเห็น) สามารถอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยด้านประชากร ปรากฏตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุดและอาชีพหลัก ตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ และตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด และอาชีพหลัก ส่วนตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และอาชีพหลัก ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาในอดีตที่อธิบายว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลและกลุ่มบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางประชากรและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่รายล้อมตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น (ชูชัย สมิทธิไกร, 2553; Blackwell, Miniard and Engel, 2012; Hawkins and Mothersbaugh, 2013; Solomon, 2015) ซึ่งการที่บุคคลมีระดับการศึกษาที่ต่างกันย่อมมีความคิดเห็นและความต้องการที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงจะสามารถรับสารและตีความสารได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ และใช้เวลาว่างในการรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต (ประมะ สตะเวทิน, 2546) ส่วนบุคคลที่มีอาชีพแตกต่างกันนอกจากจะเผชิญกับสภาพแวดล้อมการทำงานที่ต่างกันแล้วยังสะท้อนถึงสถานะการเงินและวิถีการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยบุคคลที่มีอาชีพที่แตกต่างกันย่อมมีความต้องการและมีพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคที่แตกต่างกันด้วย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) สอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่งนภา นาพงษ์ (2557) ที่ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตเทศบาลตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งพบว่ากลุ่มคนวัยทำงานในเขตเทศบาลตำบลบางปะกงที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีพฤติกรรมและการตัดสินใจเลือกซื้อเสื้อผ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับตัวแปรอายุเป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะทางความคิด การตัดสินใจ และสะท้อนถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละช่วงวัย (กนกวรรณ พวงประยงค์, 2559) ดังนั้นอายุที่ต่างกันของบุคคลจึงสะท้อนได้ถึงสถานะต่าง ๆ ทั้ง ระดับการศึกษา อาชีพ ซึ่งสัมพันธ์กับระดับรายได้ของบุคคลที่จะส่งผลต่อทัศนคติต่อการใช้จ่ายเงินเพื่อบริโภคสินค้าและบริการ ซึ่งสามารถสะท้อนถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมของบุคคลได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ

สาวิกา อุณหันท์ วัฒนพล อัสสระรัตน์ และกฤตินี พงษ์ธนเลิศ (2558) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ต่าง Gen ต่างใจ เจาะ Insight ผู้บริโภคไทย 2015 ที่พบว่า ผู้บริโภคในแต่ละช่วงวัยจะมีความแตกต่างกันไปตามพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น ผู้บริโภคหญิงวัย 20-29 ปี มีพฤติกรรมเด่น คือ ชอบแสวงหาสิ่งแปลกใหม่โดยได้รับอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดีย อีกทั้งชอบของดีมีคุณภาพ แต่ไม่ยึดติดกับตราสินค้า เริ่มใส่ใจสุขภาพตามกระแส ซื้อสินค้าโดยดูที่ราคาและความคุ้มค่าและยังมักบริโภคตามความเคยชิน ส่วนผู้บริโภคหญิงวัย 30-39 ปี มีพฤติกรรมเด่น คือ รู้ว่าตนเองต้องการสินค้าอะไร มีความเป็นตัวของตัวเอง ซื้อสตัยต่อตราสินค้าและสนใจสินค้าที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย เป็นต้น

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปรากฏตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทั้งนี้เป็นผลมาจาก รายได้ เป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคล และโอกาสทางเศรษฐกิจ เช่น ความสามารถในการออม อำนาจการซื้อสินค้าและบริการ และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน ซึ่งมีผลต่อการเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจับจ่ายเพื่อการบริโภค การท่องเที่ยวและการพักผ่อน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) สอดคล้องกับแนวคิดและการศึกษาของ นักวิชาการในอดีต ที่พบว่า ปัจจัยด้านฐานะทางเศรษฐกิจหรือชนชั้นทางสังคมมีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคล (ชูชัย สมितिไกร, 2553; Hawkins and Mothersbaugh, 2013; Solomon, 2015) และเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ พระมงคล สุ่มงคโล (2560) ที่พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีผลต่อวิถีชีวิตชนเผ่าละว้ากล่าวคือเมื่อสังคมและเศรษฐกิจเริ่มมีการพัฒนา ทำให้เกิดการปลูกพืชเชิงพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น บ้านเรือนที่อยู่อาศัยพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เช่นเดียวกับการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของคนในกลุ่ม เจเนอเรชั่นวายของ นันทพร เขียนดวงจันทร์ ขวัญกลม ดอนขวา และสรียา วิจิตรเสถียร (2561) ที่พบว่า นอกจากปัจจัยทางการตลาด ปัจจัยทางด้านรายได้ก็เป็นสิ่งกระตุ้นเร้าความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคมีความสามารถใช้จ่ายซื้อสินค้า ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้สะท้อนถึงการก่อให้เกิดความเชื่อและทัศนคติทางบวกต่อการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์และตัดสินใจซื้อซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์

นอกจากนี้ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการศึกษาของ อติศร ศักดิ์สูง (2557) ที่แสดงให้เห็นว่าสังคมชนบทได้รับผลกระทบจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและการเข้ามาของวัฒนธรรมเชิงวัตถุจากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติของรัฐ ทำให้ฐานะของผู้หญิงได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทหลายด้าน ได้แก่ บทบาทในครอบครัว กิจกรรมทางสังคม รวมทั้งบทบาททางเศรษฐกิจ กล่าวคือจากเดิมที่ผู้หญิงมีบทบาทหลักในครัวเรือนก็ได้เริ่มมีบทบาททางสังคมภายนอกมากขึ้น เช่น การปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกด้วยกิจกรรมทางการค้า

ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง ปรากฏตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน และมีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ และรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน และการได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐ ส่วนในด้านกิจกรรม ปรากฏตัวแปรที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตเพียงตัวแปรเดียว คือ การได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐ จากผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนกะเหรี่ยง บ้านพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน ของ พระอธิการทวีศักดิ์ กิตติญาโณ (2561) ที่พบว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประกอบด้วยสาเหตุภายใน ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ความต้องการทางด้านวัตถุ การยอมรับประเพณีและวัฒนธรรมใหม่ ส่วนสาเหตุภายนอก ได้แก่ การพัฒนาของภาครัฐ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ริเรื่องรอง รัตนวิไลสกุล และ สุธานี มะลิพันธ์ (2551) ที่พบว่าปัจจัยด้านนโยบายของภาครัฐด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวลัวะเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตและสอดคล้องกับการศึกษาของ กนกพร รัตนสุธีระกุล (2557) ที่พบว่ากระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตของสังคมชาวนาบ้านหนองผือ มีสาเหตุมาจากนโยบายการพัฒนาของรัฐที่มุ่งตอบสนองระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เช่นเดียวกับการศึกษาของ วราภรณ์ กันทะ (2551) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาของรัฐ รวมทั้งการพัฒนาจากบุคคลหรือองค์กรอิสระส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อาแว มะแส และณัฐวิชร เผ่าภู (ม.ป.ป.) ที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของนโยบายการพัฒนาประเทศทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีผลต่อการพัฒนาชุมชนและวิถีชาวชนบทไทย เช่นเดียวกับการศึกษาของ อติสร ศักดิ์สูง (2557) ที่พบว่า ผลพวงจากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของภาครัฐทำให้บทบาทของผู้หญิงได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทในครอบครัว กิจกรรมทางสังคม รวมทั้งบทบาททางเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ปรากฏตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น ได้แก่ ภูมิภาค โดยตัวแปรภูมิภาค เป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต ตลอดจนแนวคิดทัศนคติ ความตระหนัก รวมถึงความคิดเห็นต่อเรื่องต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการรับรู้ประสบการณ์และความเชื่อที่เป็นผลมาจากการหล่อหลอมของรูปแบบวิถีท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลถึงพฤติกรรมและการใช้ชีวิตของบุคคล (ณรงค์ เสงี่ยมประชา, 2530) สอดคล้องกับ Munn (1971) ที่กล่าวว่าทัศนคติ คือ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ หรือ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรม โดยทัศนคติของบุคคลจะได้รับอิทธิพลมาจากประสบการณ์โดยตรงและการเรียนรู้ทางสังคม (Nelson and Quick, 1997)

ปัจจัยด้านความทันสมัย ปรากฏตัวแปรที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน และมีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ ได้แก่ จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูล

ข่าวสาร และบทบาทแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ พรพิมล เฉลิมมีประเสริฐ (2550) ที่พบว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชุมชนมากขึ้น เช่น การเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์มือถือ และคอมพิวเตอร์ ส่งผลให้ประชาชนตำบลท่าขอนยาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านวัฒนธรรมการแต่งกายตามกระแสแฟชั่น คือสวมเสื้อและกางเกงที่ทันสมัยแทนการนุ่งผ้าซิ่นหรือผ้าถุงเหมือนในอดีต โดยอาศัยการลอกเลียนแบบจากดารานักร้องที่มีชื่อเสียงผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมงคโล สุ่มงคโล (2560) ที่พบว่าความเจริญทางด้านเทคโนโลยีจากภายนอกมีผลทำให้วิถีชีวิตของชนเผ่าละว้าเปลี่ยนแปลงจากความ เป็นอยู่ที่ยึดง่ายไปสู่ความเป็นอยู่ที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การศึกษาเรื่องการเปลี่ยนภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวนาฮีसानในจังหวัดบึงกาฬของ เชิดชัย หมั่นภักดี (2559) ยังชี้ว่า ภายใต้เป้าหมายพัฒนาที่มีฐานการผลิตแบบทุนนิยมทำให้เกิดการขยายทุนไปสู่อาชีพใหม่ ๆ ทั้งในและนอกภาคการเกษตร รวมถึงรูปแบบการบริโภคแบบสังคมเมือง เช่นเดียวกับการศึกษาของ วราภรณ์ กันทะ (2551) ที่พบว่า วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยมีผลมาจาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ความต้องการเป็นคนไทย ลักษณะทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดกับคนไทย ความต้องการด้านวัตถุของชุมชน และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การพัฒนาของรัฐ การพัฒนาจากบุคคลหรือองค์กรอิสระ ส่วนกระบวนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตนั้นเกิดจากสมาชิกในชุมชนมีพฤติกรรมยอมรับการปฏิบัติเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม การลอกเลียนแบบ การมีค่านิยมแบบใหม่ และการหยิบบัณฑิตวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันของตน

กระบวนการเกิดพฤติกรรมที่สะท้อนรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในส่วนนี้เป็นการสรุปภาพรวมจากผลการศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแนวคิด AIOs ในมิติด้านกิจกรรม (activities) มิติด้านความสนใจ (interests) และมิติด้านความคิดเห็น (opinions) (Plummer, 1974) ซึ่งเป็นการอธิบายไล่ลำดับให้เห็นถึงรูปธรรมของพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ผ่านการทำกิจกรรมของคนรุ่นใหม่ในหมวดที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน งานอดิเรก กิจกรรมทางสังคม การพักผ่อน ความบันเทิง การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน การจับจ่ายใช้สอย และการเล่นกีฬา ต่อมาเป็นการศึกษามิติด้านความสนใจในหมวดของครอบครัว บ้าน อาชีพ ชุมชน การนันทนาการ แฟชั่นตามกระแสนิยม อาหารและสุขภาพ สื่อ และการประสบความสำเร็จ และมิติด้านความคิดเห็นหรือทัศนคติของคนรุ่นใหม่ต่อเรื่องต่าง ๆ รอบตัวในหมวดที่เกี่ยวกับตนเอง ประเด็นทางสังคม การเมือง อาชีพและธุรกิจ

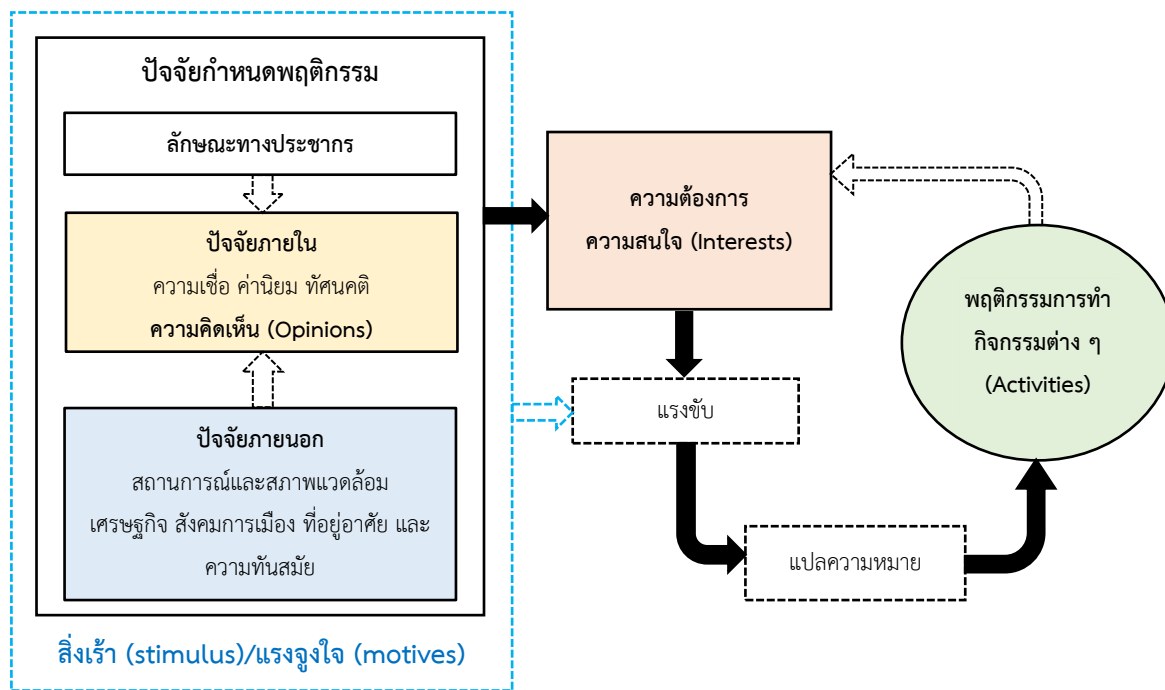
เศรษฐกิจ การศึกษา การบริโภคและผลิตภัณฑ์ อนาคต และวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ในระดับนามธรรมที่เป็นความรู้สึกนึกคิดของคุณ

ทั้งนี้หากวิเคราะห์ถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่โดยอาศัยกรอบแนวคิดพฤติกรรมมนุษย์โดยมองผ่านแนวคิด AIOs จะพบว่า สาเหตุการเกิดพฤติกรรมมนุษย์เริ่มต้นขึ้นจากปัจจัยกำหนดพฤติกรรมภายในตัวบุคคล ที่ประกอบด้วย ลักษณะของบุคคล ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติหรือความคิดเห็น และปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มนุษย์ บุคคลอื่นแวดล้อมตัวบุคคลนั้น ๆ เช่น สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม เทคโนโลยีและความทันสมัยต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้บุคคลเกิดความต้องการหรือความสนใจในสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่แตกต่างตามสภาพแวดล้อมที่บุคคลดำรงอยู่ อันนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมเพื่อการตอบสนองความต้องการหรือความสนใจที่แตกต่างกันตามความแตกต่างของปัจจัยกำหนดพฤติกรรมเหล่านี้ ซึ่งแนวคิดพฤติกรรมมนุษย์จะอธิบายให้เห็นว่าการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีที่มาหรือมีกระบวนการอย่างไร เป็นการอธิบายการเกิดพฤติกรรมสืบย้อนจากระดับนามธรรมที่เป็นมิติของความคิดเห็น (opinions) มาสู่มิติของความสนใจ (interests) ที่ยังไม่อาจมองเห็นได้ ไปยังระดับของการแสดงออกที่เป็นมิติเชิงรูปธรรมคือการแสดงพฤติกรรมผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ (activities) ของบุคคล

ในทางจิตวิทยาได้อธิบายว่าทัศนคติหรือความคิดเห็นอันเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดพฤติกรรมและทิศทางของพฤติกรรมของบุคคล แต่ไม่ได้เป็นตัวกำหนดช่วงเวลาและปริมาณที่บุคคลควรแสดงพฤติกรรม สิ่งที่กำหนดเวลาและปริมาณของพฤติกรรมนั้น เรียกว่า แรงจูงใจ (motives) (ซูดา จิตพิทักษ์, 2525) ซึ่งหมายถึงแรงกระตุ้นเร้าให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาและอาจเป็นเงื่อนไขหรือสภาพที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ยับยั้งพฤติกรรม หรือกำหนดแนวทางพฤติกรรมก็ได้ โดยกระบวนการของการเกิดแรงจูงใจมีองค์ประกอบคือ ความต้องการ แรงขับ และจุดมุ่งหมายของพฤติกรรม ดังนั้นการที่บุคคลมีความคิดเห็น ความสนใจหรือความต้องการในเรื่องใด หากมิได้ถูกปัจจัยภายในและปัจจัยแวดล้อมกระตุ้นเร้าย่อมไม่ส่งผลให้เกิดแรงขับที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา

จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ทำให้ผู้วิจัยสรุปกระบวนการเกิดพฤติกรรมที่สะท้อนรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ได้ดัง ภาพที่ 10 ต่อไปนี้

ภาพที่ 10 กระบวนการเกิดพฤติกรรมที่สะท้อนรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่มา: สรุปรูปโดยผู้วิจัย อ้างถึงใน Cronbach, 1963; Milton, 1981; ชูดา จิตพิทักษ์, 2525; สิทธีโชค วรานุสันติกุล, 2528; ณรงค์ เสียงประชา, 2530.

จากภาพที่ 10 อธิบายได้ว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions) เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะส่วนบุคคล (ชูดา จิตพิทักษ์, 2525) ที่สะท้อนการแสดงพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากร (ระดับการศึกษาสูงสุดและอาชีพหลัก) และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง (การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในชุมชนและผลกระทบจากนโยบายรัฐ) ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย (ภูมิภาค) ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าบุคลิกลักษณะของบุคคล รวมถึงสภาพแวดล้อมทางด้านสังคม การเมือง และภูมิภาคที่อาศัย เป็นลักษณะและสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมให้คนรุ่นใหม่มีความคิดเห็นต่อเรื่องรอบตัวแตกต่างกัน นำไปสู่ความต้องการหรือความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน โดยมีปัจจัยด้านความทันสมัย (จำนวนช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบทบาทแนวความคิดการพัฒนาสมัยใหม่) รวมถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคปัจจุบันเป็นสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้คนรุ่นใหม่เกิดแรงขับเพื่อแสดงพฤติกรรม หากคนรุ่นใหม่มีความสนใจต่อสิ่งเร้ามากย่อมส่งผลให้รู้สึกต่อเรื่องนั้นมาก เกิดเป็นการแปลความหมายโดย

พิจารณาถึงโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมและแสดงพฤติกรรมผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ออกมา (Milton, 1981; ณรงค์ เสียงประชา, 2530) ซึ่งกระบวนการเกิดพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่จะมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับของความคิดเห็น ความสนใจ และการทำกิจกรรม ดังผลการศึกษาที่พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มรอบรู้เรื่องสังคมและมีทัศนคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต กลุ่มยึดถือกรอบประเพณีและมีกาลเทศะ กลุ่มรู้หน้าที่เคารพกติกา สังคมและไม่ปรารถนาความขัดแย้ง จะมีความสนใจในเรื่องบ้าน ครอบครัว รักความสงบเรียบง่าย สนใจติดตามความเคลื่อนไหวของสังคมและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านและชุมชน ซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมผ่านการทำกิจกรรมที่สามารถจะตอบสนองความต้องการหรือความสนใจเหล่านั้น เช่น การเป็นนักกิจกรรมเพื่อชุมชนและอาสาสมัคร การเป็นนักสืบสานประเพณีและศาสนา การเป็นพนักงานอดิเรกต่าง ๆ และใช้เวลาว่างดูแลคนในครอบครัว ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“คนไทยทุกวันนี้ถ้ารู้จักสามัคคี เคารพความแตกต่าง ก็จะอยู่ร่วมกันได้ ในหมู่บ้านนี้คืออย่างเราสามัคคีกัน ครอบครัวก็อบอุ่นกันดี...เวลาว่างชอบอยู่บ้านทำอาหารทานกันในครอบครัว ดูทีวี นอนเล่นพักผ่อน เดินดูต้นไม้รอบ ๆ บ้าน จัดบ้านนุ่นนี้ไปเรื่อยเปื่อย เพราะออกไปข้างนอกก็ไกล แกรมเสียเงิน...เมื่อก่อนพี่ก็ทำงานโรงงานอยู่ที่อื่น ทำอยู่เกือบสิบปีตั้งแต่จบ ปวช. จริง ๆ คิดไว้ว่าอยากกลับมาอยู่บ้านนานแล้ว พอถึงจุดอิมตัว ก็กลับมาอยู่บ้านค้าขายกับแฟนกลับมาอยู่บ้านมาเป็น อสม. หมู่บ้านด้วย เข้าร่วมเพราะเราอยากเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเหลือชุมชนได้ ดูแลสุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐานให้กับพี่น้องลูกหลานในหมู่บ้าน ซึ่งก็ไม่ใช่ใครที่ไหนก็เป็นลูกหลานเราเอง” (คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาปุ้ม ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 34 ปี, สัมภาษณ์, 2561)

“ครอบครัวสำคัญที่สุด เป็นลูกก็ต้องดูแลพ่อแม่ เป็นหลานก็ต้องดูแลปู่ย่าตายาย หน้าที่ต่าง ๆ ก็ควรเป็นไปตามบทบาทที่ควรจะเป็น เราควรให้ความสำคัญกับตัวเราเองและครอบครัวมากที่สุด ดูแลตัวเอง ดูแลครอบครัว ไม่มีใครเข้าใจเราและรักเราเท่าคนในครอบครัว...เคยไปทำงานเป็นลูกจ้างในกรุงเทพฯ ชีวิตในกรุงเทพฯ มันเร่งรีบ แข่งขันกัน ต่างจังหวัดบ้านเราอยู่อย่างสบาย ไม่ต้องแก่งแย่งชิงดีกับใคร สุดท้ายเลยตัดสินใจกลับบ้าน กลับมาค้าขายที่

บ้านดีกว่า มีความสุขกว่า เรามีเวลาเต็มที่ให้กับลูกให้กับครอบครัว
 เข้าวัดทำบุญ อยู่แบบพอเพียง ที่สำคัญได้กลับมาดูแลแม่ด้วย”
 (คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 33 ปี, สัมภาษณ์,
 8 พฤศจิกายน 2561)

สำหรับรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มหลงใหลในสิ่งนอก
 ภายและกลุ่มมุ่งตามกระแสแต่มองโลกตามความเป็นจริง ก็สะท้อนให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความสนใจ
 บริโภคนิยมและตามกระแสสังคม ใส่ใจภาพลักษณ์และดูแลสุขภาพ ชื่นชอบฟังเพลงสมัยใหม่ รักความ
 ตื่นเต้นเร้าใจ โดยคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้จะแสดงพฤติกรรมผ่านการทำกิจกรรม เช่น การเป็นนักบริโภค
 สมัยใหม่และนักออกกำลังกายเพื่อตอบสนองความต้องการหรือความสนใจของตนเอง ดังคำสัมภาษณ์
 ต่อไปนี้

“ชอบดูนักร้องเกาหลี ดิตซีรี่์เหมือนกัน ดูผ่านแอปบี (เฟสบุ๊ก)
 อินสตาแกรม การแต่งตัวก็แต่งตามแบบเขาบ้าง คิดว่าดีนะคะ อย่าง
 น้อยก็ทำให้เราได้รู้ความเป็นไปของสังคมประเทศอื่นว่าเค้ากินเค้า
 อยู่กันอย่างไร ...ชอบการแต่งตัวเค้า เวลาเห็นเค้าใช้อะไร ใส่อะไร
 แล้วสวยก็อยากใช้บ้าง ตอนนี้กระแสเค้าฮิตแต่งตัวกันแบบไหน หนู
 เห็นจากโซเซียล ก็จะชอบดูเค้า เดี่ยวนี้แฟชั่นก็เข้าถึงง่าย ช้อ
 ออนไลน์ก็ได้ ชอบซื้อผ่านแอปบีแต่ต้องดูไซส์ดี ๆ” (คนรุ่นใหม่
 ตำบลแม่ตื่น ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์, 4
 พฤศจิกายน 2561)

“หนูคิดว่าคนที่หน้าตาดีจะได้โอกาสและการยอมรับมากกว่าใน
 เรื่องต่าง ๆ เช่น ได้คัดเลือกทำกิจกรรมสำคัญ ๆ ในโรงเรียน ยิ่ง
 บางคนก็เค้าทั้งเก่งด้วยแล้วสวยดูดีด้วยยิ่งดูน่าชื่นชมมาก ๆ
 ...สำหรับหนูรูปร่างหน้าตาเป็นสิ่งที่ต้องดูแล เพราะหมายถึงเรารัก
 ตัวเอง ไม่จำเป็นต้องสวย แต่ถ้าสะอาด บุคลิกดูดี คนเห็นแล้วมันก็
 เจริญหูเจริญตา ใจใหม่ เหมือนเราเห็นดารานักร้องที่เค้าดูดีมัน
 น่ามอง เลยพยายามดูแลตัวเองค่ะทั้งเรื่องกินและออกกำลังกาย”
 (คนรุ่นใหม่ตำบลอู่มาจัน ภาคตะวันออก เชียงเหนือ เพศหญิง อายุ
 18 ปี, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มมุงยกระดับตนเองด้วยการศึกษาและประสบการณ์และกลุ่มพึ่งพาเทคโนโลยีและกล้าเสี่ยงกับการลงทุน ก็สะท้อนให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความสนใจประกอบอาชีพมั่นคงและมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง สนใจแสวงหาความรู้และสนใจการเป็นผู้ประกอบการในท้องถิ่น โดยคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้จะแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการหรือความสนใจของตนเองผ่านการทำกิจกรรม เช่น การเป็นนักพัฒนาตนเองและไม่นิ่งดูตาย เข้าร่วมอบรมสัมมนาหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจและเป็นประโยชน์ต่อการทำงานหรือการเรียนและมักใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อประโยชน์ในการทำงานและชีวิตประจำวัน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ผมว่าคนรุ่นใหม่ ๆ ในชุมชนสนใจอยากทำโฮมสเตย์ ทำท่องเที่ยว เปิดธุรกิจเล็ก ๆ ของตัวเอง แต่ยังขาดทุนกับความรู้ ผมเองก็อยากทำนะตอนนี้ก็พยายามไปดูงานจากชุมชนอื่นเพื่อกลับมาพัฒนาให้ชุมชนเรา อยากให้คนในชุมชนมีอาชีพที่สร้างรายได้เสริมที่ดีขึ้น เพราะการส่งเสริมอาชีพของคนชนบทเป็นเรื่องที่สำคัญ อยากให้รัฐช่วยสนับสนุน เช่น ส่งเสริมทุน ความรู้ ให้เขาทำธุรกิจในชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ๆ เขามีความรู้ มีแรง จะทำให้คนชนบทไม่ต้องละทิ้งครอบครัวไปหางานทำในเมือง” (คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 37 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561)

“ถ้าจบตรีก็อยากรับราชการค่ะ ตอนนี้อยากเตรียมหาพวกหนังสือสอบ ก.พ. มาอ่าน ๆ ดูแนว ๆ ไว้ ถ้ามารุ่นพี่ขอหนังสือเขาบ้าง ดูจากพวกข้อสอบออนไลน์ตามเว็บไซต์บ้าง อนาคตถ้ามีโอกาสก็อยากเรียนต่อโท หาที่ที่มีทุนการศึกษาให้ เพราะถ้าเราจบมาสูงก็มีโอกาสได้ก้าวหน้า ได้ทำงานในตำแหน่งที่ดีขึ้น มั่นคงขึ้น” (คนรุ่นใหม่ตำบลอู่มาจัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2561)

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ฉายภาพของกลุ่มคนยุคใหม่เจเนอเรชันวายที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกที่สะท้อนให้เห็นผ่านแนวคิด ความสนใจ และการทำกิจกรรมเพื่อ

ตอบสนองความต้องการและสถานการณ์ความอยู่รอดของตนเอง เป็นการปรับตัวที่เท่าทันกับยุคสมัย บนฐานของการยึดเหนี่ยวรากเหง้าทางวัฒนธรรมและวิถีปฏิบัติที่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์บางอย่างของ สังคมชนบท ซึ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัย ด้านประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคมและการเมือง ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย รวมไปถึงจนถึง ปัจจัยด้านความทันสมัย อันเป็นสิ่งที่ร่ายล้อมตัวบุคคลและส่งผลกระทบต่อความคิด ความสนใจ และ พฤติกรรมของบุคคลให้สนองต่อสภาพการดำรงอยู่ภายใต้การหลั่งไหลเข้ามาของภาวะทันสมัยนั้น

ดังนั้นจากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสรุปยืนยันได้ว่าสังคมชนบทไทย ณ ช่วงเวลานี้ได้ เปลี่ยนแปลงไปแล้วอย่างสิ้นเชิงจากภาพจำในอดีตที่ชี้ว่าชนบทคือดินแดนไกลปืนเที่ยง ที่ปะปนไปด้วยความซบเซา ความล้าหลังและความไม่รู้ของผู้คน ปัจจุบันชนบทไทยได้พัฒนาสู่การ เป็นสังคมชนบทไทยยุคใหม่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานเทียบเคียงกับสังคมเมือง ผู้คนมีความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยี สามารถรับรู้ข่าวสารได้พร้อม ๆ กับคนในเมือง รวมถึงมี ทรัพยากรคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้และสามารถเป็นกำลังพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้

6.3 ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงวิชาการจากการศึกษา มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

6.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มหรือองค์กรเพื่อการพัฒนาที่มีภารกิจการทำงานเกี่ยวข้องทั้งทางตรง และทางอ้อมกับการพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 5 พื้นที่ สามารถนำ ผลการวิจัยไปประกอบการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคน รุ่นใหม่ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสามารถให้การสนับสนุนและส่งเสริม ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนดังกล่าว โดยการศึกษาครั้งนี้มี ข้อเสนอแนะและแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ ดังต่อไปนี้

- 1) ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพให้กับคนรุ่นใหม่ใน สังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสนับสนุนการจัดการศึกษาและให้โอกาส ทางการศึกษาแก่เยาวชนอย่างเต็มที่พร้อมทั้งจัดสรรอาชีพที่เหมาะสมและสร้างสภาพแวดล้อมที่ ทันสมัยภายใต้อัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อรองรับและดึงดูดให้คนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพได้ ทำงานในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพประชากรคนรุ่นใหม่ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

และมีองค์ความรู้เพียงพอในการสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง สามารถดูแลครอบครัว และเป็นพลังหนุนเสริมความเจริญให้กับเศรษฐกิจของชุมชน

2) จากการที่ผลการศึกษาชี้ว่าคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาและสนใจพัฒนาตนเอง อีกทั้งยังใส่ใจปัญหาชุมชน สนใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนและเป็นอาสาสมัคร จึงเป็นโอกาสที่ดีที่ชุมชนท้องถิ่นจะได้กำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาชุมชนในหลากหลายมิติ ดังนั้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงควรสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ได้มีโอกาสแสดงบทบาทการเป็นนักพัฒนาและอาสาสมัครสนับสนุนงานของกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน ตลอดจนสนับสนุนการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ อาทิ กิจกรรมฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อการส่งเสริมศักยภาพของคนรุ่นใหม่ในชนบทแล้วยังเป็นการรักษาทรัพยากรมนุษย์อันมีค่าที่จะสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นอันเป็นที่รักต่อไปอีกด้วย

3) ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีบทบาทในการเข้าร่วมเป็นผู้นำหรือสมาชิกเพื่อร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มหรือองค์กรในชุมชน อาทิ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ชมรมต่าง ๆ รวมถึงกลุ่มอาสาสมัครทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและเป็นการดึงศักยภาพ พลังความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนความรู้ความสามารถของคนรุ่นใหม่ในการช่วยพัฒนากลุ่มหรือองค์กรในชุมชนให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งกลุ่มหรือองค์กรในชุมชนเหล่านี้ถือเป็นทุนที่สำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนอย่างยั่งยืน

4) จากการศึกษาที่พบว่าผลกระทบจากนโยบายรัฐมีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต ดังนั้นหากภาครัฐกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของคนรุ่นใหม่ได้อย่างเหมาะสม นโยบายเหล่านั้นจะเป็นกลไกช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และท้องถิ่นได้ ดังนั้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ผ่านนโยบายของภาครัฐ อาทิ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) แนวคิดการจัดการสมัยใหม่ (modern management) แนวคิดกิจการเพื่อสังคม (social enterprise) แนวคิดการตลาดสร้างสรรค์ (creative marketing) โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในการนำไปประยุกต์ใช้ของคนรุ่นใหม่บนพื้นฐานอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ทั้งในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การทำงาน และการสร้างธุรกิจของตนเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ในชนบทไทยได้ตื่นตัวต่อการพัฒนาของกระแสโลกและสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความสลับซับซ้อนได้

5) ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนการใช้สื่อสร้างสรรค์ผ่านสังคมออนไลน์ อาทิ สื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารของท้องถิ่น รวมถึงการใช้สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก ยูทูบ ไลน์ อินสตาแกรม ฯลฯ ในการเป็นช่องทางสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างชุมชนกับชุมชนไปจนถึงชุมชนกับสังคมโลก สามารถสร้างองค์ความรู้และเป็นช่องทางสร้างสรรค์ในการสร้างรายได้ให้แก่คนรุ่นใหม่ ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ

6) จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้มีความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง คล่องแคล่วในการใช้เทคโนโลยี และเปิดรับความทันสมัยทั้งในแง่ของการใช้ชีวิตประจำวันและการบริโภค สนใจเป็นผู้ประกอบการ กล้าเสี่ยง แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ละทิ้งรากเหง้าและวิถีปฏิบัติดั้งเดิมของท้องถิ่นตนเอง ดังนั้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้เกิดนโยบายขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมจากคุณลักษณะที่สำคัญเหล่านี้ อาทิ การสนับสนุนความรู้และเงินทุนจากสถาบันเงินทุนต่าง ๆ แก่คนรุ่นใหม่ที่สนใจเป็นผู้ประกอบการให้สามารถประกอบกิจการเพื่อสังคมหรือจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งจากฐานราก

7) หลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัคร วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาฐานข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อการเรียนการสอนในหลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัคร ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ความเข้าใจในบริบทของพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ด้วยการบริการ สังคมให้แก่นักศึกษาบัณฑิตอาสาสมัครรุ่นต่อไป ตลอดจนใช้ผลการวิจัยเป็นกรณีศึกษาในชั้นเรียนที่แสดงนวัตกรรมใหม่ในเรื่องชนบทไทย ซึ่งจะทำให้ให้นักศึกษามีจินตภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนชนบทไทยยุคใหม่ที่แตกต่างจากในอดีต มีองค์ความรู้ที่ทันสมัยและเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ชุมชน และสังคมในยุคปัจจุบัน

8) ควรมีการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในเชิงการบริหารจัดการด้านการตลาด ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะนำไปสู่การผลิตสินค้าและบริการ รวมทั้งการออกแบบวิธีการส่งเสริมการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการให้สอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในพื้นที่ชนบทภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะทำให้ให้นักการตลาดเข้าใจถึงความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมการบริโภค การเลือกซื้อสินค้า ตลอดจนพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อของผู้บริโภค อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อการผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่มีส่วนใหญ่นักบริโภคตามสมัยนิยม

ดังนั้นการผลิตสินค้าและการพิจารณาถึงช่องทางการจัดจำหน่ายที่เน้นความสะดวกสบาย ทันสมัย รวดเร็วจะสามารถตอบสนองต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มนี้ได้เป็นอย่างดี

6.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนรุ่นใหม่ในเขตชนบทภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมของนักศึกษาบัณฑิตอาสาสมัคร รุ่นที่ 49 โดยใช้ในการคัดเลือกพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจงตามความสมบูรณ์ของข้อมูลขนาดประชากร ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวให้มีขอบเขตที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทกับเขตเมือง รวมทั้งควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในรุ่นประชากรต่าง ๆ เช่น รุ่นเบบี้บูมเมอร์ เจเนอเรชันเอ็กซ์ หรือ เจเนอเรชันแซด ฯลฯ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- Assael, H. (1995). *Consumer behavior and marketing action*. 6th ed. Ohio: South Western College.
- Best, J., W. (1977). *Research in education*. 3rd ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Blackwell, R., D. Miniard, P., W. and Engel, J., F. (2012). *Customer behavior: marketing research*. 12th ed. Singapore: Cengage Learning.
- Creswell, J., W. (2015). *A concise introduction to mixed methods research*. Thousand Oaks, C.A.: Sage Publications.
- Cronbach, L. (1963). *Educational psychology*. 2nd ed. New York: Harcourt.
- Cronbach, L., J. (1970). *Essential of psychological testing*. 3rd ed. New York: Harper Row.
- Dickey, J., and Sullivan, J. (2007). Generation shift in media habits. *Media Week*, 17(7), 10.
- Evans, M., Jamal, A. and Foxall, G. (2009). *Customer behavior*. 2nd ed. Chichester: John Winley & Sons.
- Hair, F., J., Black, C., W., Babin, J. B. and Anderson, E., R. (2010). *Multivariate Data Analysis*. 7th ed. London: Prentice Hall.
- Hawkins D.I., Best, R.J. and Coney K.A. (2001). *Consumer behavior: building marketing strategy*. Boston: Mass. McGraw-Hill.
- Hawkins, D., I. and Mothersbaugh, D., L. (2013). *Customer behavior: building marketing strategy*. 12th ed. New York: McGraw-Hill Irwin.
- Himmel, B. (2008). Different strokes for different generations. *Rental Product News*, 30(7), 42-46.
- Hoyer, W., D. and MacInnin, D., J. (2010). *Customer behavior*. 5th ed. Manson, Ohio: South-Western Cengage Learning.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management*. New York: Prentice-Hall.
- Kotler, P. (2003). *Marketing management*. 11th ed. New Jersey: Prentice Hall.

- Krishnan, J. (2011). Lifestyle – a tool for understanding buyer behavior. *Journal of Economics and Management*, 5(1), 283 – 298.
- Lynn-Nelson, G. (2007). The next generation of learners. *American Association of Law Libraries Spectrum*, 11, 8.
- Meier, J., Austin, S., and Corcker, M. (2010). Generation Y in the workforce: managerial challenges. *The Journal of Human Resource and Adult Learning*, 6(1), 68-78.
- Michael Woods. (2011). *Rural*. New York: Routledge.
- Milton, C. R. (1981). *Human Behavior in Organization*. New Jersey: Prentice - Hall.
- Mowen, J. C., and Minor, M. (1998). *Consumer behavior*. 5th ed. New Jersey: Prentice-Hall.
- Munn, N., L. (1971). *Introduction to psychology*. Boston: Houghton Muffin.
- Nelson, D. L., and Quick, J. C. (1997). *Organization behavior*. 2nd ed. New York: Harper and Row.
- Nisar, W. (2014). Influences of consumer behavior: research about beverage brands of Pakistan. *International Journal of Academic Research in Business and Social Science*, 4(8), 137-146.
- Ochieng, M., N., B. (2006). Factors affecting choice of a healthy lifestyle: implication for nurses. *British Journal of Community Nursing*, 11(2), 78-81.
- Paul. J. P., & Jerry, C. O. (1990). *Consumer behavior and marketing strategy*. 5th ed. Singapore: McGraw-Hill.
- Plummer, J., T. (1974). The concept and application of life style segmentation. *Journal of marketing*, 38(1), 33-37.
- Reimer, B. (1995). *Youth and modern lifestyle in youth culture in late modernity*. London: Saga. New York: Harper and Row.
- Rhoda, R. (2010). Rural development and urban migration: can we keep them down on the farm?. *The International Migration Review*, 17(1), 34-64.
- Riggs, Fred W. (1970). *Modernization and political problems: some developmental prerequisites development nations: guest for a model (Beling and Toten)*. New York: Van Nostran Reinhold.
- Rigg, J. (2001). *More than the soil*. United Kingdom: Pearson Education Limited.

- Rigg, J. (2006). Land, farming, livelihoods, and poverty: rethinking the links in the rural south. *World Development*, 34(1), 180-202.
- Roger, Everette M. and Burdge Rabel J. (1972). *Social change in rural societies*. New Jersey: Prentice – Hall.
- Rovinelli, R. and Hambleton, R., K. (1976). *On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity* [Online]. Retrieved from: <https://eric.ed.gov/?id=ED121845>
- Smithikrai, C. (2014). *Consumer behavior*. 4th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Schiffman, L., G. and Wisenblit, J. (2015). *Customer behavior: motivation research (marketing)*. New York: Pearson.
- Sigman, A. (2009). Well connected ?, *The Biological Implications of Social Networking Biologist*, 56(1), 15.
- Solomon, M. R. (1996). *Consumer behavior*. 3rd ed. New Jersey: Prentice-Hall.
- Solomon, M., R. (2015). *Customer behavior: market survey*. 11th ed. Boston: Pearson.
- Terjesen, S., Vinnicombe, S., and Freeman, C. (2006). Attractive generation Y graduates: organizational attributes, likelihood to apply and sex differences. *Career Development International*, 12(6), 504-522.
- Van den Bergh, J., and Behrer, M. (2011). *How cool brands stay hot: Branding to generation Y*. Great Britain: Kogan Page Limited.
- Van Meter, R. A., Grisaffe, D. B. G., Chonko, L. B., and Roberts, J. A. (2012). Generation Y's ethical ideology and its potential workplace implications. *Journal of Business Ethics*, 117(1), 93-109.
- Williams, K.C., and Page, R.A. (2011). Marketing to generations. *Journal of Behavioral Studies in Business*, 3(3), 1-17.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics: an introductory analysis*. 2nd ed. New York: Harper and Row.
- Zimmerman, C. C. (1999). *Siam: rural economic survey*. Bangkok: White Lotus.

ภาษาไทย

- กนกวรรณ พวงประยงค์. (2559). *แบบแผนและสถานการณ์ความต้องการมีบุตรของสตรีที่สมรสในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาประชากรศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กนกวรรณ พวงประยงค์ และसानิตย์ หนูนิล. 2560. *ชนบทไทยสมัยใหม่กับปัจจัยกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 44(2). 34-64.
- กนกพร รัตนสุธีระกุล. (2557). *การเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตของสังคมชาวนาลุ่มน้ำชี กรณีศึกษา: บ้านหนองผือ ต.หนองบัว อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม*. *วิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์*, 35(3), 447-459.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2550). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- กฤษณพจน์ ศรีทาร์จ ชมภูนาฏ ชมพูนันท์ และสรินทร คุ่มเขต. (2558). *ชาวไร่บ้านหมื่นขาว: การปรับตัวและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง*. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 10(33), 86-94.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์. (2546). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ไทยเจริญการพิมพ์.
- กรมการศาสนา. (2560). *วิถีชีวิต 5 ศาสนิกในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โครงการสุขภาพคนไทย. (2559). *ทำความเข้าใจกับคนต่างรุ่นต่างเจนเนอเรชั่น*. สุขภาพคนไทย 2559 (หน้า 10-11). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คมกริช นันทะโรจวงศ์ ภูธิป มีถาวรกุล และประสพชัย พสุนนท์. (2561). *พฤติกรรมกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นไทย: ตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรพฤติกรรมกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่น*. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 9(2), 44-59.
- จักรี พรหมศิริ. (2550). *การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชนบทและเกษตรในพื้นที่ชายขอบ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนดั้งเดิมและชุมชนดั้งใหม่*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จิรวุฒิ หลอมประโดน และประพล เปรมทองสุข. (2555). *รูปแบบการดำเนินของผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(1), 145-162.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2540). *เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัทต้นไทรการพิมพ์ จำกัด.
- ชาย โปธิสิตา. (2555). *ชนบทไทยในวิถีทุนนิยม*. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 37(4), 163-185.

- ชาย โพธิ์สิตา. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2525). *พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สารมวลชน.
- ชูชัย สมितिไกร. (2553). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชล บุญนาค และปัทมาวดี โปชนุกุล. (2558). *คุณภาพชีวิตคนชนบทไทย (2): การตอบสนองและปรับตัว ของชุมชนชนบทไทย กรณีบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด*. ใน *เหลียวหลังแลหน้า เศรษฐกิจไทยในวาระ 100 ปี อาจารย์ป๋วย, งานสัมมนาวิชาการ ประจำปี 2558 คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- เชิดชัย หมิ่นภักดี. (2559). *การเปลี่ยนภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวนาอีสานในจังหวัด บึงกาฬ*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสหวิทยาการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2560). *ประชากรไทย GenY ใหญ่สุด พฤติกรรมสร้างโอกาส-ความเสี่ยง*. สืบค้น จาก <https://www.thansettakij.com/content/234315>
- ณรงค์ เส็งประชา. (2530). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นภาพร อติวานิชยพงศ์. (2557). *คนชนบทอีสานกับการทำมาหากิน: ความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย*. *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา*, 33(2), 103-127.
- นภาพร อติวานิชยพงศ์ และคณะ. (2557). *ชนบทไทยในมุมมองบัณฑิตอาสาสมัคร: บทสังเคราะห์ องค์ความรู้จากงานศึกษาของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตา ชูโต. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท พรีนโพร จำกัด.
- นันทพร เขียนดวงจันทร์ ขวัญกมล ดอนขวา และสรียา วิจิตรเสถียร. (2561). *พฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของคนในกลุ่มเจนเนอเรชันวาย*. *Veridian E – Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 11(1), 561-577.
- บัวพันธ์ พรหมพักพิง และคณะ. (2548). *การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- บุญอ้อม โฉมที. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัย (FACTOR ANALYSIS)*. ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สืบค้นจาก http://rlc.nrct.go.th/ewt_dl.php?nid=1108
- ปัทมาวดี โปชนุกุล. (2556). *ชนบทไทยภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลง*. ปาฐกถาพิเศษในการ สัมมนาทางวิชาการสายงานเศรษฐกิจ ประจำปี 2556. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- ประมะ สตะเวทิน. (2546). *หลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาพการพิมพ์.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2558) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองในชุมชนชนบท และการปรับตัวของชาวนา. *วารสารพัฒนาสังคม*, 17(1), 29-63.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2543). *ประชากรศาสตร์: สาระตถศึกษาเรื่องประชากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- ปิยวัฒน์ เกตุวงศา ศุภธิดา ชนวนวัน และวิชาญ ชูรัตน์. (2559). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ ความอยู่ดีมีสุขของครัวเรือนชนบทไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางประชากรและสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและต้นสังกัด.
- ปฐินทร์ นาคสิงห์ และคณะ. (2560). ชนบทที่เปลี่ยนผ่านและการปรับตัวในการดำรงชีพของเกษตรกร: กรณีศึกษา “ชุมชนเกษตรกรรม” ที่ จ.นครปฐม. *วารสารวิจัยสังคม*, 40(2), 77-106.
- พัชรี ยุติธรรม. (2539). *พฤติกรรมและการเลือกบริโภคอาหารของชาวชนบทภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พระมงคล สุมงคล. (2560). ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อวิถีชีวิตชนเผ่าละว้าหมู่ที่ 11 ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 8(2), 57-68.
- พระอธิการทวีศักดิ์ กิตติญาโณ. (2561). การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนกะเหรี่ยง บ้านพระบาท ห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน. *วารสารปัญญา*, 25(1), 51-63.
- พัชฐญาณุ์ แซ่ใจ้ว ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และพิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค Generation Y ในภาคใต้ ผังอ่าวไทย ด้วยโมเดล AIO. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 3(2), 2559.
- พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์ และคณะ (2549). *ความเสื่อมและการเปลี่ยนแปลง: วิถีชีวิตทางสายกลางของชาวไทย*. สืบค้นจาก <http://library.cmu.ac.th/rsc/?newsdetail.php&id=61>
- พรพิมล เฉลิมมีประเสริฐ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาอิทธิพลของสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ทำให้ประชาชน ตำบลท่าขอนยาง เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิม: อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เพ็ญพร อีระสวัสดิ์. (2527). *ประชากรศาสตร์ สาระสำคัญโดยสังเขป*. กรุงเทพฯ: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. (2506). *ลักษณะสังคมไทยและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เกื้อกุล.
- ภาวิณี ภาณุจนาภา. (2554). *หลักการตลาด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ท็อป.

- มูลนิธิมันพัฒนา. (2561). *สืบสานสู่ปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย*. สืบค้นจาก <http://sudsesc.nida.ac.th/main/images/books/Inside%20A%20CALL%20TO%20ACTION.pdf>
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2543). *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2556). *การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยอดชาย ทองไทยนนท์. (2551). *รูปแบบการเกษตรในความหลากหลายทางชีวภาพกับการผลิตปศุสัตว์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้นจาก <http://breeding.dld.go.th/biodiversity/chm/research/document/biodiversity/1.pdf>
- ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล และสุธานี มะลิพันธ์. (2551). การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวลัวะ บ้านปากำ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน. *Veridian E – Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 1(1), 48-55.
- รุ่งนภา นาวงษ์. (2557). *ส่วนประสมทางการตลาดที่ใช้ในการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตเทศบาลตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ลีรัตน์ อนุรัตน์พานิช. (2558). *Generation Y ยังร้ายอยู่*. กรุงเทพฯ: ไทยเอฟเพ็กสตูดิโอ.
- วรภรณ์ กันทะ. (2551). *ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวไทยเผ่ากะเหรี่ยงบ้านตุงลอย ตำบลอมก๋อย อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่*. สารนิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, นครปฐม.
- วสันต์ ปวนปันวงศ์. (2560). การพัฒนาพื้นที่ชนบทให้กลายเป็นเมือง กรณีศึกษา: แหล่งท่องเที่ยว ดอยม่อนแจ่ม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 8(2), 55-80.
- วีระศักดิ์ สุทัศน์วิบูลย์. (2561). *เจาะพฤติกรรม Gen Y*. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/finance/news-211619>
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). *ทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์*. กรุงเทพฯ: พัฒนาการศึกษา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็ก จำกัด.
- ศิวรัตน์ ณ ปทุม สุรกิจ เทวกุล และปริญญา ลักษิตานนท์. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภคชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: ยูเรก้า.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2530). *คุณภาพและคุณธรรมในการพัฒนาประเทศ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

- สันทัด เสริมศรี. (2541). *ประชากรศาสตร์ทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์.
- สรรเพชญ์ ไชยสิริยะสวัสดิ์. (2557). สแกนนิสัย"คน 4 เจเนอเรชั่น" แม้ต่างกันแต่อยู่ร่วมกันได้. สืบค้นจาก <http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1401615955>
- สาวิกา อุณหนันท์ ญัฐพล อัสสระรัตน์ และกฤตินี พงษธนเลิศ. (2558). *ต่าง Gen ต่างใจ เจาะ Insight ผู้บริโภคไทย 2015*. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2528). *การจัดการพฤติกรรมมนุษย์*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุชา จันทร์เอม. (2544). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนิตย์ เหมนิล และณัฐศิริ พงศาวลี. (2561). ตลาดชุมชนในสังคมกึ่งชนบท: วิธีการทำมาหากินของคนอีสาน กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี. *วารสารพื้นถิ่นโขง ชี มูล*, 4(2), 181-216.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2556). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี เหลืองดำรงกิจ. (2543). *รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาโฆษณา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุระเดช ไชยตอกเกี้ย. (2558). *รายงานวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของวัยผู้ใหญ่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพและสำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ.
- สุรียพร พันพิ่ง. (2555). *รายงานสุขภาพคนไทย 2555*. สืบค้นจาก <http://www.thaihealth.or.th/Books/173/รายงานสุขภาพคนไทย+ปี+2555.html>
- สุวิทย์ ไพบูลย์วัฒน์. *วิวัฒนาการเศรษฐกิจชนบทในภาคกลางของประเทศไทย พ.ศ. 2394-2475*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- สมยศ ทุ่งหว้า. 2534. *สังคมชนบทกับการพัฒนา*. สงขลา: ภาควิชาพัฒนาการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมสมัย ศรีศุภพรพรรณ. (2518). *โฉมหน้าศักดินาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. (2504). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509)*. สืบค้นจาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3776
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549)*. สืบค้นจาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3784

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560ก). *ร่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)*. สืบค้นจาก [http://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020ปี%20\(พ.ศ.2560%-202579\).pdf](http://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020ปี%20(พ.ศ.2560%-202579).pdf)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560ข). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2559*. สืบค้นจาก <http://social.nesdb.go.th/social/Portals/0/PDF%20รายงานความยากจน%202559.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ประจำปี พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2559). *NEW GEN IS NOW: คนรุ่นใหม่คือพลังแห่งอนาคต*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โคคูเน แอนด์ โค จำกัด.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *สถิติประชากรศาสตร์ ประชากร และเคหะ*. สืบค้นจาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561ก). *สถิติประชากรและบ้าน (จำนวนประชากรแยกอายุระดับทั่วประเทศ)*. สืบค้นจาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561ข). *สถิติประชากรศาสตร์ ประชากร และเคหะ*. สืบค้นจาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561ค). *สถิติประชากรและบ้าน (จำนวนประชากรแยกอายุระดับตำบล)*. สืบค้นจาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php
- อดิศร ศักดิ์สูง. (2557). ผู้หญิงในชนบท: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์บริเวณคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2504-2550. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 9(1), 1-19.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2553). *โฉมหน้าใหม่ของสังคมชนบทภาคเหนือ*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2010/08/30596>
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2559). *การกลายเป็นเมืองในชนบทไทย: ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ*. สืบค้นจาก https://www.slideshare.net/FURD_RSU/ss-58359405
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2559). *ลืมนตาอำปากจากชวานาสู่ผู้ประกอบการ*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2560). *ความเปลี่ยนแปลงชนบทในสังคมไทย: ประชาธิปไตยบนความเคลื่อนไหว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อานุภาพ นุ่นสง. (2556). *ความเปลี่ยนแปลงในชนบทภาคเหนือ: ศึกษาการจัดการสมบัติชุมชนของ “ชุมชน” และ “หย่อมบ้าน” อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2500 – 2550.*

กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).

อรศรี งามวิทยาพงศ์ และคณะ. (2551). *แนวคิดและเทคนิคการใช้ชีวิตและทำงานในชนบท:*

กลิ่นกรอบบทเรียนแลกเปลี่ยนเป็นความรู้. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

การสัมภาษณ์

- คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาป่า ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 26 ปี, สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาป่า ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 27 ปี, สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาป่า ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 28 ปี, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลท่าผาป่า ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 34 ปี, สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ต๋อน ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 19 ปี, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ต๋อน ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 32 ปี, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ต๋อน ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลแม่ต๋อน ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 28 ปี, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 26 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศหญิง อายุ 33 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลทุ่งช้าง ภาคเหนือ เพศชาย อายุ 37 ปี, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลเชียงเพ็ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศชาย อายุ 35 ปี, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลเชียงเพ็ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศชาย อายุ 18 ปี, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลเชียงเพ็ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศชาย อายุ 26 ปี, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลเชียงเพ็ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 24 ปี, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 18 ปี, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 20 ปี, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศชาย อายุ 26 ปี, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2561.
- คนรุ่นใหม่ตำบลอุ่มจาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพศหญิง อายุ 28 ปี, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2561.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ชุดที่	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
☐	ภาคเหนือ	จังหวัด.....	
☐	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จังหวัด.....	

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(ภายใต้ชุดโครงการถอดรหัสวิถีชนคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษา
พื้นที่การปฏิบัติงานอาสาสมัครของบัณฑิตอาสาสมัครมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

คำชี้แจง:

1. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลด้านประชากร ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านกิจกรรม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความสนใจ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความคิดเห็น

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

2. ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ และสามารถนำผลวิจัยที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สร้างสรรค์และเหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาท่านโปรดตอบแบบสอบถามที่ตรงกับความเป็นจริง โดยข้อมูลที่ท่านตอบจะถือเป็นความลับ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถามชุดนี้อย่างครบถ้วน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลด้านประชากร ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ

1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ (ปี)

1) 18 – 22 2) 23 – 27 3) 28 – 32 4) 33 – 37

3. สถานภาพสมรส

1) โสด 2) สมรส (จดทะเบียน/ไม่จดทะเบียนสมรส) n 3) หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมตัวท่าน) ..... คน
5. ศาสนา
 1) พุทธ   2) คริสต์   3) อิสลาม   4) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
6. ภูมิภาคที่ท่านอยู่อาศัย
 1) เหนือ   2) กลาง   3) ตะวันออกเฉียงเหนือ   4) ใต้
7. ระดับการศึกษาสูงสุด
 1) ต่ำกว่าประถมศึกษา   5) อนุปริญญา/ปวส.
 2) ประถมศึกษา   6) ปริญญาตรี
 3) มัธยมศึกษาตอนต้น   7) สูงกว่าปริญญาตรี
 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
8. อาชีพหลัก
 1) เกษตรกรรม (เพาะปลูก/เลี้ยงสัตว์)   7) รับจ้างทั่วไป
 2) พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม   8) พนักงานบริษัท
 3) ประกอบธุรกิจส่วนตัว   9) ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ
 4) นักเรียนหรือนักศึกษา   10) แม่บ้าน/พ่อบ้าน
 5) ว่างาน   11) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
 6) ประมง
9. อาชีพเสริม/งานล่วงเวลา
 ไม่มีอาชีพเสริม
 มีอาชีพเสริม คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1) ทำงานพิเศษ (part time)   6) ทำงานฝีมือ/ช่างซ่อมแซม
 2) ขายสินค้าออนไลน์   7) ร้องเพลง/เล่นดนตรี
 3) รับจ้างทั่วไป   8) รับสอนพิเศษ
 4) ปลูกผักขาย/เลี้ยงสัตว์/ทำสวน   9) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
 5) ขายของตลาดนัด
10. การอยู่อาศัยในปัจจุบันของท่าน
 1) อาศัยอยู่คนเดียว   4) อาศัยอยู่กับเพื่อน
 2) อาศัยอยู่กับครอบครัว/พ่อแม่   5) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
 3) อาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง
11. ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย
 1) เจ้าของบ้าน   2) ผู้พักอาศัย   3) ผู้เช่าอาศัย

12. ลักษณะที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของท่าน

- 1) บ้านเดี่ยว   2) ทาวน์เฮาส์/บ้านแฝด/ตึกแถว   3) ห้องชุด/หอพัก
 4) ห้องแถว   5) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

13. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของท่าน (บาท)

- 1) ต่ำกว่า 5,000   2) 5,001 – 10,000   3) 10,001 – 15,000
 4) 15,001 – 20,000   5) มากกว่า 20,000

14. ความเพียงพอของรายได้

- 1) เพียงพอกับรายจ่ายและมีเหลือเก็บ
 2) ค่อนข้างเพียงพอกับรายจ่ายแต่ไม่ค่อยมีเหลือเก็บ
 3) ไม่ค่อยเพียงพอกับรายจ่ายและไม่มีเหลือเก็บ
 4) ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและมีหนี้สิน

15. ความเป็นเจ้าของที่ดินทำกินหรือทรัพยากรที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

- 1) ไม่มี   2) มีและเป็นเจ้าของทรัพย์สิน   3) มีแต่เช่าเพื่อทำกิน

16. การเป็นสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรในชุมชน

- ไม่เป็น   เป็น

17. ผลกระทบจากนโยบายภาครัฐต่อการดำเนินชีวิตของท่าน

- ไม่ได้รับผลกระทบ   ได้รับผลกระทบ

18. ความเชื่อในเรื่องภูติผี/สิ่งศักดิ์สิทธิ์

- ไม่เชื่อ   เชื่อ

19. การยึดถือและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่น

- ไม่ปฏิบัติตาม   ปฏิบัติตาม

20. ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) โทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟน   2) คอมพิวเตอร์/โน้ตบุ๊ก   3) โทรทัศน์
 4) วิทยุ   5) หนังสือพิมพ์
 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

21. การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

- ไม่ใช้
 ใช้ (ใช้สื่ออะไรบ้าง ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1) เฟสบุ๊ก   2) อินสตาแกรม   3) ทวิตเตอร์
 4) ยูทูบ   5) เว็บไซต์   6) ไลน์
 7) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

22.แนวคิดการพัฒนาในปัจจุบัน เช่น แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวคิดชุมชนพึ่งตนเอง แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น มีบทบาทหรือกระทบต่อการดำเนินชีวิตของท่านหรือไม่
 ไม่มี มี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านกิจกรรม (activities)

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับการดำเนินกิจกรรมของท่าน

ข้อ	ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับการดำเนินกิจกรรม				
		บ่อยที่สุด	ค่อนข้างบ่อย	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อยบ่อย	ไม่เคยเลย
หมวดงาน/การทำงาน						
23	ข้าพเจ้าทำงานพิเศษเพื่อหารายได้เพิ่มที่นอกเหนือจากงานประจำหรือการเรียน					
24	ข้าพเจ้าเข้าร่วมอบรมสัมมนาในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานหรือการเรียน					
25	ข้าพเจ้าเลี้ยงสัตว์เพื่อการประกอบอาชีพ					
หมวดงานอดิเรก						
26	ข้าพเจ้าทำกิจกรรมทางศิลปะ หรือ งานประดิษฐ์ ในวันหยุดหรือยามว่าง					
27	ข้าพเจ้าเก็บสะสมของต่าง ๆ เป็นงานอดิเรก					
28	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น การ์ตูน นิตยสารดารา/แฟชั่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น					
29	ข้าพเจ้าเลี้ยงสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว เป็นต้น					
30	ข้าพเจ้าปลูกไม้ประดับหรือจัดสวนเพื่อตกแต่งบ้านในวันหยุดหรือยามว่าง					
31	ข้าพเจ้าทำอาหารเพื่อรับประทานในครอบครัว					
หมวดเหตุการณ์/กิจกรรมทางสังคม						
32	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีและวันสำคัญทางศาสนา					
33	ข้าพเจ้าร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล					
34	ข้าพเจ้าไปเยี่ยมญาติในเทศกาลสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น					

ข้อ	ข้อความคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับการดำเนินกิจกรรม				
		บ่อยที่สุด	ค่อนข้างบ่อย	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อยบ่อย	ไม่เคยเลย
35	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนา					
หมวดการพักผ่อน						
36	ข้าพเจ้าไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ต่าง ๆ ในวันหยุด					
37	ข้าพเจ้าพักผ่อนอยู่บ้านในวันหยุด					
38	ข้าพเจ้าท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ					
39	ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างอยู่กับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง					
40	เมื่อมีเวลาว่างข้าพเจ้ามักพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อนหรือเพื่อนบ้าน					
หมวดความบันเทิง						
41	ข้าพเจ้าเข้าชมการแสดงหรือการละเล่นที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม					
42	ข้าพเจ้าไปเที่ยวตามสถานที่บันเทิงต่าง ๆ เช่น ชมภาพยนตร์ หนังสกลางแปลง คอนเสิร์ตหมอลำ เป็นต้น					
43	ข้าพเจ้าเปิดรับสื่อทางโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น					
44	ข้าพเจ้าไปงานเลี้ยงสังสรรค์และงานรื่นเริงตามเทศกาล					
45	ข้าพเจ้าท่องเที่ยวตามสถานบันเทิงในยามราตรี เช่น ผับ บาร์ คาราโอเกะ เป็นต้น					
46	ข้าพเจ้าเล่นอินเทอร์เน็ต หรือ เกมออนไลน์ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ					
47	ข้าพเจ้าฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ					
48	ข้าพเจ้าฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เพื่อรับข่าวสารบ้านเมือง					
49	ข้าพเจ้าดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์เพื่อความสนุกสนาน					

ข้อ	ข้อความคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับการดำเนินกิจกรรม				
		บ่อยที่สุด	ค่อนข้างบ่อย	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อยบ่อย	ไม่เคยเลย
50	ข้าพเจ้ามักเสี่ยงโชค เช่น ซื้อลอตเตอรี่ หวยใต้ดิน เป็นต้น					
51	ข้าพเจ้าใช้สื่อออนไลน์ในการหาเพื่อนใหม่หรือหาคู่ครอง					
หมวดสมาชิกกลุ่ม/ชมรม และการเข้าร่วมกับชุมชน						
52	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การเป็นอาสาสมัคร					
53	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมชมรม/กลุ่มที่สนใจ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอนุรักษ์ เป็นต้น					
54	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกลุ่มทางการเมืองในระดับท้องถิ่น หรือในระดับประเทศ					
55	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน					
56	ข้าพเจ้าเข้าร่วมงานบุญงานกุศลต่าง ๆ ของหมู่บ้านหรือชุมชน					
หมวดการซื้อขายสินค้าและบริการ/การจับจ่ายใช้สอย						
57	ข้าพเจ้าบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ					
58	ข้าพเจ้าเลือกซื้อของใช้ส่วนตัว เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ โทรศัพท์มือถือ ตามสมัยนิยม					
59	ข้าพเจ้าซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ต					
60	ข้าพเจ้ารับประทานอาหารนอกบ้านกับเพื่อนหรือครอบครัว					
61	ข้าพเจ้าซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ					
62	ข้าพเจ้าซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามตลาดนัดในชุมชน					
63	ข้าพเจ้าบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ					
หมวดกีฬา						
64	ข้าพเจ้าออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	ข้อความคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับการดำเนินกิจกรรม				
		บ่อยที่สุด	ค่อนข้างบ่อย	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อยบ่อย	ไม่เคยเลย
65	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของหมู่บ้านหรือชุมชน					
66	ข้าพเจ้าเข้าฟิตเนสเพื่อออกกำลังกาย					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความสนใจ (interests)

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับความสนใจของท่าน

ข้อ	ข้อความคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับความสนใจ				
		จริงที่สุด	ค่อนข้างเป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อยจริง	ไม่เป็นจริงเลย
หมวดครอบครัวและบ้าน						
67	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก					
68	ข้าพเจ้าสนใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเมื่อมีเวลาว่าง					
69	ข้าพเจ้าเลือกปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครอบครัวเป็นอันดับแรก					
70	ข้าพเจ้าชอบอยู่บ้านกับครอบครัวในวันหยุดมากกว่าออกไปเที่ยว					
71	ข้าพเจ้าสนใจตกแต่งบ้านให้สะอาดสวยงามและน่าอยู่					
72	ข้าพเจ้าสนใจซ่อมแซมของที่ชำรุดภายในบ้าน					
73	ข้าพเจ้าชอบบรรยากาศของบ้านที่มีความเป็นธรรมชาติ					
หมวดงานและอาชีพ						
74	ข้าพเจ้าสนใจหารายได้พิเศษในยามที่ว่างเว้นจากการเรียนหรืองานประจำ					
75	ข้าพเจ้าสนใจประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่					

ข้อ	ข้อความคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับความสนใจ				
		จริงที่สุด	ค่อนข้างเป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อยจริง	ไม่เป็นจริงเลย
76	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับการเรียนหรือการทำงานเป็นอันดับแรก					
77	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนหรือทำงาน ไม่กลัวงานหนัก					
78	ข้าพเจ้าสนใจเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนหรือการทำงาน					
79	ข้าพเจ้าสนใจเป็นผู้ประกอบการ หรือเป็นเจ้าของธุรกิจในกลุ่มชนท้องถิ่น					
80	ข้าพเจ้าสนใจอาชีพเกษตรกรรม					
81	ข้าพเจ้าสนใจอาชีพรับราชการ หรือทำงานในองค์กรภาครัฐ					
82	ข้าพเจ้าสนใจทำงานในองค์กรภาคประชาสังคม หรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs)					
83	ข้าพเจ้าสนใจไปทำงาน หรือเรียนในต่างประเทศ					
หมวดชุมชน						
84	ข้าพเจ้าสนใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน					
85	ข้าพเจ้าสนใจเข้าร่วมงานการกุศล เพื่อช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่าง ๆ					
86	ข้าพเจ้าสนใจเรื่องราวความเคลื่อนไหวในด้านต่าง ๆ ของเพื่อนบ้านและชุมชน					
87	ข้าพเจ้าสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน					
88	ข้าพเจ้าสนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือปรึกษากันกับเพื่อนบ้าน					
หมวดการพักผ่อน/นันทนาการ						
89	ข้าพเจ้าสนใจการพวยากรณีโชคชะตา					
90	ข้าพเจ้าสนใจกิจกรรมตื่นเต้นและท้าทาย เช่น ล่องแก่ง เดินป่า ปีนหน้าผา เป็นต้น					
91	ข้าพเจ้าสนใจเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น					
92	ข้าพเจ้าสนใจเข้าร่วมงานสังสรรค์และงานเลี้ยงรื่นเริงต่าง ๆ					

ข้อ	ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับความสนใจ				
		จริงที่สุด	ค่อนข้างเป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อยจริง	ไม่เป็นจริงเลย
93	ข้าพเจ้าสนใจพักผ่อนด้วยการเล่นอินเทอร์เน็ตหรือเกมส์คอมพิวเตอร์					
94	ข้าพเจ้าสนใจแสวงหาสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจใหม่ ๆ อยู่เสมอ					
95	ข้าพเจ้าสนใจฟังเพลงลูกทุ่งหรือลูกกรุง					
96	ข้าพเจ้าสนใจฟังเพลงไทยสากล					
97	ข้าพเจ้าสนใจฟังเพลงสากล					
98	ข้าพเจ้าชอบความงามของธรรมชาติมากกว่าแสงสีเสียงในเมือง					
99	ข้าพเจ้าสนใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือประเพณีทางศาสนา					
100	ข้าพเจ้าสนใจไปเที่ยว หรือพักผ่อนตามศูนย์การค้า					
หมวดแฟชั่น/ตามกระแส						
101	ข้าพเจ้าสนใจแต่งตัวตามแบบคนดังหรือดารา นักร้อง					
102	ข้าพเจ้าสนใจใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ตามโฆษณา					
103	ข้าพเจ้าชอบแต่งกายตามสบายมากกว่าตามสมัยนิยม					
104	ข้าพเจ้าสนใจการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและพอเพียง					
หมวดอาหาร/สุขภาพ						
105	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และถูกสุขอนามัย					
106	ข้าพเจ้าสนใจดูแลตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอ					
107	ข้าพเจ้าสนใจการออกกำลังกาย					
108	ข้าพเจ้าชอบทำอาหารรับประทานเอง					
109	ข้าพเจ้าสนใจดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง					
110	ข้าพเจ้าชอบรับประทานอาหารสำเร็จรูป หรือออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน					

ข้อ	ข้อความคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับความสนใจ				
		จริงที่สุด	ค่อนข้างเป็นจริง	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อยจริง	ไม่เป็นจริงเลย
111	ข้าพเจ้าชอบรับประทานอาหารพื้นบ้าน					
112	ข้าพเจ้าชอบรับประทานอาหารจานด่วน หรือ อาหารตะวันตก					
หมวดสื่อ						
113	ข้าพเจ้าสนใจเรื่องที่อยู่ในกระแสนิยม หรือ กระแสสังคม					
114	ข้าพเจ้าสนใจเรื่องราวในแวดวงบันเทิง เช่น ข่าวเกี่ยวกับดารา นักร้อง เป็นต้น					
115	ข้าพเจ้าสนใจรายการเกี่ยวกับศาสนา					
116	ข้าพเจ้าสนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง					
117	ข้าพเจ้าสนใจข่าวสารเกี่ยวกับกีฬา หรือสุขภาพ					
118	ข้าพเจ้าสนใจข่าวสารเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม					
119	ข้าพเจ้าสนใจข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจ					
120	ข้าพเจ้าสนใจความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หรือ อุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ โน้ตบุ๊ก เป็นต้น					
หมวดการประสบความสำเร็จ						
121	ข้าพเจ้าสนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น					
122	ข้าพเจ้าสนใจเข้าอบรม หรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความคิดเห็น (opinions)

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
หมวดเกี่ยวกับตนเอง						
123	ข้าพเจ้าคิดว่าชื่อเสียงเกียรติยศคือความสำเร็จ สูงสุดในชีวิต					
124	ข้าพเจ้าคิดว่าความร่ำรวยคือความสำเร็จ ในชีวิต					
125	ข้าพเจ้าคิดว่าการทำงานที่วุ่นวายบนเตียงยามาตราเป็น การผ่อนคลาย					
126	ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรคิดนอกกรอบบ้างเพื่อ ทำบางอย่างที่แตกต่างออกไป					
127	ข้าพเจ้าคิดว่าบุคลิกภาพและรูปลักษณ์ภายนอก เป็นสิ่งที่สำคัญ					
128	ข้าพเจ้าคิดว่าคุณค่าทางจิตใจมีความหมาย มากกว่าวัตถุสิ่งของ					
129	ข้าพเจ้าคิดว่าผู้ที่หันต่อข่าวสารในยุคใหม่ต้อง รู้เท่าทันเทคโนโลยี					
130	ข้าพเจ้าคิดว่าการใช้ชีวิตประจำวันจะเป็นไปโดย ยากลำบาก หากไม่มีโทรศัพท์มือถือ					
131	ข้าพเจ้าคิดว่าควรเลือกทำสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม โดยไม่ต้องสนใจคนอื่น					
132	ข้าพเจ้าคิดว่าคนเรากำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ไม่ใช่ฟ้าลิขิต					
133	ข้าพเจ้าคิดว่าความสำเร็จในชีวิตไม่ได้อยู่ที่การ แต่งงานมีครอบครัวและมีบุตรเสมอไป					
134	ข้าพเจ้าคิดว่าการดูแลรักษาความสะอาดของบ้าน ควรเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัว					
135	ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อน					

ข้อ	ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
136	ข้าพเจ้าคิดว่าครอบครัวสำคัญมากกว่างาน					
137	ข้าพเจ้าคิดว่า การแต่งกายตามสมัยนิยมทำให้ชีวิตมีสีสัน					
138	ข้าพเจ้าคิดว่า การรักษาสอดคล้องระหว่างชีวิตการทำงานหรือการเรียน และชีวิตครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ					
139	ข้าพเจ้าคิดว่า เราควรยึดหลักทางสายกลางในการดำเนินชีวิต					
140	ข้าพเจ้าคิดว่า สุขภาพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่าเรื่องอื่น ๆ					
หมวดประเด็นทางสังคมและการเมือง						
141	ข้าพเจ้าคิดว่า การแก้ไขปัญหาสังคมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งชาติ					
142	ข้าพเจ้าคิดว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด					
143	ข้าพเจ้าคิดว่า การเคารพกฎระเบียบของสังคมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำ					
144	ข้าพเจ้าคิดว่า นักการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาลอาจมีผลต่อปัญหาเศรษฐกิจ					
145	ข้าพเจ้าไม่ชอบความขัดแย้งทางการเมือง					
146	ข้าพเจ้าคิดว่า ประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง					
147	ข้าพเจ้าคิดว่า การเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศ					
หมวดเศรษฐกิจ ธุรกิจ และอาชีพ						
148	ข้าพเจ้าคิดว่า การกั๊ยเงินเพื่อมาลงทุนประกอบอาชีพเป็นเรื่องปกติ					
149	ข้าพเจ้าคิดว่า การลงทุนทำธุรกิจในปัจจุบันมีความเสี่ยง					

ข้อ	ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
150	ข้าพเจ้าคิดว่าประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ					
151	ข้าพเจ้าคิดว่าการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมีผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ					
หมวดการศึกษา						
152	ข้าพเจ้าคิดว่าประสบการณ์จากการทำงานมีค่ามากกว่าปริญญาบัตร					
153	ข้าพเจ้าคิดว่าการศึกษาในระดับปริญญาตรีไม่เพียงพอต่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน					
154	ข้าพเจ้าคิดว่าการศึกษาที่สูงขึ้นทำให้มีโอกาสในชีวิตที่มากขึ้น					
155	ข้าพเจ้าคิดว่าคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่นไม่แตกต่างจากคุณภาพการศึกษาในเมือง					
หมวดการบริโภค/ผลิตภัณฑ์						
156	ข้าพเจ้าคิดว่าเทคโนโลยีทำให้จิตใจคนแข็งกระด้าง					
157	ข้าพเจ้าคิดว่าตราสินค้าและราคาไม่ใช่เรื่องสำคัญอยู่ที่ความพึงพอใจ					
158	ข้าพเจ้าคิดว่าผลผลิตในท้องถิ่นมีคุณภาพสามารถยกระดับเพื่อแข่งขันในท้องตลาดได้					
159	ข้าพเจ้าคิดว่าความสุขในชีวิตคือการไม่มีหนี้สิน					
160	ข้าพเจ้าคิดว่าการใช้ชีวิตตามกระแสนิยมทำให้เป็นคนทันสมัย					
หมวดอนาคต						
161	ข้าพเจ้าคิดว่าหลายคนที่ประสบปัญหาว่างงานตามฤดูกาล เพราะไม่กระตือรือร้นในการหางานอื่นทำ					

ข้อ	ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
162	ข้าพเจ้าคิดว่าอนาคตจะดีถ้าเรามีการวางแผน ตั้งแต่วันนี้					
163	ข้าพเจ้าคิดว่าอนาคตเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการ ควบคุม					
หมวดวัฒนธรรม						
164	ข้าพเจ้าคิดว่าการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ ไม่ใช่เรื่องเสียหาย					
165	ข้าพเจ้าคิดว่าศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ควร ช่วยกันอนุรักษ์					
166	ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรเคารพความแตกต่าง ทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และอยู่ร่วมกันอย่าง สงบสุข					
167	ข้าพเจ้าคิดว่าสื่อต่าง ๆ ควรให้พื้นที่ในการ นำเสนอสาระความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมให้มาก ขึ้น					
168	ข้าพเจ้าคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็น พฤติกรรมที่ไม่ควรกระทำ					
169	ข้าพเจ้าคิดว่าการแต่งกายตามแฟชั่นจน เกินงามเป็นการทำลายวัฒนธรรมประจำถิ่น					
170	ข้าพเจ้าคิดว่าการดูแลบุพการีและการ ตอบแทนพระคุณของบิดามารดาเป็นหน้าที่ของ ลูกที่ดี					
171	ข้าพเจ้ามีความสุขและพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ใน ทุกวันนี้					

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

© ขอขอบพระคุณท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถาม ©

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ภายใต้ชุดโครงการ ถอดรหัสวิถีชนคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษา
พื้นที่การปฏิบัติงานอาสาสมัครของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำชี้แจง:

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนิน ชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทยภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายใต้ชุดโครงการถอดรหัสวิถีชนคนรุ่นใหม่ในสังคมชนบทไทย: กรณีศึกษา พื้นที่การปฏิบัติงานอาสาสมัครของบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีกรอบการสัมภาษณ์ 3 ประเด็นหลัก คือ 1) รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม 2) รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ และ 3) รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม

ตอนที่ 3 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ

ตอนที่ 4 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายจากภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนหรือแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่อย่างสร้างสรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อ	คำถาม
1	ชื่อ-นามสกุล
2	อายุ
3	ที่อยู่ (ตำบล อำเภอ จังหวัด)
4	ระดับการศึกษาสูงสุด
5	อาชีพ
6	ลักษณะการอยู่อาศัย
7	วัน เดือน ปี ที่ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม

ข้อ	คำถาม
1	ในยามที่ท่านว่างจากการทำงานประจำ ท่านทำงานอดิเรกอะไรบ้าง
2	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของชุมชนบ้างหรือไม่ ถ้าเข้าร่วม โปรดอธิบายว่าท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมอะไรบ้าง
3	ท่านมีการพักผ่อนหย่อนใจด้วยวิธีใดบ้าง
4	ท่านมีวิธีการสร้างความบันเทิงให้กับตนเองด้วยการทำกิจกรรมอะไรบ้าง
5	ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมในชุมชนบ้างหรือไม่ ถ้าเข้าร่วม โปรดอธิบายว่าท่านเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมอะไรในชุมชน และบทบาทหน้าที่เป็นอย่างไร
6	ท่านบริโภคอาหารจากแหล่งใดเป็นประจำ
7	ปกติท่านซื้อสินค้า ของใช้ในบ้าน หรือของใช้ส่วนตัว จากช่องทางใดบ้าง และทำไมท่านจึงเลือกซื้อสินค้าจากช่องทางนั้น ๆ
8	ท่านออกกำลังกายบ้างหรือไม่ ถ้าใช่ โปรดอธิบายว่าท่านออกกำลังกายด้วยวิธีใด

ตอนที่ 3 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ

ข้อ	คำถาม
1	ในชีวิตของท่าน ท่านคิดว่าท่านให้ความสำคัญหรือความสนใจกับเรื่องใดมากที่สุด เพราะเหตุใด
2	ท่านคิดว่าครอบครัวสำคัญกับท่านมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด
3	ท่านสนใจประกอบอาชีพอะไรในอนาคต เพราะเหตุใด (กรณีและผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา)
4	ท่านสนใจประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากอาชีพประจำที่ทำอยู่หรือไม่ ถ้าใช่ โปรดอธิบายว่าท่านสนใจอาชีพอะไร เพราะเหตุใด (กรณีและผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีอาชีพประจำ)
5	ท่านติดตามสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของชุมชนบ้างหรือไม่ ถ้าติดตาม ท่านติดตามข่าวสารสถานการณ์ใดบ้าง โปรดอธิบาย
6	กิจกรรมพัฒนาชุมชนใดบ้างที่ท่านเคยเข้าไปมีส่วนร่วม
7	ท่านสนใจทำกิจกรรมใดบ้างที่เป็นการพักผ่อนหรือผ่อนคลายความเครียดในยามว่าง
8	ปกติท่านชอบรับประทานอาหารประเภทใด
9	ท่านประกอบอาหารรับประทานเองบ้างหรือไม่ และบ่อยเพียงใด

10	ท่านสนใจติดตามกระแสสังคมยุคปัจจุบันในประเด็นใดบ้าง และส่วนใหญ่ท่านติดตามผ่านช่องทางใด
11	กระแสแฟชั่นสมัยใหม่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของท่านอย่างไรบ้าง
12	ท่านสนใจที่จะพัฒนาตนเองด้วยวิธีใดบ้าง

ตอนที่ 3 รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความความคิดเห็น

ข้อ	คำถาม
1	ท่านคิดว่าอะไรคือความสำเร็จสูงสุดในชีวิตของท่าน
2	ท่านคิดว่าในยุคปัจจุบัน เงินทอง สำคัญต่อการดำเนินชีวิตมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด
3	ท่านคิดว่ารูปลักษณ์ภายนอกสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิตมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด
4	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการแต่งกายตามแฟชั่นหรือตามสมัยนิยม
5	โทรศัพท์มือถือถือสำคัญต่อชีวิตของท่านมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด
6	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเมืองไทยในปัจจุบัน
7	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย
8	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการบริโภคและการแต่งกายตามสมัยนิยม
9	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น
10	ท่านพึงพอใจต่อชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด และท่านมองอนาคตของท่านไว้อย่างไรบ้าง

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายจากภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนหรือแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่อย่างสร้างสรรค์

ข้อ	คำถาม
1	ท่านคิดว่าภาครัฐควรมีส่วนสนับสนุนหรือแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทอย่างไรบ้าง

ภาคผนวก ข.

การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม

ตารางที่ 16 การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม

ข้อคำถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) (N of Items) = 149 ข้อ

ค่า Cronbach's Alpha = 0.867

ข้อ	ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	Cronbach's Alpha if Item Deleted
รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม (activities)		
23	ข้าพเจ้าทำงานพิเศษเพื่อหารายได้เพิ่มที่นอกเหนือจากงานประจำหรือการเรียน	0.865
24	ข้าพเจ้าเข้าร่วมอบรมสัมมนาในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานหรือการเรียน	0.865
25	ข้าพเจ้าเลี้ยงสัตว์เพื่อการประกอบอาชีพ	0.866
26	ข้าพเจ้าทำกิจกรรมทางศิลปะ หรือ งานประดิษฐ์ ในวันหยุดหรือยามว่าง	0.866
27	ข้าพเจ้าเก็บสะสมของต่าง ๆ เป็นงานอดิเรก	0.866
28	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ เช่น การ์ตูน นิตยสารดารา/แฟชั่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น	0.865
29	ข้าพเจ้าเลี้ยงสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว เป็นต้น	0.865
30	ข้าพเจ้าปลูกไม้ประดับหรือจัดสวนเพื่อตกแต่งบ้านในวันหยุดหรือยามว่าง	0.866
31	ข้าพเจ้าทำอาหารเพื่อรับประทานในครอบครัว	0.867
32	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับงานประเพณีและวันสำคัญทางศาสนา	0.865
33	ข้าพเจ้าร่วมบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อการกุศล	0.865
34	ข้าพเจ้าไปเยี่ยมญาติในเทศกาลสำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น	0.868
35	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนา	0.865
36	ข้าพเจ้าไปเที่ยวพักผ่อนตามสถานที่ต่าง ๆ ในวันหยุด	0.867
37	ข้าพเจ้าพักผ่อนอยู่บ้านในวันหยุด	0.867
38	ข้าพเจ้าท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	0.867
39	ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างอยู่กับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง	0.867
40	เมื่อมีเวลารว่างข้าพเจ้ามักพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ กับกลุ่มเพื่อนหรือเพื่อนบ้าน	0.865
41	ข้าพเจ้าเข้าชมการแสดงหรือการละเล่นที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม	0.865
42	ข้าพเจ้าไปเที่ยวตามสถานที่บันเทิงต่าง ๆ เช่น ชมภาพยนตร์ หนังสกลางแปลง คอนเสิร์ต หมอลำ ลิเก เป็นต้น	0.864
43	ข้าพเจ้าเปิดรับสื่อทางโซเซียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เป็นต้น	0.866
44	ข้าพเจ้าไปงานเลี้ยงสังสรรค์และงานรื่นเริงตามเทศกาล	0.865
45	ข้าพเจ้าท่องเที่ยวตามสถานบันเทิงในยามราตรี เช่น ผับ บาร์ คาราโอเกะ เป็นต้น	0.865
46	ข้าพเจ้าเล่นอินเทอร์เน็ต หรือ เกมออนไลน์ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ	0.867

ข้อ	ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	Cronbach's Alpha if Item Deleted
47	ข้าพเจ้าฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	0.867
48	ข้าพเจ้าฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เพื่อรับข่าวสารบ้านเมือง	0.867
49	ข้าพเจ้าดื่มเครื่องดื่มมีเมามาเพื่อความสนุกสนาน	0.868
50	ข้าพเจ้ามักเสี่ยงโชค เช่น ซื้ลอตเตอรี่ หวยใต้ดิน เป็นต้น	0.867
51	ข้าพเจ้าใช้สื่อออนไลน์ในการหาเพื่อนใหม่หรือหาคู่ครอง	0.867
52	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การเป็นอาสาสมัคร	0.864
53	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมชมรม/กลุ่มที่สนใจ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอนุรักษ์ เป็นต้น	0.864
54	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกลุ่มทางการเมืองในระดับท้องถิ่น หรือในระดับประเทศ	0.865
55	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน	0.864
56	ข้าพเจ้าเข้าร่วมงานบุญงานกุศลต่าง ๆ ของหมู่บ้านหรือชุมชน	0.864
57	ข้าพเจ้าบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพ	0.866
58	ข้าพเจ้าเลือกซื้อของใช้ส่วนตัว เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ โทรศัพท์มือถือตามสมัยนิยม	0.864
59	ข้าพเจ้าซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ต	0.864
60	ข้าพเจ้ารับประทานอาหารนอกบ้านกับเพื่อนหรือครอบครัว	0.865
61	ข้าพเจ้าซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ	0.865
62	ข้าพเจ้าซื้ออาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ตามตลาดนัดในชุมชน	0.864
63	ข้าพเจ้าบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ	0.865
64	ข้าพเจ้าออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ	0.866
65	ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของหมู่บ้านหรือชุมชน	0.866
66	ข้าพเจ้าเข้าฟิตเนสเพื่อออกกำลังกาย	0.870
รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจ (interests)		
67	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก	0.867
68	ข้าพเจ้าสนใจทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเมื่อมีเวลาว่าง	0.864
69	ข้าพเจ้าเลือกปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครอบครัวเป็นอันดับแรก	0.866
70	ข้าพเจ้าชอบอยู่บ้านกับครอบครัวในวันหยุดมากกว่าออกไปเที่ยว	0.866
71	ข้าพเจ้าสนใจตกแต่งบ้านให้สะอาดสวยงามและน่าอยู่	0.866
72	ข้าพเจ้าสนใจซ่อมแซมของที่ชำรุดภายในบ้าน	0.865
73	ข้าพเจ้าชอบบรรยากาศของบ้านที่มีความเป็นธรรมชาติ	0.867
74	ข้าพเจ้าสนใจหารายได้พิเศษในยามที่ว่างเว้นจากการเรียนหรืองานประจำ	0.866

ข้อ	ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	Cronbach's Alpha if Item Deleted
75	ข้าพเจ้าสนใจประกอบอาชีพในท้องถิ่นที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่	0.865
76	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับการเรียนหรือการทำงานเป็นอันดับแรก	0.867
77	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนหรือทำงาน ไม่กลัวงานหนัก	0.866
78	ข้าพเจ้าสนใจเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนหรือการทำงาน	0.866
79	ข้าพเจ้าสนใจเป็นผู้ประกอบการ หรือเป็นเจ้าของธุรกิจชุมชนท้องถิ่น	0.865
80	ข้าพเจ้าสนใจอาชีพเกษตรกรรม	0.866
81	ข้าพเจ้าสนใจอาชีพรับราชการ หรือทำงานในองค์กรภาครัฐ	0.864
82	ข้าพเจ้าสนใจทำงานในองค์กรภาคประชาสังคม หรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs)	0.867
83	ข้าพเจ้าสนใจไปทำงาน หรือเรียนในต่างประเทศ	0.866
84	ข้าพเจ้าสนใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน	0.866
85	ข้าพเจ้าสนใจเข้าร่วมงานการกุศล เพื่อช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่าง ๆ	0.866
86	ข้าพเจ้าสนใจเรื่องราวความเคลื่อนไหวในด้านต่าง ๆ ของเพื่อนบ้านและชุมชน	0.865
87	ข้าพเจ้าสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน	0.865
88	ข้าพเจ้าสนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือปรึกษาหารือกับเพื่อนบ้าน	0.864
89	ข้าพเจ้าสนใจการพยากรณ์โชคชะตา	0.869
90	ข้าพเจ้าสนใจกิจกรรมตื่นเต้นและท้าทาย เช่น ล่องแก่ง เดินป่า ปีนหน้าผา เป็นต้น	0.866
91	ข้าพเจ้าสนใจเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น	0.865
92	ข้าพเจ้าสนใจเข้าร่วมงานสังสรรค์และงานเลี้ยงรื่นเริงต่าง ๆ	0.865
93	ข้าพเจ้าสนใจพักผ่อนด้วยการเล่นอินเทอร์เน็ต หรือเกมส์คอมพิวเตอร์	0.867
94	ข้าพเจ้าสนใจแสวงหาสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจใหม่ ๆ อยู่เสมอ	0.866
95	ข้าพเจ้าสนใจฟังเพลงลูกทุ่งหรือลูกกรุง	0.865
96	ข้าพเจ้าสนใจฟังเพลงไทยสากล	0.866
97	ข้าพเจ้าสนใจฟังเพลงสากล	0.865
98	ข้าพเจ้าชอบความงามของธรรมชาติมากกว่าแสงสีเสียงในเมือง	0.867
99	ข้าพเจ้าสนใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือประเพณีทางศาสนา	0.865
100	ข้าพเจ้าสนใจไปเที่ยว หรือพักผ่อนตามศูนย์การค้า	0.865
101	ข้าพเจ้าสนใจแต่งตัวตามแบบคนดังหรือดาราหนัง	0.865
102	ข้าพเจ้าสนใจใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ตามโฆษณา	0.865
103	ข้าพเจ้าชอบแต่งกายตามสบายมากกว่าตามสมัยนิยม	0.866
104	ข้าพเจ้าสนใจการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและพอเพียง	0.878
105	ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และถูกสุขอนามัย	0.867
106	ข้าพเจ้าสนใจดูแลตัวเองให้ดูดีอยู่เสมอ	0.865

ข้อ	ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	Cronbach's Alpha if Item Deleted
107	ข้าพเจ้าสนใจการออกกำลังกาย	0.866
108	ข้าพเจ้าชอบทำอาหารรับประทานเอง	0.865
109	ข้าพเจ้าสนใจดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง	0.866
110	ข้าพเจ้าชอบรับประทานอาหารสำเร็จรูป หรือออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน	0.866
111	ข้าพเจ้าชอบรับประทานอาหารที่บ้าน	0.867
112	ข้าพเจ้าชอบรับประทานอาหารจานด่วน หรืออาหารตะวันตก	0.865
113	ข้าพเจ้าสนใจเรื่องที่อยู่ในกระแสนิยม หรือกระแสสังคม	0.867
114	ข้าพเจ้าสนใจเรื่องราวในแวดวงบันเทิง เช่น ข่าวเกี่ยวกับดารา นักร้อง เป็นต้น	0.867
115	ข้าพเจ้าสนใจรายการเกี่ยวกับศาสนา	0.867
116	ข้าพเจ้าสนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง	0.866
117	ข้าพเจ้าสนใจข่าวสารเกี่ยวกับกีฬา หรือสุขภาพ	0.865
118	ข้าพเจ้าสนใจข่าวสารเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม	0.864
119	ข้าพเจ้าสนใจข่าวสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจ	0.864
120	ข้าพเจ้าสนใจความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หรืออุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ โน้ตบุ๊ก เป็นต้น	0.865
121	ข้าพเจ้าสนใจศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	0.865
122	ข้าพเจ้าสนใจเข้าอบรม หรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ	0.866
รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความคิดเห็น (opinions)		
123	ข้าพเจ้าคิดว่าชื่อเสียงเกียรติยศคือความสำเร็จสูงสุดในชีวิต	0.865
124	ข้าพเจ้าคิดว่าความร่ำรวยคือความสำเร็จในชีวิต	0.864
125	ข้าพเจ้าคิดว่าการเที่ยวสถานบันเทิงยามราตรีเป็นการผ่อนคลาย	0.865
126	ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรคิดนอกรอบบ้างเพื่อทำบางอย่างที่แตกต่างออกไป	0.867
127	ข้าพเจ้าคิดว่าบุคลิกภาพและรูปลักษณ์ภายนอกเป็นสิ่งที่สำคัญ	0.865
128	ข้าพเจ้าคิดว่าคุณค่าทางจิตใจมีความหมายมากกว่าวัตถุสิ่งของ	0.866
129	ข้าพเจ้าคิดว่าผู้ที่หันต่อข่าวสารในยุคใหม่ต้องรู้เท่าทันเทคโนโลยี	0.866
130	ข้าพเจ้าคิดว่าการใช้ชีวิตประจำวันจะเป็นไปโดยยากลำบาก หากไม่มีโทรศัพท์มือถือ	0.867
131	ข้าพเจ้าคิดว่าควรเลือกทำสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมโดยไม่ต้องสนใจคนอื่น	0.865
132	ข้าพเจ้าคิดว่าคนเรากำหนดชะตาชีวิตของตนเองไม่ใช่ฟ้าลิขิต	0.865
133	ข้าพเจ้าคิดว่าความสำเร็จในชีวิตไม่ได้อยู่ที่การแต่งงานมีครอบครัวและมีบุตรเสมอไป	0.867
134	ข้าพเจ้าคิดว่าการดูแลรักษาความสะอาดของบ้านควรเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัว	0.866
135	ข้าพเจ้าคิดว่าตัวเองเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อน	0.866
136	ข้าพเจ้าคิดว่าครอบครัวสำคัญมากกว่างาน	0.866

ข้อ	ข้อความเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	Cronbach's Alpha if Item Deleted
137	ข้าพเจ้าคิดว่าการแต่งกายตามสมัยนิยมทำให้ชีวิตมีสีสัน	0.865
138	ข้าพเจ้าคิดว่าการรักษาสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานหรือการเรียน และชีวิตครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ	0.866
139	ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรวีตหลักทางสายกลางในการดำเนินชีวิต	0.865
140	ข้าพเจ้าคิดว่าสุขภาพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่าเรื่องอื่น ๆ	0.866
141	ข้าพเจ้าคิดว่าการแก้ไขปัญหาสังคมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนทั้งชาติ	0.867
142	ข้าพเจ้าคิดว่าครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด	0.867
143	ข้าพเจ้าคิดว่าการเคารพกฎระเบียบของสังคมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำ	0.866
144	ข้าพเจ้าคิดว่านักการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาลอาจมีผลต่อปัญหาเศรษฐกิจ	0.866
145	ข้าพเจ้าไม่ชอบความขัดแย้งทางการเมือง	0.866
146	ข้าพเจ้าคิดว่าประชาชนที่ดีควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง	0.866
147	ข้าพเจ้าคิดว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศ	0.870
148	ข้าพเจ้าคิดว่าการกู้ยืมเงินเพื่อมาลงทุนประกอบอาชีพเป็นเรื่องปกติ	0.865
149	ข้าพเจ้าคิดว่าการลงทุนทำธุรกิจในปัจจุบันมีความเสี่ยง	0.867
150	ข้าพเจ้าคิดว่าประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ	0.866
151	ข้าพเจ้าคิดว่าการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมีผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ	0.866
152	ข้าพเจ้าคิดว่าประสบการณ์จากการทำงานมีค่ามากกว่าปริญญาบัตร	0.874
153	ข้าพเจ้าคิดว่าการศึกษาระดับปริญญาตรีไม่เพียงพอกับการแข่งขันในยุคปัจจุบัน	0.866
154	ข้าพเจ้าคิดว่าการศึกษาที่สูงขึ้นทำให้มีโอกาสในชีวิตที่มากขึ้น	0.866
155	ข้าพเจ้าคิดว่าคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่นไม่แตกต่างจากคุณภาพการศึกษาในเมือง	0.867
156	ข้าพเจ้าคิดว่าเทคโนโลยีทำให้จิตใจคนแข็งกระด้าง	0.883
157	ข้าพเจ้าคิดว่าตราสินค้าและราคาไม่ใช่เรื่องสำคัญอยู่ที่ความพึงพอใจ	0.865
158	ข้าพเจ้าคิดว่าผลผลิตในท้องถิ่นมีคุณภาพสามารถยกระดับเพื่อแข่งขันในท้องตลาดได้	0.866
159	ข้าพเจ้าคิดว่าความสุขในชีวิตคือการไม่มีหนี้สิน	0.867
160	ข้าพเจ้าคิดว่าการใช้ชีวิตตามกระแสนิยมทำให้เป็นคนทันสมัย	0.865
161	ข้าพเจ้าคิดว่าหลายคนที่ประสบปัญหาว่างงานตามฤดูกาลเพราะไม่กระตือรือร้นในการทำงานอื่นทำ	0.870
162	ข้าพเจ้าคิดว่าอนาคตจะดีถ้าเรามีการวางแผนตั้งแต่วันนี้	0.866
163	ข้าพเจ้าคิดว่าอนาคตเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุม	0.866
164	ข้าพเจ้าคิดว่าการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติไม่ใช่เรื่องเสียหาย	0.866
165	ข้าพเจ้าคิดว่าศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันอนุรักษ์	0.866

ข้อ	ข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIOs)	Cronbach's Alpha if Item Deleted
166	ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรเคารพความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข	0.867
167	ข้าพเจ้าคิดว่าสื่อต่าง ๆ ควรให้พื้นที่ในการนำเสนอสาระความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมให้มากขึ้น	0.866
168	ข้าพเจ้าคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรกระทำ	0.866
169	ข้าพเจ้าคิดว่า การแต่งกายตามแฟชั่นจนเกินงามเป็นการทำลายวัฒนธรรมประจำถิ่น	0.868
170	ข้าพเจ้าคิดว่า การดูแลบุพการีและการตอบแทนพระคุณของบิดามารดาเป็นหน้าที่ของลูกที่ดี	0.867
171	ข้าพเจ้าคิดว่ามีความสุขและพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้	0.867

ภาคผนวก ค.

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวกนกวรรณ พวงประยงค์ เกิดวัน พุธ ที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2531 ภูมิลำเนาเดิม ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในปีการศึกษา 2552 สำเร็จการศึกษาปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขา การจัดการการผลิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (เกษตรกลาง บางเขน) หลังจากจบการศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต ได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขา การบริหารการพัฒนาสังคม (เกียรตินิยม) ณ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2554 จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2559

วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัดหน่วยงาน วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีสาขาวิชาที่เชี่ยวชาญและสนใจ ได้แก่ ประชากรกับการพัฒนา บริบทสังคมสูงวัยกับการพัฒนา งานอาสาสมัครกับการพัฒนามนุษย์และสังคม และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง